

Mózes, a nép vezetője

Bojtor István

Történelmi tanulmány

2014

Bojtor István

Mózes, a nép vezetője

Bojtor István
Mózes, a nép vezetője
Történelmi tanulmány Mózes öt könyve alapján

Moses, the Leader of the People
A historical study according the Pentateuchos of Moses

Lektorálta:
DR. DIENES DÉNES
DR. NAGY ANTAL MIHÁLY

Szerkesztette:
DR. KOVÁTS DÁNIEL

Az illusztrációkat
SZABÓ ANDRÁS
készítette

Megjelent a
KAZINCZY FERENC TÁRSASÁG
gondozásában

Felelős kiadó:
FEHÉR JÓZSEF,
a Kazinczy Ferenc Társaság elnöke

ISBN 978-963-88982-8-9

Bojtor István

Mózes, a nép vezetője

Történelmi tanulmány
Mózes öt könyve, a Pentateuchos alapján

Sátorajáújhely
2014

*„A titkok az Úréi, a mi Istenünkéi; a kinyilatkoztatott dolgok
pedig mienk és a mi fiainké mindörökké,
hogy e törvénynek minden igéjét beteljesítsük.”*

Deuteronomium 29:29.

*„Mert a törvény Mózes által adatott, a kegyelem pedig
és az igazság Jézus Krisztus által lett.”*

János 1:17,

Mózes öt könyvének (Pentateuchos) neve:

- I. Mózes: Genézis, a kezdet és az eredet könyve
- II. Mózes: Exodus, a kijövetel könyve
- III. Mózes: Leviticus, a lévitapapok könyve
- IV. Mózes: Numeri, a népszámlálás könyve
- V. Mózes: Deuteronomium, az események és a törvény ismételése

Ajánlás

Aki egy kicsit is jártas a művészettörténetben, bizonyosan ismeri Michelangelo Mózes-szobrát. A súlyos mozdulatlansággal ülő, erőt és elszántságot tükröző férfi messzenéző szemeivel isteni sugallatra figyel, vagy inkább népe jövődő sorsát fürkészi. Jobb kezével féltőn, magához szorítva fogja a Tórát, a mózesi öt könyvet, a tanításokat. Az elementáris erőt érzékeltető alakon látszik, hogy tudatában van küldetésének.

Mi ez a küldetés? A Biblia következetesen úgy mutatja be az izraeli törzsszövetség múltját, mint amelynek legjelentősebb eseménye az egyiptomi tartózkodás és az Egyiptomból való szabadulás volt. *„Veszendő mesopotámiai vala az atyám, és aláment vala Egyiptomba, és jövevény volt ott kevesed magával; nagy erős és temérdek néppé lőn ottan. Bosszúsággal illetének pedig minket az Egyiptombeliek, és nyomorgatának minket, és vetének reánk kemény szolgálatot. Kiáltánk azért az Úrhoz, a mi atyáink Istenéhez, és meghallgatta az Úr a mi szónkat, és megtekintette a mi nyomorúságunkat, kínunkat és szorongattatásunkat; és kihozott minket az Úr Egyiptomból erős kézzel, kinyújtott karral, nagy rettentéssel, jelekkel és csudákkal; És behozott minket e helyre, és adta nekünk ezt a földet, a tejjel és mézzel folyó földet.”* (V. Móz 26:5-9.)

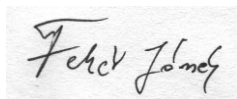
Az volt Mózes küldetése, hogy kiszabadítsa népét a szolgaságból, és egy szép, tágas, gazdag országba vigye. A mi Petőfi Sándorunk látnoki erővel a költőknek tulajdonított hasonló szerepet: *„Pusztában bujdosunk, mint hajdan / Népével Mózes bujdosott, / S követte, melyet Isten küldé / Vezérül, a lángoszlopot. / Ujabb időkben Isten ilyen / Lángoszlopoknak rendelé / A költőket, hogy ők vezessék / A népet Kánaán felé.”* Petőfi szerint Isten jelöli ki a nép vezetőit, a „lángoszlopokat”. A nép gyakran lázadozik ellenük; Mózes ellen is hányszor! Amikor negyven napig maradt fenn a Sínai-hegyen, ahol megkapta a törvényeket, a Tízparancsolatot, mivel sokáig elmaradt, a nép zúgolódott ellene. Aztán zúgolódtak azért is, mert

megunták a mannát, az isteni eledelt, húsrá áhítoztak... Lázadtak a vízhiány miatt is, Mózes ekkor fakasztott vizet a sziklából. Felkelést is szerveztek ellene.

Mózes azonban teljesítette küldetését, mert biztos volt feladatában, hiába volt a nép hálátlan. *„És emlékezzél meg az egész útról, amelyen hordozott téged az Úr, a te Istened immár negyven esztendőig a pusztában, hogy megsanyargasson és megpróbáljon téged, hogy nyilvánvalóvá legyen, mi van a te szívedben; vajon megtartod-e az ő parancsolatait, vagy nem? ... Gondold meg ezért a te szívedben, hogy amiképpen megfenyíti az ember az ő gyermekét, úgy fenyít meg téged az Úr, te Istened, és őrizd meg az Úrnak, a te Istenednek parancsolatait, hogy az ő útján járj, és őt féljed.”* (V. Mózes 8:2-6.)

Íme, a tanulság számunkra is!

Jó szívvel ajánlom hát e könyvet minden nyíltszívű olvasó figyelmébe. Bojtor Istvánnak, a tanulmány szerzőjének üzenete Mózes alakján keresztül, krisztusi intelmekkel párhuzamban jut el hozzánk: ha elhívást kaptál, valósítsd meg! Küldetésed van! Teljesítsd be!

Mózesrel Krisztus útján

„Egyiptomból Kánaánba”: *Mózes, a nép vezetője* című rendhagyó történelmi művének tanulságait ezen allegorikus cím alatt foglalja össze Bojtor István. Az egyiptomi fogságból szabaduló rabszolgánép történelmének negyvenéves, korszakos pályaszakasza révén arra vezet reá, hogy: „A halálraítélt ember megtérése hasonlatos a Szolgálat Házából való szabaduláshoz.” Akik nem hallgattak az Úr szavára, Egyiptomban, a bűn és halál birodalmában maradtak. A Fáraó megsemmisítő uralmát csak azok élhették túl, új életet csak azok kezdhettek, akik az élet Ígéretének Földjét, Kánaánt választották.

A Szerző szaktudományos igényességgel méltatja Mózes történelmi szerepét és szolgálatának jelentőségét. Tulajdonképpen erről szól az egész könyve. Ugyanakkor érzékeny empátiával mutat rá, hogy: „Nincs róla feljegyzés, hogy köszönetet, hálát mondtak volna neki, pedig ő általa formálódott Izrael önálló, autonóm nemzetté. Mózes földi jutalom és kitüntetés nélkül távozott a minden élők útján. Még az Ígéret Földjére sem léphetett be seregével.”

Ez a körülmény viszont éppen Isten akaratának és az író Krisztusra tekintő szemléletének a megerősítésére szolgál, hiszen „Isten emberének” nagysága éppen abban áll, hogy történelmi formátumú vezetőként nem a saját dicsőségét kereste, hanem – mint Keresztelő János a Jordán folyó partján – „az Úrnak útját egyengette a pusztában”. „Mózes megjövendölte Jézus születését, Jézus pedig úgy idézte föl Mózes, mint az Úrnak szent és áldott életű szolgáját”, idézem Bojtor Istvánt, aki bizonyágtévő és hitépítő művében nem enged a Mózes élete „könyvtárakat megtöltő szakirodalom” csábításának, és nem indul el „a teológiai irányzatok színes sokaságának útvesztőjébe”, hanem amint mondja, „csak a Szentírást használja forrásul”, és a biblicitás következetes alkalmazásával, ekképpen írja meg „Krisztushoz vezérlő kalauzát”. „A Biblia fókuszában nem Mózes, nem az

ember, hanem Jézus Krisztus ragyog”, mondja ki tisztán, a bibliai krónika történelmi dimenzióját a megváltás üdvtörténelmi dimenziójába emelve. Krisztus a „testté lett Ige” születésekor „a vízszintes földi, emberi vonalat metszette a függőleges égi, isteni vonal. Az Isten és ember találkozásának pontját pedig a Golgotán álló keresztfa jelzi”, olvassuk a tanulmányban. Más szavakkal kifejezve: Krisztus vére árán Egyiptom és Babilon fogságából szabadította meg népét az Isten, és vezette őket Kánaán földjére, az üdvösség és örök élet országába. A történelem és az üdvtörténelem eme kettős szemléletét könyvében a Szerző nem csak az egyes – halandó – emberre, hanem a népekre, a nemzetek életére is kiterjeszti. „Mire választotta Isten a magyar népet? ” – teszi fel a kérdést, és távol minden önös nacionalizmustól – az Izrael népével való párhuzamban – saját népünket is az Isten „választott népének” minőségében kívánja az üdvösség útjára vezetni. Vagyis: magyarságunknak éppen olyan nagy szüksége van „Mózes vezetésére”, az Úr szavának eligazítására, mint Izrael fiainak volt egykoron, hogy a magunk útján-módján a Szolgáság Házából mi is kiszabaduljunk, és az Ígéret Földjére mi is eljussunk. Az egyesült Európa népeinek egyaránt Krisztus jelenti a jövőt. Egyiptom és Kánaán partikuláris történelme így válik az emberi és az üdvtörténelem egyetemes példázatává.

Advent időszakában, az egyiptomi történetet felidézve önkéntelenül is a Fáraó és Heródes gyermekgyilkosságai között vonhatunk párhuzamot. Íme, Izrael és a Római Birodalom halálra szánt népét miképpen akarja megmenteni a biztos halálból az üdvöztítő isteni kegyelem által megmentett Mózes és Jézus. Kettőjük történelmi és üdvtörténelmi szerepének összefüggésében a hitünk hőseiről szóló ige az eddiginél is mélyebb értelmet nyer: „Hit által rejtegették Mózeszt az ő szülei... – és nem félték a király parancsától. Hit által tiltakozott Mózes, midőn felnövekedett, hogy a Fáraó leánya fiának mondják, inkább választván az Isten népével való együtt nyomorgást, mint a bűnnek ideig-óráig való gyönyörűségét.” (Zsidókhoz írt levél 11:23-26.) Ebben a költőien szép és vallástörténetileg kivételesen gazdag megfogalmazásban egyszerre jelenik meg előttünk Mózes, Izrael történelmének karizmatikus alakja, valamint maga az

Úr. Mózes hiteles vezető emberként, a Fáraó lenyűgöző hatalmával szembeszállva föltétlen engedelmisséggel hallgat Istenre.

Az e világi dicsőséggel és hatalommal szembeni ellenállás, illetve az Isten iránti engedelmisség eme beszédes példáján akaratlanul is Péter és az apostolok bizonyágtétele juthat eszünkbe a zsidó főtanács – a szanhedrin – előtt. Börtönből szabadulva ismét tömlöcbevetéssel fenyegetve, ekképpen szóltak a meghurcolt apostolok: „Istennek kell inkább engedni, hogy nem az embereknek.” (Cselekedetek 5:29.)

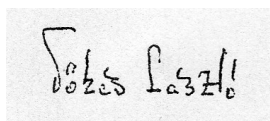
Az Isten iránti engedelmisség eme kulcsmondatával alapozta meg a világi hatalommal való szembenállás, az úgynevezett ellenállási tanát Kálvin János az Institúcióban. Ez az aranymondás szolgálhatott lelki alapként Luther Mártonnak is, amikor a worms-i országgyűlésen a Császárral szembeszegülve az „Itt állok, másként nem tehetek” rövid mondatnyi hitvallását bátran kimondta.

Példaerejű szemléletes esetek hosszú sora segít bennünket, mai embereket, magyarokat is a válaszádsban, amikor korunk kihívásaival szembenézve felelnünk kell a kérdésre: kinek is engedjünk inkább? Istennek avagy a Fáraónak, Heródesnek, V. Károlynak, a Habsburgoknak, a szovjet tankoknak, a román Kondukátornak, vagy a globalizmus és a pénz hatalom arctalan urainak?!

A személyes megélés hiteles megfogalmazásában, és történetesen éppen a mózesi példa okán, egy 1989. május 21-én elhangzott prédikációm bekezdését idézem, mely a szorongatott temesvári gyülekezet előtt hangzott el nehéz időkben: „Kinek kellett volna engedni inkább, amikor a Fáraó Izrael minden újszülött fiúgyermekét halálra szánta, és elrendelte, hogy fojtsák vízbe őket? Mózes lelkiismereti válságára gondoljunk, amikor a Fáraó udvarának neveltjeként, népe sanyarú sorsának láttán, szembekerült azokkal, akiknek pusztán életén túl is mindent köszönhetett, jólétét és hercegi kiváltságait, fényes jövőjét is tőlük remélhette. A szabadítás Istenének engedett, Aki megjelent előtte a Hórebbe, és küldő szavával eldöntötte a végső elkötelezettségét és a kiállástól idegenkedő férfi belső lelkiismereti tusáját.”

Bojtor István bevallása szerint a vezetők és a nép, a nép és a vezetők magatartása viszonylatában keresi Mózes történetének tanulságait, és akarja átadni időszerű üzenetét az „egyiptomi” viszonyok közt utat tévesztett és kiutat kereső veszendő embernek és társadalmi, nemzeti közösségeinek. Isten szolgájaként mint egy „Mózzessel, a nép vezetőjével” járja végig a „pusztai vándorlás” megpróbáltatásokkal terhes útját, – hogy értük és velük együtt megtalálja a boldogulás és az üdvösség Kánaánba vezető útját. A Szerző nemzete hű fiaként nem finnyáskodik és nem elméletieskedik, hanem hányatott történelmünk és jelenlegi helyzetünk „nyelvére is lefordítja” az Ige tanítását, amikor – példának okáért – ekképpen fogalmaz: „Megmarad-e a jobbra-balra billenő hajón Magyarország? Célba érünk-e, vagy belefordulunk a viharos tengerbe, és elnyel a fekete mélység?” Amikor a Vörös-tengeren való drámai átkelésre gondolunk, a háborgó tenger mélységei és halálos veszélyei között, már nem is Mózes a könyv főszereplője, hanem a Megváltó Jézus alakja jelenik meg a félelmes szívű tanítványok előtt. A kétségbeesett segélykiáltásukra lecsendesíti az örvénylő vizeket, és ezekkel a szavakkal nyugtatja meg a nem kevésbé „háborgó” szívünket: „Mit féltek, ti kicsinyhitűek?”

Nagyvárad, 2013. Advent második vasárnapján.

*„Ami most történik, az régen megvolt, és ami következik,
immár megvolt, és Isten visszahozza, ami elmúlt.”*

Prédikátor könyve 3: 15.

I.

A keresztyén történetírás

A teológiai történetírást Isten parancsolja. *„Emlékezzél meg az egész útról, amelyen hordozott téged az Úr...”* (Deuteronomium 8:2.) A keresztyén történész is adatokat gyűjt, és azokat magyarázza. A világi tudós is tényeket tár föl, és a valóságot igyekszik kihámozni, bizonyítani. A teológiai és az úgynevezett világi tudós szándékosan vagy elfogultság nélkül valamihez-valakihez viszonyítva írja le és magyarázza a dolgokat. A szigorúan tárgyilagosságra igyekező szak tudós munkáiban is előfordulhatnak ilyen szavak, hogy „véletlenül”, „a szerencsére, a balsors játéka folytán”, „ösztönösen”. Mit jelent az, hogy szerencse vagy balsors? Ösztönösséget, elképzelést vagy szellemi erőt? Fizikai realitások, vagy pszichológiai erők forgatják a történelem kerekét?

A tudomány szakterülete állandóan fejlődik. A historikusok is újabb és újabb tényeket tárnak elénk, ami által az eddigi konklúziók változhatnak. A kor ideológiája és a földrajzi-politikai mozgulatok befolyásolják a véleményeket. Lapozzunk bele néhány történetbe! Például Párizs Trianon-palotájában hivatásos diplomaták 1920. június 2-án darabokra vagdalták Magyarországot, betiltották a népszavazást, és a színmagyar lakosságot az újonnan alakult „utódállamokhoz” könyörtelen vandalizmussal hozzácsatolták. Egyetlen ocsmány engedményük volt, hogy ha a magyarok tiltakoznának a döntés ellen, akkor a harmadrészre csonkított országot is földarabolják. A teológiai kérdés az, hogy ki a bűnös? A Magyarországot megszálló és kifosztó rabló népek, a kegyetlen an-

tant-hatalmak vagy az 1919-es drasztikus, véres ateista proletárdiktatúra, amelynek hírhedt jelszava volt: *„Végeztünk a földi istenekkel (gazdagok), végziünk az égiekkel is (élő Isten).”* Magyarország 1945-ben „fölszabadult” a járom alól, és demokrata lett. 1949 után a munkás-paraszt kormány moszkvai tanácsosokkal vette át a hatalmat. 1956-ban leszakítottuk a rabság bilincseit. 1957 után 800 „ellenforradalmárt” végeztek ki. 1990-ben vértelen forradalom után demokrácia lett. Mi volt az egyházi álláspont? 1945-től az irányelv, hogy szabad egyház szabad államban létezett. 1949-től 56-ig az uralkodó egyházból szolgáló egyház lettünk. 1956-ban a Megújulási Mozgalom járt az élen, 1957-ben elítélték az „egyház elleni lázadást”. 1990-től egyházi megújulásról, tisztújításról, átvilágításról beszéltünk. 2000 után teológusok írták, hogy ránk köszöntött a mohamedánizmus és a szekularizáció. Mai feladatunk a humanizmus gyakorlása, az interkulturális teológia kifejtése, hogy az akadályokat legyőzve megalakulhasson az internacionalista, ökumenikus világegyház központi tanácsa.

Mivel magyarázzuk, hogyan értelmezzük a változó eseményeket? A marxisták szerint az öröktől fogva lévő, örökké megmaradó anyagtól függ a sorsunk. A romantikusok az érzelmre apellálnak. Az oknyomozó történetírás ősforrásokból merítve érkezik a jelenbe. A liberálisok szerint legfontosabb az emberi jogok betartása. Az értelmiségiek a művelődést, a tudományt, a nevelést hangsúlyozzák. A kapitalisták értékszimbóluma: a pénz és az arany. A tőke. A riporterek napi érdekessége, izgalomra, szenzációra vadásznak. Szó sincs róla, hogy például a mai nap 650.000 jármű baj nélkül célhoz érkezett, csak a három vagy öt karambol esetét részletezik. A bulvársajtó azzal foglalkoztatja olvasóit, hogy Pöntyi végül is Toncsihoz megy feleségül. Az identista történetíró saját személyét lopja bele, vagy felejtí ki a kényesebb témákból. A dokumentációs történetíró csak adatokat igyekszik rögzíteni. A letargikusokat, reménytelen pesszimistákat nem érdekli se Isten, se nemzet, se pénz. még a saját sorsuk sem. Átbukdácsolják az életet. Az egoisták maguk körül forogva nézik a világot, hogy nekik mi a jó, mi a kellemetlen és mi a kívánságuk.

A római katolikus egyház *keresztyén*, a protestáns egyházak *keresztyén* kifejezést használnak. A szó Krisztus (fölkent, hiteles, egyetlen) nevéhez kapcsolódik. A Szentírásban három helyen olvasható a krisztianus szó. Azt jelenti, hogy Krisztushoz tartozó, Krisztusban hívő, Krisztust követő. Krisztus, az Isten Fia, Megváltó. Az őskeresztyének így foglalták össze hitüket, hogy: „*Jézus Krisztus Úr, az Atya Isten dicsőségére!*” (Filippi 2:11.) A keresztyén teológus Krisztus kijelentése alapján foglalkozik a történettudománnyal. Az eseményeket és önmagát az evangélium fényében vizsgálja. Alapkérdése nem az, hogy az ember miként viszonyul magához, embertársához, az egyik ország a másik országhoz, tudós a tudóshoz, hanem hogyan viszonyul Isten az emberhez, és az ember Istenhez, vagyis Teremtő a teremtményéhez, illetve a teremtmény a Teremtőhöz. A Bibliát mint egyetlen abszolút kánont (mérce)t fogadja el.

A teológus Isten parancsára foglalkozik a történelemmel. „*Emlékezzél meg az ősidőkről, gondoldjátok el annyi nemzedék éveit, kérdezd meg atyáidat, és megjelentik neked.*” (Deuteronomium 32:7-8.) A keresztyén történész tudja, hogy az egyéni, társadalmi, politikai, gazdasági, természeti dolgok Isten akaratával, engedelmével vagy éppen Isten akarata ellenére valósulnak meg. Például Jób szenvedésének oka, hogy az Úr egy időre az emberőlő Sátán kezébe adta hűséges gyermekét. (Jób 2:6.) Isten akarata ellen történt, hogy míg Mózes fönt a Sínai-hegy csúcsán átvette az Úrtól a Tízparancsolatot és annak magyarázatát, odalent a nép az aranyborjú előtt hajlongott, annak áldozott, amiért háromezer férfi életével fizetett. Az emberiség történelmének lényegét világosan példázza Izrael, azt, hogy választott nép, (az Újszövetségben már anyaszentegháznak nevezik), és a földön lakó emberek szándéka mindig az volt, hogy függetlenítse magát Istentől, Aki Jézus Krisztusban megjelent. Az élő Úr helyett ideológiákat, szobrokat, isteneket csinált magának, azoknak áldozott és imádta saját készítményét. Isten egy ideig tűri a vele szembenállást keresztyéneknek vagy pogányoknak is, mint Edom, Moáb, Tirus, Amon és a többi népek, végül azonban megkapták a büntetésüket. Isten alkotta e világot, összegyűjtött nemze-

teket, állított királyokat, és ha vétkeznek, egyszer csak lejár a kegyelmi idő és bűnhődni kell. *„Mikor a Fölséges örökséget osztott a népeknek, mikor szétválasztotta az emberek fiait, akkor megszabta a népek határait.”* (Deuteronomium 32:8-9.) Isten Mózes által figyelmeztette népét, hogyha az én ígém szerint jártok, és parancsolataimat megtartjátok, akkor megáldalak titeket, ha pedig vétkeztek, az átokkal halálra sújtalak titeket. Isten áldja azokat, akik népét áldják, és átkozza azokat, akik népét bántják. (Genezis 12: 3.)

A népek tengeréből Isten kiválasztotta magának Izraelt. Miután ők bezárkóztak Isten Fia előtt, Krisztus születése óta (Incarnatio) azok tartoznak Isten népéhez, Isten gyermekeihez, akik elfogadták, hogy Jézus Krisztus Isten Fia, Megváltó. Jézusnak célja van az Ő népével, és azt ígérte, hogy egy veréb sem eshetik a földre az Atya akarata nélkül. *„Néktek pedig a fejetek hajszálai is mind számon vannak. Ne féljete azért, mert ti sok verebecskénél drágábbak vagytok.”* (Máté 10:29-31.) Pál apostol hitte, hogy kegyelemből már az anyaméhben kiválasztotta őt az Úr, és elhívta szolgálatára. (Galata 1:15-16.) Jaj azoknak a hitetleneknek, vallásos farizeusoknak, egyes papoknak, akik úgy mint az elődeik, üldözték és megölték az Istentől küldött prófétákat, akik az Úrhoz való megtérést prédikálták. Az engedetlenségek miatt pusztul el Jeruzsálem. *„Földre tiporlak téged és a te fiaidat, és nem hagynak benned követ kövön... Hány-szor akartam összegyűjteni a te fiaidat, mint a tyúk egybegyűjti kis csibéit szárnya alá és te nem akartad.”* (Lukács 19:43-44, Máté 23:37.) Jézus próféciaja harminchét év múlva teljesült, amikor Titus római császár lerombolta a szent várost, kirabolta és tűzzel felégette a templomot, a világ páratlan építészeti remekét.

A keresztyén egyház tagjai Jézus Krisztust Isten Fiának vallják, az Úr rajtuk nyugvó kezét naponként tapasztalják, és a Szentlélek erejével, bölcsességével hálát adnak a békességért, növekedésért, és bátran harcolják a hit, a mindennapi élet küzdelmeit. A keresztyén történetész célját, vallomását bölcs Salamon így foglalja össze: *„Tudom, hogy valamit Isten cselekszik, az lesz örökké. Ahhoz nincs mit adni, és abból nincs mit elvenni, és az Isten ezt avégre rendeli, hogy az Ő országát rettegjék.”* (Prédikátor 3:14.)

II.

*Egyiptomból Midiánba**Ábrahám nemzetsége*

Messzi napkeleten, a Tigris és Eufrátes folyók vidékén cifrázott, faragott kövekből épült Úrkaszdim városa terpeszkedett. Bátor, tudós, bálványokat imádó emberek nyüzsgöttek az országban. Egy közöttük lakó fiatal férfit megszólított az Isten:

– Kelj fel, és Sára asszonnyal költözz arra a földre, amit mutatok neked!

Ábrahám (fejedelem, népek atya) hallotta az isteni szót, és engedelmesen elindult feleségével, szolgálival és barmaival oda, ahová az élő Isten vezette. Hosszú, veszélyes teli menetelés után sátrat vertek Kánaánban. Ábrahám, az Isten választottja mindennél és mindenkinél jobban szerette mennyei Atyját. Hitte, hogy az egyetlen Isten szövetségéhez tartozik, Aki megesküdött rá, hogy utódait úgy megszorítja, mint az ég csillagait.

Sára asszonyától egyetlen fia született, akit Izsáknak (nevetést szerzett az Úr) nevezett. Izsák deli, érett fiúvá serdült, és Rebekát (hízelgő) vette feleségül, aki Ézsau (gáncsoskodó) és Jákób (csaló) gyermekeket szülte a világra. Jákóbot Isten később Izraelnek nevezte, ami azt jelenti, hogy harcos, akiért Isten harcol. (Genezis 32:28.) A Mindenhatónak joga volt kijelenteni, hogy „*könyörülök, akin könyörülök, kegyelmezek, akinek kegyelmezek. Jákóbot szeretem, Ézsaut pedig gyűlölöm*”. (Exodus 33:19., Róma 9:13.) Jákobnak két felesége, Lea és Rákhel 12 fiút szült. Sorrendben tehát így következnek: Ábrahám, Izsák, Jákób és 12 fia, akiket pátriárkáknak (ősatyáknak) nevez a Szentírás. József és Benjamin a legkisebbek voltak.

József igen változatos körülmények között egyiptomi börtönbe került. Ez idő tájt köszöntött hét bő és hét szűk esztendő Kánaánra és a messzi világra. József egy gazdag ember, Potifár házigondnoka

lett, aztán hamis vádakkal Egyiptom börtönébe zárták, de az Úr ott is vele volt. Az álomfejtés ajándékát kapta. Illően felöltöztetve állították a fáraó elé, akinek megfejtette a hét kövér és hét sovány tehénről szóló álmát, hogy hét nagyon bő év után hét nagyon szűk esztendő következik. József ezért Egyiptomban a fáraó házának főgondviselője lett. Intézte az élelmezést, gabonával feltöltötte az ország új magtárait, és rendelkezett a kiárusításról. Édesapjának Kánaánba üzent, hogy családjával együtt költözzön Egyiptomba a nagy éhség miatt. Jákób mintegy hetven lélekkel, családjával útnak indult, és a fáraó Gosen vidékét rendelte ki számukra. A „bevándorlók” négyszázharminc esztendő alatt úgy megszokasodtak, hogy az „őslakosság” félni kezdett tőlük. Kényszerszolgákra fogták őket, és ostorszíj csattant a hátukon. Téglát égettek, köveket faragtak, és a kínzások ellenére is tovább szaporodtak, ezért a fáraó megparancsolta, hogy minden újszülött zsidó fiúgyermeket meg kell ölni. A halálraítélt nemzet tagjai imádságban ostromolták az eget:

– Uram, könyörülj rajtunk! Uram, Aki megesküdtél Ábrahámnak, hogy megszorítás bennünket, irgalmaz nekünk! Szabadíts ki a szolgaság házából!

Királyfiból barompásztor

Lévi, Jákob fia volt, akinek nemzetségéből Amrámmal férfi és Jókébed nő származott. (Exodus 6:20., Numeri 26:59.) A kegyes család aggódva készült a Jókébed szíve alatt hordott gyermek születésére. Örültek és sírtak, amikor Áron és Miriám gyermekek után egészséges szép fiúcskát ölelt át az édesanya. A kegyes család megszegte a fáraó parancsát, nem ölték meg a kicsit, hanem három hónapig hit által rejtegették. Tovább már igen kockázatos lett volna, mert vagy a héberek, vagy a pogányok följelentik őket, és kivégzik az egész családot. (Zsidók 11:23.) Hosszas tanakodás után elhatározták, hogy a kicsit kívül-belül szurkozott ládácskában bepólyálva elhelyezik. Miután Jókébed megszoptatta, összecsókolta és lágyan bepólyálta, a csecsemőt kivitték a világ leghosszabb folyójához (6670 km.), ahová a fáraó leánya jár fürdeni. A nádasba rejtették.

Miriám nővére távolról figyelte, hogy a ládácska koporsó vagy mentőhajó lesz-e. A pogányok törvénye halálra ítélte ezt a gyermeket, Isten pedig életre, vezetésre választotta. Úgy lett, amint az Úr döntött, mert a világ legerősebb államával szemben is véghezvitte akaratát. A halál gyomrából, az ördög poklából is kiszabadította választottját.

A fáraó leánya éppen akkor és éppen oda indult fürdeni vidám kísérőivel. Játékosan csapkodták a Nílus vizét, amikor fölfigyeltek a gyermeksírára. Isten a világ leghosszabb folyójának nádasába rejtett gyermekét is számontartja. A fürdőzők kíváncsian félrehajtották a nádaszt, óvatosan partra húzták a hullámokon ringó ládácskát, és a fáraó leánya megsajnálta a pityergő kicsit. Elhatározta, hogy hazaviszi. Miriám akkor lépett a sikongató lányokhoz, és ajánlotta, hogy dadát tudna szerezni, aki szoptatná, és egy ideig gondozná Mózeszt, mert a fáraó leánya a Mózes nevet adta neki, aminek jelentése, hogy vízből húzott, kiemelt. Törvényesen meg kellett volna ölni, Isten pedig a fáraó leánya által megmentette úgy, hogy néhány évig a saját anyja nevelhette. Megtanította az Úr imadására, dicséretére és zsidó származására.

Otthon, Amrámm és Jókébed földre borulva könyörögtek:

– Jahve, tartsd meg parányi gyermekünket! Hisszük, hogy megcselekszed.

Miriám kipirult arccal, lihegve futott haza, és izgatottan nyögte, hogy öccsét a fáraó leánya megtalálta, dadát keres, amit az édesanyja is elvállalhat. Jókébed szorongással vállalta fáraó leányának a gyermek szoptatását és nevelését. Hazavihette, ám gyakran látogatták a palotából, sőt föl kellett vinni a királynő elé. A fáraó leánya ilyenkor megsimogatta, babusgatta és ölelgette a szépen fejlődő kicsit, és úgy tekintett rá, mint saját fiára, édes gyermekére, aki majd Egyiptom trónjára ül. Az évek szálltak, mint a percek, és bekövetkezett az a pillanat, amitől Amrámm és Jókébed rettegett. Királyi szolgák kocsival érkeztek a házhoz, és ridegen közölték, hogy a királynő fiát elviszik. Ha pedig kedves a házaspár élete, akkor kerüljék a palota környékét is. Pénzt löktek az édesanyának:

– Tessék, a béred!

A szülők és a fiúcska fátyolos szemmel búcsúztak egymástól. A szolgák meghajoltak Mózes előtt, belekaroltak, és a kocsihoz kísérték:

– Parancsolj föllépni, fejedelem! A királyi anyád pompás lakosztályt rendelt a tiszteletedre.

A királynő gondolatai gyakran lebegtek Mózes körül. Trónján ült, amikor jelentették, hogy megérkezett a vízből húzott gyönyörű fiúcska. A gyermek nem sírt, nem örvendezett, hanem szótlanul, tisztelettel pillantott a trónon ülőre. Az arcáról bátorság, értelem, elszántság sugárzott. A királynő lassan tetőtől talpig végigtekintett a fián, és megsimogatta selymes haját. Gondolatok cikáztak benne, hogy ez Mózes, akit Rá napisten fia gyanánt ajándékozott neki. „Megtanítom az uralkodásra! A világ legnagyobb országának királya lesz!” Biztatóan szólította: „Gyere közelebb! Lépj föl a trónusomhoz!” Mózes habozás nélkül engedelmeskedett. A királynő magához szorította és biztatta: „Ne félj, én vagyok az anyád. Királyt nevelek belőled.”

Mózes negyvenéves korára megtermett, határozott, tudós, bölcs férfivá érett. Földrajzból megtanulta a természet világát, történelemből a nemzetek eredetét, matematikából a logikát, csillagászatból a titkokat és a földön való tájékozódást, politikából a kormányzást és ígéreteket, látszatengedményeket, szigorú törvényeket és véres kegyetlenséget. Eszével az élet dolgainak tudósa lett, szíve mélyén pedig, amint szüleitől tanulta, a láthatatlan Istenben hívő zsidó maradt. Biztos volt abban, hogy ő nem az egyiptomi király sarja, hanem Isten népének tagja. Nem vakította el a királyi palota hideg csillogása, mindenkit legyőző ereje, mert *„inkább választotta az Isten népével való együtt nyomorgást, mint a bűnnek ideig-óráig való gyönyörűségét”*. (Zsidók 11:25.) Megismerte az ő népének gyötrelmeit, hallotta jajkiáltását, halálhörgését. De hogyan segíthetne rajtuk?

Egy délután egyedül távozott a palotából, és a város utcáján nézelődött. Hirtelen jajgatásra, szitkozódásra, ordításra lett figyelmes. Odasietett, és kővé meredve látta, amint egy egyiptomi férfi rátérdelt a földre tepert zsidóra, és káromkodva ütötte, vágta.

Rákiáltott:

– Hagyd abba!

Az egyiptomi vigyorgott és visszafeleselt:

– Bűdös rabszolga, zsidó! Mindegyiket fölakasztanám!

Leköpte a porban fekvőt. Mózes hirtelen indulattal nyakánál ragadt az egyiptomi ruhájába, fölemelte, a földhöz csapta. Holtan nyúlt végig az út porában. Szájából vér szivárgott. A földre nyomott férfi nyöszörögve föltápáskodott, Mózesre bámult, hogy ki lehet ez a megtermett, elegáns egyiptomi, azután hátat fordított és elbicegett. Mózes hosszan nézett utána, majd lehajolt áldozatához, körül nézett és kövekkel, földdel, homokkal betakarta. Azon az éjszakán nyugtalanul forgolódott az ágyában. Mintha a vigyorgó egyiptomit látná és hallaná:

– Bűdös rabszolga, zsidó. Mindegyiket felakasztanám!

Másnap valami arra kényszerítette, hogy megnézzé azt a siralmas helyet. Az utca sarkánál megint jajveszékelést, szitkozódást hallott. Közelebb ment, és szörnyűködve látta, hogy zsidó ütött egy másik földre nyomott zsidót. Rákiáltott:

– Hagyd abba! Zsidó veri a zsidót? Nem féltek az Istentől?

Az erősebbik feléje fordulva visszafeleselt:

– Mi bajod? Engem is meg akarsz ölni, mint tegnap az egyiptomit? (Exodus 2:12-14.)

Mózes megfordult, hazasietett, összeválogatta ékszereit, ruháit és kiosont a palotából. Negyvenéves fejjel nekivágott a kétszáz kilométeres útnak Midián felé a veszélyes pusztán keresztül. A midiániták félig-meddig rokonságban voltak a zsidókkal, mert Ábrahám feleségének, Sára asszonynak halála után a midianita Keturát vette feleségül, akitől a midianiták származtak. Lassanként Kánaánból a Sínai-félszigeten át délkelet felé húzódtak.

Mózes Midián földjén nyugalomban érezte magát, és napokon át egy kútnál pihent, ahol Midián papjának leányai juhaikat itatták. Segített nekik vizet húzni. Édesapjuk meghívta az idegen vándort otthonukba, aki őszintén elbeszélte eddigi múltját. Jetró atya (fejedelem, erő, kiváló) – másik családi nevén Reuel (Isten barátja, pásztora) – szívesen fogadta Mózeset, akinek tetszett, hogy ott maradjon. (Exodus 3:21.)

A pásztor

Jetró hajlékában békés családi fészekre talált. Hét lánya közül Cipporát kapta feleségül. Két fiúk született, az első neve Gerson, *„mert jövevény voltam idegen földön”*. A másik neve Eliézer, *„mert az én atyáim Istene segítségül volt nékem és megszabadított a fáraó fegyverétől”*. (Exodus 2:11, 18:3-4.) Jetró pap fia, Hóabáb szív szerint ragaszkodott sógorához, és mindvégig hűséges testvére, munkatársa volt. (Numeri 20:29.)

Mózes apósának juhait őrizte negyven éven át. Királyi palotában kezdte pályafutását, az egyiptomi trónszék várományosa volt, ahonnan 40 évesen menekült Midiánba, ahol barompásztor lett. Ez volt az Istennek célja vele? Nem! Mindez azért történt, hogy nyolcvanéves korára fölkészüljön, Egyiptomból négyszázharminc év után Kánaánba vezetni a rabszolgaként sanyargatott választott népet, Isten terve alapján. Ezért húzták ki a Nílusból, ezért oktatták világhírű tudósok, ezért járta végig az utat Midiánba. Isten úgy döntött, hogy Mózes vezesse ki népét Egyiptomból, a Sínai-pusztán keresztül Kánaánig.

III.

*Vagyok, aki vagyok**Égő csipkebokor*

Midián országában Mózes hétköznapijai csendes nyugalomban, pásztorkodással teltek. Negyven év úgy szállt el fölötte, mint égen a báránylevél. Szorgalmasan, gondosan terelgette a nyáját, aztán az árnyasban hűsölt, és azt kérdezte önmagától, hogy miért is élünk. Mi történt vele Egyiptomban, és mi lesz a jövő? Mostanában gondolatai Egyiptomba jártak vissza, ahol a kis rabszolgaházast látta, amelyben született. Édesanyja utoljára könnyeit törölgetve megcsókolta és a fülébe súgta:

– Vigyázz magadra fiam! Ne félj, mert az Úr seregei őrködnek melletted!

Arról álmodott, hogy hazaérkezett a kis szobába. Áron bátyja lépett be, Miriám nővére a ház körül szorgoskodott. Ábrándozása azzal folytatódott, hogy a király palotájában a fáraó leánya megismogatta, a karjába ragadt és figyelmeztette:

– Megmentettem az életedet, anyád vagyok, és engedelmeséggel tartozol nekem. Fiammá fogadtalak, és trónra ültetlek.

Képelete tovább csapongott a palota drága kövekkel, aranyakkal, bíborral-bársonnyal roskadozó pompás termein. Jól emlékezett a tudósok méltóságos arcára, az ördögtől megszállott varázslók rángatózására. Élesen kirajzolódott előtte a Fáraó merev arca, amint kígyószemekkel néz a semmibe. Büszke rá, hogy hatalmát Rá napistentől kapta, fegyveresek vigyázzák és eunukok lesik parancsait. Mióta megszökött a palotából, a királyi apa és király leánya kerülnek az egymással való találkozást. Emlékezik a mágusok, papok, varázslók titkos mormolására, kézzel alkotott süket, vak és néma isteneikre, és arra is, hogy kőbe vésett írásaikból, csillagok állásából, természeti jelenségekből rakták össze jövőjeleiket. A hatalmas birodal-

lom területén égbenyúló mozdíthatatlan, rabszolgák vérével készített piramisok a világ végéig őrzik a rejtett sírkamrában fekvő balzsamozott halott fáraó nevét, testét és örökkévaló dicsőségét. Ha behunyta szemét és leszorította fülét, akkor is a hajukat-ruhájukat tépő zsidóasszonyok sikoltását látta és hallotta.

– Nem adom! Nem adom! Ne öljétek meg a fiamat! Bár soha sem, vagy halottat szültem volna!

Iszonyatos fájdalom kínozza, hogy Ábrahám és Jákob népe Egyiptomban fog elrohadni. Malomkövek között felőrlődnek, és nincs semmi remény a szabadulásra. A lányok egyiptomi férfiak játékszerei lesznek, megfertőzik, meggyalázzák, azután eldobják őket, mint a rongyot. A dolgozókat állati nehéz munkára hajtják, a rokkantakat pedig agyonverik. Nincs oly nemzet a világon, amelyik szánakozna rajtuk és segítené. A kipusztulásunk hamarosan befejeződik. Eltűnünk a föld színéről. Istenem, miért ítélsz halálra bennünket? Ez a nép, ez a faj végleg eltűnik. Nincs föltámadás? Azon kesergett, hogy az ő nemzetét állandóan ellenség fenyegette, mint ordító oroszlán, hogy felfalja, és emlékezetük sem marad.

Mózes árnyékba húzódott, botjára támaszkodott. Forró nap-sugarak perzselték a pusztát. Szellő sem rebbent. Hirtelen felgyorsult a szívdobogása, amint észrevette, hogy kissé távolabb valami csipkebokor ég, aminek vakító lángja füst nélkül húzott az ég felé. Kíváncsian tétozva közeledett feléje, hogy lássa a csodát. Néhány bizonytalan lépés után egy égi hang zengett, zúgott fölötte és mintha alatta is megmozdult volna a talaj.

– Mózes! Mózes!

Megtorpant, remegett, és akadozva jött ki a száján:

– Ímhol vagyok, Uram!

Isten megtiltotta, hogy előrelépjen.

– Állj meg, és ne jöjj közelebb hozzám. Oldd le saruidat, mert ez itt szent hely. *„Én vagyok a te atyáidnak Istene.”*

Mózes pedig eltakarta orcáját, mert félt az Úrra tekinteni. (Exodus 3:2-6.)

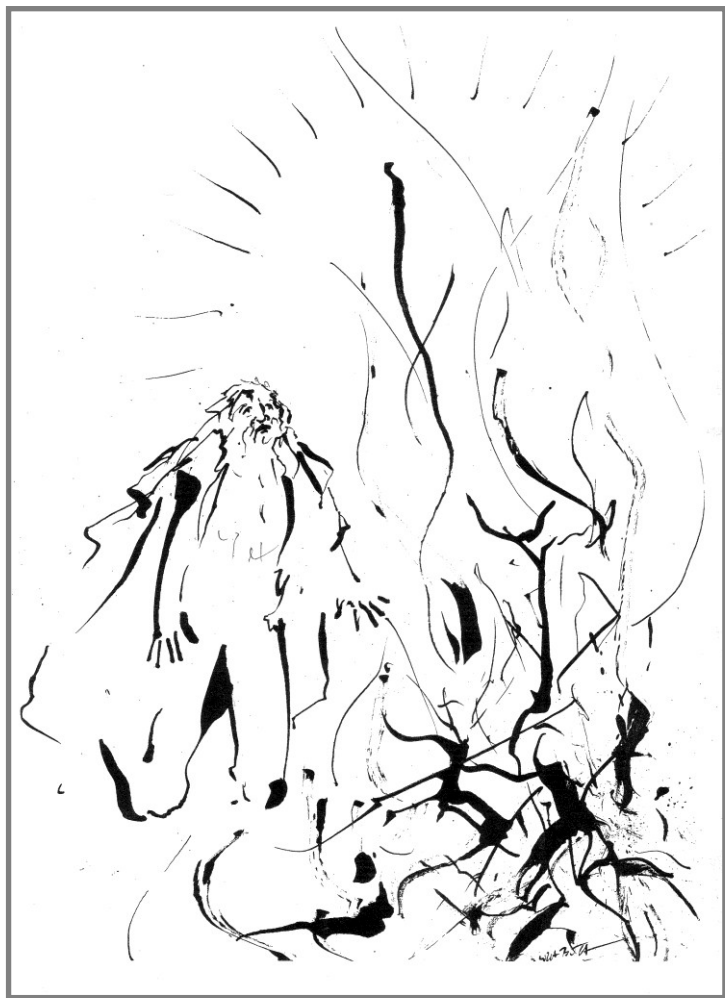
Isten megjelent Mózesnek, megmutatja magát úgy, ahogyan akarja: felhőben, villámcsapásban, álomban, íghirdetésben, a Bibliában, égő csipkebokorban és bármilyen csodában.

Az a kérdés, hogy az ember hallja-e, hiszi-e, hogy az Úr beszél hozzá! Az Egyiptomból kiszabadult népet felhőben, tűzoszlopban, menydörgésben és villámlásokban vezette. Illés prófétához tűzben és halk suttogásban beszélt. (I. Királyok 18:38.) Ézsaiás próféta ajkát lángok perzselték. (Ézsaiás 6:7.) Jeremiás próféta úgy érezte, hogy tűz égeti a csontjait. (Jeremiás 23:29.) Jézus Krisztus tűzzel és Szentlélekkel keresztelt. (Máté 3:11.) Pünkösöd napján tüzes nyelvek ülték az apostolokra, (Cselekedetek 2:3), *„mert a mi Istenünk megemésztő tűz”*. (Zsidók 12:29.) A világtörténelem végső napján, az utolsó ítéletkor nap és csillagok aláhullanak, és a földön lévő teremtmények megégnek. (I. János 3:19. Jelenések 8:2,7.) Az élő hatalom tűzben és csodákban jelenti ki magát. Naiv próbálkozás, amikor a térbe és időbe szorított mulandó emberi ész igyekszik megmagyarázni az égi dolgokat. A Sátán propagandistái elintézik azzal, hogy nincs Isten. Akkor miért foglalkoznak vele? Pál apostol írja, hogy hívőnek-hitetlennek meg kell állni Krisztus ítélőszéke előtt. (II. Korinthus 5:10.)

Isten kijelentette magát Mózesnek: „Én vagyok atyáidnak Istene, és ne közelíts hozzám!” Mózes Egyiptomban tanították a bálványistenekre, amelyeket emberi ész gondolt ki, emberi kéz alkotott. Utálta őket, de most Jehova közelében megrendül, és sejti, hogy az ő és nemzete jóléte vagy bukása kizárólag Istentől függ, és ott van a szent hely, ahol Isten megjelenik, vagyis itt, a pusztán el nem hamvadó, égő csipkebokorban. Isten hangja zúgott, morajlott, mint a tenger:

– Láttam az én népem nyomorúságát, lemegyek azért veled együtt az istentelenség birodalmába, hogy kiszabadítsam gyermekeimet a börtönből. Téged küldelek, általad beszélek a fáraóhoz, hogy engedje szabadon az én népemet.

Mózeszel közösséget épít az Úr. Keresztyén életünk legnagyobb eseménye, hogy a Mindenható Isten él bennünk a Szentlélek által, irányítja gondolatainkat és cselekedeteinket.

Égő csipkebokor

Isten Szentlelke ragadta meg, töltötte be Mózeszt a csipkebokornál, mint Saulust, illetve Pál apostolt Damaszkusz város határában, aki ezt kérdezte tőle: *„Kicsoda vagy Uram?”* Mennyei erőt és isteni választ kapott a kérdésre: *„Én vagyok Jézus, és mostantól kezdve soha senki el nem szakíthat tőled. Azért jelentem meg néked, hogy szolgálva és bizonyossággá rendelvelek azokban, amiket láttál és azokban, amikre nézve meg fogok néked jelenni.”* (Cselekedetek 26:16.) Minden keresztyén hiszi és vallja, hogy él benne az Úr. *„Amely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem és önmagát adta érettem.”* (Galata 2:20.)

Az Úr megjelent Mózesnek, hogy szolgálva és bizonyossággá rendelve, és el nem szakadhatott tőle születésétől és a csipkebokortól kezdve haláláig, sőt azután se!

Ki vagyok én, Uram!

Az utca népe, az általános közvélemény primitív módon válaszol a súlyos kérdésre. Ki ez a Mózes?

Az okatlan, üresfejűek könnyedén elintézik azzal, hogy Mózes egy szerencsés fickó, aki megúsza kivégzését. Meseszerűen bejutott a fáraó palotájába, ahol kényelmes szobájában heverészett, és szolgák lesték a parancsait. Kifinomult tudósok nevelték, hogy királyfi legyen belőle. Hálából agyonütötte az egyiptomi férfit. Gyorsan összeszedte kincseit, egérutat nyert, és meg sem állott Midián országáig. Jó családba nősült, gondtalanul élt, aztán eszébe jutott, hogy negyven év után visszatér Egyiptomba. Istentől küldött vezetőnek adta ki magát. Elhitette a hiszékeny néppel, hogy paradicsomi állapotokat teremt. A Sínai-félszigeten negyven évig bolyongva diktatúrát teremtett az országban, és aki ellene szólt, azt eltette láb alól. Tömeggyilkos volt, és végre kimúlt. Kánaán határában megszabadultak tőle. Testét a mezei vadakra hagyták eddelül. Később nemzeti hőst faragtak belőle. A történelem állandóan forog, és a rablókból hőst, csinálnak, a hőökből meg hazaárulót, aztán fordítanak egyet, és a hazaárulóból ismét hős lesz.

Szobrokat emelnek és szobrokat döntenek. Idők múlásával Mózes híres nemzeti hősnek avatták föl, és nagy tanítóként tisztelik.

Emberi természetünknel fogva nagyságra, elismerésre vágyunk. Szeretnénk többre, magasabbra jutni. Ádám és Éva emberpár azt kívánta, hogy olyanok legyenek, mint az Isten. (Genezis 3:5.) Az egyéves kicsinek tapsol a család, és örül, hogy az óvodában neki sikerült valami a legjobban. A középiskolás büszke rá, hogy jól tornázik és nagy verekedő. A főiskolást diákképviselőnek választották. Az irodista főtisztviselő lett. A minisztériumban államtitkár, a katonaságnál vagy tűzoltóságnál előléptették. Az irigység és hiúság természetes adottságunk, és beteges tünetté is fajulhat. A túlzott szerénykedők azért húzódnak hátra, hogy észrevegyék őket. A főkérdés pedig az, hogy ki a nagyobb, ki a fontosabb személy. Még Jézus tanítványai is azon vitakoztak a keresztre feszítés éjszakáján, hogy közülük ki a nagyobb? (Lukács 22:24.) Ki vagyok én?

Isten megszólítja Mózeset, hogy téged küldelek, ő pedig ellentmond az Úrnak, hogy „Ki vagyok én?” Ő is emberekhez viszonyítja magát. „Uram, én Egyiptomból menekültem gyilkosság miatt, és most apósom nyáját őrzöm. Nincsenek barátaim, se hadseregem.” Elmagyarázza Istennek, hogy alkalmatlan. Ugyanígy tiltakozott Jeremiás próféta, hogy még fiatal. Jónás próféta szerint semmi értelme Ninivében prédikálni. Péter apostol megfogadta Istennek, hogy ő soha be nem lép egy pogány római százados lakásába. (Cselekedetek 10:13-14.) Valóban alkalmatlanok vagyunk, de Isten alkalmassá tehet! (Róma 7:24. II. Korinthus 3:5. Kolossé 1:12.) Mózes tudatja Istennel, hogy ha visszatérne, azonnal lecsapnának rá.

– Ismerem a fajtámat, valószínűleg ők súgtak be a fáraónál. Vádolnának, hogy a midianita apósom küldött ide. Azt kérdeznék: mit keresel közöttünk? Ha pedig Istenre hivatkozom, kinevetnek, hogy nincs, ha pedig van, akkor miért tűri a gonoszok szerencséjét, és az igazak szenvedéseit? Megkérdezik, hogy ki választott engem? Bizonyítsam be, hogy Isten küldött. *Kicsoda vagyok én Uram, hogy elmenjek a fáraóhoz?*

Mózes önmagához, népéhez, a pogányokhoz és az Úrhoz is viszonyítja magát. Igaza van, mert Isten nélkül senki és semmi. Is-

ten azonban többet tud Mózesnél. A világ kezdetétől annak végéig látja a történelmet, vigyáz a mező liliomaira, és fejünk hajszáját is számon tartja.

Az Úr mentette ki a Nílusból, bevitte a fáraó palotájába, testi és lelki erővel ajándékozta meg.

A Sínai-pusztán keresztül ő vezette Midiánig, ő készítette föl. A keresztyének, nem keresztyének alkalmasok voltak Istentől van, Aki fölkészíti Mózeszt arra, hogy 601.730 rab számára kinyissa a börtönajtót. Így döntött a világ teremtése előtt.

Mózeszt a vezetésre fölkészítette az Úr. Kinyitotta szívét, szemét, gondolatait, és beleivódott az ige:

– Ne félj, mert én, az Úr veled és az én népemmel vagyok! Mi van a kezeden?

Válaszolta, hogy vessző.

– Dobd el!

Amint Mózes eldobta, a vessző kígyóvá lett.

– Hajolj érte és vedd föl!

Amint fölemelte, kezében vesszőt fogott.

– Dugd felső ruhád alá a kezedet és húzd ki.

Mózes engedelmessé lett és kihúzta a poklos kezét. Az Úr parancsolt:

– Dugd vissza ruhád alá, és vedd ki onnan.

Mózes úgy cselekedett, és az egészséges tenyerét tapogatta. Érezte, hogy a Szentlélek ereje átjárta testét-lelkét, gondolatait, és egész lényét. Égi tűz gyulladt benne. Mégis tovább vitatkozott:

– Uram, én nehéz ajkú vagyok, nehezen beszélek. Az országoknak, pártoknak, közösségeknek hatásos, jó képességű szószólóra van szüksége.

Isten meggyógyíthatta volna Mózeszt, de Áront, az ékesen szóló testvérét rendelte mellé.

– Én leszek a te száddal, és megtanítlak arra, amit cselekedjél. Mondd el Áronnak az én szavamat, és ő beszélni fog helyetted!

Mózes megadta magát, és elindult Egyiptomba Isten népéhez. Az Ószövetségben Izrael volt Isten választott népe, az Újszövetségben nincs többé zsidó és egyiptomi, görög vagy római, szolga

vagy szabad, hanem mindnyájan egy közösségbe tartoznak azok, akik a Jézus Krisztus nevében hisznek. (Galata 3:28.) Mózes, az Úr választotta visszaindult Egyiptomba, hogy Isten akaratából ki vezesse Izraelt a nyomorúságból és megtudják az egész világon, hogy az Úr az Isten. (Róma 15:9-18.)

Vezetőre minden családnak, közösségnek, országnak szüksége van. Hogyan lehet vezetéshez jutni? Sokféle módon. Határozott katonai szervezkedéssel, csalfa ígéretekkel, hatásos jelszavakkal, mutatós ajándékokkal, hogy lefizessék a szimpatizánsokat, akár vérontással is az ellenfeleket. (Például II. Királyok 15:10,14.) Mózes nem szervezkedik, nem ígéret, és nem parancsolgat.

Sok országban a vezetési pálca apáról fiúra száll. Dávid király után Salamon fia lépett trónra, majd az ő fia, Roboám következett. Dávid leszármazottaiból választották a királyokat. Érdekes, hogy Mózes után nem a fiai Gerson (bujdosó) vagy Eliézer (Isten segített) következett, hanem Józsuét állította vezérül az Isten. Az úgynevezett demokratikus választásokon a nép akarata dönt. Hamis elképzelés, hogy a nép szava az Isten szava. Előfordul nagy ritkán ez is, mint például Saul király ártatlanul halálra ítélte saját fiát, a nép akarata pedig megmentette. (I. Sámuel 14:45.) A nyárspolgárokat azonban a pillanatnyi helyzet, saját hasznuk és a közhangulat befolyásolja. A népi és nemzeti öntudat, Isten ismerete és a Jézus Krisztusba vetett hit nélkül jobbra-balra, előre-hátrasodorható a nép. Mikor Lisztrában Pál apostol által az Úr nyilvánosan meggyógyított egy sántát, az apostolt istenként dicsérték, bikákkal akartak áldozni neki. Ezután Krisztus és az apostol ellenségei felhergelték a várost, majdnem halálra kövezték az apostolt. (Cselekedetek 14:11,19.) Jézus kenyeret, halat osztott a sokaságnak, és királlyá kiáltották. (János 6:15.) Pilátus római helytartótól pedig azt kérték, hogy *„feszítsék meg”*. Régi módszer az, hogy a győztes országok a legyőzött nemzet tagjai közül választanak uralkodót, aki a győztesek érdekeit képviseli. Például Nabukodonozor, a kirabolt és felégetett Júdeában a zsidó Gedáliást rendelte helytartónak. (II. Királyok 25:22.)

Mózeszt az Úr választotta ki, az Úr szólította meg és küldte Egyiptomba. Nem hiúságból érkezett, nem az apósa vagy testvérei

buzgólkodtak mellette, nem választási kampány eredménye, nem demokratikus választással történt, hanem az Úr akaratából. Elejétől végig bizonyos volt a küldetésében, és azért imádkozott, hogy *„Uram, ha te nem jársz velünk, ne vgy ki minket innen”*. (Exodus 33:15.)

A jó és rossz vezetők Isten akaratából vagy engedélyével lépnek színre, hogy általuk büntessen vagy áldjon egy népet. Mózes az Úr győzte le, és az Úr győzött általa. Teljes szívével, erejével, elméjével szerette az Urat és a népét. Még önmagánál is jobban szerette fajtáját, mert így imádkozott, hogy *„Uram, ha bünteted ezt a népet, ha így cselekszel velük és velem, kérlek, hogy ölj meg engemet, ha kedves vagyok előtted”*. (Numeri 11:15.) Ugyanilyen lélekkel imádkozott Pál apostol is, hogy kész meghalni a választott népért. *„Mert kívánnám, hogy én magam átok legyek elszakasztván a Krisztustól az én atyámfiáiért, akik rokonaím test szerint.”* (Róma 9:3.) A vezető az Úrért, családjáért, nemzetéért még önmagát is kész feláldozni. Jézus mondta, hogy a béres elfut a farkas elől, a jó pásztor megvédi nyáját, és az életét is odaadja juhaiért. (János 10:12.) Az egyház hajója viharos hullámok között hanyódik, mialatt a Sátán lesi, hogy összetörje. (I. Péter 5:8.) Mózes az Úr segítségével indult Egyiptomba, Aki megszabadította a fáraó kezéből, fegyvertől. Az Úr áldása nyugodott rajta, és a nemzetén. *„Boldog vagy Izráel! Nép, akit az Úr véd, a te segítségédnek pajzsa, és a te dicsőségednek fegyvere!”* (Deuteronomium 33:29.) Elhitte az Úr biztatásait. *„Ne félj, mert én veled vagyok.”* (Ézsaiás 41:10.)

Ki vagy Te, Uram?

Az égő csipkebokorból Isten angyala szólott, Mózes megalázkodott, hitt és megnyílt az Úr előtt. Nem is tehetett volna mást. Megvallotta kételyeit és erőtlenségét. Próféta lévén előre látta a várható eseményeket, és elmondta az Úrnak kételyeit.

– Ha megérkezek Egyiptomba, körülfognak a kíváncsiak, és megkérdezik tőlem, hogy ki vagyok én? Valóban az Amrák és Jó-

kébed fia, Áron és Mária öccse, akit a fáraó leánya nevelt? Miért jöttél? Hol a hadsereged, a kíséroid? Ki küldött téged? Magadtól jöttél, vagy fölhatalmazással? Kicsoda? Az Isten küldött volna? Melyik isten? Ábrahám, Izsák, Jákob Istene? Mi a neve? Válaszolj a kérdéseinkre, hogy biztosak legyünk a dologban. Mit mondjak nekik? (Exodus 3:13.)

Isten végighallgatta Mózes kételyeit. Szelíd dorgálás helyett, kijelentette és bebizonyította önmagát:

– Feleld nékik, hogy az Isten küldött. Az a neve, hogy „VAGYOK, AKI VAGYOK.” Élek! Mondd meg nekik, hogy a VAGYOK küldött hozzátok azért, hogy megszabadítson titeket! (Exodus 3:14.) Az Úr küldött, AKI VAGYOK. ECHJE ASER ECHJE, Vagyok, Aki Vagyok. Leszek, Aki Leszek. Voltam, Aki Leszek. Leszek, Aki Voltam. Mondd meg, hogy élek, uralkodom és teszem, amit akarok! Ne magyarázkodj, hanem szólj határozottan, hogy a VAGYOK küldött engem!

A modern ember is rendkívül hiszékeny. Könnyen becsaphatják. Biztonság okáért isteneket keres vagy készít magának, és azokba kapaszkodik, hogy boldog legyen, nyugtassa magát. Úgy képzei, hogy a diktatúra vagy demokrácia, a szocializmus vagy a kapitalizmus, a nacionalizmus, a humanizmus, a természetgyógyászat vagy az állattisztelet (krisna), a háború vagy a béke, az Egyesült Nemzetek vagy az Európai Unió szárnyai alatt oldódnak meg a kérdései. A pénzimádók milliárdokat gyűjtenek össze, hogy bebiztosítsák magukat, paradicsomi kényelmet varázsoljanak maguk körül a Kanári-szigeteken. Úgy gondolják, hogy ott már elkerüli őket a szenvedés, a félelem, a halál. A több ezer éves jelszó ma is divatozik, hogy „carpe diem”, szakítsd le az élet minden virágát, élvezd ki magad, amíg lehet, mert jön a nihil, a semmi. Bódító italt, akár halálos mérget is habzsolj az arany pohárból. Az emberek többségét nem érdekli, Aki VOLT, VAN, és LESZ. Legyintenek rá, hogy nincs, mert nem látták. Csinál magának isteneket, vagy isteníti önmagát. Gúnyosan kérdezi a keresztyént: „*hol van a te Istened?*” (Zsoltárok 42:1.) A Biblia így válaszol a hitetleneknek: „*a balgatag mondja a szívében, hogy nincs Isten*”. (Zsoltárok 14:1.)

Statistikák szerint a tudósok 51 %-a hiszi, hogy van Isten, 49 %-a bizonygatja, hogy nincs. Tudományosan senki sem tud mit kezdeni a „Témával”, mert ez nem tudományos, hanem hitbeli kérdés. Vagy hiszed, vagy nem. Az Úr vagy megjelenik, vagy elrejtőzködik. Az általános közvélemény szerint hit (vallás) és tudás között ég és föld a különbség. A spirituális szellemvilágot és a reális, tapintható anyagelvűséget, a tüzet és a vizet nem lehet összeegyeztetni. Tudós nem lehet hívő, és aki hívő, nem lehet tudós. Tehát a föltevés radikális tévedés, mert a hit ellenpárja nem a tudatlanság, és a tudás ellenpárja nem a hit. Tehát a tudós lehet Krisztus-hívő vagy Krisztus-tagadó, a hívő pedig lehet tudós vagy tudatlan. Mózes testileg erős, tudományosan rendkívül képzett férfi volt, aki hitte, hogy él az Úr, szólt hozzá, erőt kapott Tőle, és elhívta a nemzet vezetésére.

„Kicsoda vagy, Uram?” Mózes nem az asztrológusoktól, tudós matematikusoktól, filozófusoktól, mágusoktól, papoktól, nihilistáktól kérdezi, hanem az Úrtól. „Mit mondasz magadról, Istennem? Ki vagy Te?” Válogathatott volna bálványok között, mint Pál apostol Athénben az Aeropáguson, amint végighaladt süket-néma, kiállított istenkék között. Mózes az élő Úr győzte le! Nem emberektől, hanem Istentől kérdezi: „Ki vagy Te, Uram? Mi a neved?” Damaszkusz városa határában Saulus nem a tudósoktól, hanem Jézustól kérdezte: „Ki vagy Te, Uram?” A válasz Mózesnek: „VAGYOK, AKI VAGYOK.” A válasz Pálnak: „*Én vagyok Jézus.*” (Cselekedetek 9:5.)

Kicsoda vagy, Uram? Istent nem lehet definiálni, megfogalmazni, dogmába rendszerezni. Isten közelébe alig juthat emberi lény. Ézsaiás próféta az Úr jelenlétét érezve felkiáltott: „*Jaj nekem, mert a seregek Urát láttam*”. (Ézsaiás 6:5.) Az egyházatyák megfogalmazása napjainkig érvényes: „Finitum non capax infiniti.” A tér és idő korlátai közzé szorított múlandó ember képtelen befogadni a végtelen Örökkévalót. Csak parányi részben lakozik bennünk az Ige és a Lélek. Jézus kijelentette magáról: „*Én vagyok az élet*”. Én vagyok az élő víz, élő kenyér, pusztító vagy tisztító tűz, aki gyógyít és fájdalmat okoz, én vagyok a keskeny út, ajtó az üd-

vössége, és minden hatalom az enyém, aki voltam, vagyok és leszek örökké való Király.

Mózes elhitte az Igét és a jeleket. Megüresítette, megalázta és megerősítette magát az Úrban. „Legyen meg a Te akaratod!” Hitte és átélte a Fölséges közelségét, elfogadta döntését, és rábízta magát. Szólta, amit Isten adott szájába, tette, amit Isten kívánt, és könyörgött: *„ha Te nem jársz velünk, Uram, ne vígy ki minket innen!”* Egyiptomtól Kánaánig az Úr szava szerint indultak el és táboroztak le, az Úr szava szerint harcoltak vagy kerültek az ellenséget. (Exodus 33:15.) Izrael történetében egyetlen volt, akinek szemtől szembe vonult el az Úr dicsősége. (Exodus 33:19., Numeri 12:8., Deuteronomium 34:10.) Amikor lejött a Sínai-hegyről a Tízparancsolattal, annyira sugárzott az arca, hogy leplet borítottak reá, mert vakított a fényessége. (Exodus 34:29., II. Korintus 3:13.)

„Ki vagy Te Uram?” „Én vagyok az, aki II. Ramszesz fáraót odaültettem Egyiptom trónjára. Én vagyok, aki választott népeimet Kánaánból hoztam Gosen földére. Én vagyok, aki odaadtalak a fáraó leányának, hogy fölkészítselek, megtanítsalak a munkára. Én vagyok, aki Szentlelkemet adtam néked az én dicsőségemre. Én vagyok a Hang, a Fény, a Tűz, az Erő, a Hatalom és az Élet.”

Mózes a földig hajtotta magát és ráfelelte:

– Uram, te tudod, hogy én szeretlek Téged. Legyen meg a Te akaratod!

IV.

*Jézus Krisztus**Ó- és Újtestamentum*

A testamentum szó azt jelenti, hogy szövetség, hagyaték. Az Ó- és Újtestamentum szorosan összetartoznak, de évezredek óta vitatják és állítják a kettő különbözőségét. Például a tudósok és laikusok egy része szerint Ótestamentum a zsidók vallása, az Újtestamentum a keresztyénség vallása. Az Ótestamentumban Isten csak Izraellel foglalkozik a Tízparancsolat alapján, az Újszövetség pedig minden emberrel. Napjainkban világszerte divatozik Jézus szava, hogy *„az embernek Fia nem azért jött, hogy néki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon”* nekünk. (Máté 20:28.) Lehagyják a folytatást, hogy Jézus *„adja az ő életét váltságul sokakért”*. A kereszthalálnál fontosabb az „emberi testvériség”, az „internacionalizmus”, egymás megértése, elfogadása Krisztus nélkül. Az Ótestamentum egy haragvó Istenről beszél, az Újtestamentum pedig a minden embert megértő Jézussal foglalkozik, aki még a homoszexuálisokra is rábólint. Ez a szembeállítás bűn és teológiai tévedés. Az Ószövetségben ilyenekről is olvassunk, hogy *„Isten irgalmas és nagykegyelmiű, nála van a bocsánat és kegyelem”*. (Exodus 34:6. Nehémiás 2:17-18. és Zsoltárok 130:7.)

Az Ószövetségben megjelenő kegyelmes Isten után lássunk néhány esetet a haragvó Istenről! Az Újszövetségben olvassuk, hogy Jézus a zsinagógában *„elnézi őket nagy haraggal, bánkódván szívük keménysége miatt...”* (Márk 3:5.) Anániás és Zafira keresztyén házaspár egy kis hazugság miatt meghaltak. (Cselekedetek 5:3-9.) Jézus figyelmezteti a Pergamumban lévő gyülekezetet, hogyha nem tér meg, *„ellene fordul szájának kardjával”*. (Jelenések 2:16.) A hitetlenre haragszik az Úr. (János 3:36.) Jézus a templom udvaráról ostorral veri ki az árusokat. (János 2:15.) A gazdag és Lázár történetéből az a tanulság, hogy *„ha nem hallgattok Mózesre, arra se hallgat-*

tok, aki a halálból feltámad". (Lukács 16:31.) A Jézus sírját őrző katonákat lefizették: „Mondjátok, hogy ellopták a Jézus testét...” És elterjedt ez a hír mind e mai napig. (Máté 28:13,15.) Isten gyűlöli a keményszívűeket, akik ellene láznak és hazudnak. (Róma 2:5.)

Az Ó- és Újtestamentumot német birodalmi teológusok a második világháború alatt (1938–1945) kettészakították úgy, hogy az Ótestamentumot, mint zsidó iratot, törölték a Bibliából. A vallásfelekezetek tanai közül némelyek csak az Ótestamentumot veszik alapul, némelyek pedig csak az Újtestamentumot. A keresztyének között ortodoxok és neológok vitáznak. Egyik a szigorú törvényességhez ragaszkodik, a másik modernebb csoport „keresztyén szabadságot” hirdet. A törvényeskedők például a szombat megtartásához ragaszkodnak, a szabadelvűek szerint minden lehetséges a hívőknek.

Az Ó- és Újszövetség azonban szorosan összetartoznak, mert mind a kettő ugyanannak, az élő Istennek ígéje, Aki megparancsolta, hogy alkalmas emberek írják le az Ó- és Újszövetség eseményeit, valamint üzenetét. Az Ó- és Újszövetség lényege Jézus Krisztus, mert a Bibliát azért írták meg, hogy higgyétek: Jézus a Krisztus. Ha Mózesnek hisztek, Jézusnak is hisztek. Akik Jézust elutasítják, azok Mózeszt is elutasítják. Jézus nem azért jött, hogy eltörölje a törvényt, hanem, hogy megerősítse és befejezze. (Máté 3:17.) A törvény vége Krisztus. (Róma 10:4.) Mikor a törvénytudók megkísértették Jézust, hogy belezavarják a tanításába, akkor megkérdezték tőle, hogy melyik a legnagyobb parancsolat? Jézus szó szerint Mózeszt idézte: „*Halld, Izrael, az Úr a mi Istenünk egy Úr! Szeresd azért a te Uradat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből. A második pedig hasonlatos ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat.*” (Deuteronomium 6:4-5. Máté 22:37, 39.)

Az Ó- és Újszövetség, vagyis a teljes Írás Isten Lelkétől fogant és ihletett. (I. Timóteus 3:16.) Az Ószövetségben Izraelt választotta ki Isten magának, az Újszövetségben pedig az egyház népét, beleértve a zsidókat, azok közösségét, akik hiszik és vallják, hogy „*Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére.*” (Filippi 2:11.) Az egyház (enkaleo = elhívottak) feladata, hogy Krisztust dicsérje és hirdesse

a világon. Isten népe az Ó- és Újszövetségben nem népfaj, nem szervezet vagy önmagát mutogató szertartás, hanem az Úr nevében való hívők közössége, és az Úr iránt való szeretet. A hittel Isten ajándékoz meg bennünket. Hitben vagyunk közösségben az Úrral. *„Hit által rejtegették Mózes a szülei három hónapig. Hit által tiltakozott Mózes, hogy a fáraó leánya fiának mondják. Inkább választotta az Isten népével való együtt nyomorgást, mint a bűnnek ideig-óráig való gyönyörűségét.”* (Zsidók 11:23-25.) Hit nélkül lehetetlen Istennek tetszeni és *„ha nem hisztek, bizony meg nem maradtok”*. (Ézsaiás 7:9,24, 26.) *„Az igaz ember hite által él.”* (Habakuk 2:4.) Mózes elhitte, hogy a tűzből Isten beszél hozzá, Isten ereje töltötte be, és az Úrtól kapta küldetését. Örömmel énekelte, hogy Isten az Ő kegyelméből hit által vezérelte népét. (Exodus 15:13, 34:6, Cselekedetek 15:11.) Krisztus óta nem a törvény cselekedeteiből, hanem Krisztus kegyelméből hit által igazulunk meg a golgotai áldozatáért. (Galata 3:24.)

Az Ige testté lett

Mózesnek, a nép vezetőjének sorsa, csak az evangélium fényében írható, olvasható és érthető meg. A negyven évig tartó pusztai vándorlás gondolata nem Mózesben született, hanem Istennek örökkévaló tervében valósult meg. Az elindulás pillanatától az út végéig az Atya, a Fiú, a Szentlélek Isten irányított. A Vagyok Isten Mózesnek, és a népnek égő csipkebokorban, felhőben, tűzoszlopban és változó csodákban jelentette ki magát. Az Úr sok rendben és sokféleképen szólt hajdan próféták által az atyáknak, utolsó időben pedig szólt nekünk Fia által. (Zsidók 11:1.) *„Az Ige testté lett!”* Amikor Mózes Isten közelébe jutott, mindig az Atyával és Fiúval is találkozott a Szentlélek által. Szíve legmélyén az Igét hordozta és az eljövendő Messiásról is prófétált!

Ki ez a Jézus Krisztus? Júda tartományának, Betlehem városkájában született a világtörténelem középpontján, *„az idők teljességében”*. (Galata 4:4.) Testté létekor a földkerekség leghatalmasabb, is-

teni császára, Augustus uralkodott Rómában, Júdeában pedig Heródes fejedelem volt a kiskirály. A jeruzsálemi Zsidó Nagytanács főpapi székében Kajafás foglalt helyet. A „Jézus” név azt jelenti, hogy egyetlen, igazi, hatalommal bíró, fölkent. A „Krisztus” szó értelme, hogy Megváltó, Szabadító, Üdvözítő. Isten angyala Immánuel nevet ad neki, aminek értelme, hogy *„velünk az Isten”*. (Máté 11:21.) Heródes kiskirály annyira félti pénzét, dicsőségét, életét, a karácsonykor (testté lével) született csecsemőtől, hogy Betlehembben és környékén minden három év alatti fiúcskát megölet. Beteljesedett Jeremiás próféta jövendölése, hogy lesz sírás és jajgatás az idők teljességében. (Máté 2:17-18.) Isten angyalának utasítására József és Mária, a házaspár a pólyással Egyiptomba menekülnek, hogy beteljesedjék a prófécia: *„Egyiptomból hívtam ki az én fiamat”*. (Hóseás 11:1.) Ez az ige először Izraelre vonatkozik, mint elsőszülöttre. Ábrahám után később Jákob unokája is Egyiptomba költözött az éhség miatt egész családjával, Isten biztatására: „Ne félj lemenni Egyiptomba, mert veled leszek!” (Genézis 12:6. 46:3.) Hóseás prófécijája a Fiú Jézus Krisztus jövetelét jelzi, aki zsidóknak és pogányoknak egyaránt Megváltója. (Hóseás 6:6, 13:14.)

Kicsoda ez a Jézus?

Aki hatalommal prédikált, betegeket gyógyított, bűnöket megbocsátott, halottakat föltámasztott és önkéntesen, de Isten akaratából keresztfára szögezve halt meg a bűnösökért, mert Isten úgy szerette az ellene lázadó, nevét gyalázó, gyűlölködő, Jézust leköpdöső embereket, hogy saját Fiát küldte érettünk az ítéletre, és aki Őbenne hisz, annak megbocsátja bűneit, és beviszi az örök életre. Jézus kivégzése „hivatalosan, a törvények pontos betűszerinti megtartásával történt”. A zsidó Nagytanács szigorú szabályok alapján ítélte halálra, mert Jézus az Isten Fiának vallotta magát. Pilátus helytartó, mint a legfőbb bíróság, nem talált benne semmi vétket, de helybenhagyta az ítéletet. A zsoldos katonák és a hóhér megkapták tisztességes fizetésüket. Miután meghalt, testét begöngyölve sziklasírba helyezték, igen nagy súlyos követ cipeltek a sír szájára, és biztonság okáért katonák őrizték a halottat. Az emberi hitelenségtől, gyalázkodástól erőfeszítéstől függetlenül Jézus harmad-

napon dicsőséges testben feltámadott, negyven napon át tanítvánnyainak mennyei testben megjelent, azután angyalok kíséretével visszatért égi otthonába.

Kicsoda ez a Jézus, akit szüntelenül faggattak teológus szakértők és a laikusok? Állították róla, hogy veszélyes tévtanító, mert ördög van benne. A modern teológia álláspontja hasonló: Jézus egy jóakarátú álmodozó, nagy és tehetséges tanító volt, akit ártatlanul kivégeztek, és meghalt. Tehát többé nincs Jézus, csupán az emlékét őrizzük és soha el nem felejtjük.

Ki ez a Jézus?

Amikor tanítványaihoz fordult a kérdéssel, Péter határozottan válaszolta, hogy Te vagy a Megváltó Krisztus, az élő Istennek Fia. Ugyanezt vallotta a milliomos Zákeus, valamint a római hadsereg két századosa. Egy százados Cézarea városában és a meggyógyítottak közül sokan vallották: Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia. Egy másik pogány római százados a kiszenvedés után a Golgota hegyén igen megrémülve jelentette ki: „*Bizony, Istennek Fia volt ez!*” (Máté 27:54.) Jézus is ezt vallotta magáról, valahányszor megkérdezték: „*Én Isten Fia vagyok!*” *Vagyok* – hangzott a csipkebokorból. *Vagyok* – szólt és jelekkel is bizonyította Jézus: „*Én vagyok az első és utolsó*”, élő víz és élő kenyér, egyetlen út és ajtó az égbe, én vagyok a jó pásztor, aki életét adja juhaiért. Aki engem látott, az Istent látta. Aki nekem hisz, az én Atyámnak hisz, mert én és az Atya egy vagyunk. Hatalmam van letenni az életemet, és hatalmam van fölvenni. (János 9:35, 12:37-40.) Élek! A Szentlélek által szólok a Bibliában, az igehirdetésben, veled vagyok győzelmeidben és vereségeidben, szenvedéseidben és örömödben, életedben, halálodban és halálod után is, mert én élek, ti is élni fogtok örökre. Nem te döntesz rólam, hanem én döntök rólad, nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket. Nem az egyiptomi fáraó engedett Mózesnek, hanem én, az Úr így határoztam a fáraóról, népemről és a világról.

Izrael dogmája szerint még nem jött el a Messiás, de várják. Az Isten haragja miatt Krisztus után 70 óta romokban hever a jeruzsálemi templom, és ezért nem mutathatnak be áldozatot. Tudják,

hogy Mózes nagy tanító és próféta volt, de tagadják azt, hogy Krisztus Isten Fia, Megváltó. Jézus megfeddte a zsidókat: ha hinnétek Mózesnek, akkor nekem is hinnétek. Elkezdte nekik *„Mózesről magyarázni az írásokat, amik őfelőle megíratnak, ... azért íratnak meg, hogy higgyétek, Jézus a Krisztus, az Istennek Fia, és ezt hívén életetek legyen az Ő nevében”*. (Lukács 24:27. János 20:31.) Jézus figyelmeztette a vallásosokat, hogy semmi közötök Mózeshez. Az ítélet napján *„nem én vádollok titeket, hanem Mózes, akiben ti reménykedtek.”* Miért nem hallgattok Mózesre és a prófétákra? Miért felejtitek el a Kősziklát, Aki szült titeket? Az ember és a nép, amely elfelejtkezik a Megváltó Kőszikláról, elpusztul. Az Úr haragjában megsemmisíti őket. (Deuteronomium 32:18-36.) Jézus elsíratta Jeruzsálemet, és elsíratta népét, mert *„ha hinnétek Mózesnek, nekem is hinnétek, mert én rólam írt ő, ha pedig az ő írásainak nem hisztek, mi módon hisztek az én beszédemnek”*. (János 5:45-47.)

Miért halnátok meg, drága népem? Isten nem gyönyörködik a meghaló halálában, *„térjete meg azért és éljete”*. (Ezékiel 33:11.)

V.

*Exodus**Mózes visszatért Egyiptomba*

Az Egyiptomból való „kivonulást” szaknyelven exodusnak nevezik.

Mint máskor, azon a napon is Mózes megittatta nyáját, és lassan terelgette bárányait hazafelé. Szemében még mindig az égő csipkebokor lángja égett, füleiben az Úr igéje csengett, gondolatai Isten és Izrael körül forogtak, akiket az Úr kiemelt a népek tengeréből. Olyanok ők, mint más nemzet, semmivel sem különbek, de az Úr választottai voltak. Nem azért, mert minden nemzetnél többek, értékesebbek volnának, hanem mert *„szeretett titeket az Úr.”* Nincs más olyan ország a világon, amelyikhez olyan közel volna Isten, mint a zsidókhoz. Megjelent nekik, beszélt hozzájuk, erőt sugárzott nekik, törvényt adott, és a törvény megtartására kötelezett. (Deuteronomium 4:7, 7:3.) Jahve megesküdött Ábrahámnak, hogy utódait úgy megszorítja, mint csillagokat az égen, mint a tenger homokját, és áldásul lesznek a népek között. *„És hitt Ábrahám az Úrnak.”* (Genezis 12:3., 15:5-6., 22:16-18.) Jákob pátriárka családja hetven fővel költözött Gosenbe, és 430 év alatt több mint félmillióra szaporodtak. (Genezis 46:4.) Most pedig Isten úgy gondolta, hogy visszaviszi őket Kánaánba.

Mire hazaért Mózes a nyájjal, besötétedett. Felesége és fiai nyugovóra tértek. Szobájukban halvány mécses pislogott. Az édesapa tekintete körbejárt az alvókon, evett valamit, aztán kiült a ház elé Jetró pap mellé. A hold és csillagok fénye világított rájuk. Apósa összeráncolt homlokkal nézte Mózeszt, és úgy tűnt neki, hogy nemcsak égitestek fénye sugárzik rajta, hanem mintha titkos arany lehellet tündökölné arcán. A néma csöndben Mózes kezdte.

– Atyám, visszatérek Egyiptomba.

Jetró összerándult, meglepődött, nagyot lélegzett.

– Mi bajod? Hiányzik neked valaki, valami? Megbántottalak volna? Öröklöd a gazdaságomat.

– Atyám, visszatérek Egyiptomba.

Apósa fölkapta fejét.

– Hová? Egyiptomba? Öngyilkos leszel? Miért éppen oda? Honvágyad kényszerít? Miért mész Egyiptomba?

– Kivezetem onnan népemet, Izraelt.

Jetró lebénult, döbbenet után sorolni kezdte:

– Egyedül mész? Ha az egyiptomiak fölismernek, akkor véged. Hol a hadsereged? Föllázítod népedet a világhatalom ellen, hogy lekaszálják utolsó szálig, mint gyenge fűszálat? Ezért mész Egyiptomba nyolcvanévesen?

Mózes erőt vett magán, és megnyílt az apósa előtt.

– Atyám! Alig kőhajításnyira égő csipkebokor lángjai nyílegyenesen húztak az ég felé. Néhány lépésre tölem az Úr szólt hozzám: „Állj meg, oldd le saruidat, mert szent helyen vagy. Hallottam az én népem jajkiáltását, halálhörgését, és úgy határoztam, hogy megszabadítom őket Egyiptomból. Téged választottalak arra, hogy vezérük legyél. Parancsolom, hogy menj.” Vitáztam Istennel, hogy én alkalmatlan vagyok. Végül megadtam magamat, földig borulva válaszoltam: Igen Uram.

Várta, hogy Jetró vitatkozni fog vele, de hosszú feszült csend után, karjait mellén keresztbefonva meghajolt Mózes előtt.

– Ha az Úr küldött, akkor menj fiam! – Fölállt, kézrátétellel megáldotta. – Angyalok kísérjenek az utadon!

Jetró és Mózes éjfélig szóltanul ültek egymás mellett. Távolról sakál üvöltése visszhangzott, és akkor Jetró prófétálni kezdett:

– Elöljáróra mindenütt és mindig szükség van. A nemzet vezetőjét Isten rendeli áldásul vagy büntetésül. Áldott uralkodó idején fölvirágozik az ország, gonosz uralkodó alatt „*gyerkőcök, hamis próféták idején széthull, és nyomorba süllyed a nemzet.*” (Ézsaiás 3:2-6.) Az Úr szolgáját súlyos terhek nyomják. Kísértések próbálják lebénítani. A képmutatók hízelegve csábítgatják, ellenségei foggal-körömmel marnak belé. A vezetőnek mi, ki az első? Önmaga? Család? Pénz?

Dicsőség? Az Isten, az Úr szolgálata? A vezetőt szünet nélkül támadja zsákmányra, hatalomra éhes külső ellenség, belülről pedig saját rokonsága, barátai és népe húzná lefelé. Hízelegnek és vádolnak. Az Úr Isten harcol érted, mert a szemefénye vagy. Angyalai kísérjenek!

Hajnalodott.

A következő napok készüléssel repültek el. Cippora aggódott, de összeszedte az útra szükséges holmikat. Gerzson és Eliézer fiúk örültek az utazásnak, Jetró két tevét és két szolgát adott nekik, ékszerekkel, tömlőkkel, sátorral ajándékozta meg őket. Kora reggel búcsúztak, majd elindultak Egyiptomba a Sínai-félszigeten keresztül a 200 km-es útra. Mózesnek itt-ott ismerős volt a táj, mert valamikor erre járt Egyiptomból Midiánba. Az Úr rendelte, hogy ismerkedjék a táj, a természet, az időjárás titkaival, hiszen errefelé haladnak majd Egyiptomból vissza Kánaánba. Mózeset izgatta a szülői ház: hogy vannak testvérei, találkozik-e ismerősökkel? Mit jelent az, hogy Isten megkeményíti és összetöri a fáraó szívét? Hogyan szól Áron szája által, és elfogadja-e az Isten ígését, hogy *„én vagyok az Úr és rajtam kívül nincsen Isten”*. (Exodus 15:15.)

Egy forrás közelében letáboroztak, megpihentek. Mózes a szolgálkkal vizet gyűjtött az edénybe. Ez alatt Istennek angyala fenyegette Cipporát, hogy karjaiból kitépi és megöli az első fiát. Az anya sikoltozott, de tudta, hogy mi lehet a megmaradás feltétele. Éles követ kapott föl, amivel körülmetélte (peritomé) Gerzsont, hogy így legyen vérjegye az Úrnak. (Exodus 4:24-25.) Midián papjának leánya így vállalt testi-lelki szövetséget Isten népével, mert az Úr táborában csak a körülmetéltek lakhattak. Mózes felesége egy ideig Gósen földjén maradt, azután két fiával, szolgálkkal, tevékkel visszatértek Midiánba.

A Hóreb-hegy lábánál ismét letáboroztak. Váratlanul a messzi távolban Áron alakja bukkant fel, akit Isten Lelke arra indított, hogy Mózes elé siessen. Könnyezve ölelték egymást, a vége-hossza nélküli kérdések-válaszok özönében. Mózes a 80. Áron a 82. évét töltötte be. A régi fiatalos emlékekkel kezdték, a nemzet sorsával folytatták, azután együtt indultak és érkeztek Gósen földjére

Miriám fölsikoltott ámulatában, örömmel szorította magához testvérét, aztán futott, hogy finom ételeket készítsen. A hír villámgyorsan eljutott Gósen földjének legtávolabbi helyére is, hogy megérkezett Mózes a fáraó neveltje, és most ütött a szabadulás órája. Akik hallották a hírt, egy akarattal lelkesedtek és a szabadság vágya hullámmozgott végig a lakosságon. A nép elhitte, hogy 430 esztendő után rájuk tekintett az Úr, és kiviszi őket az égő kemencéből.

– Haza! Haza! Vissza! Vissza Kánaánba! – adták szájról szájra a hírt. – Vissza ősatyáink, Ábrahám, Izsák, Jákob földjére!

Mózes köré gyülekeztek, feszülten hallgatták, hogy az Úr megjelent neki égő csipkebokorban, és elhitték, hogy az Úr küldte szabadítónak. (Exodus 4:30-31.) Bizalommal, tisztelettel fogadták vezetőjüket. Az ige és a Szentlélek által szoros közösség vonta egybe Áront és Mózeszt a Királyok Királyával, valamint egymással. Hitték, ismételtették az Igét: *„Én vagyok az Úr, a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről.”* Mózes öt könyvében, valamint a Zsoltárok könyvében (81:11) és az Újszövetségben az „Egyiptom” kifejezés allegorikus jelentőségű is, a bűn szolgálatát, rabságát, a Sátán kötelekeiben való vergődést jelenti, az „Egyiptomból való kijövetel” pedig a megterést, az újjászületést fejezi ki.

Az Istentől kapott Igét Mózes, Áron szájába adta, hogy mit mondjon, és mit cselekedjen. (Exodus 4:15-16.) Ékesen, érthetően és határozottan fogalmazott. A Szentlélek ajándéka, amikor családtagok, keresztyének egy akaratra jutnak. A szétdobáló, szakadásokat, ellentmondásokat szító Sátán a szembenállásra, egymás megsemmisítésére uszít. A szeretet maga az Isten. Egyedül a Szentlélek Isten képes arra, hogy bennünket Vele és egymással közösségbe vonjon. *„Íme, mily jó és mily gyönyörűséges, amikor együtt lakoznak az atyafiak, csak oda küld áldást az Úr”.* (Zsoltárok 133.) Krisztus Urunk is kettesével, egy akarattal küldte prédikálni és gyógyítani a tanítványait (Máté 10.). Mózes azzal kezdte az exodus előkészítést, hogy összehívta és megszervezte a szétszóródott nyáját. Jákob tizenkét fia leszármazottainak nevéől törzsenként rendezte a népet. A tizenkét nemzetséget tizenkét felvigyázó szedte össze, intézte kisebb-nagyobb bajait. Az ország megmaradása és fölvirágzása a jó taná-

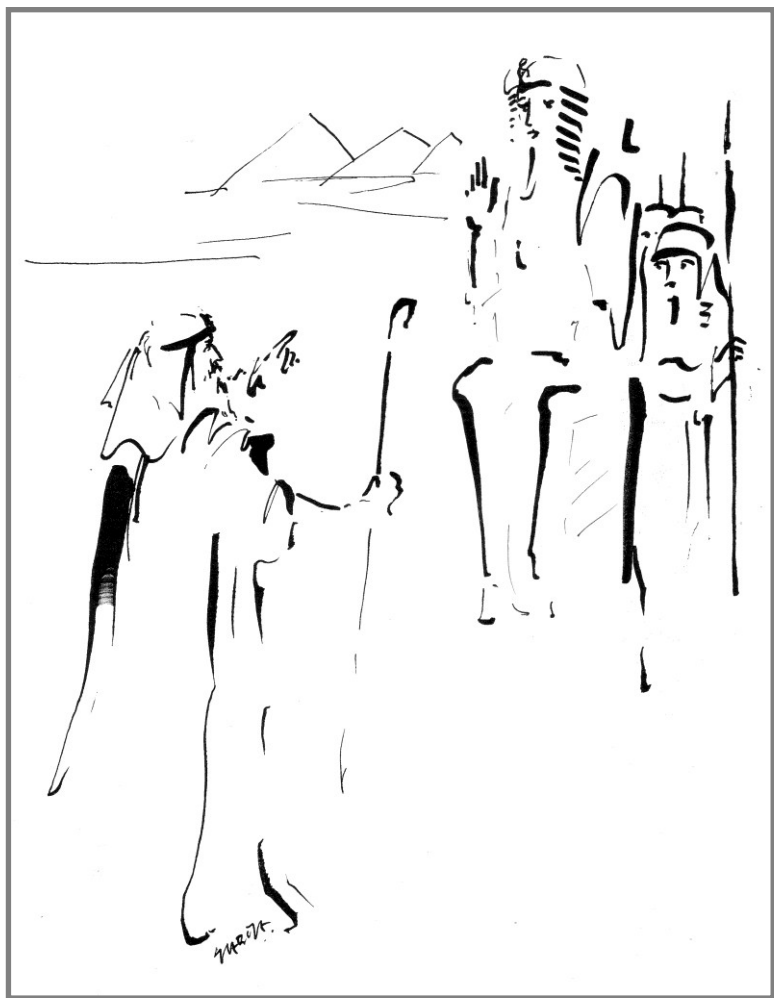
csosok munkájától is függ. A Mózes által kiválasztott főemberek egy szívvel, egy lélekkel vállalták a feladatot, azzal a hittel, hogy Isten akaratából és Isten kedvére cselekednek.

A fáraónál

Mózes és Áron kimért lépésekkel közeledett a földkerekség legnagyobb királyának palotája felé. Mózes magasabb termetű, Áron valamivel alacsonyabb az öccsénél. Mindketten Isten szavát hordozzák szívükben, hogy „*megkeményítem a fáraó szívét*”, és elutasít beneteket. Miért határozott így Isten? Miért büntette tíz csapással Egyiptomot? Miért keményítette meg a fáraó szívét? Hogy megmutassa a pogányoknak és a hívőknek, hogy az övé minden erő, minden hatalom. Tíz csapással büntette Egyiptomot, a tizedikkel porig verte az országot. Valóban megtudták, hogy az Úr az Isten, azt tesz, amit elgondolt mennyen és földön. (Exodus 7:3-7.)

A két férfi szótlanul várakozott II. Ramszesz (1301–1234) király óriás márványkövekből kifaragott, díszes bejárata előtt. Katonák gyűrűjében álltak. Szemük sarkából figyeltek. Mózesnek ismerős volt a hely, valamikor szabadon járt ki és be a márvány lépcsőkön, mint a fáraó leányának fia, aki az uralkodónak az örököse. Képzeletében végigjárta az épületszárnyakat, az arannyal, bársonnyal, virágokkal díszített hatalmas termeket, széles csarnokokat, ahol tanították, ahol világhírű tudósok vitatkoztak bonyolult témákról, tanácsosok fogalmazták a törvényeket, csillagok állásáról jósolták a jövőt, és a varázslók – Jambres és Jámnes – ördögi mutatványokkal ámították a népet. Egyiptom kincstárában legszigorúbban őrizték az összerabolt gyémántot, aranyat, ékszereket.

Dél körül szigorúan megmotozták a várakozókat, és fegyveresek kíséretében beléphettek a fáraó színe elé. Mózes magával vihette a vékony botját. Földig hajoltak, és mély tisztelettel köszöntötték a fáraót, aki merev arccal ült a trónján, szóra és pillantásra sem méltatta őket. Átlátszó selyembe lazán öltözött lányok színes pávatoollakkal legyezték a királyt. Két oldalán és mögötte fegyveresek őrizték ugrásra készen, mint az oroszlánok.

A fáraónál

Végre megszólalt a király.

– Fölállhattok! Mit akartok?

A férfiak fölegyenesedtek, nekik nincs palotájuk, hadseregük, nincsenek szövetséges nemzeteik, csak az elnyomott nép és a Királyok Királya áll mellettük, él bennük. Áron válaszolt:

– A héberek Istene küldött bennünket, hogy háromnap járóföldre bocsásd el népünket, hogy áldozatot mutassunk be neki.

Rámszesz gúnyosan, gőgösen elhúzta a száját. Összeráncolt homlokkal csúfolódott.

– Kicsoda a ti istenetek? Nem ismerem.

Mózes előrenyújtotta botját és ledobta, ami kígyóvá változott.

– Nézd a mi Istenünk hatalmát!

A kígyóvá lett bot sziszegve tekerőzött. A fáraó egy pillanatra kicsit hátrább húzódott és parancsolt:

– Jámnes és Jámbres varázslókat kérem! – Beléptek. A fáraó kígyóra mutatott. – Nézzétek!

A varázslók is eldobták a náluk lévő botot, kígyóvá lettek, de Mózes kígyója fölfalta a mágusokét a fáraó csalódott, de gőgösen távozásra intett.

– Nem ismerem a héberek Istenét. Nem bocsátom el a népet. Mehettek!

Mózes lenyúlt a kígyóért, ami visszaváltozott bottá. Meghajoltak.

– Majd megismered!

A fáraó a trón karfájára támaszkodva értetlenül nézett utánuk. A megszegyenített varázslókhoz fordult.

– Nem ismerem a zsidók Istenét, mert Thu, Amon és Rá napistenek uralkodnak, valamint az ég csillagai, meg az apró állatok. Részt veszek a vallásos szertartásokon, ahol tudósaink szerint a zsidóknak képzeletében van láthatatlan Isten, aki nincs, mert láthatatlan. Egy pillanatra megingott a vallástudományban, hogy talán az emberi szemmel nem látható dogok is létezhetnek. A fejét rázta. – Nem ismerem a héberek Istenét, és nem bocsátom el őket soha! – Száját elhúzta és erőltette a nevetést.

Hosszú időn át, hónapokon keresztül folyt az alkudozás, ígélet és elutasítás Isten követői és a fáraó között. Egyiptom feje járatos volt a spirituális és materiális tudományokban, a katonai összecsapások megszervezésében, földrajzi és természetrajzi ismeretekben, az óriási birodalom vezetésében, de az egyetlen élő Isten uralmában kételkedett. Hitetlensége gátolta, hogy hallja és lássa Isten szavát és munkáját. A különféle csapások elkezdődtek. Isten előre figyelmeztette: „Tudd meg, én vagyok az Úr!” A vizek vérré változtak, a halak megbüdösödtek. Békák lepték el az országot. Dögvész a baromok között, hólyagos fekély az embereken. A jégeső mindent elvert. Sáskákat borították el az országot, és fölfalták a maradék zöldet.

A fáraó már-már megadta magát:

– *Vétkeztem az Úr ellen, a ti Istenetek ellen. Csak most az egyszer bocsássa meg vétkeimet, imádkozzatok érettem.* (Exodus 10:17.)

Aztán megkeményedett, és folytatódott a csapások. Három nap és három éjjel vaksötét borult Egyiptomra. Néha megingott, és félszívvvel közeledett Istenhez, Aki teljes szívünket, lelkünket, testünket kéri magának, de a fáraó képtelen volt saját szavaival könyörögni és megálázkodni. (Exodus 9:28.)

Mózes és Áron kilenc alkalommal terjesztették elő kérésüket:

– Engedd Izraelt a pusztába, áldozatot mutatni az Istenünknek!

Ő meg ráparancsolt a felügyelőkre, hogy markolják keményebben ostoruk nyelét, üssenek. A fáraó bekeményített. A választott nép beletörődött kegyetlen sorsába, és biztatás, imádkozás helyett saját vezetői ellen zúgolódott, növekedett ellenük a lázadás. Szidalmazták Istent és küldötteit. Mózes és Áron biztatást, imádságot reméltek volna, ehelyett beléjük haraptak. Mózes keserűen fordult az ég felé: „*Uram, miért küldtél engem ide?*” (Exodus 5:21-22.)

A világ kezdetétől, annak végéig voltak és lesznek olyanok, akik szidalmazták az Istentől küldött vezetőt. Folyt és folyik az, amikor a keresztyének valami szabadabb országba menekülnek, eltitkolják a hitüket, vagy megtagadják Krisztust. Az Úr megmondotta, hogy „*ha engem üldöztek, titeket is üldöznek majd*”. „*Aki pedig megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom azt az én mennyei Atyám*

előtt.” (Máté 10:33.) De annak az embernek vagy államfőnek, aki Istenre támad, el kell veszni. Mózes az Úrnak panaszkodik, hogy miért küldte oda. El sem indultunk, és már szorítanak?

Mózes és Áron háromnapi járóföldre kértek engedélyt, holott a 200 km-re fekvő Kánaán volt a cél. Szabad-e a politikában, vagy bárhol hazudni? A politikában szinte természetes a hazugság, mert a háborút azzal szokták indítani, hogy a fegyverekkel békességet és boldogságot teremtenek a földön. Isten tiltja a hazugságot. (Exodus 23:7.) Ezzel szemben Ábrahám vándorlásai közepette úgy mutatta be Sára feleségét, mint saját húgát, hogy mentse magát. (Genezis 12:13.) Jákob (csaló, elgáncsoló) hazugsággal szerezte meg édesapja áldását. (Genezis 27.11.) Dávid azt hazudta Abimélek papnak, hogy a király titkos futára. (I. Sámuel 21:12.) Anániás és Zafira keresztyén házaspár belehalt hazugságukba. (Cselekedetek 5:5.) Az szentül bizonyos, hogy Isten igaz, és *„nem ember az Isten, hogy hazudjon”*. (Numeri 23:19.) Isten soha nem hazudik. Szavai, ítéletei és a cselekedetei igazságosak. (Zsoltárok 19:10. Dániel 9:14.) Jézus mindig nyíltan, egyenesen szólt önmagáról is. *„Én vagyok az út, az igazság és az élet, azért jöttem, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról.”* (János 14:6. 18:37.) Ördög a hazugság atyja, és emberölő volt kezdetől fogva. (János 8:44.)

Szabad-e a keresztyénnek akár az élet vagy halál küszöbén is állva hazudni? A hamis ember megerőtlenül, és a Szentlelket megszorítja. Lehet úgy válaszolni, hogy igaz is, meg nem is. Amikor 1965 táján Kelet-Európa kommunista államaiban kissé megnyílt a vasfüggöny, nyugati keresztyének látogatni kezdték az üldözött keresztyéneket. A határellenőrzéskor megkérdezték, hogy mi a foglalkozásuk. Aki azt válaszolta, hogy misszionárius azt visszafordították, aki meg azt válaszolta, hogy tanító, (elhagyta, hogy a Bibliának tanítója), azt átengedték. Hová megy? – kérdezték. Aki azt válaszolta, hogy lelkipásztorhoz, azt visszafordították. Aki meg úgy válaszolt, hogy turista, azt átengedték, de szigorú megfigyelés alatt tartották.

A fáraó szolgálói félték, kérték a királyt, hogy *„bocsásd el azokat az embereket, hogy szolgáljanak Istenüknek”*. Vedd észre, hogy a sorozatos csapásokba belepusztul Egyiptom. A palotában, városokban és

az egész országban félelem, rettegés, nyugtalanság terjedt. Egymást ijesztgették, hogy eljött a világ vége. A fáraó engedélyt adott a zsidóknak az ünneplésre, de megtiltotta, hogy jószágait, vagyonukat magukkal vigyék. Mózes ellenkezett a döntéssel, sőt azt kérte, hogy az egyiptomiak segítsenek állatok és egyéb szükséges dolgok megajándékozásával.

Egyiptom átvészelt kilenc természeti csapást, a tizedikbe össze-roppant. A fáraó fenyegette Isten küldötteit, hogyha még egyszer a szeme elé kerülnek, akkor megöleti őket. Mózes és Áron meghajoltak és így búcsúztak. *„Helyesen szóltál, mert nem látjuk többé a te orcádat.”* Hátra se fordulva elhagyták a palotát. (Exodus 10:29.)

A bárány vére

II. Rámszesz fáraó konok szívű volt, dacolni mert Istennel. Izraelt gyökerestől akarta kitépni a föld színéről. A férfiakat halálra kínoztatta, a lányokat megbecstelenítette, meddők maradtak, az aszszonyok elszáradtak, mint a lehullott, sárgult falevél. Isten pedig úgy határozott, hogy halálra sebesíti Egyiptomot, és győzelemre viszi népét. A dolgok nem a földön, hanem az égben dőlnek el. Isten alászállott, mert meghallotta a szenvedők nyögését, és kiszabadította őket a halál karmaiból. (Exodus 3:7-8.) A fáraó és Mózes közötti tárgyalásán már az első pillanatban eldőlt, hogy ki lesz a győztes, ki lesz a vesztes. A tizedik, utolsó csapásban Egyiptom összeroppant azért, hogy az Úr csodái sokasodjanak a világon. (Exodus 11:5.)

Mózes összegyűjtötte a népet, és elrendelte, hogy az első hónap 10. napján mindenki szerezzen magának egyestendős hím bárányt, őrizték négy napig, aztán vágják le, és vérével hintsék meg a bejárati ajtó szemöldökfáját. A húsát egyék meg. Ez lett évszázadokon át a pászka (elhalad mellette, megkíméli) vacsora, kovásztalan kenyérrel. Isten megparancsolta, hogy a pászkavacsorát minden év Niszán hó 14-én emlékezetül fogyasszák el, és hét napon át ünnepeljenek. (Exodus 12:17-20.) Készüljenek az útra, derekukat övezzék fel, mert a borzalmak éjszakáján ítéletet tart az Úr. (Exodus 12:5,11, 13.) Aki hitetlenkedett az igében, más elfoglaltsága fontosabb volt a

pászkavacsoránál, ott meghalt az elsőszülött. Amelyik egyiptomi hitt, és vérrel hintette ajtófélfáját, oda nem lépett be a halál. A jeruzsálemi templom lerombolásáig (Titus római hadvezér Kr. u. 70-ben) Izrael minden évben pontosan megtartotta a pászkavacsorát.

Egyiptomban Niszán hó 14-én leölt és elfogyasztott bárány, az emberre lett Isten, az önmagát érettünk önként feláldozó Jézus Krisztus előképe volt. Az áldozat célja, hogy mi, bűnösök az ártatlan vér által megtisztuljunk az igaz Isten előtt, megszabaduljunk vétkeinktől, és kiengeszteljük az Urat. A keresztyének egyetlen szent és tökéletes Báránya Jézus Krisztus, akiről nagy tömeg előtt hirdette Keresztelő János a Jordán partján: *„Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit.”* (János 1:29.) Jézus hároméves szolgálata alatt állandóan bizonyosságot tett arról, hogy neki, mint húsvéti báránynak kell Isten akaratából meghalni. (Lukács 22:7.) Jézus az egyetlen, akinek vére hullásáért Isten megbocsát azoknak, akik hisznek benne, egyénnek, családnak, gyülekezetnek, a magyar nemzetnek és az egész világnak. (I. János 2:2.) Pál apostol kéri a tévelygőket, akik az ószövetségi törvények és szertartások betartásával képzelik el a bűnbocsánatot, Krisztus vére nélkül, hogy: *„Tisztítsátok el azért a régi kovászt, mert hiszen a mi húsvéti Bárányunk, a Krisztus megáldozott érettünk.”* (I. Korintus 5:2.) Kötelesek vagyunk jót cselekedni, de Péter apostol is megerősíti, hogy nem veszendő aranyért, ezüstartért váltattunk meg bűneinkből, hanem egyedül Jézus kihullott szép piros vére által. Hit nélkül nincs bűnbocsánat és üdvösség. (I. Péter 1:13., 2:24.) Krisztus vére, mint örökkévaló lélek, önmagával kiengesztelte az Urat, mert a vére *„megtisztít bennünket minden bűntől”*. (Zsidók 9:12-14.) Aki elhiszi, hogy bűneiért halt meg és támadott fel Jézus Krisztus, az léphet be a mennyországba, ahol angyali kar énekli: *„Méltó a megöletett Bárány, hogy vegyen erőt és igazságot, bölcsességet és hatalmasságot, tisztességet, dicsőséget és áldást.”* (Jelenések 5:12.)

Exodus

Minden államnak vezetőre van szüksége. Csak jó vezetővel, jól szervezett állam működőképes. A vezető felelős a közösségért, a polgároknak kötelessége pedig az engedelmesség. A széthúzás, zűrzavar, anarchia idején felbomlik a közösség. Lelki és fizikai összetartás épít egyedül. A testvérek, állampolgárok között egyedül Jézus Krisztus teremt békességet. Az ördögi indulatok meghasonlást, veszekedést gerjesztenek. A fegyelmet és önzetlenséget a vezetőknek és vezetetteknek is vállalni kell. Izraelhez felelőtlen csoportok is csatlakoztak. Az Úr seregében félmilliónál is többet, 603,550-et számláltak, amely a születések és halálozások miatt változó adat. A törzsfőket Jákob fiainak leszármazottaiból választották, élre álltak, és csoportokra osztották a nemzetségeket felügyelők irányításával. Kihirdették a kivonulás menetét, aszerint kellett elindulni. Cselengők is csatlakoztak hozzájuk. Összeszedték a holmikat, amelyeket az útra visznek magukkal, gondosan fölvtették József balzsamozott testét, hogy a végrendelete szerint Kánaánba szállítsák. (Genézis 50:25.) Elbúcsúztak azoktól, akiktől akartak, ott hagyták azokat, akikkel soha többé nem találkoznak. Holmijukat szekerekre rakták, állatok hátára vagy szállítóeszközökre kötözték, és ölben, vállon, háton is cipekedtek. Segítették az öregeket, gondoskodtak a betegekről, vigyáztak a legkisebbekre is.

Niszán hónap 14-én a leölt bárány kibuggyanó vérével meghintették az ajtófélfát, asztalhoz ült a család, keserű fűvel ízesítették a sült húst, úgy elfogyasztották. Zsidók és pogányok érezték, hogy valami különös vibrál a levegőben. Éjfél körül iszonyatos üvöltések, szívet, agyvelőt hasogató jajgatások, ordítások szaggatták és tépték a sötétség fekete takaróját. A kutyák vonítottak. Egyiptomban aratott a halál, levágott minden elsőszülöttet a fáraó palotájától kezdve a város szélén roskadozó kunyhóig, a főparancsnok kaszárnájától kezdve az utolsó fegyveres szálláshelyéig, gazdagok pompás otthontól kezdve a börtönben rothadóig embert és barmot. Az egyiptomi trónörökös fiút vidám vacsora után harci játékokkal szórakoztatták. Fején az aranykorona, palástján ékszerek csillogtak. Hirtelen elhallgatott a keleti vad zene, és a jelenlévők rémülve látták, amint a

trónörökös eltorzult arccal a földre csúszott. Óvatosan vörös bársonyra fektették kihűlő testét. Az udvarhölgyek sikongattak, a szolgák ébresztették a fáraót, hogy fiának megállt a szívdobogása. A palota folyosóján halott testőrökbe botlottak. Az édesanya megszoptatta, és lágyan bölcsőjébe helyezte volna csecsemőjét, amikor fölajdult és zokogni kezdett, mert halott volt a gyermek. A sötét utcákon rohángálás, ordítózás hangjait verték vissza a falak: „Meghalt, meghalt! Vége van Egyiptomnak!” A gazda értetlenül bámulta hirtelen kimúlt jószágát. Jajgatott és őrjöngött az ország.

Egyiptomban aratott a halál, és megölt minden elsőszülöttet. Isten visszafizetett az ártatlan fiúgyermek haláláért, minden egyiptomi elsőszülöttnak, akár ember, akár állat, pusztulni kellett. Kemény ítélet zúdult a birodalomra. Szólásmondás, hogy aki másnak vermet ás, maga esik bele. Jézus megmondta, hogy: *„Ne ítéljetelek, hogy ne ítéltessetek, mert amilyen ítélettel ítélték, olyannal mérnek néktek”*. (Máté 7:1-2.) Miért szakadt ilyen csapás Egyiptomra? A gyászolók keserűen vádolták a fáraót. Igazuk volt, mert a gonosz uralkodó miatt szenved az ország népe. Igen, a fáraó vétkezett önmaga és az ország ellen, mert engedetlen volt az Úr szava iránt. Az istenfélő vezető alatt fölvirágzik a nemzet, a gonosz idején megromlik. A „dialógus” befejeződött, Isten és a fáraó, Mózes és Egyiptom királya között. Megsemmisültek az Istent káromló hatalmasok, az Úr pedig fölemelte a kipusztulásra ítélt népét. A fáraó sorompókat emelt Isten előtt, az Úr pedig egyetlen pöccintéssel fölnyitotta azokat. Kínjában futárokkal üzent Mózesnek és Áronnak, hogy azonnal távozzanak Egyiptomból, vigyék jószágaikat, vagyonukat, mindent, amit akarnak, *„és áldjátok az Urat, amint mondtátok, és áldjátok engemet is”*. (Exodus 12:31-37.) Hol van már az az ember, aki gögösen vágott vissza: „Kicsoda az Isten? Nem ismerem.” Megismerte.

A nagy kérdés pedig, hogy kié ez a világ. Istené vagy a Sátáné? A fáraóé vagy Mózesé? Európáé vagy Amerikáé? Jézust a pusztában negyven napig azzal kísértette a Sátán, hogy fölvitte egy igen magas hegyre, végigmutatott a nagyvilágon, és eldicsekedett, hogy mindez az övé. Annak adja, akinek akarja. „A tied is lehet, Jézus”, – mondta – ha most leborulsz, és imádsz engem.” A válasz ennyi

volt, hogy egyedül „*csak a te Uradat és Istenedet imádd*”. (Lukács 4:5-6.) Mert Isten nagyobb, mint a világ összes kincse! A törvény és hatalom képviselője Pilátus, nyugtalankodik: „Te, Jézus, te király vagy csakugyan?” Az Úr annyit mondott rá, hogy „igen”, de „*az én országom nem e világból való*”. Az én országom nagyobb a római birodalomnál, Egyiptom fáraójánál, a Sátán tulajdonánál és az egész földkerekségénél. Mert az enyém az ég, a föld és minden. (János 18:36.) Kié hát ez a világ? „*Az Úré a föld és annak teljessége*,” énekelte Dávid király. (Zsoltárok 24:1.)

Isten uralkodik a tengereken, a természeti világban, égen-földön, mindenütt és az ember szívében is. Egyiptom megutálta Isten választott népét. Lemosolyoghatják az anyaszentegyház tagjait, és bolondnak tarthatják őket. Pál apostol nem szégyelli leírni, hogy: „*Mi bolondok a Krisztusért, szinte a világ szemetje lettünk ... Mindenkor halálra adatunk Jézusért, hogy Jézusnak élete is látható legyen a mi testünkben.*” (I. Korintus 4:10, 03. II. Korintus 4:10.) Az Úr pedig évszázadok után kedvessé tette a népet az egyiptomiak előtt, és arannyal, ezüst edényekkel, ékszerekkel, sátrakkal, fegyverekkel ajándékozták meg őket, hogy csak menjenek. Szinte kihajtották őket az országból, hogy minél hamarabb távozzanak, nehogy további bajt okozzanak. (Exodus 12: 33.) „*Boldog vagy nép, akit az Úr véd. Hízelegnek majd néked a te ellenségeid.*” (Deuteronomium 33: 29.) Mikor jóakarattal van az Úr valakihez, arra is képes, hogy az ellenségeinket is jóakarátúakká tegye irántunk. (Példabeszédek 16:7.)

Egyiptom napokon át jajveszékelt és temetett. A megajándékozott, kivonuló zsidókhoz hitvány népek is csatlakoztak a gazdagodás reményében. Az egyszerű, mindig a pillanatnyi sikerre számító emberek, szívesen húzódnak győztesekhez, mert emberi természetünk olyan, hogy nagyok közelében szeretjük élvezni a dicsőséget. Az egyszerű nép is óhajtozik ajándékokra, hogy élvezhesse. A tömeg és a hatalom látványa vonzó. Azt képzelik, hogy ahol a pénz, ott a boldogság, és a kényelmes otthon. Talán ezek Mózesről és Áronról sem hallottak, fogalmuk sem volt róla, hogy miért és hová mennek, de hozzájuk csatlakoztak, az ünneplőkhöz és elvárták, hogy őket is támogassák. A primitív, önző haszonleső mindig csak a

pillanatnyi hasznát keresi. A tüntetésre fölvonulók nem segítséget ajánlanak, nem adományokat osztogatnak, hanem pénzt követelnek és rombolnak. Isten gyülekezetéhez többféle színű, gondolkozású és helyzetű ember tartozik. Azon vitatkozik, hogy ki az igazi református, római katolikus, az igazi vallásos. Sohasem volt és lesz krisztálytiszt gyülekezet és tökéletesen egységes ország az összekeveredés miatt. Jézus tudott arról, hogy Júdás tanítványa ördög, akinek fontosabb a 30 ezüst, mint az evangélium. (János 6:70.) A pusztai vándorlás évei alatt ez a csoport lázított, uszított állandóan a vezetők ellen, és követelték, hogy forduljanak vissza Egyiptomba a húsos fizek mellé, mert a „régí világban” jobb volt nekik.

Egyiptomból 430 esztendő után az év első hónap (Abib) 15. napján több mint félmillió férfi – a gyermekeken kívül – költözött ki Gósen földjéről. Ramszeszben gyülekeztek össze. Kendőből kibontották a nyers tésztát, és megsütötték a kovásztalan kenyeret. Örök rendtartásul rendelte ezt a napot az Úr. Hét napig ünnepeltek. (Exodus 12:26-27.) Isten Bárányát, megváltó Jézusunkat Niszán hónap 15-én verték a keresztfára. A pászka ünnepe Krisztus után 70-ben szűnt meg, amikor a rómaiak lerombolták Jeruzsálemet. A keresztyének nagypénteken és húsvétkor emlékeznek úrvacsorával is a megváltásra. Jézus az utolsó vacsorán így nyújtotta át a kenyeret és kelyhet: *„Ez az én testem és az én vérem.”* (Máté 26:26, 28.) Jézus az életnek kenyere, és hit által fogadjuk el, mert, *„aki én bennem hisz, örök élete van annak”*. (János 6:47-48.) A közösség, a család, a nemzet összetartása, szervezése nehéz feladat. Csak Krisztusban tudunk Istenért és egymásért dolgozni. Régi magyar fejedelmek jelszava volt: „Pro Deo et patria”, Istenért és hazáért.

Az óriási sereg Ramszeszből elindult az Ígéret Földjére. Elöl és két oldalt fegyveresek vigyáztak rájuk, hogy rablóktól, ellenségtől, vadállatoktól védjenek. Közrefogták a gyalogos népet, és a juhnyájat terelgető pásztorokat. Szekeresek zárták a sort, akik mögött fegyverhordozók következtek. (Numeri 33:2-3,5.) Nappal felhő, éjszaka tűzoszlop jelezte az Úr közelségét. (Exodus 13:21,22.) Az Úr választotta ki ezt a népet, az Úr harcolt azokért, akik hallották és megcselekedték a parancsolatait. (Exodus 12:50-51.)

VI.

*Isten vándorló népe**Átkelés a Vörös-tengeren*

Isten szemmel tartja az övéit, pásztorolja őket, és gondot visel róluk. Ábrahám ősatyát Babilonból Kánaánba vezette, Jákob unokáit pedig családotól Egyiptomba küldte, onnan pedig Mózes által vissza az ősi földre. A vándorlással megbizonyította népének és pogányoknak, hogy egyedül Ő a történelemnek és világnak az Ura. Niszán hó 15. napján Jákob fiai utolsó szálíg elhagyták a szolgaság házát, és szabadok lettek. Néhány nap múlva Migdol és a Vörös-tenger között vertek először sátrat. Fölkelő napsugarak simogatták a népet, akik nem egy szörnyű álomból ébredtek, hanem valósággal a halál torkából jöttek ki. Egymás szájából ragadták ki az eseményeket, ismételték a kegyetlen bánásmódot, mutogatták a korbácsütések sebhelyeit, sorolták a múlt idők fájdalmait, siratták a megölt csecsemőket, sebeket szaggattak és kötöztek. Átélték újra a bárány vérenek csodálatos oltalmát és a pászkavacsorát. Kézről kézre muto-gatták az ajándékba kapott arany, ezüst edényeket, gyűrűket és nyakláncokat. Az asszonyok szálláshelyet rendezgettek és főztek, a vezetők csoportokba ülve beszélgettek, aggódtak és reménykedtek, a pásztorok nyájaikat gondozták, a futkározó gyerekek sívítottak, lányok fiúk körtáncban tapsoltak és énekeltek, fegyveres őrök beosztott rendben járták körbe a tábort. (Numeri 1:46.) Néha messzire elhangzott az örömujjongás: „Szabadok! Szabadok! Szabadok!” A 600 ezer lakosú tábor egy csöppnél is kisebb a népek tengerében, de a VAGYOK úgy nézett rájuk, mint szeme fényére. (Deuteronomium 32:10. Zsoltárok 2:8.)

Egyiptomban gyászoltak, napokon át temették a hullákat. Keseregtek és szégyenkeztek, hogy a héberek Istene nagyobb, mint az egyiptomiak Pta, Rá, Thun, Amon és a többi istene. Vitatták a tör-

ténteket. Lehet olyan, hogy rabok kifeszítik a börtönajtót, nyugodtan kísértálnak, az örök meg ajándékokkal halmozzák el őket? A fáraó összehívta Nagytanácsát, bosszút forraltak a zsidók ellen, elhatározták, hogy lemossák a gyalázatot, megsemmisítik őket. Riadót fújtak. A harcosok lelkesen sorakoztak föl a világ legmodernebb hadseregében. Válogatott 600 páncélozott kocsi, szekerek és lovasok, a mindenre elszánt, harcedzett katonaság. Kemény parancsot kaptak, hogy először Mózeset és Áront fejezzék le, a tanácsosokat darabolják föl, a férfiakat kaszabolják le, a fiatalokat, pedig hajtásák vissza Egyiptomba, mint a csürhét. Az Úr engedte ezt a harci felállást, mert ha kevés volt a tíz csapás, akkor következze a tizenegyedik, hogy Egyiptom és a világ megtanulja: *„én vagyok az Úr”*. A háború kimenetelét nem a fegyverek döntenek el, hanem Isten. Megteheti, hogy egyetlen katona üldöz ezret, vagy ezrek üldöznek egyet.

A választott nép hozzászólt a vándorülethez. Nem sejtették a közeledő veszélyt. Isten népének útja azonban nemcsak nyugalom és virágillat, hanem időnként kemény harc, nem csupán mosolygó napfény, hanem ijesztő, fenyegető, bizonytalan sötétség. Az örök lihegve futottak Mózeshez, hogy távolról hadsereg közeledik, amely pillanatok alatt fölfalja őket. A tábor fölbolydult, mint a méhkas. Rémülten nézték egymást, és biztosra vették, hogy végük van! Ki a hibás? Mit tegyünk? Meneküljünk? De hová? Megadjuk magunkat, ajánljuk fel az ellenségnek Mózeset és Áront, hogy tévútra kényszerítettek bennünket? A szabadok lázadoztak Isten és Mózes ellen, a szabadság ellen. Imádkozás, bűnbánat vagy az Úrhoz való könyörgés helyett Mózeset és Áront szidalmazták, hogy miért hozták ki őket Egyiptomból. Meghalni a pusztában? Előre figyelmeztettünk, hogy nagy baj lesz ebből! Egyiptomban is vannak sírok, ahol eltemettek volna bennünket. (Exodus 14:11-12.)

Csodák sorozata történt. Az első az, hogy Isten nem kövezte agyon az őt gyalázó népét, mennyből lezúdult ítélettel. Ismeri gonosz szívünket, gondolatainkat, kételkedéseinket. Égig ér az Ő kegyelmessége. (Zsoltárok 103:12.) Csoda, hogy Mózes nem fut, nem menekül valahová, hanem az Úrra néz, hisz a kegyelmes Istennek. Csoda, hogy bátorítja, csöndesíti a szitkozódókat. *„Ne fél-*

jetek, mert az Úr hadakozik tiérettetek, ti pedig veszteg legyetek.” (Exodus 14:14.) Isten a halál völgyéből is kiszabadíthat, mint Pétert, a tanítványt, aki nem süllyedt a tengerbe, hanem járt a vizeken. (Máté 14:28-29.)

Azon az éjszakán nyomasztó, tapintható sötétség borult a Vörös-tenger fölé. És szólt az Úr Mózesnek, hogy most emelje pálcáját a vízre. Engedelmeskedett, és akkor Isten elbocsátotta az Ő angyalát, megvilágította az éjszakát, erős széllel kétfelé hajtotta a vizeket, Mózes parancsára elindultak, és Izrael fiai száraz lábbal átkeltek a Vörös-tengeren. Napkeltére már a túlsó parton rendezgették, tisztogatták magukat. Figyelték az ellenséget. A fáraónak jelentették, hogy az ellenség eltűnt. Hamar észrevették, hogy a túloldalon vannak. Ez a katonai feladat igen egyszerűnek látszik, gyűrünk utána a kifáradt csapatnak, és üssünk rájuk! Rajta Egyiptom! Fáraó szekerével az élen, amikor a tenger közepe felé jártak, szólt az Úr Mózesnek: *„Nyújtsd ki kezedet a tengerre.”* (Exodus 14:2.) Mózes hitt, engedelmeskedett és a vizek lassanként, aztán hirtelen felduzzadva visszatértek a mederbe. A lovak már sügyig gázoltak sárban és vízben, az egyiptomi sereg se előre, se hátra képtelen mozdulni, amikor eltemette őket a hullámsír. *„És látta Izrael azt a nagy dolgot, amelyet cselekedett az Úr, és hittek az Úrnak, és Mózesnek, az Ő szolgájának.”* (Exodus 14:31.) A negyvenéves vándorlást Egyiptomból Kánaánig csodák és lázadások sorozata kísérte.

A Vörös-tengeri átkelést tudós szakemberek magyarázzák, hogyan kell érteni, hogy a vizek kőfalként állottak. Tagadják a csodát. A témáról szakkönyvek halmazába merülhetünk. Mózes egyértelműen Isten csodájaként énekli. Erősségem és szabadítóm az Úr. *„Orrod leheletétől föltorlódtak a vizek.”* (Exodus 15:8.) Csúfolhatná Egyiptomot, dorgálhatná a kételkedőket, büntethetné azokat, akik fenyegették és csúfolták, hogy meghalni hoztál ide. Tarthatna előadást a különös természeti jelenségről. Hivalkodhatna, hogy kitűnő vezér, aki tudja, hogy mi a dolga, mit lehet és mit nem. Az biztos, hogy ami a hívőknek lehetséges, az a hitetlen számára lehetetlen.

Mózeset betölti Isten Szentlelke és énekel. Miriám nővére is a Szentlélek által fellelkesül és dobbal, táncsal, énekkel ünnepli azt,

Átkelés a tengeren

Aki „lovat lovasával tengerbe vetett ... vitéz harcos az Úr. Kicsoda az istenek között olyan, mint TE? Kegyelmeddel vezérelted te megváltott népedet.” (Exodus 15:3. 12:13.)

Felhő- és tűzoszlop

A csoda olyan valóságos tény, bizonyítható és tapintható realitás, amit a tudománnyal, logikával, matematikával, kémiai tételekkel, számítógéppel igazolni, megmagyarázni lehetetlen. Csodát a VAGYOK, az Úr cselekszi, Akinek minden szava, cselekménye rendkívüli. Csodálatos, hogy rabszolgák tömegét családotól megajándékozva kiengedték a tulajdonosai, sőt sürgették, hogy mielőbb távozzanak a börtönből. Csoda, hogy mások is csatlakoztak hozzájuk. Csoda, hogy rendezetlen sorokban átkeltek a rövid időre kiszáradt tenger medrén, amelybe a világ legerősebb hadserege belefuladt. A múltunk szomorú eseményei általában megszépülnek, tanulságul szolgálhatnak, de elfelejtjük, azokból élni úgysem lehet. Naponként váratlan feladatok és akadályok meredeznek előttünk, amelyek legyőzésére friss testi-lelki erőre, bölcsességre van szükség.

Izrael fiait Jehova kivezette Egyiptomból. Amint távolodtak a megszokott élettől, körülményekből, felejtani kezdték a nyomorúságaikat. Az örökkévaló Isten számon tartja a múltat, a jelent és a jövőt. „Az Úr ment előttük, nappal felhőoszlopban, éjjel pedig tűzoszlopban, hogy világítson nekik.” (Exodus 13: 21.) Az Úr vezette népét, és jelt adott arról, hogy saját tulajdona. Ígérte, hogy mikor „vízen mégy át, én veled vagyok, ha tűzben jársz, nem égsz meg”. (Ézsaiás 43:2.) Az egész nép láthatta a csodákat, voltak, akik hitték Isten erejét, voltak, akik kételkedtek. Nehéz egyedül élni, mert megértő segítségre, barátira szorulunk. Krisztus követői naponként tapasztalják, hogy velünk az Isten, felhőben és tűzoszlopban, éjjel és nappal, viharban és napsütésben, háborúban és békében angyalszárnyakkal véd bennünket. „Íme, nem szunnyad, és nem alszik Izrael őrizője, boldog nép az, amelynek Istene az Úr.” (Zsoltárok 33:12. 121.)

Test és lélek

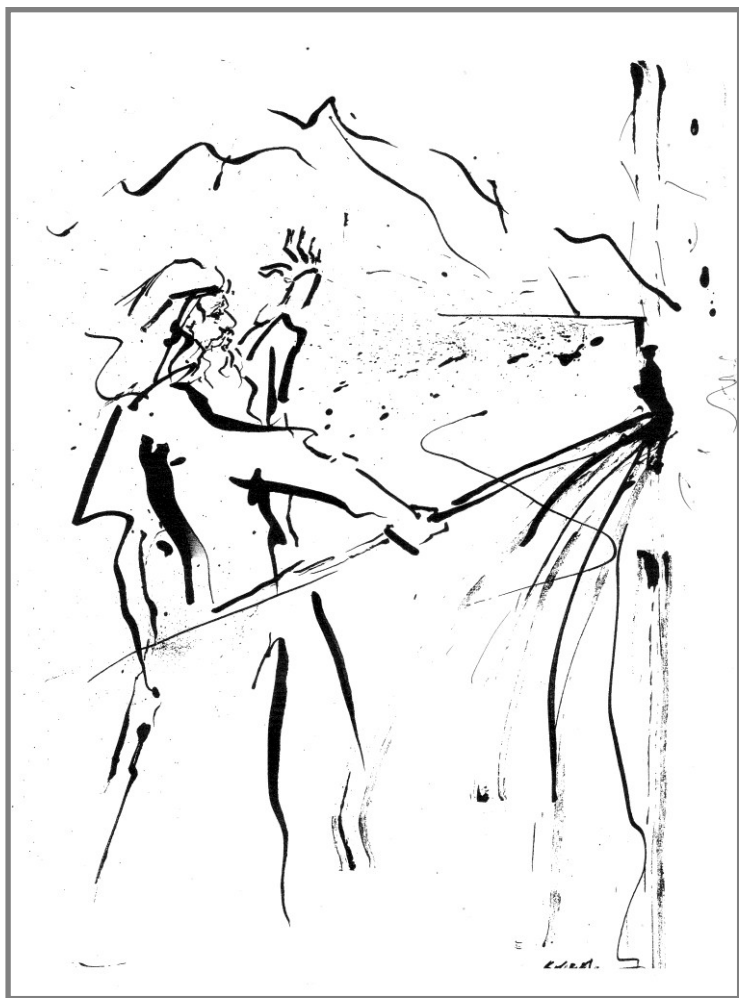
Tudósok és okoskodó emberek vitáznak az ember testéről, leléről és szelleméről. Mi van és mi nincs az életünkben? És a halál után van valami, vagy csak a semmi, a nihil? A marxizmus ideológiája azzal kezdődött, hogy bebizonyították, nincs lélek, és a pszichológiát törölték a tudományok területéről. Idővel változott ez a hipotézis, és művelni kezdték a lélektant, amiből kizárták az Isten létezését. Modern világunk embertana (antropológia) szerint az ember lényege test, lélek és szellem. Ezek annyira összefonódnak egymással, hogy például testi gyógyulás után a lelki állapot is helyrejön, illetve a lélek meggyógyulásával eltűnhet a betegség. További kérdés, hogy a test, a lélek és a szellem között melyik a legfontosabb. A testünk vágyainak kiszolgálása, az élet örömeinek habzsolása, vagy az önmagunk gondolataiba merülés, az egyedüllét? A szürke világfiak csupán az élet pillanatnyi örömeiben fürödnek akkor is, ha ezzel tönkreteszik testüket és lelküket. Keresztyének közösségéhez úgynevezett világiak és kegyesek tartoznak, akik a szabadságvágyat vagy az önmegtartóztatást hangsúlyozzák. Előbbiek a világiakhoz kívánnak hasonlulni, a kegyesek Krisztushoz méltóan igyekeznek élni. Jézus azt mondta, hogy keressétek először Isten országát, azután mindezek megadatnak néktek. Pál apostol írja, hogy *„Isten országa nem evés, nem ivás, hanem a Szentlélek által való öröm, ezért akár esztek, akár isztok, akármit cselekesztek, mindent az Isten dicsőségére műveljete”*. (Róma 14:17. 10:31.) A mindennapi kenyerünket Istentől kapjuk, és legtöbbször orcánk verejtékével dolgozunk érte, de olyan is lehet, amikor *„szerelmesének álmában ad eleget”*. (Zsoltárok 127: 2.) Dolgoznunk kell testünk táplálására, *„mert aki nem dolgozik, ne is egyék”*. (II. Thessalonika 2:10.) Mindennapi munkánkhoz Isten ad lelki és testi erőt.

Melyik hát a fontosabb: a testi vagy a lelki élet? Egyiptomban Izrael fiait először ígével szólította meg az Úr, azután cselekedett értük, és cselekvést parancsolt nekik. A pusztában felhő és tűzoszlop jelezte közelségét, azután vizet, kenyeret és húst is adott népének. Egyszerű ételt kaptak, és nem dúskálhattak benne. A vízért, kenyérért, húsért, ha keveset is, de dolgozni kellett, össze-

szedni és elkészíteni. Csodálatos, hogy több mint félmillió ember táplálásáról Isten negyven éven keresztül gondoskodott.

Az e világon küzdő embernek egészségre, valamint lelki-testi táplálékra van szüksége. Mind a kettőt Istentől kapjuk. Melyik az első? A világ teremtésének és Mózes elhívásának története azzal kezdődött, hogy „szólt az Úr”. Akihez szólt az Úr, az megértette, és engedelmeskedett az igének. Az Egyiptomból való kivonulás előtt Isten testileg-lelkileg megerősítette az ő gyermekeit. Ige ellenes, amikor valaki az evést-ivást tekinti legfőbb jónak. A Biblia is óv bennünket a tobzódástól. (Lukács 21:34. Róma 13:12, Máté 6:33.) Mit szabad enni és mitől tilt el az Úr? Az Újszövetségben nincs rá törvény, csupán célzás. Mindent megehetünk, ami nem árt testünknek és lelkünknek, vagy nem botránkoztatjuk vele a felebarátunkat.

Az értelmes, céltudatos földi életünkhöz testi-lelki táplálékra és erőre van szükségünk. Alapvető táplálék a víz és a kenyér. Vándorlásuk kezdetén Izrael fiai háromnapos járóföld után sehol nem találtak vizet, és a szomjúság epesztette őket. Végre Marában (keserű) víz csillant elő. Odafutottak, és undorodva köpték ki, mert bűdös volt. Azonnal vezetőjükre támadtak. A legtöbb ember az embertársában talál hibát. A szomjazók fölhergelték egymást, és számon kérték Mózeset, hogy mit igyanak. A vezetőnek legtöbbször súlyos problémákat kell megoldani. Mit tesz Mózes? Az Úrhoz könyörög, aki válaszol neki, hogy dobj egy fát a vízbe és megédesül. Úgy történt. Később írták a próféták, hogy „*angyalok kenyerét ették*”, és „*élő vizet ittak a Kősziklából*”, aki Krisztus volt. (Zsoltárok 76:24-25., I. Korintus 10:4.) Mohón oltották a szomjúságukat, Mózes pedig vádolás helyett az Úrra hivatkozott, ha reá hallgatnak, akkor megóvjá őket szomjúságtól és betegségtől. Ezt üzeni nektek, hogy „*én vagyok az Úr a te gyógyítód*”. (Exodus 15: 23,26.) Továbbhaladva Élimben hetven pálmafa alatt tizenkét forrásra bukkantak és hosszasan pihenték fáradalmaikat. (Exodus 15: 22,25.) A negyven év alatt többször szidalmazták Mózeset a vízhiány miatt, de senki nem halt meg a szomjúságtól.

Vizfakasztás

Jézus az ünnepen előrelépett a jeruzsálemi templomban, és fölkiáltott, hogy én vagyok az élő víz, Isten Fia Megváltó. Aki hit által elfogad engem, és belőlem merít, az soha meg nem szomjúhozik, és megelégedve, vigasztalódva, céltudatosan járja végig a földi életet. Ha úgy érzed, hogy kiszáradt az életed, és nincs értelme tovább vonszolni magadat, akkor jöjj hozzám! Önmagamat kínálom néked, felüdülsz, és általad mások is felüdülnék a Szentlélek folyamai által. (János 4:10,14, 7:27,38.)

A tábor népe megéhezett, Isten pedig újra megpróbálta őket, hogy bíznak-e benne? Hiszik-e, hogy a mennyei Atya naponként gondoskodik róluk? Az Élim és Sínai-hegy között, Szin pusztájában ismét panaszkodott a nép, hogy éhesek. Újra kezdték a régi szót: „Inkább meghaltunk volna Egyiptomban a húsos fazekak mellett, mint a pusztában kiszáradva. Ezért hoztatok ide?” Hála és köszönet helyett ismét vádaskodás. (Deuteronomium 21:5.) A primitív embernek rózsaszínűvé válik a mostoha múlt, és szörnyűnek látja a jelent. Izrael felejtette mennyei Atyjának csodáit, úgy tett, mintha nem venné észre a felhő- és tűzoszlopot, a teli vizes korsót. Mintha soha nem ostromozták volna halálra a jajgató embereket, és könyörtelenül nem vágták volna le a halálsikollyal védkező gyermekeket. Elfelejtették az imádságot: „Hatalmas mennyei Atyánk, könyörülj rajtunk, mert nem bírjuk tovább Egyiptomban.” Elfelejtették a Bárány véré, a pászkavacsorát, az egyiptomiaktól kapott ajándékokat, a tengeren való csodás átkelést, csak a húsos fazekakat emlegették, amiből tele tömték a gyomrukat. Nem kívántak semmi mást, csak kenyeret és húst, ami nincs. Hálaadás helyett zúgolódtak Mózes ellen. Elfordultak Istentől, Aki hosszan tűrt értük, „*reggel pedig meglátjátok az Úr dicsőségét*”. (Exodus 16:17.)

Isten pontosan tudja, hogy mire van szükségünk, és úgy lett, amint ígérte, villámcsapás és mennydörgés helyett, kenyeret és húst bocsátott alá az égből, és megparancsolta, hogy csak egy napra valót szedjenek. (Exodus 16: 1-4.) Estefelé fürjek hullottak alá az égből, amit húsként fogyasztottak, reggel pedig manna, grízhez és darához hasonló kenyér borította a földet. A 603.550 éhező sietve kapkodta föl az ételmet, hogy jusson belőle. Mindig csak egy napra való fris-

set kaptak, hogy az étel meg ne büdösödjék, és minden nap hittel tekintsenek az Úrra. A hatodik napon kétszer annyit gyűjtöttek össze, a hetedik napon pedig áldozatok bemutatásával, imával és énekkel ünnepeltek. Negyven éven át senki nem szűkölködött a pusztában. (Numeri 16: 4-5.)

Mózes most sem bántja a népet, amiért megtámadták, hogy kivette őket a szolgálat házából, és *„negyven év alatt nem kopott le rólok a ruha, mert az angyalok kenyerét ették.”* (Zsoltárok 78:24-25.) Az égből hullott hús és kenyér miatt is panaszkodtak, hogy elégük volt *„a hitvány eledelből, amit megutált a lelkiünk”*. Bezzeg Egyiptomban, dinnyében, uborkában és hagymában is válogattak! (Numeri 11:5.) Mózes élete utolsó dalában énekelte, hogy nép, aki *„elfelejtkeztl Istenedről, Aki szült téged, elsőszülött nemzetség, akikben nincs hűség”*. Az Úr kihozott titeket Egyiptomból, hogy lássátok az Ő dicsőségét. (Exodus 16: 6-7.12. Deuteronomium 32:18-20.)

Mózes tűrte a panaszt, amivel Istent és őt mocskolták. Az Úr azonban számon kérte azokat, akik haszonvágyból csatlakoztak a gyülekezethez, szívükben pedig távol voltak Istentől. Pál apostol figyelmeztette a korinthusiakat: tudjátok, testvéreim, hogy atyáink felhő alatt voltak, a Vörös-tengeren keltek át, lelki vizet ittak, lelki kenyeret ettek, mert az Úr gondoskodott róluk, a zúgolódók pedig elhullottak a pusztában. (I. Korintus 10:10-12.)

Mózes ellenségei ismét gyalázkodtak, hogy Mózes szülei törvényszegők voltak, mert nem ölték meg a gyermeket. Szerencsére a fáraó lánya megtalálta, fölnevelte. Hálátlan volt, mert negyvenéves korában agyonütötte az egyiptomit. Elmenekült az ítélet elől.

Midiánban összeszedte magát, vezérségről álmodozott, visszatért Egyiptomba, és azzal hitegetett bennünket, hogy Kánaánba vezet. Éppen akkor természeti katasztrófák sújtották Egyiptomot, és a zűrzavarban a népet sikerült kivinni a pusztába. A tenger apálya miatt átkeltünk rajta, dagálya pedig elsodorta Egyiptom haderejét. A felhő- és tűzoszlop csillagászati jelek csupán. Mózes megpiszkált egy forrást lezáró követ, és azzal hitegetett, hogy vizet fakasztott a kősziklából. Dermedt fűrjek, és valami daraféle borította hajnaltájt a földet, amiről Mózes azt állította, hogy Isten ajándéka. Azzal hite-

get, hogy Kánaánba vezet, és évek óta össze-vissza bolyongunk a pusztában. Az már biztos, hogy sohasem érünk célba, ha pedig belépünk, akkor fölfalnak bennünket az ott lakó óriások.

Pál apostol jól ismerte a történelmet, és levonta belőle a tanulságot, hogy mindezek példaképpen íratlak meg nekünk. „Kérlek titeket atyámfiai, hogy higgyetek az Úrban, Aki kiválasztott titeket a pogányok közül, hogy erejét és dicsőségét megbizonyítsa. Ne mondjatok és kívánjatok gonosz dolgokat, mint a pusztában! Kerüljétek a bálványimádást és bujálkodást! Ne paráználkodjatok, mert emiatt estek el 23.000-en! Ne kísértsétek Krisztust, mint Egyiptomból jövet némelyek, és ne zúgolódjatok, hogy megmaradhassatok!” (I. Korintus 10:4.)

Isten népének, az anyaszentegyháznak, a nemzetnek csak Jézus Krisztus által van békessége, jövője; áldás nyugszik rajta. A felhő- és tűzoszlop, a forrásvíz, a fűrjek és a manna Krisztus jövetelét, születését jelezték. A pusztában vándorlók többsége kételkedett az Úrban. Krisztus csak a benne való hit által tart meg bennünket. A kősziklából fakadt víz, a mennyből aláhullott kenyér és hús nem a természet csudája volt, hanem Isten adománya. Bár mindnyájan átkeltek a Vörös-tengeren, mindnyájan felhő és tűz alatt jártak, mindnyájan az angyalok kenyerét ették, a kősziklából lelki vizet ittak, aki Jézus volt, mégis odavesztek a hitetlenség miatt. Isten adománya csak úgy lehet a mienk, ha Tőle hitben fogadjuk el, mert *„hitben járunk, nem látásban”*. (Zsoltárok 78:25, II. Korintus 5:7.) Amikor Jézus a mannáról tanított a zsidóknak, így folytatta: *„Én vagyok az élet kenyere. A ti atyáitok mannát ettek a pusztában, és meghaltak.”* (János 6:31-32. 48:51. 57:58.) „Nem Mózes adott mennyei kenyeret, hanem az én Atyám küldte nekik. Az Atya engem küldött hozzátok, és az én testem bizony étel, és az én vérem bizony ital. Aki hit által elfogad engem, hogy Isten Fia Megváltó vagyok, az bűnbocsánatot nyert és az üdvösségre jut.” *„Az én beszédem lélek és élet.”* (János 6:54,63.) A víz és kenyér alapvető élelmiszerek. Nem létezhetünk nélkülük, táplálnak és megerősítenek. *„Nem csak kenyérrel él az ember, hanem mindazzal, ami az Úrnak szájából származik.”* (Deuteronomium 8:3.)

VII.

*A nép vezetője, Mózes**A vezető*

Élimben hetven pálmafa alatt, tizenkét forrás közelében pihent a tábor. Mózes magához szólította egyik történelem íróját, és saját életét diktálta neki.

– A fáraó leánya rám talált a Nílus folyóban. Hazavitt, tudósok tanítottak negyven éven át. Királyi lakosztályom volt, fejedelmi rangban tiszteltek. Miután agyonütöttem az egyiptomit, Midián országába menekültem Jetró paphoz, aki Cippóra lányát adta feleségül. Negyven évig őriztem apósom juhait, amikor váratlanul az élő Isten csipkebokor tüzéből megszólított, és parancsolta, hogy térjek vissza Egyiptomba, vezessem vissza az Ő népét Kánaánba. Az óriási feladat megoldhatatlannak látszott, de Isten azzal biztatott, hogy velem lesz. Az Úr szólt hozzám és felruházott erővel. Az Úr vezetett és tanácsolt. Néha belefáradtam, hogy *„mit cselekedjem ezzel a néppel”*? Vádolnak és fenyegetnek. (Exodus 17:4.) Néha úgy éreztem, hogy jobb volna meghalni, mint élni, és azért imádkoztam, hogy Uram *„ölj meg engemet, ha kedves vagyok előtted, hogy ne lássam nyomorúságomat”*. Ne haragudj a Te népedre. (Numeri 11:14-15. Exodus 32:10-11.)

A vezetők mellé Isten rátermett, önzetlen, Istent félő munkatársakat rendel. Az egyház és a nemzet megmaradása *„sok tanácsos által van”*, mert csak *„rész szerint van bennünk az ismeret”*. (Példabeszédek 11:13. I. Korintus 13:19.) Az átlagpolgárok csupán önmaguk körül forognak, az előljárók vízszintes emberi, és függőleges isteni vonalon összefüggésekben látnak, gondolkoznak és cselekednek.

A Hóreb hegyénél Áron testvéremmel találkoztam. A küldetés tudat és a szeretet kötött össze bennünket egymással, mert *„jobb*

kettőnek, mint egynek, mert ha elesnek, az egyik fölemeli a társát". (Prédikátor 4:9.) Oda küld áldást az Úr, ahol családtagok, keresztények, honfitársak egy akarattal biztatják és segítik egymást. Megérkeztünk Gósen földjére. Mária nővérem boldogan szaladt felénk, hogy kényelmes szállással, étellel fogadja a messziről érkezett vándorokat. Először a fáraó gúnyosan elutasított bennünket. Csapások zúdultak a birodalomra, és a tizedik után megtört a fáraó szíve. Kiszabadultunk a nyomorúságból. Tűzoszlop és felhő jelezte, hogy velünk jár az Úr. Fiatal, hűséges, engedelmes, istenfélő szolgát, a fiatal Józsuét (üdvösség) adta mellém, aki gondosan, ügyesen kiszolgált, és szíve mélyéből szerette az Urat.

Mózes az Egyiptomba való visszatérése után éppen úgy vezetőjének fogadta családját és rokonságát, mint az előjárók és a nép. Jobban tisztelték, mint ahogy szerették. Mózes pedig bizonyos volt az elhívásában, és vállalta több mint 600.000 ember gondját, baját.

Előjárók

Minden közösségnek vezetőre van szüksége. Az Ó és Újszövetségben igen ritka kivétellel csak férfiak vállalhattak ilyen tisztséget. Az előjárók nagy bünt követtek el, ha saját javukat lesték, és megkárosították vagy meglopták a közösséget. Izraelben olyan hetven évnél idősebb férfiakat választottak, akikben a Mózesből elszakított Szentlélek megnyugodott. Segítettek, tanácsoltak, ítéleztek a vitás ügyekben. Lakásuk a szentsátor közelében volt, ahol könnyebben megtalálhatták őket. Összeszámolták a népet, és ezres, százas, ötvenes, tízes csoportokba osztották be. Minden csoport élén felelős vezető állott. (Numeri 1: 5-17.) A jó vezetők áldásul vannak az országban, a rossz vezetés átkozott. Ahol a szeretet lelke munkálkodik, ott erők forrnak össze, és ízes gyümölcsök teremnek.

Isten tanácsára tizenkét törzsből hetven értelmes felvigyázót választottak, akik a tábor rendjére ügyeltek, és az Úr tiszteletére, valamint az ősatyák életére tanítottak. A Mózes által diktált írásokat felolvasták, megmagyarázták és megbeszélték. A tanítás lénye-

Mózes, a nép vezetője

ge ez a törvény volt: szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes elmédből és teljes lelkedből, valamint szeresd felebarátodat, mint magadat. Te az Úrnak választott népe vagy. Isten szeret téged, és az a célja veled, hogy engedelmeskedj néki, és szent nevét hirdesd a pogányok között. Jaj neked, ha emberi kéz által öntött, vésett vagy faragott bálványoknak áldozol! (Numeri 4:31, 14:39, Deuteronomium 27:1.) Ha pedig megbotlanál, mert nincs olyan ember, aki ne vétkeznék, akkor fordulj a paphoz, főemberhez, vagy előjáróhoz és fogadd el az Úr Lelke által mondott fenytést. Aki megveti a törvényt, annak meg kell halni. (Deuteronomium 17:11-12.) *„Szentek legyetek, mert én az Úr, a ti Istenetek szent vagyok!”* (Leviticus 19:2.)

Közösséget szervezni nehéz, összefogni, egymáshoz alkalmazkodni még nehezebb. Emberi vágyunk arra sarkal, hogy kitűnjünk az általános környezetből. Isten akaratából a vezetők és tagok felelősek egymásért, mert Isten előtt azonos értékűek. Aki ellenkezik, vagy bomlasztja a közösséget, Isten ellen vétkezik. A Sátán (szétdobáló) éjjel-nappal csúfolkodik, uszít és rombol. Krisztus által képesek vagyunk megbocsátani, békességre törekedni és segíteni.

Jetró látogatása

Jetró (méltóság, fejedelem) másik nevén: Reuél (= Isten kedveltje), Midián főpapja Istent félő ember volt. Naponként gondolt Mózesre, hogy mi lett vele, Cipporával és Gerzsonnal, meg Eliézer fiúkkal. Jetró lányai naponként találgatták Mózes küldetését. Élnek vagy meghaltak? Egy délután, elakadt a lélegzetük, tátva maradt a szájuk, amikor Cippóra és a két fiú málhás tevékkel és szolgákkal megérkeztek a családi házhoz. Izgatottan hallgatták, hogy a rab zsidók többsége vezérül fogadta Mózeset. Gonosz emberek némelyike szervezkedett csupán ellene. Mózes és Áron bejutottak a fáraó elé, engedélyt kértek a távozásra, a király pedig gőgösen fújt rájuk: Kicsoda ez az Isten? Ezután iszonyatos természeti csapások szakadtak Egyiptomra. Izrael fiai a szabadulás lázában égtek, őket

pedig Mózes haza tanácsolta Midiánba. Mózes erősen áll abban, hogy a foglyok kiszabadulnak.

Néhány hónap múlva eljutott a híre Moáb földjére is, hogy a választott nép otthagyta Egyiptomot, túljutott a Vörös-tengeren, és a pusztában haladnak Kánaán felé. (Exodus 18:1.) Jetró szerette vejét, és a család elhatározta, hogy felkeresik a vándorokat. Elkészültek az útra, és nehezen múltó hetek után a völgy szélébe érve zsongást sodort feléjük a sivatagi szél. Gyorsították a lépéseiket, és rátaláltak az óriási táborra.

A fölvyázók időben jelentették, hogy kis csapat közeledik feléjük. Mózes távolra kémlelt, megismerte őket és elébük sietett. Felesége és két fia aranyhímzéssel díszített tevéken érkeztek, gazdag ajándékokkal, szolgák kíséretében. Jetró főpap alakja kimagaslott közülük, és fejedelemhez illő aranyozott papi süveget viselt, szikár testén finom gyolcsból készült fehér köntös volt. Mózes földig hajolt az apósa előtt. Cippórát magához szorította, nagyra serdült két fiát, Gerzsont és Eliézert fölemelgette. Cippóra megszépült, a fiúk megizmosodtak. Isten kegyelme nyilvánul meg abban a családban, ahol férj és feleség, szülő és gyermek szeretik és tisztelik egymást. Az ellentétek föloldódnak. Ott ahol a gyermekek tisztelik a szülőt, a szülő pedig megérti, jó irányba neveli gyermekét. Családfő pedig az édesapa. Modern világunkban előfordulhat, hogy a munkából fáradtan érkezett apa vagy anya eltolja magától gyermekét. Krisztus által van egység a családban.

Őszinte illedelmes köszöntések után Mózes a hímzéssel, rojtokkal díszített fehér sátrába vitte a családját, akik megnémultak az óriási tömeg láttán. Az első napot együtt töltötték. A munkás-embernek, vezetőnek, tisztviselőnek, kormány tagjainak dönteni kell abban, hogy most melyik a fontosabb: önmaga, családja vagy munkája? Ki az első, az egyén, a család vagy a közösség? A Bibliában mintha látszólagos ellentmondás volna, mert Jézus azt mondta: *„Aki inkább szereti atyját és anyját, hogy nem engemet, nem méltó énhozzám, és nem lehet az én tanítványom.”* (Máté 10:37. Lukács 14:26.) Pál apostol meg azt tanítja, hogy a keresztyén jól igazgatja háza népét, tisztességre neveli gyermekeit, mert *„ha valaki tulaj-*

don házát nem tudja igazgatni, mi módon visel gondot az Isten anyaszentegyházára?” (I. Timotheus 3:4-5.) Isten biztat bennünket, hogy ami nehéznek látszik előttetek, hozzátok előmbbe: *„Jöjjetek énhozzám mindnyájan, megfáradtak és megterheltek, és én megnyugtatlak titeket.”* (Máté 11:28.) Péter apostol írja, hogy *„minden gondotokat Ő reá vessétek, mert néki gondja van reátok”*. (I. Péter 5: 7.) Melyik a fontosabb? Isten, a család vagy a nép? Mózes elébe sitetett apósának és családjának. Saját sátrába vitte őket, aztán teljes napig, reggeltől estig velük maradt. Beszélték a múlt csodáit és terheit, vége-hossza nélküli kérdésekkel és válaszokkal. Mózes alázatosan úgy tekintett vissza, hogy mindent az Úr cselekedett, az Úr szabadította meg az égő kemencéből. Jetró pap sem a vejére büszke, hanem most nyílik meg a szeme és szíve: *„Most tudom már, hogy nagyobb az Úr minden Istennél.”* (Exodus 18: 11.) Áldott legyen a Szent neve!

A nemzet legkisebb sejtje a család. A beteg testi és lelki család élete többeket rombol, mint gondolnánk. Ahol fölbomlik a család, ott fölbomlik a társadalom. A beteges lelkiületű bizonytalanság mérgez. Áldottak azok, akik időnként családi találkozót tartanak, az ünnepi alkalom templomban vagy otthoni áhítaton kezdődik, és csak azután foglalnak helyet a terített asztal mellett. Mózes először a családdal beszélget, azután áldozatot mutat be Istennek, végül meghívja Izrael vénjeit közös étkezésre.

Az örömnép után folytatódnak a terhes hétköznapiak. Mózes reggeltől estig törvénykezik a tábor főterén. Panaszokat, veszekedéseket, lopásokat hallgat, és Isten Lelke által igazságot, törvényt hoz nekik. Reggeltől estig sorban állnak a sértettek, vitákkal, veszekedéssel, segélykéréssel. A Sátán igyekszik szembefordítani egymással. Jetró naphosszat figyelte a kígyózók hosszú sorát. Napszállta után Mózeshez fordult:

– Miért vállalod az egész nép gondját? Miért végzed az erőd fölötti munkát egyedül?

– Kötelességem, hogy Isten törvényét hirdessem.

– Hallgass reám, tanácsot adok neked, és az Isten veled lesz! Maradj szószóló az Isten előtt! Tanácsold a népedet az útra, ame-

lyen járniuk kell, de válassz olyan férfiakat, akik nem haszonlesők! Készítsd fel őket a szolgálatra, osszad csoportokra a népet tízesektől ezresekig, és a vezetők ítéljenek a kisebb ügyekben, a nehezebbeket pedig elődbe hozzák!

Mózes, aki oly közel volt az Úrhoz, aki szemtől szembe látta Isten dicsőségét, akinek az arcán mennyei fény ragyogott, elfogadta az Urat tisztelő apósának tanácsát. A Szentlélek egységet teremt különféle nemzetiségű, kegyességű, képességű fiatalok és idősök között. Mózes nem pöffeszkedik, hogy „jobban tudom én nálad, mit kell cselekedni”, hanem elfogadja apósától, hogy az Úr tanácsolta. Ettől kezdve kisebb dolgokban a fejedelmek határoztak, nehezebb ügyekben Mózes döntött.

A napok gyorsan múltak, Midián papja hazaindult, Cippóra, és a fiúk maradtak. *„Egymás terhét hordozzátok, úgy töltsétek be a Krisztus törvényét.”* (Galata 6:12.)

Fegyveresek

Az Egyiptomból való szabadulástól kezdve Izrael fiait Kánaán határáig az ellenség fenyegette. Rövid földi pályafutásunk alatt állandó feszültségben élünk, és megmaradásunkért, győzelemért küzdünk. Az egyház és a nemzetek történetét háborúságok jellemzik. Vagy a külső ellenség támad, vagy az önpusztítás sorvaszt. A jó vezető békességre törekszik. Sportoló a dobogóért versenyez. Tudós a titkok ajtáját feszegeti. Orvos a gyógyulásért, az életért küzd. Az átlagember gondja, hogy kitűnjön a többiek közül, és magát mutogassa. Katonák a győzelemért öldökölnek. Izrael fiai a védekezésre és támadásra számítanak. A vérrel és könnyekkel áztatott földünkön hol található nyugalom? Egyedül Jézus Krisztusnál, mert *„boldogok a békességre igyekezők”*. (Máté 5:9.) Jézus a mi békességünk, és arra kér, hogy *„légy jó akarója az ellenségednek és szeressétek ellenségeiteket”*. (János 14:28. 20:19. Máté 5:25,44.)

A keresztyén egyházakat szüntelenül támadja Belzebub, az ellenség, az üldöző (Máté 12:24.). Kívülről gúnnyal, megalázással, börtönnel, sőt halállal is fenyeget, belülről pedig szembeállítja a

keresztyéneket egymással. Hitetlenséggel és félelemmel gyötör, hogy téged már senki nem szeret, és az Isten is elhagyott. Saját hálójába igyekszik belecavarni bennünket. (Lukács 22: 31.) Péter tanítványt is kikérte az Ördög, de Jézus imádkozott érte, hogy el ne fogyatzozzék a hite. Isten azért engedi ránk az ellenséget, hogy szorosabban ragadjunk belé, hogy győzelemre vigyen bennünket és dicsőítsük őt. Mi keresztyének szenvedéseink és vereségeink közepette is a Királyok Királyára nézünk. Nehéz harcokat vívunk, néha az Úr ellen is. Harcainkat testi fegyverekkel vívjuk, de azok nélkül is megmenthet az Úr.

Az Egyiptomból való kivonulás előtt a törzsfők segítségével Mózes csoportokba szervezte a közösséget. Isten parancsára minden 20 esztendő betöltött, erejük, képességeik, ügyességük teljében hadviselésre alkalmas férfit vettek számba. A törzsfők csatarendbe állították őket, 10-es, 50-es, 100-as, 1000-es oszlopokban. A nép vezetője Mózes, a nép főparancsnoka Józsué volt. (Numeri 1:2-4. Exodus 17:9.) A fegyverfogható férfiak létszáma 603.550. (Numeri 1:46.) Kánaánban, aki házat épített, vagy gyümölcsöt ültetett, vagy frissen nősült, azt nem sorolták a hadviselők közé. A félénk, lágy-szívű katonákat egyszerűen hazaküldték, hogy ne rémítgessék a társaikat, és „*meg ne olvadjon*” mások szíve. (Deuteronomium 20:7.) A választott nép „Hadura” a Seregek Istene volt, aki harcra vezette, vagy békére kötelezte seregét. Bátorította őket. „*Mikor harcba mélsz nálad nagyobb számú ellenséggel, ne félj tőlük, mert veled van az Úr a te Istened, veletek megy, hogy harcoljon érettetek a ti ellenségeitekkel, hogy megtartsa titeket.*” (Deuteronomium 20:44.) Háború előtt próbálj egyezkedni, tárgyalni az ellenséggel, hogy átmehezz az ő földjén! Ha pedig nem fogadja el a békét, azután támadj reá. (Numeri 14:39-45.) Hadmozdulatokban is az Úr irányította Józsuét, hogy rejtőzzön el most, látszatra meneküljön most, forduljon szembe az ellenséggel most. Ha az Úr szava szerint cselekszik, akkor győz. (Exodus 39:40.) Néha Isten megtiltotta a harcot, „*mert nem vagyok közöttetek, hogy meg ne veretessetek a ti ellenségeitektől*”. (Deuteronomium 1:42.)

A sereget botokkal, késekkel, lándzsákkal, nyilakkal, páncélos mellvéddel szerelték fel. Olyan fegyvereket is használtak, amelyeket titokban Egyiptomban készítettek. És olyanokat is, amelyeket az egyiptomiaktól kaptak a kivonulás idején. A Vörös-tengeri átkelés után vízbe fulladt katonák, lovak tetemeiről szedték le a fegyvereket, és kivonták a partra sodródott kocsikat, hogy harci eszközöket szerezzenek.

Ütközet előtt Józsué parancsot adott a harcmozdulatokról, és megáldotta a fölvonulókat. Ütközet után a fém hadizsákmányt tűzben megtisztították, a zsákmányolt és saját ruhaneműjüket ki-mosták, kéthetes tisztulás után visszatértek a táborba. Numeri 31:22-24. *„Mert én vagyok az Úr, hogy Istenetekké legyek néktek, legyetek szentek, mert én szent vagyok.”* (Leviticus 1:45.)

Az emlékiró

Mózes a Sínai-hegyen kapta Istentől az „élő” följegyzést. Ez volt a Tízparancsolat, amit az Úr vésett két kőtáblára. *„Ezek az igék, amelyet parancsolok néked, legyenek a te szívedben.”* (Deuteronomium 6:6, 31:10.) Írd föl ezeket szíved hústáblájára! (Példabeszédek 3:3.) A két kőtáblára vésett parancsolatok első fele arról szól, hogy szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből. A második fele arra kötelez, hogy szeresd felebarátodat, mint magadat. (Exodus 32:16.) Isten az ő népének adott parancsokat, és népének történetét följegyeztette. Az Úr minden parancsát könyvbe rögzítette. (Exodus 14:14, 24:4.) Eleinte valószínűleg ő írta ezeket, idő múlásával emlékirónak diktálta. (Exodus 24:4.) Mózes öt könyve nem kronologikus vagy tematikus sorrendben készült, hanem ismétléseket és a számadatokban eltéréseket találunk benne, valószínűleg azért, mert több személy, változó időszakban készítette. Az emlékiró szimpatikus embereket és eseményeket jónak tüntetett föl, az ellenséget rossznak igyekezett bemutatni. A teológus történetírók szempontja ugyanez, mert Isten és az ember viszonyával (reveláció) foglalkoznak. Mózes öt könyvének szellemisége elejétől végig egyértelmű, hogy az Örökkévaló Hatalom kiválasztotta Izraelt, és csodákat cse-

lekedett velük a pusztában, valamint a természettel. (Ézsaiás 43:16-20.) *„Amelyek megírtattak a mi tanulságunkra, hogy béketűrés által és az írásoknak vigasztalása által reménységünk legyen.”* (I. Korintus 15:4.) Mózes könyvének lényege, hogy Isten és az ember, ember és természet összefüggenek egymással, és az Úr rendelkezik fölöttük. Az események nem az anyagiaktól, véletlenektől, természeti mozgásoktól függenek, hanem mindezeket az Úr tartja kezében. Szentírók Isten hatalmával és az ember gyöngeségével foglalkoznak. Téved az, aki beleragad a múltba, elmerül a jelenben, vagy csak a jövőről ábrándozik.

Ismernünk kell a múltat, mert a jó és rossz példákból tanulni lehet. Sajnos az a rideg tény, hogy az ember nem tanul belőlük, és a múlt bűnei sorozatosan ismétlődnek. Az írások bátorítanak, figyelmeztetnek bennünket a Szentlélek által, erőt és bölcsességet kaphatunk belőlük. Ezért kötelezte Isten az ő szolgáját, hogy *„írd meg ezt az emlékezések könyvébe”*. (Exodus 17:14.) A történelem kimagasló emberei – mint például Ábrahám, Mózes, Dávid, Illés próféta vagy Pál apostol – az Úrtól kértek és kaptak tanácsot, mert *„ő tőle, ő általa, ő érette és ő reá nézve vannak mindenek. Övé a dicsőség! Ámen.”* (Róma 17:36.) Az üdvösségre azok léphetnek be, akik megmosódtak a Jézus vérében, *„akik beírtattak az élet könyvébe, amely a Bárányé”*. (Jelenések 25:27.)

VIII.

*Vallásos élet**Mózes a Sínai-hegyen*

A Vörös-tengeri csoda után Isten népe három hónap alatt a Sínai-hegy lábához érkezett. Sátrat vertek. Isten igényt tartott rájuk, hogy valamennyi nemzet között ők az Ő tulajdon népe. „Hallgassátok az ígémet, tartsátok meg azt, én pedig megáldalak titeket.” Mózes magához rendelte Nádáb és Abihu papokat, akik Áron fiai voltak, továbbá hetven előjárót, és arra kérte őket, hogy áldozatot mutassanak be az Úrnak, Aki szövetséget kötött velük.

Mózes fölment a Sínai-hegy csúcsára, amit Hórebnek (puszta, sivatag) s Isten hegyének is neveztek. A 2000 méter magas gránitkő sziklás élei belenyúltak az ég felhőibe. Sziklájából víz fakadt, és itt dobbant utoljára Mózes szíve. (Exodus 3:1., Deuteronomium 1:2.) Vezető nélkül maradt lent a tábor, mert Mózesnek szüksége volt csöndes magányra, az Úrral való közösségre. A jó vezetőnek időnként csöndben, egyedül, magányban meg kell állni az Úr előtt, hogy tanítást, bátorítást, erőt kaphasson tőle. Földi életünk körülményei pillanatonként változnak, új akadályok ijesztenek, fenyegetnek bennünket. Hogyan igazodunk el a tekervényes útvessztőben? Minden népnek jó vezetőre, a jó vezetőnek pedig Istenre van szüksége. Tragikus, amikor a vezető elcsügged, belefárad, bizonytalanul kapkod, lehetőségeket mulaszt, vagy bűnnek, szenvedélynek lesz a rabja. Isten közelsége megnyugtat és tisztogat bennünket. Szemeivel tanácsol. Mózes arcán fölragyogott annak az Úrnak fénye, Akit emberi szem nem láthat, és emberi ész soha be nem fogadhat. Csak hit által van közösségünk vele.

Mózes mennyei fényben szállott alá a hegyről. Szívében nyugalommal, testében-lelkében erővel jött vissza övéihez. Magához hívta

A tizparancsolat

Áront és a főembereket, hogy mossák meg ruháikat, szenteljék meg magukat, és áldozzanak az Úrnak, Aki megjelenik a Sínai-hegyen.

Harmadnap virradatkor morajlott a föld, villámok cikáztak az égen, morgott a hegy, és miután felhőkbe borult a táj, kürtzengés harsant. Mózes és Józsué elhagyták a tábort, és indultak a Sínai-hegyre, ahol negyven napot és negyven éjszakát töltöttek. Minden ország vezetőit és polgárait törvényes alkotmány kötelezi. Minden vallás dogmát fogalmaz magának, minden intézmény szabályrendelettel működik. Isten két kőtáblára véste tíz parancsát. Tíz dogmatikai tételt. A szó elrepiül, az írás megmarad. Első része, hogy szeresd az Urat, a te Istenedet, a második táblán pedig az áll, szeresd felebarátodat, mint magadat. (Leviticus 19:8. Máté 22:37-39.) Mennyei Atyánk ezt a két fő dolgot parancsolja nekünk.

Mózes törvénye az Ószövetségben van megírva. A választott nép képtelen volt, és nem is igyekezett megtartani. Aki vétkezett, annak áldozatot kellett bemutatni az Úrnak. Állatok és növények égtek, szenvedtek a bűnös helyett. Az evangélium (örömhír, győzelmi hír) az Újszövetségben arról szól, hogy Jézus Krisztus áldozta fel önmagát a bűneinkért. (János 1:12.) Mert úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát áldozta fel érte. (János 3:16.) Isten késedelmes a haragra, de a bűnöst halállal bünteti. (Exodus 34:62.) Törvényét a szívünkbe kívánja beplántálni. Jeremiás próféta mondta, hogy *„törvényemet az ő szívükbe írom be, és Istenükké lesznek, ők pedig népemmé lesznek”*. (Jeremiás 31:33.) Jézus igéje tehát nem holt betű, hanem lélek és élet. A szíveket Isten nyitja meg vagy zárja be, megkeményít vagy meglágyít. Könyörül, akin könyörül, kegyelmez, akinek kegyelmez.)Exodus 33:19, Róma 9:15.)

Mózes a Sion hegyén vette át a kőtáblákat. A Golgota hegyén ártatlanul keresztfára szögezett Krisztusért van bűnbocsánat a hívőknek.

Hogyan fogadta Izrael az Úrnak feléje nyújtott karját? Mivel hálálták meg a testi-lelki javakat és a szabadulást, hogy méltóképpen gyűlhetek istentiszteletre, az ellenség megfutott előttük, kenyér hullott az égből, víz fakadt a kősziklából, birtokba vehették Kánaánt? Miért lázadoztak Isten és Mózes ellen, hogy rosszul

megy a sorsuk, meghalnak a pusztában? (Deuteronomium 31:17-19, 32:17.) Isten pedig ennyit kért tőlük: „*Halld Izrael, az Úr a mi Istenünk egy Úr! Szeresd azért az Urat, a te Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből.*” (Deuteronomium 6:4, 10:12, 12:32.)

Az aranyborjú

Az aranyborjú imádását Pál apostol azzal magyarázza, hogy „*a nép kívánságba esett*”. (I. Korintus 10:6.) Mialatt a Sínai-hegyen Mózes az Úrral való szent találkozás élménye töltötte be, azalatt a nép „modern” istenek után sóvárgott. Árontól aranyborjút követeltek. (Exodus 32:1-5.) Áron és a nép gondolatából kihullott a keserves múlt, az Egyiptomban való szenvedés kínja, a hullámsírba merült egyiptomi sereg. Hová lett a szabadulás után tartott hálaadó ünnep emléke, amikor énekszóval és hangszerekkel dicsérték az Urat, hogy „*kegyelmeddel vezérelted te megváltott népedet. Az Úr uralkodik mindörökké*”? (Exodus 15:13-18.)

A vezető kötelessége, hogy ismerje a múltat, fölmérje a jelent, és az Úrra figyelve keresse a jövőndőt. A keresztyén embernek tudni illik, honnan jött, hol tart és hová megy. Az átlagpolgár közönyös a múlt és a jelen iránt. Nem érdekli a jövőndő sem. Feléli azt, amit lehet. Lerészegedik, vagy méreggel halálra injekciózza magát, hogy egy időre elkábuljon. Az első emberpár, Ádám és Éva nem az Istenre gondolt, hanem a gyümölcs bővölte meg, beleharapott, és ezzel megpecsételte a sorsát. Ammon, Dávid király fia fölgerjedt vágyában élvezte az erőszak örömét, amint Támár királylányt magáévá tette, és az életével fizetett gonoszságáért. A nép követelte Árontól, hogy „*csinálj nekünk isteneket, akik előttünk járnak, mert nem tudjuk, hogy mi lett Mózeszel, aki minket Egyiptom földjéről kihozott*”. (Exodus 32:1.) Ördögi sugallat volt felejtetni, hogy megmozdult a Sion hegye, felhő és tűzoszlop jelent meg a táborban, bőven van ennivaló és víz, de nincs Mózes. Követelték Árontól, hogy csináljon nekik isteneket.

Minden ember szeretne valamilyen segítőre, bálványra, esetleg önmagára támaszkodni. Embert, tárgyat, négylevelű lóherét, szerencsepatkót szerez, vagy tetováltatja magát. Valamilyen filozófiába kapaszkodik.

– Áron, csinálj nekünk isteneket, mert mostantól ki fog vezetni bennünket! Tapintható, látható, modern, időszerű istent készíts nekünk az elképzeléseink szerint. Olyat, akit megrendelünk, és beilleszkedik a modern elképzelések csarnokába!

Fönt a hegyen VAGYOK, AKI VAGYOK, Isten szava zendül, hatalmas erők áradnak, lent a táborban pedig aranyborjút öntenek, vésnek, faragnak az ékszerekből. A bűnnek ára van. A bűnért sokat kell fizetni. A Sátán testileg-lelkileg kifosztja és tönkreteszi az áldozatát. Kiszívja vérét. A történelemben váltakoznak a bálványok, régieket ledöntenek, új filozófiát, ideológiát, szobrokat és jeleket készítenek maguknak. Istent, akinek van füle, de nem hall, szeme, de nem lát, szája, de nem beszél, lábai vannak, de nem jár, a teste tapintható, ésszerű, de nincs benne élet. Igényli, hogy áldozzanak neki pénzt, időt, akár élő embereket is. A Sátán testiünet-lelkünket követeli, mert emberölő volt kezdettől fogva. A bálványok csak követelnek, és nem segítenek. (Zsoltárok 115:4-7, 135:15,18.) Isten népének az a bűne, hogy szembe fordult Teremtőjével, önmagában és valamilyen bálványban, emberben, pártban, anyagban, eszmében bízik, azt imádja.

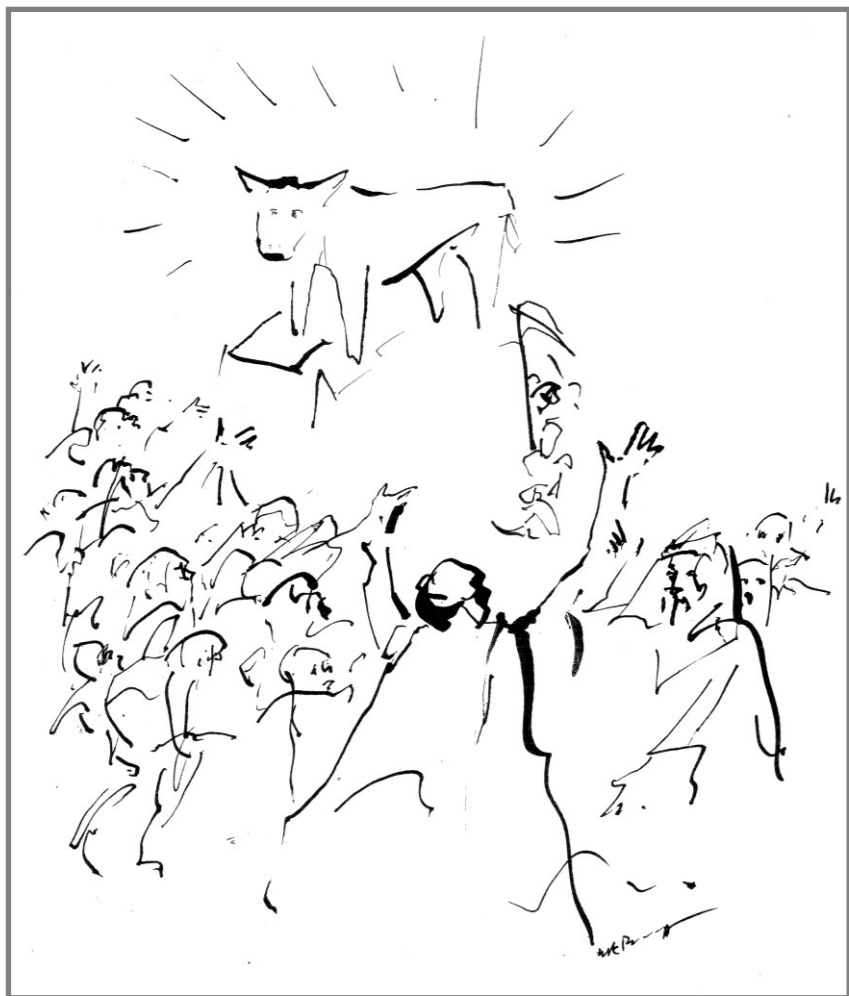
A nép sürgeti Áron papot (megvilágosított, kiemelkedő). Követelik a bálvány istent. (Exodus 28:1.) Áronnak jólesik a népszerűség, hogy bíznak benne. A vezetőnek könnyebb bűnös szándékokat kielégíteni, mint az Isten ígéje szerint cselekedni. Könnyebb ígérgetni és vétkezni, mint elutasítani. Áron felejteti igyekszik Mózes, akivel éppen a Hóreb-hegy lábánál találkoztak, akivel együtt álltak a fáraó trónjánál, akivel leborultak az ég és a föld, a nemzetek csodálatos Királya előtt. Csak a forró pillanatot érzi, hogy körülszorítják, ígérgetnek és fenyegetnek. Számon kérik, hogy hová lett Mózes, aki idehozta őket a pusztába meghalni. „Hol van az Isten? Nem tudjuk, ezért készíts nekünk isteneket, akik segítenek, akik előttünk járnak.” (Exodus 32:1.) Áron beadja derekát, végrehajtja a nép akara-

tát. Megteszi azt, amit kívánnak. Nádáb, Abihu, Eleázár és Ithamár pap fiaival együtt nekifog az aranyborjú öntéséhez. Az Úrnak papjai igehirdetés, imádság, éneklés, lelki beszélgetés helyett bálványt készítenek, és az „istentisztelet” zajos ünneppel, jótekonysági bállal fejeződik be.

Áront két oldalról támadta az ördög. Egyfelől ijesztgette, másfelől hiúságát legyezte. „Vigyázz, mert a fölzúdult nép haragjában eltapos. Engedj nekik, és akkor még vezető is lehetsz!” A nép szava Isten szava, ami egyrészt igaz, másrészt hazugság. Igaz volt virágvasárnap, amikor ujjongva ünnepelték Jézust: *„Hozsánna a magasságban! Áldott, aki jön az Úrnak nevében!”* Bűnös volt a nép, amikor nagypénteken ordítózva követelte Jézus halálát: *„Feszítsék meg!”*

A nép aranyborjút rendelt, ami védi és összetartja őket, Áron pedig elkészítette. Inkább engedett az embereknek, mint az Istennek. Amikor Péter apostolt megfenyegették a főpapok, hogy hallgasson Jézusról, akkor bizonytságot tett arról, hogy *„Istennek kell inkább engedni, hogy nem az embereknek”*. (Cselekedetek 6:29.) Az Úr által elhívott vezető a népszerűségét is föladvá az Isten parancsát viszi véghez. Áron és fiai nem az Úr kedvére, hanem a demokrácia szabályai szerint cselekedtek. Az Ördög szekerét húzták. Amikor pedig Mózes megdorgálja testvérét súlyos bűne miatt, akkor Áron mentegetőzik, és bűnét a közösségre hárítja. *„Ne gerjedjen fel uram haragja, ismered a népet, hogy gonosz.”* (Exodus 32:22.)

Mózes és Józsué lejöttek a Sínai-hegyről, kezükben a két kőtáblával. Messziről hallják a tivornyázók kacagását, kürt, dobok, pengetős hangszerek vérpezsdítő ritmusát. Mózes iszonyatos haragra gerjed, a kőtáblákat összetöri, mert a nép nem az Úr ígéjére vágyik, hanem evésre, ivásra és mulatozásra. Elhagyta Isten oltalmazó szárnyait. Kié az ország? Istené, Mózesé, vagy az Ördögé? Megmaradnak vagy elpusztulnak? Miért maradnak meg, vagy miért pusztulnak el? Isten dönt arról, hogy megőriz vagy eltöröl a föld színéről. Isten halálra szánja a beteg lelkű népet. Mózes pedig könyörög érettük. *„Emlékezzél meg Uram Te magadra és az ígéretedre.”* (Exodus 32:7,12.) Emlékezzél Uram nemzetünkre és egyházadra! Kegyelmezz nekünk Jézusért!

Aranyborjú

Van-e megoldás a romlásban? Vér és arany, testi vágyak, gazdagság és hírnév kényszerítenek.

A tömeg jelszava: együnk, igyunk és vigadjunk, mert holnap úgy is meghalunk. Az aranyborjú körül Izrael fiai vad tobzódással, erkölcsi mocsokban járták a haláltáncot. Kié az ország? Kié a nép? Az Úré vagy a Sátáné? Mózes a tábor közepére áll, nem hátrál, nem fél, nem mosolyog megértően, nem átkoz és szidalmaz, hogy: „elzüllött és ilyen a mai világ”, hanem menydörgő hangon kiált és döntésre hív: *„Aki az Úré, az ide hozzám!”* Térjete meg! Mózes és Józsué ketten állnak, velük szemben több mint félmillió tömeg. Egyik oldalon Isten, másik oldalon a Sátán. Ki a győztes? Ez nem matematikai kérdés, hanem teológiai válasz: *„Én vagyok az Úr!”*

A Lévi fiai Mózes mellé gyűltek, azután Isten parancsára levágtak háromezer férfit. Isten végrehajtotta az ítéletet *„Én ölk és elevenítek, én sebesítek és gyógyítok, és nincs, aki kezemből megszabadítana!”* (Deuteronomium 32:39.) Jézus üzeni az anyaszentegyháznak, mint annak idején az Efézusban lakó gyülekezetnek, hogy *„térj meg. Ha pedig meg nem térsz, ellened fordulok, hogy kimozdítsalak helyedből.”* (Jelenések 2:5.)

A szentsátor

A bibliai vallásos ember a testi szemével nem látható Istennel, a Szentlélektől kapott hit által jut közösségre. Isten válogatja ki a személyeket vagy közösségeket, akiket magának akar, a Szentírás, az igehirdetés vagy valamilyen más módon, de mindig a Szentlélek által szólítja meg, beszél hozzá, cselekszik benne mindhalálig, és azon túl is elszakíthatatlan közösségben. A keresztyén egyedül mennyei Atyjának engedelmeskedik. Nem a szájával ismételgeti: *„Uram, Uram”*, hanem szívvel hiszi a Megváltó Jézust. Mózes, az Úr választotta, halálosan bizonyos abban, hogy a VAGYOK, AKI VAGYOK szólt neki, nincs hozzá hasonló se égen, se földön, nagysága, szentsége, szabadítása páratlan. Az Úr lénye áradt a szívébe, gondolataiba szüntelenül, mint ahogy Jézus tanítványaival történt.

A világtörténet első pillanata óta Isten közösséget keres az emberrel, és a mulandó, halál árnyékának völgyében járó ember isteni védelem után sóvárog. A pogányok bálványokat imádnak. Az első oltárt az Úrnak Ádám és Éva fiai, Kain és Ábel hordták össze. (Genézis 4:3-4.) Nőé az özönvíz után adott hálát az Úrnak. (Genézis 8:20.) Ábrahám, miután ígéretet kapott arra, hogy fia születik, áldozott az Istennek. (Genézis 12:7.) Jákob ősanya Bételben épített oltárt. (Genézis 35:1.) Az egyiptomi kivonulás előtt bárányt öltek Izrael fiai, és annak vérével hintették meg az ajtófélfát. (Exodus 12:6-7.) Mózes az Úr beszédét fölíratta, a fejedelmekkel megbeszélte, és naponként a nép hallatára olvasta és magyarázta azért, hogy az *„igék legyenek a te szívedben, amelyeket parancsolok neked”*. (Exodus 24:4,7. Deuteronomium 6:6,30:14.) *„Az igének pedig megtartói legyetek, ne csak hallgatói.”* (Jakab 1:22.)

A kőtáblára véselt Tízparancsolat átadása után Isten azt mondta Mózesnek, hogy szedjenek ajándékokat az összerakható, szétszedhető, hordozható szentsátor építésére. Először az egyiptomi kivonulás második évében a Sínai-hegy lábánál állították fel. Leghosszabb ideig Kádesben volt, és mindig a tábor közepén helyezték el összehajtható anyagokból. A szentsátor azt is jelezte, hogy valamilyen módon éjjel-nappal jelen van az Úr. A vándorló népnek nincs végleges országa, biztos lakóhelye ezen a földön, de van élő Istene. Kánaánban különböző helyeken építették föl a szentsátort (Gilgál, Siló, Nób, Gibeon). Dávid király 30.000 színe-java emberrel vonult Júdeába, és onnan Bahalából országos ünnepen fölvitte Jeruzsálembe a szentsátrat és benne az Úr ládáját. (II. Sámuel 6:1-2.) Dávidnak fia, Salamon épített először templomot az Úrnak, amit a világ építészeti csodái közé sorolnak.

A Tízparancsolatot *tíz igének* is nevezi a Szentírás. Két kőtáblára vésve, ilyen sorrendben következnek: 1. Én vagyok az Úr a te Istened. 2. Tilos a bálványimádás. 3. Hiába ne hivatkozz Isten nevére! 4. Szombat a nyugalom napja. 5. Tiszteld atyádat és anyádat! 6. Ne öld meg se magadat, se másokat önbíráskodással! 7. Isten szerezte a házasságot, ne rontsd meg másokét! 8. Ne lopj! 9. Ne hazudj! 10. Ne kívánj, mert bűnt szül! (Jakab 1:13-15.)

A szentsátor építése önkéntes adományokból készült. Az államhatalom, a polgári szövetség, az egyesület kötelez az adó, illetve tagdíj fizetésére. Az egyháznak, a gyülekezetnek pénzre van szüksége, amelyet a tagok önkéntesen vagy kötelezően fizettek be. Ma már ritka eset, hogy valamelyik államban, mint például Németországban, kötelező egyházi adót kell fizetni. Mennyi a kötelező összeg? Jézus a templomajtónál ülve figyelte, hogy a gazdagok fölöslegük-ből dobtak a perselybe, a szegényasszony pedig a szívét adta utolsó fillérjével együtt. (Márk 12:42.) A keresztyének többsége a tizedet gyakorolja. Mózes annyit kért, amennyit valakinek *„a szíve hajt ar-ra”*. (Exodus 25:2.) Nem kényszerűségből, nem ragadományként, hanem örömmel adakozunk az Úrnak, mert jobb adni, mint venni, és *„a jókedvű adakozót szereti az Isten”*. *„Aki szűken vet, szűken arat, és aki bőven vet, bőven arat.”* (II. Korintus 9:6-7.)

Az egyházi pénzkezelés körül tisztátalan dolgok is előfordulhatnak, mert másra költik, mint amire kérték. A fölajánlott arany és ezüst ékszereket, selymeket nem Mózes kezelte, hanem megbízható férfiak. Az egyház pénztárosai, gondnokai, lelkészei között előfordulhatnak „ragados” kezűek. Mózes tiszta szívvel és tiszta kézzel használta föl az Isten tulajdonát. Jaj azoknak, akik az Úrnak szenteltből lopnak, mint Ákán, mert halállal fizetett érte! (Józsua 7:25.)

Gyűjtés után hozzáfogtak a szentház építéséhez. Mózes szakembereket válogatott össze, akik nem önjelöltek, nem pályázók, hanem Isten által tudással, gyakorlati képességgel megáldott férfiak voltak. Bésaléal és Aholiáb, a jól képzett mesterek szívesen fogadták a feladatot, és azokat is, akik segítségül jöttek. Fizikai munkát is lehet és kell az Úr jelenlétében végezni. (Exodus 36:1-3.) Megtervezték az aranyból, ezüsből, rézből készítendő edényeket, köveket véstek, fát faragtak, papi öltözeteket szőttek és sátrat építettek, amint az Úr parancsolta.

A szenthajlékot három részre osztották: udvar, szenthely és szentek szentje. Az Isten sátorát állatbőrből, lenvászonból, hurokkal összekötött sátorlapokból készítették. Faoszlopok tartották a szétszedhető sátrat. Mindig a középén szállították, ha mentek, és középre állították, ha letáboroztak. Szent helyen mutatták be az áldozatot, a

rézzel bevont oltáron, amelyre fazekakat helyeztek. (Exodus 23:1-3.) Az oltár négy sarkán kiálló szarvakat megfoghatták az odamenekült bűnösök. Szent helyen őrizték az áldozáshoz szükséges arany-, ezüst- és rézeszközöket. Arany gyertyatartóban mécses égett annak jeléül, hogy az Isten világosság. A szent helyet kecske-, kos- és borz bőrből készült takarók és szőnyegek díszítették. Az emberek csak eddig léphettek be. Az istentisztelet családias jellegű volt.

A szentsátor legbelső, harmadik részében, a szentek szentjében helyezték el az akácfából készített, arannyal borított szentládát. Fedelén a kerubok szárnyai egymást érintették. Benne volt a Tízparancsolat kőtáblája, az örökkévaló Isten örökkévaló szeretetének jelei: Mózes és Áron vesszeje és arany vödörben manna. (Zsidók 3:2-4. Deuteronomium 31:26. Exodus 25:10. 37:1,9. 39:42.43.) A szentek szentjébe évente egyszer a főpap léphetett be. Nagy, nehéz függöny (kárpit) választotta el a szenthelytől, ami Krisztus kereszthalálakor kettészakadt. Többé nem a szenthely által juthatunk Isten színe elé, hanem csak Krisztus által. (Máté 27:51.) A szentsátrat és udvarát sátorlapokkal körülkerítették.

Mózes a szentsátor közelében lakott, és amikor halállal fenyegették, ha tanácstalan vagy csüggedt volt, akkor a szentsátorba húzódott, Isten védelmébe. Keresztyén országokban évszázadoktól kezdve mai napig falvak és városok középpontjában kiemelkedő helyen vagy magaslaton épültek a templomok, mert a nép és vezetője Istentől kért tanácsot és erőt, tudván, hogy az ország tulajdonosa Isten. Izrael fiai jeles ünnepeken családi és nemzeti zászlókat lobogtatva járták körül a bekerített szentsátrat.

Papok szolgálata

Papi szolgálatot csak a Lévi nemzetségéből származó férfiak végezhetek harminctól ötvenéves korig. A pusztai vándorlás idején 8580 fölKent pap szolgált az Úrnak. Isten választotta ki őket Mózes által, és ő végezte a fölszentelést is. Ilyenkor a föláldozott bika véréből meghintették a pap fülét, mert a vér a kiengesztelődést, tisztulást, a föladataira való elhívást jelképezte. Az olajjal való fölke-

nés a Szentlélek jelenlétét, az összetartozást szolgálta. A papi elhívás alázatot, bátorságot, Istennek valló szolgálatot, önmegtagadást, engedelmisséget követelt. A fölszentelés hét napig tartott az egész tábor jelenlétében. (Exodus 28:1, 29:1, Leviticus 8:1-4.)

A papi öltözetet ugyancsak Isten szabta meg. A kiválasztott férfit megmosták, tiszta fehér ruhába öltöztették. Papi ruhájához tartozott a palást, a kockás köntös, a süveg és az öv. A hősén és efód táblácskákat mellre akasztották, és arra Izrael törzsének 12 nevét jegyezték. Azt jelképezte, hogy az Úr is „szívén viseli” Izrael sorsát. (Exodus 28:4-5, 11, 12.) Napjainkban divatba jött, hogy a lelkészek modern, világiakhoz hasonló öltözetben szolgálnak. Legszentebb feladat az áldozat bemutatása volt, ami előtt nem fogyaszthattak alkoholt. (Leviticus 110:9.) A papokat is Mózes tanította törvényre, ők pedig a gyülekezetet oktatták. Felelősek voltak a kegyes magatartásért, valamint a közösségi rendért. (Deuteronomium 33:10.) Az áldozati húsból az egész család fogyaszthatott. Gabonából és más termékekből is kaptak fizetést. A tizedet a papok is fizették. Gazdálkodásra földtulajdonuk nem volt.

Mózes törvénye hosszan és részletesen felsorolta, hogyan és mikor kell ünnepelni. Hat napon át dolgoztak, a hetedik (szombat) a pihenés, az Istennel való közösség ideje. Évente három fő ünnepet tartottak: kovásztalan kenyerek, aratás, és beiktatás ünnepe. Miután Jézus Krisztus a hét első napján támadt föl, és mennybemeneteléig legtöbbször a hét első napján jelent meg, és mivel Krisztus után 70-ben templomrombolás miatt az áldozat bemutatása megszűnt, ezért a keresztyén gyülekezetek a hét első napját, „*az Úr napját*” ünnepelik. (Exodus 23:14-17.) Franciaországban az 1700-as évek fordulomában a hetedik nap helyett áttértek a kilencnapos munkaidőre, és a tizedik (dekád) volt a pihenőnap. Az eredménye pedig az lett, hogy a termelés minősége és mennyisége lecsökkent. Visszaállították a hatnapos munkaidőt. Izraelben évi nyolc ünnep van: zsengék, kürtzengés, lombsátrak, engesztelés, sátrak, kovásztalan kenyerek, pászka és aratás napja. A hetedik év az elengedés éve.

Jézus Krisztus magára vette, betöltötte, vagyis befejezte az ószövetségi törvényeket. Nizán hónap 14-én, holdtöltekor ítélték halál-

ra, azon a napon ontotta vérét, amikor az egyiptomi báránnyt leölték. Húsvétkor támadt föl, Izraelnek az Egyiptomból való szabadulása napján. Pünkösdkor aratás ünnepén töltetett ki a Szentlélek.

Mózes pontosan feljegyezte az Úrnak minden beszédét. (Exodus 24:4.) A papok elolvasták és megmagyarázták a családról, emberieségről, hadviselésről, talált holmiról, tolvajlásról, tisztességes öltözékről, poklosságról, gyermekáldásról, állatokról, testi és lelki tisztátalanságról adott törvényeket. A bálványozókat halálra ítélték. A törvény előírta: *„életet életért adj: szemet szemért, fogat fogért, kezet kézért, lábat lábért”*. (Exodus 21:23-24.) A szeretet törvénye pedig így szól: *„aki arcul üt téged jobb felől, fordítsd felé a másik orcádat is, imádkozzatok azokért, akik háborgatnak és kergetnek titeket”*. (Máté 5:41.) Jézus nem eltörölte, hanem áldozatával betöltötte a törvényt. (Máté 5:41.) A törvény *„cselekedeteiből egy test sem igazul meg”*. (Pál Római levele 3:20.) A törvény vége Krisztus. (Róma 10:4.)

A papok legfontosabb szolgálata, az istentisztelet központi része az áldozat bemutatása volt. Isten pontosan megszabta, hogy mit, mikor és hogyan kell végezni: vétekért, hálából, megtisztulásért vagy Isten dicsőségére. Naponként lehetett önmagáért vagy a közösségért bemutatni áldozatot. A szabálytalan szolgálatért halálos büntetés járt. Az Ószövetségben ember mutatott be áldozatot. Az Újszövetségben Isten maga áldozta fel önmagát Jézus Krisztusban, hogy aki hisz Benne, bocsánatot és örök életet nyerjen. Az Ószövetségben rendszeres időnként áldoztak az Úrnak, Jézus egyetlen, igaz, tökéletes áldozatáért Isten tökéletessé tette a megszentelteket. (Zsidók 10:14.) Miután Krisztus legyőzte a Sátánt, királyi trónra ült, ellenségeit pedig lába alá vetette. Az Ószövetségben hálával, örömmel fogadták, amikor tűz által elégett az oltáron lévő áldozat, ilyenkor arcra borulva dicsérték az Urat. (Leviticus 9:33-34.) Nagypéntek a szomorúság, a bánat, és a haragvó Istennel való kibékülés, valamint az örömnél és győzelemnél ünnepe is. Szóba se jöhetett a kultuszban, a liturgiában valamilyen „reform”. Mikor Áron két fia, Nádáb és Abihu „idegen tüzet”, vittek az oltárra, behaltak. Isten követeli, hogy *„akik hozzám közel vannak, azokban kell megdicsőítenem”*. (Numeri 3:1-4, Leviticus 10:3.) Mivel a bűn jóvátehetetlen, ezért

halállal kell fizetni érte. Nádáb és Abihu után testvéreik Eleázár és Ithamár folytatták a papi szolgálatot.

A nép vezetői a papok által kérdezték Isten tanácsát, akik az Urim és Tumin (tény és igazság) által is megkérdezhették az Urat. (Exodus 298:30. Leviticus 8:8.) Azt is előírta, hogy kik vehetők fel a gyülekezetbe. A csonka testű, megromlott életű gonosz, tizedízig se lépjen az Úr közösségébe. Az ammoniták és moábiták sem léphetnek be az Úr közösségébe, *„mert nem jöttek előtökbe kenyérrel és vízzel az úton, mikor kijöttetek Egyiptomból”*. (Deuteronomium 28: 1-3.)

IX.

*Szakadások – pártoskodások**Forrongó világ*

A Sátán (ellenség, ellentmond, üldöz, vádol) Istentől elszakadt bukott angyalsereg, az a célja, hogy az embert elszakítsa Istentől és embertársaitól. Emberölő volt kezdettől fogva. (János 8:44.) Pusztító hatalom a földön és a világűrben. Az emberiség történetét nem az Úr dicsérete és a világbéke jellemzi, hanem örökös háború Isten és egymás ellen. A meg hasonlítás lelke keresztyén gyülekezetbe is beszivárog. Forrongó világban élünk. Mózes Egyiptomtól Kánaánig saját népe és az ellenség szorította, hogy elszakítsák az Úrtól. Az Egyiptomból kiszabadított, agyonkínzott, halálra ítélt nép lázadozott Isten és Mózes ellen, és amikor haragvó kéz sújtotta őket, akkor földre borulva könyörögtek bocsánatért, hogy a Sátán karmából szabadítsa ki őket az Úr.

Isten megbocsátott a bűnösöknek, alkalmas férfit választott vezetőnek, akit fölkészített erre a nehéz feladatra. Egyiptom és Kánaán között alig több mint 200 km a távolság, és a tábor egy-két év alatt megtehetné volna az utat, de 40 évig bolyongtak a pusztában, mert kételkedtek Isten ígéretében és a vezető mennyei elhívásában. A hitetlenek Nóét is nevetve gúnyolták az özönvíz előtt, mert bárkát épített. Az Úr gyermekeinek ilyen a sorsuk. (Máté 24:37.) Izrael népe Kánaántól Egyiptomig panaszkodott. Jézus szemükre hányta Izrael vezetőinek: „Jaj néktek, mert Isten prófétákat, bölcseket, írástudókat küldött hozzátok, akik közül némelyeket megölték, megfeszítettek, megostoroztak és üldöztek.” (Máté 23:34.)

Az Isten ígéje ellen támadt viharok jellemzik az anyaszentegyház történetét is. Isten nevében keresztyéneket máglyán elégettek, fejükre vérdíjat tűztek. Ateista korszakokban „törvényesen halálra ítélték”. Manapság is vannak olyan fanatikus vallásos és ateista or-

szágok, ahol börtönre vagy halálra ítélnék keresztyéneket Jézus neve miatt. A Sátán célja tehát, hogy öljön, raboljon és pusztítson. A keresztyén egyházak állandó fenyegettetésben élnek. A Sátán önző, alkalmatlan, haszonleső embereket uszít fel arra, hogy pozíciót, hírnevet és pénzt nyernek akkor, ha üldözik a keresztyéneket. Krisztus követői a Szentlélek erejével viselik a támadásokat. Pál apostol elragadtatott a hetedik évig, Isten közelébe, azután Lisztrában megkövezték. Miután magához tért, odafordult azokhoz, akik fölszedték a porból és lemosták sebeit, és arra biztatta a hívőket, hogy ne csüggedjenek, mert sok háborúság által kell nekünk az Isten országába bejutni. (Cselekedetek 14:22.) Timóteust biztatja, hogy *„harcold meg a hit szép harcát”*. (I. Timóteus 6:12.) Életét így jellemzi: *„Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam...”* (II. Timóteus 4:7.) Megváltónk is bátorít, hogy *„e világon nyomorúságotok leszen ugyan, de bizzatok, én meggyőztem a világot”*.

Mózes a csipkebokortól kezdve szíve utolsó dobbanásáig harcolta a hitnek szép harcát Istennel és saját népével. A közösségen belüli összeütközéseket, egymás elleni támadásokat, felvonulásokat, pusztításokat „forradalomnak” hívják. Háborúnak pedig azt nevezzük, amikor nemzet támad nemzet ellen azért, hogy rabigába döntse a vesztest. A negyvenéves pusztai vándorlás alatt Izrael belső forrongások és külső vad ellenséges támadások között haladt célja felé.

Belviszállyok

A Mózes és Áron ellen való zúgolódások már Egyiptomban kezdődtek. Miután az Úr rátekintett meggyalázott népére, és szabadítót küldött hozzájuk, örömmel fogadták a hírt. Istent áldották, és lelkesen készülődtek a szabadulásra. Mózes és Áron bejutottak a fáraóhoz, és kérték, hogy három napot engedjen ünnepelni. A fáraó gőgösen elzavarta őket mondván: „Kicsoda ez az Isten?” Parancsolta a felvigyázóknak, hogy keményebben szorítsák a munkás férfiakat és nőket. (Exodus 5:2,6,9.) A hajcsárok kegyetlenül ostromoztak, a nép pedig Mózeset és Áront vádolta, hogy miattuk szenvednek.

A második zavargás a Vörös-tenger partján kezdődött, amikor jól felszerelt egyiptomi haderő indult a védtelen tábor ellen. Előttük a tenger, mögöttük edzett katonaság, egerít a menekülésre se jobbra, se balra, és a megrémült hangadók Mózesre támadtak, hogy mit cselekedett: „Józan ésszel magyaráztuk neked Egyiptomban, hogy maradjunk nyugton, törődjünk bele a sorsunkba. Bele-rántottál egy csapdába. Egyiptomban legalább sírhelyünk lett volna, eltemettek volna. Mit cselekedtél?”

Mózes mit tehetne mást, minthogy Istenhez fordul:

– Uram, miért hoztál ide? Miért tűröd, hogy Egyiptom ránk szabaduljon?

Az erős Úr ismeri Egyiptom erejét, valamint a nép rémüldözését, és szól:

– Mózes, ne félj, álljatok meg és nézzétek az Úr szabadítását, aki *„hadakozik tiérettetek, ti pedig vesztig legyetek”*! (Exodus 14:14.)

És úgy lett, mert a tenger vize annyira elapadt, hogy Izrael fiai száraz lábbal vonultak át rajta. A tábor tovább haladt.

Márában azért jajgattak, hogy mit igyanak, majd kiszáradtak a szomjúság miatt. Mózes az Úr tanácsára pálcájával megérintette a keserű vizet, ami ihatóvá lett. Az Úr azt is ígérte, hogyha nekem hisztek, akkor betegségekből is felgyógyítalak, megőrizlek a bajok között, mert én vagyok az Úr a te gyógyítód. (Exodus 15:26.)

Élimbe érkeztek, ahol újra kezdődött a panaszkodás. Tovább haladtak. Szín pusztájában egyre hangosabban szidalmazták a vezetőket, hogy jobb volt Egyiptomban a húsos fazekak mellett jóllakni, mint a pusztában éhen halni. (Exodus 17:1-3.) Isten mannát és fűrjeket hullatott az égből, vagyis kenyérrel és hússal táplálta népét. Negyven éven át *„az angyalok kenyerét ették.”* (Zsoltárok 78:25.) Finnyáskodtak, kiszaladt a szájukon, hogy *„ezt a hitvány eledelt utálja a lelkiünk”*. (Exodus 32:38.) Utálták azt, amit ingyen kaptak az Istentől az égből, ahelyett hogy hálával fogyasztották volna. Az Úr megneheztelt a zúgolódókra, tüzet gyullasztott a tábor szélén, és füstöt, pernyét, lángokat kavart a szél. A bujtogatók hajukat, ruhájukat szagatva rohantak Mózeshez bocsánatért, hogy imádkozzon érettük, mert Isten megígérte, hogy irgalmas és nagykegyelmű hozzájuk,

megbocsát a szeme fényének. Mózes a sértődés helyett tovább vállalja a nép terheit, és meghalni is kész érettek. (Numeri 11:11-15. 14:18-19, Deuteronomium 32:10.)

A félmilliónál is nagyobb tömeg felelőtlen hangadókat követve Szín pusztájában csoportba verődve ököllel és habzó szájjal fenyegették Mózeszt, a régi szöveget ismételve, hogy miért hozta ide őket. Meghalni? Nincs víz! Se füge, se élelem. Ki a hibás? Mózes és Áron, akik a pusztába csábítottak őket. Kórusban fújták, hogy „Vizet, vizet!” Az anyák alélt gyermekeket sírva ölelgettek, úgy kérték: „Vizet, mert szomjan halunk!” Lázadás helyett most is könyöröghettek volna: „Irgalmas Urunk, köszönjük az eddigi csudáidat, áldásodat, és most arra kérünk, hogy újra segíts rajtunk, hogy láthassuk a Te dicsőségedet!” Úgy viselkedtek, mintha soha nem láttak volna semmi csodát. Mózeszt és Áront átkozzák, sőt az Istent is fenyegették, hogy elhagyta őket.

Mózes és Áron a szentsátorba menekülnek a „*nép haragja elől*”. Mózes keserűen imádkozik:

– Uram, miért hívtál erre a szolgálatra? Miért választottál vezetőnek? Miért küldtél a fáraóhoz? Elismerés, köszönet helyett vádol és gyaláz egem a Te néped, az én nemzetem, akikért mindent odahagytam, önmagam is megtagadva. Meddig szégyenítesz azokkal, akik felelőtlenek, szalmaszálakat se mozdítottak a közösségért? Miért szégyenítesz azokkal, akik véremből való vér, csontomból való csont, akiket úgy hordozok a szívemben, mint édesanya méhében a magzatát? Uram, egyet kérek Tőled: ha kedves vagyok Neked, akkor törölj el engemet a föld színéről...

Hirtelen elhallgatott, mert úgy érezte, hogy kételkedés futott át rajta. Az a gondolat foglalkoztatta, hogy ő ezzel a néppel soha nem jut el Kánaánba. Csalódottnak, üresnek érezte magát.

Isten hallotta, látta Mózes imádságát és lelkiállapotát. Válaszolt neki:

– Kelj föl, a veszekedőkkel vonuljatok a kősziklához, pálcáddal üsd meg azt, és víz fakad belőle. Mivel pedig kételkedtél bennem, és nem bíztál a te Istenedben, ezért nem léphetsz az ígélet földjére.

Mózes fölállt, kiment a néphez, tette, amire az Úr indította. A siránkozókkal elindult, rásújtott a kősziklára Refidimben, és vizet fakasztott belőle. A helyet Marának (keserű, szomorú), Masszának és Meribának (versengés, pereskedés, vitatkozás) nevezték, ami nem földrajzi hely, hanem az esemény jellemzője. (Deuteronomium 6:16. Numeri 20:2-6.)

Refidimben (Massza, Meriba) Izrael megkísértette az Urat, hogy velük van-e vagy sem. Nem Isten létéről vitáztak, hogy van-e vagy nincs, hanem biztosra vették, hogy elhagyta őket, mert tehetetlen. Isten megpróbálhatja népét, hogy hisznek és bíznak-e benne vagy sem? A geológusok megmagyarázzák, hogy a kvarcvíz kifolyását egy kődarab zárta el, amit Mózes a botjával elmozdított. A Bibliában az van megírva, hogy Refidimben, Marában és Meribában újra Isten győzött, Mózes és a nép pedig veszített. *„Mivel, hogy nem hittetek nekem, hogy megdicsőíttetek engem Izrael fiainak szeme előtt, ezért nem vizítetek be a közösséget a földre, amelyet adtam nékik.”* (Numeri 20:12.27:13-14. Deuteronomium 34:4.) A pusztában negyven év alatt fognak elhullani, a fiaik pedig elfoglalják Kánaánt. A Szentlélek arra figyelmezteti a gyülekezet tagjait és vezetőit, hogy soha ne kételkedjenek az Úrban, ne csüggedjenek szívükben, *„mint az elkeseredésben, a kísértés ama napján a pusztában”.* (Zsidók 3:8.) Hit által az is lehetséges Istennél, hogy vizet fakasszon a kősziklából. *„Ha nem hisztek, bizony meg nem maradtok.”* (Ézsaiás 7: 9.)

Koré lázadása

A magabiztos, önmutogatásra hajlamos ember sikerrel vagy sikertelenül föltűnésre vágyik. Szeretne kitűnni a családban, munkakörében és a társadalomban. Azzal hitegeti magát, hogy okosabb és ügyesebb másoknál, örül, ha észreveszik. Állandóan arra igyekszik, hogy róla beszéljenek, és bármi módon fölülemelkedjen a társai közül. Becsmérli az embertársait azért, hogy megalázza, tönkre tegye őket. Az önzés, a győzelemvágy gonosz indulat bennünk.

A keresztyén gyülekezetekben és államhatalomban mindig akadnak nyugtalanok, akik kívülről vagy belülről rombolnak. Azért

szurkálnak, hogy halálos sebet ejtsenek. Kívülről istentelen pogány diktátorok, megvadult tömeg, fanatikus vallások támadják a közösséget, belülről a saját tagjai közül valók gyöngítene. Jézus tanítványai is többször megvitatták, hogy ki a nagyobb közöttük. (Lukács 22: 24.) Az országok és egyházak vezetőit uralkodni vágyók fenyegetik, hogy helyükre léphessenek. Gazdagságot, boldogságot, szabadságot ígérgetnek, csalogatják maguk mellé a hajlékony gerincű, üres lelkű és -fejű nyáját. Például a méd fejedelmek irigységből, oroszánok vermébe juttatták Dánielt. (Dániel 6:3-4.) Mikor Izrael vezetői észrevették, hogy Jézus körül tömegek tolonganak, őket pedig mellőzi a nép, akkor „*irigységből adták*” Pilátus kezébe. (Máté 27:18.)

Kóré családja Lévi nemzetségéből származott, tehát Mózes rokonai, közeli szolgatársai voltak. Megirigyelték a vezért. Kevés volt nekik az a tisztég, amit Istentől kaptak, hogy a lévíták és a gyülekezet előjárói voltak. Fájt nekik az a sorrend, hogy Mózes az első, azután Áron, majd Józsué és Káleb következtek a sorban, nekik csak azután jutott hely. Kevés volt az, hogy az Úr szentsátorában szolgálhattak, hanem az egész tábort birtokba akarták venni, ezért gyűltek Mózes és Áron ellen. Összefogtak Dotán, Abiráam és Ón papokkal, kétszázötven főemberrel és a manipulálható néppel. Biztosra vették a sikert a nélkül, hogy megkérdezték volna az Urat. Szokásos módszerrel léptek a színre, lázítottak az Úr szemefényei ellen. (Deuteronomium 32:10., Zakariás 2:8.) Belemagyarázták a köztudatba, hogy ami eddig történt, az minden hibás. A forrásvíz megromlott, a kenyér kiszáradt, a hús ízetlen, Mózes és Áron olyan diktátorok, akiket le kell váltani. Mocskolták őket, hogy sokat képzelnek magukról, és egyedül csak ők viselik a méltóságot, holott egyenrangúak vagyunk. Még Istenre is merészeltek hivatkozni.

Kóré földuzzadt csoportja a szentsátorhoz közeledett. Harsozott, zúgott a nép Mózes, Józsué és Káleb ellen. Mózes és Áron le-történ fogadták a vádakat, elképedve figyelték az új vezetőket és a csúfolódó sokaságot.

Kóré lázadása

Félrehúzódtak tőlük. Mit tehettek volna mást az ellenük fordult tömeggel?

– Mit tanácsolsz nekünk Uram? Félreállunk, ha ez a Te akaratod. Lázadók vagy szentek gyűltek ellenünk? Te szedted össze őket, vagy ördögi sugallat kényszerítette ellentmondásra? Mi vétkeztünk vagy a lázadók? Mit döntöttél rólunk? Legyen meg a Te akaratod!

Jézus arról beszélt, hogy *„aki magát megalázza, fölmagasztaltatik, aki magát fölmagasztalja, megaláztatik”*. (Máté 23:12.) Jakab apostol írja, hogy *„Isten a kevélyeknek ellene áll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad”*. (4:6.) A fejedelmek és a nép Mózes ellen gyülekeztek, Isten haragja pedig a lázadók ellen fordult, és akit akar, bevisz Kánaánba, a vele versengőket pedig megrontja. Mózes nem vitatkozik, nem erőszakoskodik. Nemzeti vagy egyházi meghasonlások idején az összeesküvések után kegyetlen megtorlás következik. Ezzel szemben Mózes nem parancsolja szolgálóinak, hogy verjék szét a támadókat, nem emeli ítéletre a vezéri pálcáját, hanem Isten kezébe ajánlja magát.

– Uram, ha ez a Te akaratod, akkor ölj meg engem, és küldj helyettem mást. (Numeri 16:20.)

Az összetorlódott sötét, ijesztő viharfelhőket Isten oszlatta el.

Mózes előállt. Kóré és fiai, kétszázötven fejedelem, papok és szakadárok teljesen külön csoportosultak a többiektől. Miután szétváltak egymástól, lábuk alatt megmozdult a talaj a földrengés miatt, recsegve-ropogva mély szakadék nyílt, és elnyelte Kórét, családját, fejedelmeket azokkal együtt, akik hozzájuk csatlakoztak. (Numeri 16:31-35.)

Az univerzális teológia szerint, a végén mindenki üdvözülni fog, mert nincs különbség hívő és hitetlen ember között, ugyanis mindnyájan egyformák vagyunk Isten előtt. A Bibliában Isten különbséget tesz kecskék és juhok, farkasok és bárányok, hívők és hitetlenek között. Elválasztja a búzát a konkolytól, a gonoszokat az igazaktól, a hívőt a hitentlentől, a világosságot a sötétségtől, *„mert mi egyessége Krisztusnak a Béliállal* (semmit érő, gonosz, nem tulajdonnév), *vagy mi köze a hívőnek a hitetlenhez?”* (II. Korintus 6:14-15.)

Sajnos Isten népe makacs, nehezen vagy sohasem tanul a bűnök következményeiből, sem Krisztus véghetetlen bocsánatából. Ahol nincs kegyelem, ott Isten a gonoszságot szigorúan megbünteti. Izrael története Egyiptomtól Kánaánig: gonoszság, a bűnbánat, a kegyelem története. Kóré és családja nem kért és nem kapott kegyelmet. Másnap megint fölzúdultak Mózes és Áron ellen, mondván: „*ti öltétek meg az Úrnak népét*”. Egy nap alatt elfelejtették, hogy Isten haragja sújtott le 14.700 emberre, azokon kívül, akik „*Kóré ellenkezésével vesztek el*”. (Numeri 16:47-48. Júdás 11.) Istennel győzedelmet nyerünk, Ő tapodja meg ellenségeinket. (Zsoltárok 60:14.) Mózes és Áron tömjénezéssel, füstölőszerekkel engesztelték az Urat, és megszűnt a csapás. „*Jézus Krisztus engesztelőáldozat vétkeinkért, de nemcsak a mienkért, hanem az egész vilá-gért is.*” (I. János 2:2.)

Kémek Kánaán földjén

Egyiptomból több mint 600 ezren indultak el. Párán pusztájában, közel az ígéret földjéhez táboroztak a leghosszabb ideig. Isten szólt Mózesnek, hogy küldjön férfiakat Kánaán kikémlelésére. A tizenkét törzsből választottak egy-egy fejedelmet. (Numeri 13:2-3.) A jó vezető előre néz, ismeri saját helyzetét, számba veszi a feladatot. Tizenkét főember elindult, hogy szemükkel meggyőződjenek, lábukkal érintsék, kezükkel tapintsák az ígéret földjét, amiről eddig csak hallottak, amit eddig csak hittek. Az országért, a jövődőért harcolni kell. A forrásvizet, égből hullott mannát és húst Isten ajándékozta, Kánaán földjét is nekik adta, de küzdeni kell érte. Az első emberpárnak, Ádámnak és Évának megmondta az Úr, hogy „*orcád verejtékével egyed a te kenyeredet életed minden napján*”. (Genézis 3:19.) Pál apostol szerint „*aki nem dolgozik, ne is egyék*”. (II. Tesszalonika 3:10.) A testi-lelki javakért, amit Istentől kapunk, verejtékezve dolgozunk. A nép kíváncsi volt arra az országra, ahol Ábrahám lakott, ahonnan Jákob és családja Egyiptomba költözött, és amelyet most a pogányoktól kell visszafoglalni. Mennyei Atyánk

ismeri a aggódó, kételkedő szívünket, mert „*nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és nem a ti utatok az én útaim*”. (Ézsaiás 55:8.)

Az Izrael tizenkét nemzetségéből kiválasztott 12 férfi negyven napra útra kelt. Az Úr bátorította, hit által erősítette őket, az ördög pedig ijesztgetett. Isten magához ölelné gyermekeit, hogy világhosszát, üdvösséget árássanak a pogányok között, az ördög pedig ellenáll. A fejedelmek óvatosan körbejárták az amálekiták, kitteusok, jebuzeusok tartományait, kilesték a szálfá magas anákok mozgásait, ámultak a tejjel és mézzel folyó Kánaánon, ízes terméseit, illatos gyümölcsseit kóstolgatták. Egyetlen nagy szőlőfürtöt rúdra akasztva vállon vittek megmutatni Párán pusztájába, ahol negyven nap óta várták őket. (Numeri 13:24.)

Óriási kíváncsi tömeg verődött össze, hogy halálos csöndben hallgassák a beszámolót. A jó hírt, vagyis a gazdag földet hamar le-tárgyalták, a rossz hírt hosszan részletezték, aminek végén ismét felzúdult a nép. Bizonygatták, hogy valóban létezik Kánaán, zsíros földjén bő termés kínálja magát. Bámulatos építkezésekben, kőfalakkal védett városokban olyanok laknak, mint a vad darazsak, és ha megtámadjuk őket, úgy szétrágnak bennünket, mint a pozdorját. Bátrak és keményebbek a kösziklánál. Legyőzhetetlenek. Ha élni akarunk, azonnal forduljunk vissza Egyiptomba. Tíz fejedelem magyarázta, hogy végzetüket jelenti, ha belépnek Kánaánba. „Forduljunk vissza!” – visszhangzott a jelszó.

A megrémült hallgatóság követelte, hogy forduljanak vissza. „Hol van most az Isten? Öljük meg Mózeszt!” A gonosz ember inkább az ördögbe kapaszkodik, mint az Úrba. Inkább hisz a hazugságnak, mint az igazságnak. Ezzel szemben áll az ige, „*hogy az Úr uralkodik*”. (Exodus 15:15.) Istené „*az ország, a hatalom és dicsőség mindörökké*”. (Máté 6:13.) A hegyek mélybe sülyednek alá, a tenger habjai magasba szöknek, szigetek bukkannak föl és eltűnnek, nemzetek támadnak és megszűnnek, emberek születnek, sziporkáznak, mint az üstökös és meghalnak, üdvözítő gondolatokat fogalmaznak, amik szertefoszlanak, de Isten hatalmának nincs kezdete és nincs vége, mert örökkévaló hatalom. (Dániel 3:31. Zsoltárok 10:16. I. Timóteus 1:17.) „Azért visz oda bennünket az Úr,

hogy megöljön? Inkább Egyiptomban haltunk volna meg, mint a pusztában” – ismételtették egész éjszaka.

Sírt és jajgatott a nép. Az a sátáni gondolat gyötörte őket, hogy Isten nélkül Egyiptomban van jövő, Istennel pedig Kánaánban halál. Félték a kánaánitáktól, de nem félték Istentől, és beképzelték, hogy megverik és fölkoncolják őket. Megutálták Mózeszt, de becsülték a pogányokat. Úgy tettek, mintha soha nem lett volna zsidók legyilkolása Egyiptomban, mintha soha nem látták volna azokat a hatalmas dolgokat, amelyeket Isten cselekedett Egyiptommal és a Vörös-tengerrel, mintha valaki szomjan, vagy éhen halt volna a pusztában. (Exodus 14:15.) Elfogyott a hitük, kételkedtek az Úrban és szolgájában. Sehol nincs sem a Bibliában, sem a történelemben, hogy Isten vereséget szenvedett, de a zsoltáríró Dávid világgá harsogja, hogy *„mint a füst felszállott, úgy vesznek el a gonoszok Isten előtt”*. (Zsoltárok 68:3.) Jézus kijelentette, hogy *„e világon nyomorúságokat leszen, de bízzatok, én meggyőztem a világot”*. (János 16: 35.) János apostol is biztat, hogy *„az a győzelem, ami legyőzte a világot, a mi hitünk”*. (I. János 5: 4.) Miként a múltban tette, úgy a jövőben is harcol Isten érettünk. (Deuteronomium 3:18.) Izraelnek most is leborulva kellett volna áldani Megtartóját, hiszen megnyitotta előttük a börtön kapuit, átvitte őket a Vörös-tengeren, vezette népét felhő- és tűzoszlop által, vizet, kenyeret, húst adott nekik. Meg kellett volna köszönni, hogy megóvta őket a veszélytől, ellenségtől, elhelyett föllázadtak.

Káleb és Józsué, valamint családokból némelyek hittek az Úrnak. Minden országban, közösségben lesznek visszahúzóók, akik csak a veszélyt és akadályokat, saját előnyüket, hátrányukat számolgatják, de a közös érdeket és az Úr szándékát nem. A kémek visszaérkeztek Kánaánból, ketten az Úr szerint szóltak, tízen Mózes és az Úr ellen beszéltek. Sírt a nép, önmagát siratta. Volt is oka rá! Haját, ruháját tépdeste, hogy bár soha ne születtek volna, soha ne hagyták volna Egyiptomban a diktatúrát, az elnyomást, mert az is jobb lett volna, mint meghalni a pusztában. „Gyermekeink, ifjaink az ellenség prédája lesznek. Gyerünk vissza Egyiptomba!” (Numeri 14:3.) A történelmet lehetetlen ismételni. Istent és népét lehetséges tá-

madni, hitetlen tudósoknak és racionalista teológusoknak lehet bizonygatni, hogy vége a keresztyénségnek. Önmagunkat, templomainkat védhetjük, szociális és kulturális munkáinkat állami segítséggel talán végezhetjük. Vallásos hagyományaink nehezítik megmaradásunkat – mondják egyesek –, ezért igyekezzünk beilleszkedni a modern világba. Térjünk vissza Egyiptom menedékvárosaiba! Tagadjuk meg Istenünket, adjuk föl kultúránkat, nyelvünket, vallásunkat! Egy lépést sem tovább előre, hanem vissza Egyiptomba!

Isten nagyon megharagudott. Azt kérdezte Mózesről: *„Meddig gyaláz engem ez a nép? Meddig nem hisznek nekem? Megverem őket döghalállal, téged pedig nagy néppé teszek”*. (Numeri 14:11-12.) Mózes súlyos döntés előtt áll. Isten és a nép között ellentét feszül. Mit válaszoljon a népnek, és mit válaszoljon Istennek? Angyali kezek fölfelé, sátáni erők lefelé húzzák. Ég és föld, Isten akarata és a nép kívánsága között kell dönteni. Mit tegyen? Ragaszkodjon a vezetői állásához? Meneküljön öngyilkosságba, mint bukott államfők, vesztes hadvezérek? Lopakodjék vissza Midiánba Jetró apósához? Győzködjön a tíz lázító fejedelmet, akik vezérségre pályáznak? Mondjon le bűnbánattal, és adja át valakinek a vezéri pálcát? Hívjon össze népgyűlést, és fogadja el a többség véleményét? Álljon ki középre, hogy *„itt vagyok, végezzetek velem”*? Üzenjen a pogány kánaánitáknak, hogy fogadjatok be minket, és örökös rabszolgátok leszünk? Próbáljon maga mellé fegyvereseket gyűjteni, és leverni a lázadókat?

Mózesnek dönteni kell: vagy Isten, vagy a lázadók. Mózes döntött, mint máskor: az Úr mellett. Mert az Úr jelent meg néki, az Úr hívta és küldte vezérül, az Úr kente fel Szentlelke által, az Úr vezette mostanáig, mennyei ereje áthatotta testét, lelkét. Isten gyermekei nem a meghátrálás emberei, hogy elveszünk, *„hanem hitéli, hogy életet nyerjünk”*. (Zsidók 10:39.) Isten is döntött, hogy megveri ezt a népet. Mózes válaszolhatná, hogy jól teszi, megérdemlik. Ehelyett a vezető imádkozik a népért:

– Uram, ha eltörlöd ezt a népet, azt mondják majd a pogányok, hogy *„az Úr nem vihette be népét a földre, amely felől megesküdött”*. Kérlek Uram, hogy magasztald föl szent nevedet, ahogy szólottál:

„az Úr késedelmes a haragra, nagykegyelmű és megbocsát, de a bűnöst megbünteti. Kérlek, kegyelmezz meg a nép hamisságának!” (Numeri 14:15-19.)

Miután Mózes az Úr mellett döntött, Istennek szűnt a haragja. *„Megkegyelmezek a te beszéded szerint. De bizonynyal élek én és betölti az Úr dicsősége az egész földet, de azok az emberek, akik megkísértettek engem, immár tízszer is, nem látják meg azt a földet, amely felől megesküdtem, mert gyaláztak engem”.* (Numeri 14:20-23.) „Láttam Józsué és Kaleb önsanyargatását, meghallottam könnyörgését, és a gyermekeket, fiatalokat negyven év múlva beviszem Kánaánba.”

A rossz hírt vivők Kádesben, Párán pusztájában életükkel fizettek a hitetlenségért. A tíz fejedelemnek és a többi kételkedőnek meg kell halni. (Numeri 14:37.) Hiába vonultak ki Egyiptomból, hiába jártak a felhő alatt mindnyájan, ha kételkedtek az igében. *„Ne zúgolódjatok, miképpen öközüllük zúgolódtak és elvesztek a pusztá által.”* (I. Korintus 10:10.) Csak Józsué és Kaleb bízott az Úrban, *„hogyha kedve telik bennünk, akkor bevisz minket arra a földre”.* (Numeri 14:9.) Isten meghallgatta Mózes és Józsué imáját és döntött. A lázadók, a hitetlenek negyven évig kerülgetik a pusztát, és a sivatagban fognak meghalni. Negyven év után foglalják el az országot, minden napért, egy év büntetést szab ki rájuk. Gyermekeik pedig, akikről azt jósolták, hogy prédává lesznek, ők foglalják el majd a tejjel és mézzel folyó földet.

Isten ítélete után a föllázadt nép lecsöndesedett. Elhatározták, hogy jóváteszik bűneiket. Kürtbe fújtak, csatarendbe álltak, és elindultak Kánaán meghódítására. Mózes figyelmeztette őket Isten ítéletére, hogy csak negyven év után vehetik birtokba Kánaánt. Nem hallgattak Mózesre, hanem fölmerészkedtek a dombtetőre, ahol az amálekíták lestek rájuk és vágták a sereget Hormáig. (Numeri 14:45.) Az eljátszott lehetőséget, az eljátszott kegyelmi időt lehetetlen utólag pótolni. A mulasztásokat nem lehet utólag helyrehozni. Csak egyszer élünk a földön, és csak egyszer kapunk lehetőséget.

Miriám

Az udvarhölgyek kíváncsian nyitották föl a nádasban ringó kósárkát, és a fáraó lánya első pillanatban megsajnálta a bepólyált síró fiúcskát. A Nílus folyó partján ácsorgó nővére ajánlkozott, hogy dadát hozna neki, és a fiúcska édesanyjával tért vissza. Aztán Mózeset negyven évig a fáraó palotájában nevelték. Mózes a szíve mélyén Istent félő zsidó maradt, és tiltakozott az ellen, hogy a fáraó leánya fiának nevezzék. (Zsidók 11:24.) Édesanyja által oltotta belé Isten a hitet. Egy gyilkosság miatt Moáb földjére futott, ahol nyolcvanéves korában a Vagyok, Aki Vagyok jelent meg neki, Szentlélekével betöltötte és visszaküldte Egyiptomba azért, hogy vezesse ki onnan választott népét az ősi földre. Áron és Miriám (keserű, lázadó, erős) testvérei boldogan fogadták, és elhitték, hogy az Úr küldötte. Vér szerint és a Szentlélek által szoros kötelékben fonódtak össze a testvérek. (Exodus 4:30-31.) A vörös-tengeri csoda után Miriámot annyira betöltötte az Úrnak Lelke, hogy a köréje gyűlt sokasággal énekel, dobbal, körtáncsal dicsérték Istent. *„Énekeljetek az Úrnak, mert fenséges Ő, lovat lovasával tengerbe vetett.”* (Exodus 15:21.) Miriám prófétanő hajadon maradt, és Mózesnek hűséges segítőtársa lett. Államférfiak, keresztyén vezetők mellé az Úr női tanácsadót, munkatársat is rendelhet.

Miriám utálta az aranyborjút és a megvadult bálványimádókat. Azonban őt is megkísértette a Sátán a kritizálás, valamint a nagyra-vágyás lelkületével. Mózes, Cippóra halála után kusita asszonyt vett feleségül. (Numeri 12:1.) Izrael tábora hosszú pihenőkkel lassan közeledett az ígéret földjéhez. A nép hol megbékülve, csöndes hálaadással zárandokolt, hol pedig zúgolódott Isten és Mózes ellen. Rossz hangulatban egymásba martak. Áron és Miriám háborgott a kusita asszony miatt. Irigykedtek? A Szentlélekkel való közösségük meglanyhult, a szeretet kihűlt a testvérek között. Nagy baj, amikor a nemzet tagjai vagy a keresztyének irigységből kritizálják egymást. Sajnos gyakori az egymás elleni féltékenység.

Az ősatyák, az Ószövetség történelmében, többnejűségben (poligámia) éltek. Sára feleség halála után Ábrahám megnősült és ágyasokat tartott. (Genezis 25:1-6.) Dávid királynak több felesége volt.

Fia, Salamon király hatalmát az is mutatta, hogy 700 felesége és 300 ágyasa vette körül. (II. Királyok 11:3.) Isten az Ószövetségben megengedte a többnejűséget, még a válást is. (Deuteronomium 21:1.) Mózes azonban nem követett házasságtörést, ami tilos volt. Például Nátán próféta elítélte Dávidot, hogy csalárd módon szerezte magának Betsabét, a hitteus Uriás feleségét, amivel alkalmat adott Isten népének gyalázására. (II. Sámuel 12:14.) Jaj annak, aki botránkoztat, figyelmeztetett Jézus. (Máté 18:7.) Az őskeresztény gyülekezetben eltűrték a többnejűséget, de megkívánták, hogy a gyülekezet előjárója, püspöke egy feleségű legyen példaképül a nyájnak. (I. Timóteus 3:2. Cselekedetek 20:28.)

Áron és Miriám vezetésre vágytak, ezért belekötöttek Mózesbe a kusita asszony miatt, és vádolták, hogy csak *„általad szólott-é az Úr, avagy nem szólott-é mi általunk is?”* (Numeri 12:2.) Irigykedtek. Az egyház, az állam, a társadalom és különféle szervezetek képviselői „kirakatban” nyilvánosság előtt dolgoznak. A családi életükbe is beleszólnak, véleményt nyilvánítanak, és példamutatást várnak tőlük. Szavaikat, cselekedeteiket figyelik. Amit jól csináltak, az mellékes, amikor botlottak, azt zajosan elítélik, hosszan és részletesen tárgyalják a nyilvánosság előtt, önmagukat különbnek tartván.

Mózeset a testvérei vádolják a nép hallatára, ő pedig néma, mert *„igen szelíd volt, minden embernél inkább, akik e föld színén vannak”*. (Numeri 12:3.) Amikor Isten megszólította az égő csipkebokorban, elhárította küldetését. Nehezen vállalta, hogy élre álljon. Kész volt akár meghalni is a népért. Mózes mentegőzés helyett bezárt ajakkal tűr. Most is az Úrra bízta magát, bevonul a szentsátorba, mint máskor. Isten rátekintett szeme fényére, előszólítja Áront és Miriámot, és ahogy rápillantanak, a lélegzetük is elállott, mert Miriám testét poklos sebek borítják. Isten malmai lassan és gyorsan is őrölnék. A nép iszonyodva húzódik el Miriámtól, aki bűnbánóan könyörög, hogy Uram, *„ne tulajdonítsd nekünk a bűnt, mert bolondul cselekedtünk”*. (Numeri 12:11.) Isten és Mózes megbocsátott a testvéreknek, de Miriámot hét napra kizárták a táborból, míg le nem tisztult a teste.

A Kádesben kitört visszásságokat többször is jegyezték a történetírók, amelyek között lényeges eltérés nincs. Máté, Márk, Lukács, János evangélisták között sincs a lényegben eltérés, akik a mi Urunk Jézus életét és szavait jegyezték fel. Kádesben igen fölbolydult a nép. És az egész gyülekezet Szin pusztájában, az első hónapon tetőzött Mózes ellen: *„Miért hoztátok ki az Úrnak gyülekezetét a pusztába, hogy meghaljunk?”* Se víz, se kenyér, semmi. Isten válasza: *„Mivel, hogy nem hittetek nekem, hogy megdicsőítettetek volna Izrael szemei előtt, ezért nem vizitek be a közösséget a földre, amelyet adtam nektek.”* Itt Kádesben a *„versengés vizeinél”* halt meg Miriám prófétanő *„és eltemették ott”*. (Numeri 20:13.) Elment a mindenélők útján. Az utolsó napon pedig föltámad az üdvösségre. (János 11:24.)

Áron

Krisztusunk kettőnként küldte tanítványait a világba. (Márk 6:7.) Mózesnek Áront adta munkatársul Egyiptomtól Kánaánig, negyven éven át. (Numeri 12:1-2.) Kiváló beszédkészséget, valamint értelmet kapott Istentől. *„Én leszek a te száddal, és az ő szájával, ő beszél majd helyetted, ő lesz neked száj gyanánt, te pedig leszel néki Isten gyanánt”,* szólt az Úr Mózesnek. (Exodus 4:14-15.) Áron felesége Eliseba (eskü) négy fiút szült, akiknek nevei: Nádáb, Abihu, Eleázár és Ithamár. Mivel a Lévi nemzetségéből származtak, ezért magukra ölthették a gyönyörű papi ruhát, és végezhettek az oltár körüli szolgálatot. (Exodus 28:1. Zsidók 5:4.)

Áron, az Isten papja súlyosan vétkezett az aranyborjú készítésével. Mialatt Mózes negyven nap és éjjel a Simai-hegycsúcson Istennel beszélgetett, a Szentlélek hatotta át vérét, gondolatait és a szíve mélyét, addig lent, a Sínai-hegy lábánál Áron meghajlott a nép kívánsága előtt. Tetszett neki, hogy ilyen sokan fordultak hozzá. Összeszedte a gyűrűket, aranyláncokat, ékszereket, borjút öntött, kifaragta, és oltárt épített az ördögnek. Még hívogatott is, jöjjetek *„ezek a te isteneid ó Izrael, akik kihoztak titeket Egyiptomból”*. (Exodus 32:4.) A nép fölgerjedt, áldozott, dőzsölt a kézzel készített bálvány előtt. Amint Mózes és Józsué lejöttek a hegyről, dermedten

figyelték az orgiát. Mózes haragra gyulladt, és dühében földhöz vágta a két kőtáblát. Azután iszonyatos erővel felkiáltott: *„Aki az Úré, ide hozzám!”* (Exodus 32:26.) Áron pap és fiai Mózes mellé gyülekeztek, és azon a napon levágtak háromezer bálványozót.

A fogságból szabadult nép első háborúját a reájuk leselkedő amelekitákkal vívta. Mózes kivonult a sereggel, de nem vett részt az ütközetben, hanem a domb tetejéről figyelte és irányította katonáit. A nagy kérdés, hogy megmaradhat-e Izrael, vagy lekaszabolják őket. Mózes hitt az Úrban, karjait ég felé emelve biztatta Izraelt, hogy az Úr hadakozik érettetek, legyőzitek az ellenséget. A harcosok észrevették, hogy Mózes fölemelt karral az égre mutatva áll a domb tetején. Megbátorodtak. (Exodus 14:14.) Mikor Mózes leengedte karját, Amálek győzött, mikor fölemelte, Izrael győzött, mikor elfáradt, kőre ültették. Áron és Húr pedig napestig tartották fölemelt karjait, és levették Amáleket. És mondta az Úr, hogy írd meg könyvbe, add tudtára Józsuénak, és a következő nemzetségnek, hogy mindenestől eltörlöm Amálek emlékezetét. (Exodus 17:14.)

Amikor Kórénak sikerült 250 fejedelmet maga mellé állítani, és Mózes ellen fordítani, Áron kimaradt az összeesküvésből. Őt is vádolták később, hogy *„ti öltétek meg az Úrnak népét”* (Numeri 16:41.), mert 14.700 ember a föld alá süllyedt. Mózes odaállt a lázadók elé, hogy Izrael mind a tizenkét törzséből hozzanak egy vesszőt, a Lévitákéra pedig írják az Áron nevét. Ezt a köteget helyezték a bizonyosság ládájába, de másnap vegyék ki onnan. Mikor másnap kiemelték, csodálkoztak azon, hogy Áron vesszeje kivirágzott, mandulát érlelt. Isten ezzel bizonyította, hogy Áron az ő hatalommal felruházott kiválasztottja. Ezután megszűnt Isten haragja a lázadók ellen. Egyszer Áron és Miriám úgy képzeltek, hogy majd ők ketten állnak az élre, Mózes pedig hátra tolják. Az ördögi lélek mindig, mindenütt meghasonlásra törekszik. A nemzet, az egyház közösségében, és különféle csoportokban mindig akadnak nagyravágyó izgágák, akik vádolják a vezetőket, magukat pedig fontosnak mutogatják. A társadalomban, a keresztyének között szembenállások lehetnek, protestánsok a római katolikusok ellen, szabad csoportok a történelmi egyházak ellen, liberális politikusok a nemzeti irányzat

ellen. Áron és Miriám Mózes ellen fordult és vádolták: „Azt képzeled, hogy csak rajtad keresztül beszél az Isten, pedig mi általunk is szól.” (Numeri 12:2.) Két testvér támad a harmadik testvére.

Mózes ismét egyedül maradt, elfordultak tőle a testvérei, a fejedelmek, a törzsfők és a népből ki tudja, hányan. De az Úr mellette volt, szétválasztotta őket. Egyik oldalon Mózes, másik oldalon Áron és Miriám, meg a hajlítható néptömeg. Isten felhője eltávozott a sátor felől, és elszörnyedve látják, hogy Miriám testét poklosság borítja. Áron elismeri a bűnét, bocsánatot kér. Lelkileg, testileg össze-roppant az öccse előtt és bűnbánóan imádkozott: *„Kérlek Uram, ne tulajdonítsd nekünk ezt a bűnt, mert vétkezünk”*. (Numeri 12:11.) Mózes is könyörög azért, hogy Isten irgalmazzon a tévelygőknek. Az Úr meghallgatta kérésüket, Miriám hét nap múlva visszatérhetett a táborba. (Numeri 12:15.)

Áron is befejezte életútját, *„az elköltözésének ideje beállott.”* Jézus két példát mondott a hű szolgáról. Egyik az, hogy ha *„mindezeket megcselekedtétek, ami néktek parancsoltatott, mondjátok, hogy haszontalan szolgák vagyunk, mert azt tettük, ami kötelességünk volt”*. (Lukács 17:10.) A másik példa pedig így szól: *„Jól vagyon jó és hű szolgám, menj be a te Uradnak örömébe.”* (Máté 25:23.) Mózes és Áron Párán pusztájában, Kádesben meginogtak az Úr ígéretében, ezért nem léphették át az ígéret földjének határát. Ez volt a hitetlenség ára. *„Mivel nem hittetek nekem a versengések vizénél, hogy megdicsőítettetek volna Izrael fiainak szeme előtt, ezért nem viszitek be e községet a földre.”* (Numeri 20:11-12. 27:13-14. Deuteronomium 1:37. 32:51. 34:4.)

Kádesből a Hór hegyéhez, Edom közelébe húzódott Izrael, ahol utolsót dobban a 123 éves Áron szíve. Néhányan fölkísérték a csúcsra. Mózes a középén haladt, odafent lehajtott fejjel csöndben nézték Mózeset, amint lassan Áronhoz lépett, és fölkészítette testvérét az elmúlásra. Levette róla papi ruháját, és abba öltöztette fiát, Eleázárt. Az apában lévő mennyei erő fiára szállott, aki Izrael főpapja lett. *„És meghalt Áron a hegynek tetején,”* az Egyiptomból való kijövetel után a negyvenedik esztendő ötödik hónapjának elsején. (Numeri 20:22-29. 33:38-39.) A Hór hegyén befejezte megbízatá-

sát, és eltemették Áront, aki erős volt a hitben, bár őt is megcsalta a bálványozás-nagyravágyás ördöge. A földön újakezdés nincs! A pusztai vándorlás befejezésével új korszak kezdődik, új vezetők jönnek, új gondolatok és eszmék születnek, hogy azok is elmúljanak. A lelki-testi állapotunk és körülményeink pillanatonként változnak, csak az Istenünk kegyelme állandó. A történelem befejeződik, a Sátán pedig angyalaival pokolra (hádes), örök kárhozatra vettetik. (Jelenések 20:14. 19:20.)

„És látta az egész gyülekezet, hogy meghalt Áron, és siratta 30 napig Izraelnek egész háza.” (Numeri 20:29.) A halál után szokták értékelni az elhunyt érdemeit, alkotásait, munkáját és a ránk hagyott veszteséget. Elsiratták, akit negyven éven át többször is megköveztek volna.

X.

*Háborúk a pogányokkal**Az ellenség*

A világtörténelem fő jellemzője a háborúskodás Isten és ember, ember és ember, valamint a nemzetek között. Az első háború a paradicsomkertben kezdődött, amikor Ádám és Éva, az első emberpár szembeszállt Istennel. Úgy folytatódott, hogy Kain fiuk irigységből leütötte Ábel testvérét. Azóta mindig folyik valahol vér a földkerekségen. Befejeződik azzal, hogy *„az egek ropogva elmúlnak, az elemek pedig megégve felbomlanak, és a föld a rajta lévő dolgokkal megégnek”*. (II. Péter 3:10.) Néha látványos szerződéssel *„örök baráti szövetséget”* kötnek az ellenfelek. Latin közmondás: *„ha békét akarsz, készülj a háborúra”*. A világbékét, a társadalmi, vallási közösségeket, családi nyugalmat valami, valaki állandóan tönkreteszi. Mi az oka békétlenségünknek? A szakirodalomban ezer választ kapunk rá. A Bibliában a békétlenség oka a bűn. Mi a bűn? Szembefordulás Istennel. A Sátánnak (ellenség, üldöző, vádló) egyetlen célja, hogy szembe állítson Istennel, embertársainkkal, a természettel és önmagunkkal. Az ördög azzal hiteget, hogy a győztes a dicsőség és a teljes gyönyör boldogságát élvezheti. Az evangélium, azt jelenti, hogy örömhír, győzelmi hír, mert Jézus Krisztus által megbékülhetünk Istennel és egymással a békétlen világban is. Egy olyan világban, ahol keményen küzdenek ellenünk is. Teljes béke akkor lesz, amikor minden hatalom Krisztus lába alá vettetik, és *„Isten lesz minden mindenkiben”*. (I. Korintus 15:28.) A mennyországban nincs ördög, ezért nincs szomorúság, nincs fájdalom, nincs háború, hanem örökös békesség honol. (Jelenések 7:10.15:17.)

Isten népe a pusztában háromféle harci cselekményben vett részt. Első, amikor rájuk támadtak, és ebből győztesen vagy vesztesen kerültek ki. Második eset, hogy Isten parancsára támadtak az

ellenségre. Harmadik eset, amikor az Úr tiltása ellenére indultak harcba, és veszítettek. Volt olyan is, amikor kikerültek az ellenséget. Az Úr ismerte népe gondolatvilágát, gyávaságát, hogyha fegyvereket lát, akkor megrémülnek és visszafordulnak Egyiptomba, ezért kímélte őket a háborúktól azzal is, hogy kerülő utakon vezette őket. (Exodus 13:17-18.) Isten népe kiképzett katonaság nélkül, politikai szövetségesek nélkül, negyven éven át, haladt a Simai félszigeten.

Nincsenek szövetségesei, de van mennyei édesatyja, Aki átvezeti nyáját a halálos sivatagon. Nincs több olyan nemzet a földön, amelyhez olyan közel volna Isten, mint a választott néphez. (Deuteronomium 4: 8.) Krisztus óta Isten választottai azok, akik hiszik, hogy Jézus a Megváltó. Nincs több olyan közösség, mint az egyház, amelyben él és uralkodik a Krisztus. A keresztyének gyülekezetében *„nincs zsidó, sem görög, nincs szolga se szabad, nincs férfi sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban”*. A Krisztus egyháza nem faji, nyelvi, kulturális, társadalmi, politikai, jótékonyági szervezet, hanem a Szentlélek által született „új ember”, királyi papság és szent nép, amely legyőzi a világot. *„És az a győzelem, amely legyőzi a világot, a mi hitünk.”* (Galata 3:28., II. Péter 2:9., I. János 5:4.)

Amálek

A fogságból szabadult nép első háborúját Amálekkel vívta. (Exodus 17: 8.) Isten elűzhetné ellenségeinket, mint Assíria seregét Jeruzsálem ostrománál, ahol egyetlen éjszaka meghalt 185.000 katoná. (II. Királyok 29:35.) Amálek távoli rokonságban volt Izrael fiaival. Ézsau egy tál lencséért eladta Jákobnak az elsőszülöttség jogát, vagyis az atyai áldást. (Genezis 25:30.) Isten szerette Jákobot és gyűlölte Ézsaut, akitől az edomiták származtak. Ézsau fiának ágyasa szülte Amáleket, akit gyűlölt az Úr. (Genezis 36:12.) Amáleknek sivatagban portyázó rabló törzse volt, utazókat, védtelen lakosokat támadtak. Kilesték az Egyiptomból kiözönlő elcsigázott vándor sereget, hogy váratlan pillanatban rajtuk üssenek. Refidimben támadtak Izraelre, fosztogatták, öldösték őket, a fiatalabbakat pedig rabszolgának elhurcolták. Biztosak voltak a sikerben, mert a vándor

nép ellágyult a tűző napon, az ismeretlen tájon, Mózeset pedig halállal fenyegették. A tábor szélén sátorozó, hadászati lag gyöngé „*elegy-belegy nép*” valószínűleg Amálekhez pártol. Rablás és harci vágy fűtötte őket, és Refidimben rárohantak Izraelre.

Mózesnek jelentették, hogy Amálek közeledik. A kürtösök riadót fújtak. Mózes haditechnikát, harcászatot tanult Egyiptomban, és az Úr tanácsára figyelt. Fölmérte a győzelem vagy veszteség lehetőségét. Helyén volt az esze és a szíve. Hitte, hogy az Úr hadakozik érettük úgy, hogy saját fegyvereikkel küzdenek a megmaradásért. A bátor parancsnokok mögé engedelmes, elszánt katonák gyülekeztek. Józsué volt a sereg fővezére. Rendezett sorokban vonultak el Mózes előtt, akit Áron és Húr karjánál fogva segítettek egy magasabb dombra, ahonnan jól belátták a csatamezőt. (Numeri 14:39-45.) Hallották az ordítózást, kiabálást, jajveszékeltést. Mózes a pálcáját égre emelve imádkozott: „*Nyomorúságom idején az Urat keresem, kezem föltartom éjjel szüntelenül.*” (Zsoltárok 77:3.) Izrael katonái megbátorodtak, amint észrevették, hogy Mózes föltartott karokkal áll a dombon. Velünk az Isten! Egetverő csatakiáltással forgatták a lándzsát és a kardot. Ha Mózes karja zsibbadtan ereszkedett alá, Amálek előrerontott, ha meg fölemelte karját, akkor Izrael győzött. Háborúban a lélektani hadviselés igen fontos, ezért Áron és Húr két oldalt fölemelték, tartották Mózes karjait, alája pedig nagykövet tettek, hogy ráülhessen. (Exodus 17:12.) A haditudósítók nagyítják és fényesítik a győzelmet, takargatják a veszteséget. Izrael és Amálek háborújának kimeneteléről rövid haditudósítás szól: „*Józsué pedig leverte Amáleket fegyver által.*” (Exodus 17:13.) Mózes és a harcosok tudták, hogy az Úr hadakozott érettük, és az Úré minden dicsőség. Magyar keresztyén fejedelmek győztes csaták után levették süvegjüket, sisakjukat vagy koronájukat, és hálát mondtak az Úrnak. A csataterőről hazatérő fáradt, véres sebesülteket megmosdatták, bekötöztették, tiszta ruhába öltöztették, azután a Mózes által épített oltárnál hálát adtak az Úrnak. Isten pedig azt parancsolta Mózesnek: „*Írd meg ezt emlékezetül, hogy az ég alól mindenestől eltörlöm Amáleket.*” (Exodus 14:16) Az Úrnak évszázadokon át pere volt Amálekkel, és Saul király irtotta ki őket a nemzetek közül. (I. Sámuel 15:2.)

Háború Amálekkel

Háború és béke Kádesben

Parán pusztájának vidékén, ismét Kádesben, 38 éven át táborozott Izrael. A drámai esemény azzal kezdődött, hogy a nép arra kérte Mózeset, küldjön férfiakat a közeli Kánaán kémlelésére. Megakartak a valóságról győződni. Az Úr is erre indította Mózeset. (Numeri 13:3. Deuteronomium 1:22.) A tizenkét törzsből kiválasztott fejedelmek negyven napon át fölmérték a csodálatos termőföldet, és jó, valamint rossz hírrrel tértek vissza.

„Gazdag ország”: ez volt a jó hír. „A bekerített városok elfoglalása lehetetlen, mert vakmerő, bátor hatalmasok lakják”: ez volt a rossz hír. Tíz fejedelem terjesztette, hogy ha Kánaán ellen felvonulnának, akkor porrá zúzzák őket. A fölingerelt nép Mózes ellen fordult, halálbüntetést követelt az Egyiptomból való kivonulás miatt. Józsué és Káleb csöndesítették a szitkozókat, hogy az Úr velük van, ne féljenek, de rájuk se figyeltek. (Numeri 14:9.) „Vissza Egyiptomba, halál Mózesre!” – zúgott a tábor.

Az Úr harc nélkül ajándékba is adhatta volna Kánaánt, de most úgy határozott, hogy küzdjenek meg érte. A keresztyének is kerülnek a nehézséget, betegséget, igen fárasztó munkát a mindennapi kenyérért, kerülnek a csúfolkodók támadásait, de újabb, váratlan, kegyetlen terhek váltják egymást. Pál apostol ötször kapott negyven botütést, háromszor megostorozták, egyszer megkövezték, bebörtönlözték, hajótörést szenvedett, éhezett, szomjazott és ráadásul testét naponként gyötörte a Sátán. (II. Korintus 11:24. 12:9.) Szenvedéseiből levonta, hogy *„sok háborúság által kell nekünk az Isten országába bejutnunk”*. (Cselekedetek 24:22.) A népek, egyházak, közösségek életében voltak és lesznek károgó vészmadarak, akik csupareméket látnak, fölnagyítják a bajokat és jajgatnak. Egyrészt igazuk van, mert megpróbáltatások között élünk, másrészt tévednek, mert Jézus példázata szerint gyom és tápnövény együtt nőnek az aratásig, vagyis hívő és hitetlen együtt fázik a hidegben, együtt szenved a forróságban, balesetben, árvízben vagy földrengésben. Az ítéletkor Isten szétválasztja a konkolyt és a búzát, egyiket a tűzre veti, másikat csűrbe takarítja. (Máté 13:27-30.) Van és lesz különbség a hívő és

hitetlen között. Pál apostol betegeket gyógyított, testében pedig tövist hordozott, egészségéért imádkozott, de Isten így válaszolt neki: *„Elég néked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el.”* (II. Korintus 23:9.)

Izrael véres harcok árán foglalta el Kánaánt. Különbség pedig az volt a választott nép és pogányok között, hogy Isten hadakozott az ő gyermekeiért a pogányok ellen. (Numeri 14:9.) Isten népe, Immánuel népe (velünk az Isten Jézus Krisztus által). Kádesben ismét föl jajdult a nép Isten és Mózes ellen, hogy agyonverik. Az egyházban és világtörténelemben, többségben maradnak olyan liberális teológusok, ateista tudósok, akik az evangéliumi vagy szellemi-lelki dolgok helyett a logikára, matematikára, számítógépre hivatkozással csak az érzékelhető tényekre alapoznak. Vitakoznak Istennel. Meséskönyvként kezelik a Szentírást. Isten elintézi a kételkedőket. Közli Mózes-sel, hogy: *„Megverem őket döghalállal, téged pedig nagy néppé teszek.”* (Numeri 14:12.) Mózes mit tehet mást, senkije, semmije nincs. Imádkozik nem a családjáért, önmagáért, hanem a saját népéért, mert kételkedők, az istenellenes ateisták nagyhangúak ugyan, de félnek. „Te, nagykegyelmű Uram, aki megbüntetted a gonoszt, kérlek, kegyelmezz a nép hamisságának.” És mondta az Úr: *„Megkegyelmezek.”* (Numeri 14:18-20.) A bűnösöket pedig arra ítélem, hogy negyven évig járják a pusztát, minden napért egy évet, míg kihalnak az öregek, és a gyermekek felnőttként bevonulhatnak Kánaánba.

Mikor a nép hallotta a bocsánatot és büntetést, *„felette igen kesergett”*. (Numeri 14:6.) Ahol befogadják az evangéliumot (örömhír, győzelmi hír), ott a boldogság honol. (János 20:20. Cselekedetek 8:8.) Párán pusztájában keserűség lelkiülete árasztja el a tábornot. (Deuteronomium 13:1.) A lázadók, akik Mózes életét követelték, bántódtak, letörölték könnyeiket, elfogadták, hogy vétkeztek az Úr ellen, és elhatározták, hogy ezt a hibát jóváteszik. A bünt azonban nem lehet helyrehozni. Akinek a vérébe méreg szívódott, az átjárja egész szervezetét és gyógyíthatatlan. Aki halálos balesetet okozott, az nem teheti azt jóvá soha. Isten odaígérte Kánaánt, hogy harcoljanak érte és győznek, a nép pedig fölháborodott Isten, Mózes, Józsué és Káleb ellen. Elhatározták, hogy jóvá-

teszik a dolgot, összehívták a hadsereget, hogy azonnal indulnak Kánaán meghódítására. A lehetőséget azonban elmulasztották. A történelem futó pillanatokból áll össze. A pillanatokból percek, a percekből hónapok, évek és évszázadok hajtanak ki. Az emberi problémák örökké ugyanazok, de az egyén, a körülmény, a helyzet változik. Életutunkat vagy jól, vagy rosszul járjuk végig, de újrakezdeni nem lehet. Izrael fiai félig-meddig elfogadták, hogy vétkeztek, és bocsánatot nyertek, aztán elszánták magukat egy tiltott háborúra. Mózes leintette őket, hogy el ne induljanak, mert áthágják Isten akaratát. Egy napért egy évet kell tölteni a pusztában, összesen negyvenet. (Deuteronomium 23:7.) Nem hallgattak rá, elindultak Kánaán elfoglalására, és csúfos vereséget szenvedtek. A kánaániták kilesték őket, rájuk rohantak, és Hormáig ütötték, vágták, gyilkolták a zsidókat. Isten nélkül a vége bukás, megsemmisülés.

Kerüljétek Edom földjét!

Isten gyermekei csodák, valamint feszültségek és harcok között járják végig a számukra kijelölt utat. Olyan eset is előfordul, amikor kerülhetik a harcot. Isten kérte Mózeset, hogy kerüljék Edom határát, *„igen vigyázzatok, és ne ingereljétek őket”*. (Numeri 20:11. Deuteronomium 2:4.) Izsáknak két fia volt: Ézsau és Jákob. Ézsau leszármazottai voltak az Edomiták. (Deuteronomium 23:7.) A keresztyének életében is lehet olyan korszak, amikor tilos vitázni, szembeállani az ellenséggel, amint Jézus hallgatott Pilátus előtt. *„Ha lehetséges, amennyire rajtatok áll, minden emberrel békességben éljetek.”* (Róma 12:18.) *„Azért tehát törekedjünk azokra, amelyek a békességre valók.”* (Róma 14:12.)

Mózes követeit fogadta Edom királya. Átadták az üzenetet, hogy most Kádesben táboroznak, engedje, hogy átmenjenek az országán, se jobbra, se balra el nem térnek, ígéri Mózes, az ő atyja fia. Kútjából sem isznak, míg áthaladnak az úton. Edom királya hidegen elutasítja őket.

– Nem mehettek át az országon, mert szétverlek titeket! – fenyegetőzött. Mózes Isten tanácsára kitért Edom királya elől, és a hosszú, kerülő utat választotta. Isten az ég madaraira, a mező liliomaira és a pogányokra is gondol. *„Ne utáld az edomitát, mert atyádfia ő, ne utáld az egyiptomit, mert jövevény voltál az ő földjén.”* (Deuteronomium 23:2.) Isten belekényszeríthet háborúba, és megajándékozhat békességgel.

Arad király foglyokat ejtett

A pogány határőrök gondosan figyelték Izrael mozgását és jelentették Arad királyának. (Numeri 21:1.) Kémkedtek. A kémkedésnek régi múltja, állandó jelene és jövője van. Munkájuk izgalmas, életveszélyes földadat. Pontos kiképzés után hazafiságból, meggyőződésből vagy jó fizetésért dolgoznak. Tudják, hogy őket is figyelik a honfitársak vagy az ellenség. Igyekeznek jóindulattal beférkőzni az ellenfél közösségébe, a hadsereg tagjainak, parancsnokainak, az ország vezetőjének bizalmába, jó barátként, segítő szándékkal. Feladatuk, hogy félretájékoztassanak, lelkileg, erkölcsileg, anyagilag gyöngítsenek. Arad királyát pontosan tájékoztatták, hogy az óriási tábor merre mozog a Sínai-félszigeten. Arról is tudott, hogy megfutamították az amalekitákat. A kémek pontos képet rajzoltak a tábor gyöngé és erősebb részeiről, beszédbe elegyedtek az elszéledt táborlakókkal, és összebarátkoztak némelyekkel. Beszívárogtak a táborba, és a szedett-vetett néppel kereskedtek, akik dicsekedtek és siránkoztak. A primitív embert mindig a pillanatnyi hangulat ösztönzi. Nem számít neki se a múlt, se a jövő, se a nemzet, se cselekedeteinek következménye. Hiszékeny és becsapható. A barátságot színlelő kananeusok kérdéseire naiv fontoskodással válaszoltak, mint akik mindent tudnak, mert nagyra becsült személyek. Fölsorolták a hadba szállás rendjét, a katonaság létszámát, és fegyvertárát.

A kémek hasznos adatokkal tértek vissza Arad királyához. Rövid haditanács után biztosak voltak a győzelemben, rajtaütöttek a táboron, gazdag zsákmánnyal és megkötözött foglyokkal tértek vissza. A tábor népe jajveszékelve sírt a kifosztott sátrak, elhurcolt apák, test-

vérek és gyermekek miatt. Kötözték a sebeket, temették a halottakat, összeszedték a maradékot. Megtanulhatták, hogy *„mi közössége van sötétségnek a világossággal, hívőnek a hitetlennel?”* (II. Korintus 6:14.) Hívő és hitetlen ne kössön egymással baráti szövetséget, keresztyén vállalkozó ne dolgozzon közismert tolvajjal. Tanulság lehetett az is, hogy soha ne dicsekedjünk önmagunkkal, hanem egyedül az Úrral. Ahogy Pál apostol írta, ne legyen másban dicsekedésem, csak *„a mi Urunk Jézus Krisztus keresztségében”*. (Galata 6:14.) Tanulság az is, hogy a nyomorúságban erősödik az egymással és az Istennel való közösségünk. Izrael *„fogadást tett az Úrnak, ha kezembe adod azt a népet, eltörlöm az ő városait”*. Az Úr meghallgatta imádságaikat, ellentámadással lerombolták a kananeus városokat, a helyet pedig Hormának nevezték (pusztítás helye). (Numeri 21:2-3.)

Isten néha szenvedést bocsát reánk, aminek vagy tudjuk az okát vagy nem. A szenvedők többsége ilyenkor az Úrhoz fordul. Valahányszor a pusztában vétkezett Isten népe, mindig bűnbánattal tért vissza az Úrhoz. A kísértésben, kinyilvánul, hogy ragaszkodunk-e az Úrhoz, vagy se? (Deuteronomium 13:13.) Arad királyának támadása után Izrael népe fogadalmat tett az Úrnak, és egyelőre megszabadult a kísértéstől.

Kémek Jézerben

Mózes kémeket küldött Jézerbe. A nemzetek, a keresztyén gyülekezetek, keresztyének és nem keresztyének életútja változatos. Van, aki éli a maga parányi világát, és nem törődik semmivel. A középkorban kegyes férfiak és nők kolostorba húzódva énekléssel, imádsággal töltötték napjaikat a haláluk pillanatáig, mert így értették, *„hogyha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg”*. (Róma 14:8.) A keresztyén államférfi, gyülekezet, szövetség, egyesület vagy magánszemély a Biblia szerint nem fordíthat hátat a világnak. A vezetéshez, egy csoport irányításához szakértelemre és célra van szüksége keresztyénnek és nem keresztyénnek. A gépkocsi vezetőjének ismerni kell a járművének szerkezetét, a jelzőtáblákat, az útírányt, hogy honnan és hová megy, sőt az utasait is. Mi kü-

lönbség a hívő és hitetlen között? A hitetlen önmagáért, pénzért, kényszerből, karriervágyból, múltó sikerért dolgozik. A hívő az Úrtól kapott elhívást az Ő dicsőségére, és tudja, honnan, miért és hová megy. Isten akaratából és akarata ellenére is lehet uralkodni. *„Királyt emelt Izrael, de nem én általam, fejedelmet választottak, de tudtomon kívüül.”* (Hóseás 8:4.)

Mózes kémeket küldött Jézerbe, hogy kifürkésszék a lakosság lelki-anyagi állapotát, a védekezés, valamint támadások lehetőségeit és mindent. Visszatértek, beszámoltak, majd fölsorakozott a sereg és bevette Jézer városait, kiverte onnan az emoreusokat. Numeri 21:32. Az Úr akarata szerint végezték el feladatukat.

Szihon meghódítása

Nincs megállás, nincs pihenés, hanem küzdeni kell. Pál apostol így emlékezik vissza életére, hogy *„a nemes harcot megharcoltam”*. Mózes állandóan az Úrral élt közösségben, Tőle kapott tanácsot és erőt. Isten indította el, hogy mit, mikor, hogyan cselekedjen, és az Úr állította le. Menyei tanács szerint került ki az ellenséget, vagy támadt reá. Nehéz föladat volt ez, mert olyan népet vezetett, amely hol zajosabban, hol halkabban akadályozta döntéseit.

Mózes küldöttséget menesztett Hebronba is, arra kérve Szihont, az emoreusok királyát, hogy engedné át országán Izraelt, akik az Úr parancsából hagyták el Egyiptomot, és foglalják el Kánaánt. Most is megígérte, hogy: *„Eleséget és vizet pénzért vásárolunk, csak az úton had menjünk át.”* (Numeri 2:21. Deuteronomium 2:27-30.) Szihon elutasította kérésüket, mert az Úr keményítette meg a király szívét, hogy elveszítse. Fölsorakoztak és rátámadtak Izraelre, *„de az Úr kezünkbe adta, és levertük őket”*. Városaikat elfoglalták, lakosságát kiirtották és bő hadizsákmánnyal tértek vissza táborukba. (Deuteronomium 2:34-35.) Benyomultak az országba, és Ammon fiainak határáig birtokba vették. A maradék lakosságot Józsué megsemmisítette. (Józsué 12:1-2.)

Og király veresége

Szihon és Jézer leverése után visszafordult a tábor, és rátértek a Básánba vezető útra. Kivonult ellenük Og, Básán királya, hogy megvívjon Isten választottaival. (Deuteronomium 3:1-3. Numeri 21:33-35.) Amikor Izrael fiai meglátták az Og seregében lévő magas növésű, széles vállú, izmos óriásokat, igen megrémültek. Az Úr Mózes által nyugtatta őket, hogy kevés a fegyver, nincsenek köztük óriások, nincsenek szövetségeseik, akik segítenének a büszkén fenyegetőző Og királlyal szemben, és közülük némelyek az ellenséghez pártoltak, hogy mentse az életüket, de *„ne félj, mert kezdedbe adtam őt, és az ő népét, földjét és úgy cselekedjél vele, mint az emoreusok királlyal Hesbonban”*. (Numeri 21:33-35. Deuteronomium 3:1-3.) Az országnak és egyháznak győzelme nem a haditechnikáktól, minőségi fegyverektől, emberek hősiességétől függ, hanem attól, Aki az égnek és földnek Királya. Az Úr nevében Izrael megverte Básán királyát, valamint a népét, és bevonult Og király magas kőfallakkal, vas zárakkal körülvett városaiba és elfoglalta az országot.

Az érckígyó

A több mint hatszázezres létszámú tábor kiheverte az Arad király seregeitől kapott sebeket, tovább mozdult Hór hegyétől a Vörös-tenger melletti úton. Egyiptom és Kánaán között valamivel több mint 200 km a távolság, célegyenes helyett, nagy kerülőkkel járták végig. Ézsau leszármazottainak, az edomitáknak határától is messze haladtak el. Útközben egymást faggatták, hogy Mózes miért hozta ki őket Egyiptomból. Meghalni? A győzteseket fölbuzdítja sikerélményük, mert a nyertes élni szeretne, hogy élvezze kitüntetését. A vesztes csüggedt és halálra vágyik. Miért jutottunk oda, ahol vagyunk? Mi a cél és jövő? A megkeseredett vívódik másokkal, önmagával és az elmúlás, a halálvágy foglalkoztatja. A nép panaszkodott, hogy nincs kenyere, nincs víz, megutálta a hitvány eledelt és az életét. (Numeri 21:5.) A hívő emberek hangulata is változó. „Hittem pedig, mint a változó hold, menten elfogy, tölte alig hogy volt”

Érckígyó

– énekeljük. Néha magas csúcson győztesnek érezzük magunkat, máskor reménytelenül botladozunk, és szeretnénk eltűnni a világból. Néha sírunk bűneink miatt, és fájdalommal gyászoljuk elhunyt szeretteinket. Isten biztat, hogy *„hívj segítségül engem és megszabadítlak téged, és te dicsőítesz engem”*. (Zsoltárok 51:15.) Az ige pedig vigasztal, hogy *„örüljetek az Úrban mindenkor”, „adjatok hálát mindenkor mindenért”*. (Filippi 4:4. Efézus 5:20.)

Isten népe a Hór hegyét kerülgetve megint panaszkodott. Isten előtt nem kedvesek azok, akik állandóan panaszkodnak. Büntetésül mérges kígyókat bocsátott a táborra. Halálra mardosták azokat, akiket elértek. Szörnyű kínokban vergődve, földön csúszva, fájdalomtól gyötörve könyörögtek Mózeshez, hogy *„vétkeztiünk az Úr ellen és te ellened, imádkozzál érettünk az Úrhoz, hogy vegye el rólunk a kígyókat”*. (Numeri 21:7.) Isten ismét kegyelmezett és büntetett. Szólt Mózeshez, hogy készítsen tüzes kígyót, tűzze magas póznára, és ha valaki hittel rátekint, az meggyógyul. Nem az érc kígyó által, hanem az Isten ígéjében való hit által gyógyulhattak meg. Nem a varázsgyűrű, kínai karkötő, kabala, tetoválás óv meg a rontástól, hanem egyedül a mi Urunk Jézus. Amiképpen felemelte a kígyót a pusztában, úgy kell az Ember Fiának fölemeltetni. *„Mert úgy szeretete Isten a világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta érte, ha valaki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örökelete legyen.”* (János 3:15-16.) Ki ez a Jézus? Ő az Isten Fiának vallotta magát. Nincs értelme foglalkozni az ellenvéleményekkel. Isteni hatalmát csodákkal, gyógyításokkal, halottak föltámasztásával, bűnök bocsánatával és önön kijelentésével bizonyította, és fölemeltetett a keresztfára. Az a lényeg, hogy Ő az Isten Fiának vallotta magát: *„Én és az Atya egy vagyunk. Aki engem látott, látta az Atyát.”* (János 10:30. 14:9.) Reád mutatva kérdezi tőled úgy, mint a samáriai asszonytól is kérdezte: *„Hiszel-e te az Isten Fiában? Én vagyok az, Aki veled beszélek.”* (János 4:26, 9:37.) *„Boldog, aki hitt, mert beteljesednek néki azok, amiket neki az Úr mondott.”* (Lukács 1:45.) A halálos kígyómarás sem árthatott azoknak, akik hit által fölnéztek az érc kígyóra. Egyedül Jézus Krisztusnak a keresztfán kiömlött vére árán gyógyulunk meg és élünk.

Bálám és a lélektani háború

Izrael fiai az ígéret földjéhez közel, Jerikóval átellenben, Moáb mezején pihentek. A nép alig sejtette, hogy ismét gyilkos, sátáni erők leselkednek rájuk, hogy kifosszák őket. Abban az időben Bálák (pusztító, jelentéktelen) a Beór, másik nevén Cippor fia uralkodott Moáb királyi székében. Rémülten hallgatta Izraelről a hozzá eljutott híreket. Lelkében elbúsulva gondolt arra, hogy Izrael úgy elnyalja országát *„miképpen elnyalja ökor a mezőnek pázsitját”*. (Numeri 22:4.) Politikai és katonai tanácskozások után fölmérte a riasztó helyzetet, hogy ez a több mint fél milliós nép erősebb a moábitáknál. Egyiptomból jövet leverték Ogot, az óriások királyát, a bátor emoreusokat, Amálekot, a nemzetek elsőjét, meg a többieket. Pánikba esett. Hogyan mentse meg az ország népét? Összehívta haditanácsát, ahol megvitatták, hogy Izraellel szemben elvesztik a háborút. Van ebből kiút? Igen. Hirtelen fölillant előttük, hogy megtalálták a titkok titkát, vagyis azt, hogy lélektanilag, erkölcsileg, szellemileg kell tönkretenni az országot. Úgy lehet olcsón, gyorsan szétverni egy népet, ha gonosz lelkeket bocsájtunk rájuk, akik a veszedelem, hiúság, közönyösség, erkölcstelenség, bálványimádás büzös mocsarába süllyeszti őket.

A háború „elméletéről”, a harcászat „művészetéről” szakkönyvek özöne tanulmányozható. A győzelem kivívása alapvető tényektől függ. Az egyik főindok szerint a háborúhoz jó fegyverek mellett három dolog szükséges: pénz, pénz és pénz. A pénz beszél és uralkodik, ahol lehet. A társadalmi feszültségek és gyilkos háborúk jól hangzó fedőnevek alatt a pénzért és hatalomért dúlnak, gazdagodás, vagyongyűjtés céljából. A pénzért majdnem minden megvásárolható, néha még az ember szíve is. Jézus Krisztust a pusztában e világ összes kincsével kísértette az ördög, hogy *„neked adom, ha leborulva imádsz engem”*. Jézus visszautasította, *„mert meg van írva: az Urat, a te Istenedet imádd, és csak Neki szolgálj”*. (Máté 4:9-10.) Isten gazdagsága nagyobb a világ összes kincsénél. Másik figyelemre méltó vélemény szerint a fegyvereknél, páncéloknál, modern eszközöknél fontosabb a harci szellem, a fanatizmus, a hazaszeretet megtörése, vagyis a lélektani háború. A Biblia üzenete, hogy *„Istennel győzedel-*

met nyeriünk, Ő tapossa meg az ellenségeinket". (Zsoltárok 60:14.) Izrael népe Egyiptomtól kezdve mai napig Isten oltalma alatt élt, az Úr hadakozott értük a Vörös-tengertől Arad királyáig, és a mai napig. Hétköznapi küzdelmekben, vizsgákon, munkában, versenyeken, háborúban lelki erőre van szükségünk; ha ez nincs, akkor győzelem sincs. Keresztyének számára Isten ereje Krisztusban lett nyilvánvaló, akiből olyan hatalmas kisugárzás áradt, hogy a Gecsemáné kertjében éjszakai elfogatásakor fegyveres katonák földre zuhantak előtte. (János 18:6.) A keresztyének földi, emberi, hétköznapi küzdelmeiket a Szentlélek erejével vívják, és lerombolnak erősségeket. (II. Korintus 10:3-4.)

Moáb királya és tanácsosai Bálámra gondolnak, akiből lelki erők áradnak. Bálám egy skizofrén, meghasonlott lelkületű varázsló és próféta egyszerre, aki Istennek és szellemeknek szolgál, de meghasonlott állapotában is az Úr rendelkezik felette. Bálák tanácsosai arra számítottak, pénzjutalomért elvárhatják tőle, hogy az Úrtól kapott lelkierőt Isten népe ellen fordítsa. Jóbot is megkísértette a Sátán. Amikor váladéktól bűzös testét fekélyek borították, felesége azt tanácsolta, hogy *„átkozd meg az Istent, és halj meg”*. Kínok között nyögte: *„úgy szólsz, mint egy a bolondok közül”*. (Jób 2:9-10.) Bálám félig pogány, félig Szentlélektől megragadott próféta. *„Se hideg, se meleg, hanem langyos”*, mint Kis-Ázsiában a laudiceai gyülekezet. Se itt, se ott, ezért fenyegeti az Úr, hogy ha meg nem térsz, *„kivetlek téged az én számból”*. (Jelenések 3:16.) A langyos keresztyének szájával közelednek Istenhez, szívük pedig távol van tőle. (Máté 15:8.) *„Nem mindenki, aki azt mondja Uram, Uram, megyen be az Isten országába.”* (Máté 7:21.) A keresztyén szájából áldás és átok jöhet ki. (Jakab 4:7,10.) Jézus egyszer azt kérdezte tanítványaitól, hogy mit mondanak róla az emberek? „És ti kinek mondtok engem?” Péter határozott: *„Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.”* Jézus megerősíti tanítványát: *„Boldog vagy Simon, mert a Szentlélek szólott belőled.”* Aztán így folytatta az Úr: *„Fölmegyünk Jeruzsálembe, ahol Isten Fiát a főpapok és vének, római helytartó és a nép halálra kínozza és megölik.”* Péter tiltakozik: *„Mentsen Isten Uram, nem eshetik meg veled.”* Jézus megdorgálja tanítványát: *„Távozz tőlem, Sátán.”* (Máté

16:16, 23.) Péter először a Szentlélek által, utána pedig az ördög lelkétől szólt. Ugyanígy csalta meg a Sátán Annaniás és Zafira házaspárt. (Cselekedetek 5:3.) Bálám félig varázsló, félig próféta. *„Senki sem szolgálhat két Úrnak.”* (Máté 6:24.)

A történelemben előfordult, és jövőben is lehet, hogy ateisták és vallásosak összefognak, akár Isten nevében is, a keresztyének ellen. Nagyképű fanatikus szónokok megváltónak hirdetik magukat *„és sokakat elhíttetnek”*. (Máté 24:5.) Ebben a bonyolult kérdésben világos, hogy nem Isten küldte Bálámot saját népe ellen átkozódásra. Bálám nem az Isten választottja volt. De Isten megengedte és megadta neki ezt a szerepet. Mikor Jézus tanítványait elzavarták az egyik városból, haragosan kérdezték: *„Uram, akarod, hogy tűz szálljon alá az égből, hogy megeméssze őket, mint Illés is cselekedett?”* A Mester rájuk szólt, hogy *„hamis lélek lakozik bennetek, mert az Embernek Fia nem azért jött, hogy elveszítse az embereket, hanem hogy megtartsa”*. (Lukács 9:53-56.) Isten nem azért hozta ki nyáját a halál torkából, hogy megátkozza és elpusztítsa őket Moáb mezején, hanem azért, hogy visszatelepüljenek Kánaánba.

Átok helyett áldás

Bálák király megbízatásával Moáb fejedelmei megérkeztek Bálám otthonába. Ki ez a különös férfi, akiről úgy képzelik a pogányok, hogy Mózesnél is nagyobb, és már előre bőven kifizethetik az el sem végzett munkát? Bálám egy ingadozó, kettőslelkű próféta és varázsló, akiben isteni és sátáni lelkek uralkodnak. Két népnek szolgál, zsidóknak és moábitáknak. Mindkettőnek szív szerint. Olyan ez, mintha valaki két ellenséges országnak olyan állampolgára lenne, aki az egyikben éppen olyan hűséges, ünnepelt hazafi, mint a másikban. Két ellentétnek szolgál egyszerre, ami lehetetlen. Jézus megmondta, hogy nem lehet két úrnak szolgálni, mert a szolga *„egyiket szereti, a másikat gyűlöli, az egyikhez ragaszkodik, a másikat megveti”*. (Máté 6:21.) Vagy Isten, vagy a Sátán! Vagy áldás, vagy átok. A királyi küldöttek kérik, hogy nyíltanátkozza meg Izraelt. A hamis próféták, hamis pásztorok, hamis igehirdetők jutalom reményében,

a kor kíváncsiak szerint szónokolnak és tevékenykednek. Bálám elmentmondásba keveredik. Először az Úrra hivatkozik, hogy nem mond átkot, azután marasztalja a Sátán követeit, és szállást kínál nekik, azzal a hátsó gondolattal, hogy hátha Isten meggondolja magát az éjszaka, és mehet a királyhoz. Isten döntése nem változott, ezért reggel nem indul a követekkel. (Numeri 22:13.)

A párbeszéd tovább folytatódik a király és a próféta között. Isten országa és a Sátán uralma két ellenkező világ. Bálák nem nyugodott, hanem még nagyobb, még tekintélyesebb, még gazdagabb ajándékokat küldött Bálámhoz, aki azzal a gondolattal játszott, hogy érdemes volna ezt a nagy lehetőséget megragadni. És a követek visszatértek hozzá. Hangsúlyozták, hogy a király igen-igen tiszteli őt, jöjjön és átkozza meg a népet. Folytatódik a kísértés. Bálám még ellenáll. Ígéretet. „Ha Bálák minden aranyát, ezüstjét nekem adná, akkor sem hághatom át az Úr szavát.” *„Álljatok ellen az ördögnek, és elfut tőletek. Közeledjete Istenhez, és közeledni fog hozzátok.”* (Jakab 4:7-8.)

A lelki harc fokozódott Isten és Bálám között. Nyereségvágy kísérti a prófétát. (Júdás levele 11.) Baj, amikor keresztyének elhagyván az egyenes utat, Bálámnak a Beor fiának az útját, a gonoszság díját kedvelik. (II. Péter 2:15.) Másnap reggel a próféta mégis elindul a királyhoz. Isten megengedi, hogy ha akar, hát menjen. Isten megengedte Dávid királynak is, hogy megölessen Úriást, Betsabé férjét, és ha akarja, vegye feleségül. (II. Sámuel 11:16-17.) Isten megengedte Júdásnak, hogy ha neki annyira fontos a pénz, akkor harminc ezüst legyen az övé. Bálám útra kelt, de Isten angyala megállította. A csökönyös számara egy lépéssel se mozdult előre, hanem a hátán ülő gazdáját sziklafalhoz szorította, mert Isten angyala állt előtte. A számár hamarabb látta meg az angyalt, mint a gazdája. Bálám elakad a görbe útja miatt, belátja, hogy otthon kellett volna maradnia. Isten angyala tovább engedi: „Ha akarod, hát folytasd útadat a királyhoz és fejedelmekhez, de azt hirdesd, amit én parancsolok neked!” Bálámot tisztelettel fogadják a palotában, szolgák és vének fejet hajtanak előtte, jólesik neki a hízelgés, hogy ilyen fontos személy, első az országban. Bálák az ő segítségét kéri, és igen drága

ajándékokat kínálgat neki. Jézus szava, hogy az utolsókból elsők, az elsőkből utolsók lehetnek. *„Aki magát fölmagasztalja, megaláztatik.”* (Lukács 14:1.) A király udvariasan feddőzik a prófétával, hogy miért tartózkodott tőle, hogy megtisztelje. (Numeri 22:37.) Ünnepi ételek kerülnek az asztalra, és dús lakomát rendeznek, kitűnő italokkal Bálám tiszteletére.

Másnap reggel Baál hegyén két oltárt építenek, hogy megátkozzák Jákob ivadékait. A próféta nem szidalmazza azokat, akiket Isten nem átkoz. (Numeri 23:8.) A király bosszankodik, hogy elmaradt az átok. Az őrállók hegyére, a Pizsga tetejére viszik a prófétát (ahová élete végén Mózes is feljutott), és ott próbálják kicsikarni belőle az átkot, mintha egy helytől függene az Isten döntése. Okos pszihológiai erőfeszítés volt ez. Marxista tétel is, hogy a helyzet, a körülmények változtatják meg az emberi magatartást. Van benne igazság, de Isten független a körülményektől. Nem a helyzetnek, hanem Bálám szívének és a fejedelmek határozatának kellene változni. Két oltáron bányákat, kosokat áldoznak, amelyek utolsó próbálkozások az átok kicsikarására. Az Úr azonban ígét ad a Bálám szájába és prófétálni kezd: *„Nem ember az Isten, hogy hazudjék... Mond-e valamit, hogy meg ne tenné... Ha ő áld, én azt meg nem fordíthatom... Nem fog a varázslás Jákobon.”* (Numeri 23:19-20,23.) Ezután Isten Szentlelke által Bálám az eljövendő Jézus Krisztusról kezdett prófétálni: *„Csillag származik Jákobból és királyi pálca Izraelből”.* (Numeri 24:17.)

Baal – Peor

A király és tanácsosainak megátkozási terve szertefoszlott. A híres moábita varázsló és próféta átok helyett áldást mondott Izraelre. Az ördögi terv nem sikerült, mert a kegyelmes Úr győzött, Aki *„nem vett észre Jákobban hamisságot, és nem látott gonosztságot Izraelben”.* Átok és varázslás lepergett a választott népről. (Numeri 23:18-23.) Pál apostol győzedelmi himnuszának egyik sora, hogy *„nincs semmi kárhoztatása azoknak, akik Krisztus Jézusban vannak”.* (Róma 8:1.)

Bálák csalódottan tért vissza palotájába. Gyűlölte Bálámot, hogy nem sikerült átkot szórni Isten népére. Ki a hibás? Ő, a király, a fejedelmek vagy a próféta? Bálák konokul bezárta szívét, bűnbánat, megtérés, Isten előtt való megalázkodás helyett a prófétát szidalmazta. „Én elhalmoztalak volna ajándékokkal, tiszteltelek, te pedig megáldottad az ellenségemet! Most azért fuss, amerre látsz. Téged, az Úr is megfosztott a tisztségedtől.” De *„ki fog élni még, mikor véghezviszi ezt az Isten?”* (Numeri 24:23.) Bálám visszament a maga lakóhelyére. (Numeri 24:25.)

A királyt félelem, harag és nyugtalanság emésztette. Bálámot is megviselték az utolsó hetek dolgai, a fejedelmek látogatása, arany-ézüst ékszerek csillogása, a lehetőség, hogy híres lesz, róla beszélnek az országban, végül elzavarták az áldás miatt. Gazdag, boldog lehetett volna, és elrepült a csodaszép alkalom, ami soha többé nem jön vissza. Akkor eszébe jutott valami. Nagy elhatározással fölkelt, és visszatért Bálákhoz. Nehezen engedték a trónján ülő király elé, aki mogorván elfordult. Akkor kezdett figyelni, amikor Bálám Izraelről beszélt.

– Uram király, ez a nép most Sittimben táborozik, mert valószínűleg itt készülnek föl, és innen a Jordán völgyéből a Pizsga-hegy lábától támadnak Kánaán elfoglalására. Az átok lepergett Izraelről, de ők is hús-vér emberek. Nem fog rajtuk az átok, de megfoghatják őket csínos, tüzes moábita lányok és asszonyok, akik fölkínálják magukat és bálványainkat nekik. Valamikor a Sínai-hegy alatt Áron aranyborjút öntött, amit napokig ünnepeltek. Javaslom tehát olyan mulatság rendezését, ahol zsidók és moábiták találkozhatnak, ünnepi ételt, italt fogyaszthatnak, egymással házasságra léphetnek, és egybeolvad a két nemzet.

Fölcsillant a király szeme. A könnyűvérű nők már amúgy is kihívóan mutogatták, ringatták magukat a fölgerjedt, vágyakozó zsidó ifjak és férfiak előtt. Ezek a férfiak nehéz csatákat vívtak, vérben gázoltak, haldoklók nyögése hasított beléjük, naphosszat hallgatták és tanulták Mózes törvényeit, hétköznapi terheit cipelték, és most moábita örömlányok puha karjaiba dobhatták magukat. Csillogó bálványoknak áldozhatnak. Teli hassal végig nyúlhatnak a pázsiton,

és vágyaik szabadon kalandozhatnak. Mit számít a múlt, sem a ködbevesző jövő, csak a pillanatnyi gyönyör kábítja őket! Eszükbe se jut, hogy mi lesz holnap és mi lesz ennek a vége? Ebben az állapotban nem érdekli őket sem az Isten, sem az ember, csak a test gyönyöreinek élnék. (Numeri 25:2.)

Izraelt nem érdekelte az Úr, de Istent, Aki teremtette az eget és földet, érdekelte választott népének állapota. Nem azért hozta ki őket a szolgálat házából, hogy a moábitákkal keveredjenek, hanem mert szeretette őket, mert célja volt velük, hogy Ábrahám leszármazottai által *„üdvösségem az egész földre eljusson”*. (Deuteronomium 7:7. Ézsaiás 49:6.) Tudja meg az egész világ, hogy Isten az Úr, és rajta kívül nincs más. A Krisztust hívők közösségében, keresztyén anyaszentegyházban is előfordulhat, hogy valakit vagy egy csoportot elragad a sátáni indulat. Krisztus testébe oltva csak az Úr szeretete, szolgálata, dicsőítése és az evangélium hirdetése a legfontosabb. Ez a cél. A bálványozás, önzés, bűnös kívánságok megszomorítják a Szentlelket.

Zsidók és moábiták egymást ölelgetve vigadoznak. Mózes úgy érzi, hogy kicsúszott kezéből a vezetés. Mit tehet most? Ugyanazt, mint máskor, betámolyog a szentsátorba, leroskad az Úr előtt.

– Bocsásd meg, Uram, hogy vétkeztek az első, a legfontosabb parancs ellen: *„Én az Úr vagyok, a te Istened, ne legyenek néked idegen isteneid. Ne imádd és ne tiszteld azokat, mert én az Úr a te Istened feltől szerető Isten vagyok”, aki vesszővel sújthat.*” (Exodus 20:1-5.)

A nyáj elcsatangolt a pásztor mellől, a Jó Pásztor pedig keresi a tévelygőket. Haragja fellobban a bűnösökre. Nem hagyja magát, és nem hagyja el Mózes, hanem kimondja az első és utolsó szót, a legfelsőbb ítéletet: *„Vedd a nép minden főemberét és akasztasd fel őket fényes nappal, hogy elforduljon az Úr haragja.”* (Numeri 25:4.) Mikor rájuk szakadt az ítélet, keservesen jajgatott a nép. A bűn zsoldja, fizetése, eredménye a halál, *„Isten kegyelmi ajándéka pedig az örökélet a mi Urunk Jézus Krisztusban”*. (Róma 6:23.) A szent sátor bejáratához kezdtek gyülekezni, amikor Zimri a Simeon nemzetségből való férfi karolta a pajzán Kozbi midianita fejedelemtől, hogy a sátorába vigye. Ekkor Fineás, Áron pap unokája lándzsával utánuk sie-

tett, átdöfte mindkettőjüket, és megszűnt Isten haragja Izrael fiain. *„És meghaltak a csapás miatt huszonnégy ezren.”* (Numeri 25:7-9.) Akik hűek maradtak Istenhez, azok megmenekültek. (Deuteronomium 4:3-4.) Az Úr pedig megerősítette szövetségét Fineással, mert bosszút állott és kiengesztelte az Urat. (Numeri 24:12-13.)

Isten eltörölte Midiánt és Bálámot. Meghagyta Mózesnek, hogy: *„Állj bosszút Izrael fiaiért a midianitákon”* Baál Peor miatt. Törzsenként ezer férfi induljon hadba ellenük! Fineás, valamint Eleázár pap unokái is vegyenek részt a háborúban!

Elfogták és kivégezték Midián öt királyát és Bálámot. Életben hagyták a leánygyermekeket. (Józsué 13:22.) Városait fölperzselték, és földig rombolták, a ruhákat, gyúlékony anyagokat elégették, a fémtárgyakat tűzben megtisztították. Akik visszatértek a háborúból, két napig a táboron kívül maradtak, hogy testüket-lelküket rendbe tegyék az Úr dicsőségére.

XI.

*Mózes halála és dicsősége**Halálközelben*

„Mindennek rendelt ideje van, az ég alatt minden akaratnak. Ideje van a születésnek és meghalásnak.” (Prédikátor 3:1-2.) Ideje van a király, a fejedelem, kormányzó vagy elnök uralmának, illetve vezetésének. Ideje volt Mózes születésének, elhívásának és elmúlásának. Isten, aki egész életén át irányította, elvitte Kánaán földjének határáig, és ezt mondotta neki: „*Lásd meg a földet, melyet Izrael fiainak adtam, aztán takarítanak a te népedhez*” azért, mert kételkedtél bennem a keserűség vizeinél, nem léphetsz be oda. (Numeri 27:13-14.) Kihajtottunk, kivirágoztunk, elhervadtunk és vége. Földi életünk során – mint Mózes a Nílus folyótól a Piszga-hegy csúcsáig – a halál árnyékának völgyében járunk. A Biblia háromféle halálról tanít.

Az első: a testi, a fizikai megsemmisülés, amikor a légzés, szívdobogás megáll, és a szervezet működése megszűnik. A halál nem titokzatos esemény, hanem valóságos, tapintható realitás. A földi világgal megszűnik minden kapcsolat.

A második: a lelki, pszichikai halál. Lelki halála a Krisztus nélküli embernek van. Jézus az egyetlen, aki magára mutatott: „*Én vagyok a feltámadás és az élet*”, akiben hit által nincs Jézus, „*az élet sincs meg abban*”. (János 8:24,51,11:25.) Lelki halott volt a tékozló fiú, amikor vidáman kilépett az otthonából, az atyja pedig siratta: „*meghalt a fiam*”. (Lukács 15:24.) Vallásos gyülekezetek működhetnek Jézus nélkül, mint a kisázsiai Szárdiszban, akiket figyelmeztetett az Úr, hogy „*az a neved, hogy élsz és halott vagy*”. (Jelenések 3:1.) Aki hiszi, hogy Jézus Krisztus Isten Fia, az én Megváltóm: élet van abban és idvezül. Aki tagadja Krisztus megváltását, élet sincs

abban, elkárhozik. (Máté 8:10.) Fantázia szüleménye, hogy a megholt lelke azonnal egy másik emberbe költözik (reinkarnáció). A Bibliában sehol sincs szó erről. Az sem igaz, hogy „nem jött még onnan vissza senki”. Elizeus föltámasztotta Sareptában az özvegy fiát. (I. Királyok 17:22.) Jézus föltámasztotta Lázárt, a naini özvegy fiát és Jairus leányát. Halála után az Úr Jézus megjelent! (János 11:43-44, Lukács 7:15, Márk 9:25, I. Korintus 15:6-8.)

A harmadik eset: az üdvösség vagy kárhozat, ami az örökélet, vagy örök halál. De hát mi van a halál után? A halott idézést tiltja az Úr. Halálunk után azonnal üdvösség vagy kárhozat következik, és nincs tisztító tűz (purgatórium), mert Jézus Krisztus keresztfán kihullott vére megtisztít minden bűntől. (I. János 2:7.) Megváltónk azzal vigasztalta jobb keze felől kínlódo gonosztevőt, aki elhitte, hogy Jézus a Megváltó: *„még ma velem leszel a paradicsomban”*. (Lukács 23:43.) István vértanú lelkét megkövezése után azonnal magához ragadta Jézus. (Cselekedetek 7:59.) A gazdag ember halála után azonnal a pokolba, Lázár pedig azonnal Ábrahám kebelére jutott. (Lukács 16:22.) Pokol és üdvösség között nincs átjárás.

Miért halunk meg? A bűn miatt. Százvezrek pusztultak el a pusztában, mert *„negyven évig bosszantották az Urat”*. (Zsoltárok 95:10. 106:32-33.) Mózes nem léphet be Kánaánba, mert a keserűség vizénél megingott a hitben.

Mi a bűn? Szemben állás Istennel. Ádámmal és Évával kezdődött, amikor Isten figyelmeztette őket, hogy a tudás fájáról ne egyenek, mert meghalnak. A Sátán (bukott angyal, ellenség, vádló) pedig azt hazudta, hogy nem haltok meg. Ettek a gyümölcsből és meghaltak. Szüleinktől örököltük, vérünkben hordozzuk a bűnt, ezért van a halál. Miért születünk, ha úgyis meghalunk? Mi a célja az életünknek? A boldogság? De mi a boldogság? Semmi? Építeni vagy rombolni? Várjuk, hogy megtapsoljanak, vagy megvalósítsuk önmagunkat?

Boldogság az Urat dicsőíteni és embertársainkat szolgálni! A technikai csodák, kényelmes otthonok, a pénz és mámor színes világában a modern ember magányosabb, mint valaha. Mózes az Úr

hívta el, az volt a célja, hogy dicsérje, szolgálja Istent, és kivezesse Izraelt Egyiptomból.

Születésünkről és halálunk pillanatáról Isten dönt. *„Ne maradjon örökké az én lelkem az emberben.”* (Genézis 6:3.) Izgató kérdés, hogy mi a hosszú élet titka? A válasz rá az, hogy Isten határozza meg. Mózes 120 esztendőt kapott. A vélemények arról is megoszlanak: illik-e, szabad-e a halálról beszélni? Isten egyenesen megmondta Mózesnek, hogy befejezted, *„nem mégy át ezen a Jordánon”*. (Deuteronomium 31:2.) Gyászjelentéseken olvassuk, hogy váratlanul, hirtelen, tragikus körülmények között vagy csöndes türelemmel viselt szenvedés után meghalt. Mózes nem léphet az ígért földjére akkor sem, ha egyetlen vágya volt, hogy győztes vezérként odavezesse népét. (Numeri 20:12. 27:13-14.) Pál apostol is tudta, hogy: *„elköltözésem ideje beállott. Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam”*. (II. Timóteus 4:6-7.) Jézus is fölkészült a szenvedéseire, és a tanítványait is fölkészítette. (Máté 10:28.) Előre megmondta halálának helyét, kivégzésének módját, évét, napját és óráját. (Máté 20:18. Márk 14:32-39.)

Mózes megnyugodott az Úr döntésében. Nem dicsekedik azzal, hogy sokra vitte a nemzet történetében, nincs benne lelki fájdalom, hogy még szeretne élni, sem vád Isten ellen, hogy a Vörös-tengeren átkelt, de a Jordán folyón nem léphet át. Fölvitték az Abirim hegyére és a Pizsga-csúcsáról, (ahol Bálám is állott) végighordozta tekintetét Kánaán földje felett északról délig.

Új nemzedék

Mózes halála előtt arra kéri a *„minden test lelkének Istenét”*, hogy rendeljen férfiút a gyülekezet vezetésére, hogy ne legyenek olyanok, mint a nyáj, amelynek nincsen pásztora. (Numeri 27:16-17.) A munkából, hivatalból, családból távozók között némelyek arra gondolnak, *„hogy mielőtt elmegyek, hogyan árthatnék az utódomnak, azt se bánám, ha összeborulna minden”*. A letűnő öregek és felnövő fiatalok között generációs feszültség lehet. Az öregek azzal kisebbitik a fiatalokat, hogy éretlenek, a fiatalok pedig bírálják az öregeket,

hogy lemaradtak a fejlődéstől. A kommunisták büszkén harsogták az Internacionálét, hogy „a múltat végképp eltöröljük”. Eltörölni könnyű, mert magától is eltűnik, építeni és alkotni nehéz. Az idősök nehezen illeszkednek a modern újításokba és ragaszkodnak a régihez. Mozgásuk, agyműködésük lassú. A fiatalok hirtelen cselekszenek. Az öregek többsége a maga idejében elvégezte az akkori idők feladatait, becsülik a múltat, a fiatalok szabadságot, liberalizmust követelnek, hogy megvalósíthassák önmagukat, céltudatosan vagy céltalanul.

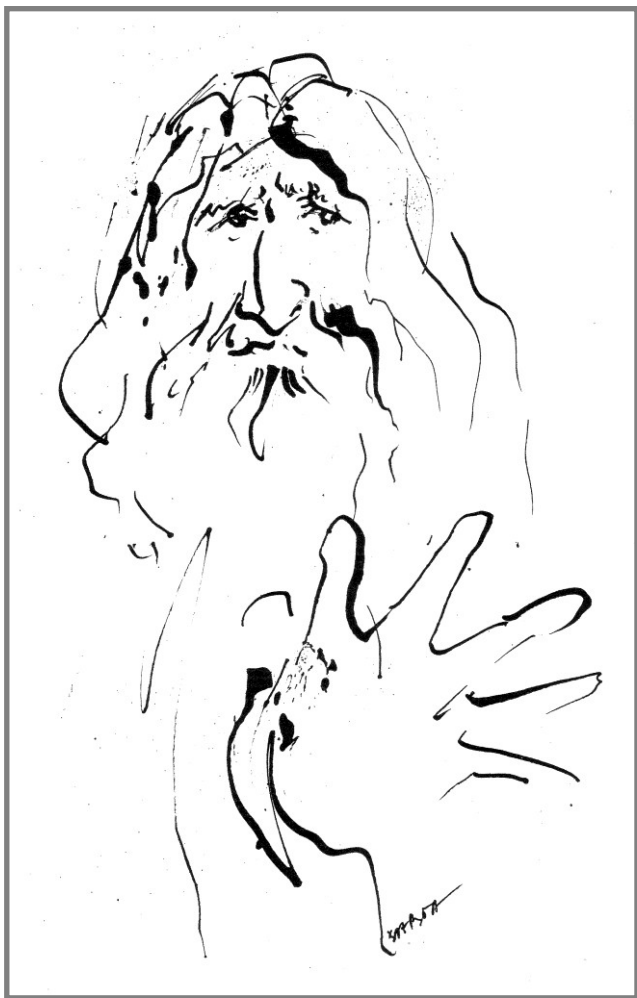
Mózes és utóda között nincs feszültség az Úrban. Mózes látása nem homályosult, ereje is megmaradt, gondolkozása tiszta. Isten akaratából az utódjára gondol. (Deuteronomium 34:7.) A vezető elmegy, az új generáció jön. Ki lesz az utód? Többben is számítanak rá, magukat ajánlják, sikert és aranykorszakot ígérnek. Mózes végnapjaiban Isten jelöli ki az utódot: *„vedd melléd Józsuét, a Nun fiát, akiben lélek van és tedd rá kezedet. És a te dicsőségedet közöld vele, hogy hallgassa őt Izrael egész gyülekezete. Ő megy át a nép előtt, és teszi őket örökseivé a földnek.”* (Deuteronomium 3:27-28.) A Józsué szava szerint induljon és álljon meg a tábor népe. (Numeri 27:18-21.)

Vannak országok, amelyekben évszázadok óta az a szokás, hogy az uralkodó fia, testvére vagy rokona viszi tovább a vezéri pálcát. A zsidó királyok történetében is ez volt a törvény. Ennek alapján Mózes fiai közül Gerson vagy Eliézer következne, Isten azonban Józsuét választotta. Nincs puccsszerű összeesküvés, titkos, nyilvános demokratikus vagy diktatórikus választás, Isten döntött így. Mózes elfogadja az Úr jelölését. Nem aranyakkal tömött kincstárt, modern hadsereget, pompás, bombabiztos királyi palotát, békés, virágzó államhatalmat adott át az utódjának, hanem Isten áldását. A Szentlélek erejét kézzátétellel közölte. *„Légy erős és bátor, mert te mégy be a földre, amely felől atyánknak megesküdött az Úr. Ő lesz teveled, el nem hágy téged, ne félj és ne rettegj.”* (Deuteronomium 31:7-8.) Józsué elfogadta az áldást, és meghirdette a „programját”: *„Ha az Úrnak kedve telik bennünk, akkor bevisz arra a földre.”* (Numeri 14:8.)

A történetíró

Mózesnek – mint minden embernek – múltja, jelene és jövője van. Készül az elköltözésre. Értelme, gondokozása, emlékezőképessége megmaradt. Az Úr rendeletére élete dolgait leírja, illetve jegyzőinek lediktálja. A tudósok, államfők, egyházi vezetők összefüggésekben igyekeznek rendezni gondolataikat és cselekedeteiket, a szituációt, amiben éltek. Az egoisták önmagukat helyezik a világ középpontjába, sikereiket fölnagyítják, hibáikat másokra hárítják, vagy csöndesen felejtik. A rendetlen emberek rendtelenséget hagynak maguk után. A szerencsések saját fényükben sütkéreznek, vesztesek a kegyetlen világot hibáztatják. Akik mindent elrontottak, az öngyilkosságra gondolnak, sőt végrehajtják magukon. Mózes pontos adatokat diktál a történetírójának. Néha ismétél, visszaütal a múltba. A 120 éves történetét olvasva a számokban és időpontokban eltéréseket találunk. Történelmi nézőpontja, hogy a mennydörgő és cikázó villámok, szelíd napsütés, csöndes pihenés, gyilkos háborúk zaja közepette az Úr csodás kegyelmét és segítségét látja. Isten és ember viszonyában írja le és magyarázza meg az eseményeket hálaadással. Mit ír az Isten adta népről? Tárgyilagosan sorolja föl a lázadásokat, fenyegetéseket, az Úr ígéretében való kételkedést. Mózes, a történetíró Isten és az ember viszonyát veszi alapul.

Életrajzát Jákob ősatyával kezdi, akinek családja Kánaánból Egyiptomba költözött. Ott négyszázharminc év alatt úgy elszaporodott, hogy a fáraó rabszolgaságra fogta őket, a fiúkat pedig legyilkoltatta. Istent félő szülei, Amrák és Jókébed, a Nílus folyóba rejtették Mózes, ahol a fáraó leánya találta meg. Egy ideig édesanyja neveli, aztán egyiptomi tudósok tanítják a palotában. Az egyiptomi férfi megölése miatt Midiánba menekül negyvenéves fejjel. Megnősül. A Vagyok, Aki Vagyok Isten jelent meg neki, és visszaküldte Egyiptomba, hogy vezessen ki onnan 601.730 rabszolgát Kánaánba. A pusztát negyven éven át járták körbe, több mint félmillió emberről kellett gondoskodnia, de az Úr csodálatosan vizet fakasztott a kősziklából, kenyeret és fűrjeket hullatott az égből. A nép többször szidalmazta Istenét és vezetőjét, az Úr pedig keményen megbüntette a gonoszokat, kegyelmezett a bűnbánóknak.

A történetíró

Mózes élettörténetéből a Tízparancsolatot emeli ki, és azok jelentését magyarázza. (Deuteronomium, a 4.-től a 27. fejezetig.) A Sínai-hegyen Isten a Tízparancsolatot két kőtáblára véste, és elrendelte, hogy az ő gyermekei megtartsák, és szívükben hordozzák.

A törvény első része arról szól, hogy szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből. Második része hasonlatos ehhez: szeresd felebarátodat, mint magadat. (Deuteronomium 6:5. Máté 22:37-39.) Mózes a Garizim hegyén áldást és átkot jövendőt. Élete végén Isten felkínálja Izraelnek Mózes által, hogy *„elődbe adtam ma néked az életet és halált, válaszd azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te magod”*. (Deuteronomium 30:12-15.) *„Előtted az Úr áldása, és az ördög átka. Isten téged választott, melletted döntött. Te is naponként döntesz Krisztus vagy a Sátán között.”* Mózes befejezte küldetését, és az utolsó szó jogán Isten nevében kéri az ország népét, hogy válassza és szeresse az Urat, Aki azért választotta őket magának, hogy világosság legyenek a pogányok között. Mózes imádsággal és dicsérettel fejezi be életrajzát. *„Kicsoda olyan Isten mennyben és földön, aki cselekedhetnék hatalmad szerint? Hadd menjek be és lássam meg azt a jó földet. De megharagudott az Úr énreám miattatok, és mondta, ne szólj többet e dolog felől! Menj föl a Piszga tetejére, és nézz szét a te szemeiddel. Józsuének pedig parancsolj, mert ő megy át a nép előtt.”* (Deuteronomium 3:23-28.)

Mózes úgy tekint vissza Egyiptomra, a Sínai-félszigetre, az idegen földre, megbízatására, mint ahol Isten úgy őrizte nyáját, mint szeme fényét. Büntetett a lázadások és bálványimások miatt Marában. (Mára=szomorú). Meribában panaszkodtak a gondviselő mennyei Atyára. (Meriba=viszály, ellenkezés). (Numeri 17:7. 20:17. 32:51. Zsoltárok 106:32-33.) Párán pusztájábanátkozták a nép vezetőjét, hogy agyonverik, és visszatérnek Egyiptomba. Józsué és Kaleb az Úr nevében csöndesítették a szitkozókat, hogy Isten bizonyosan nekünk adja Kánaán őshazánkat.

Mózes karizmatikus vezető, a Szentlélek által prófétált. Összefoglalta népe múltját, értékelte a jelent, és látta a jövendőt. *„Egyik nemzetség elmegy, és a másik eljön, a nap föltámad és elnyugszik. Ami volt, ugyanaz, ami ezután is lesz, és a mi történt, ugyanaz, ami ezután*

is történik, és semmi új nincs a nap alatt.” (Prédikátor 1:4,9,10.) A jövődőt szenvedélyesen kutatták II. Ramszesz fáraó (Kr.e. 1301–1234) csillagásza is. Napjainkban a TV befizetett összegért válaszol azoknak, akik a jövő után érdeklődnek. Misztikus (ezoterikus) beavatott vallási szakértők pontosan leírják a világ végének utolsó pillanatait. Magabiztosan nyitják ki a titkok ajtaját. Isten megtiltotta, hogy az ő gyermekei jövődömondókhoz, varázslókhoz, sátáni szellemekhez forduljanak a jövő kérdéseivel. Az ilyeneket halállal büntették. (Deuteronomium 18:10.)

Hogyan lehetséges, hogy az elrejtőzködő és megnyilvánuló Isten (Deus absconditus et revelatus est) Mózesnek előre kinyilatkoztatott és elhallgatott rejtett dolgokat? Kérdéseinkkel csak őhozzá fordulhatunk, és válaszol, amire akar. Mert *„a titkok az Úréi, a mi Istenünkéi, a kinyilatkoztatott dolgok pedig, mienk, és a mi fiainkéi”*. (Deuteronomium 29:29.) Vannak dolgok, amelyeket Isten előre megmond. Például Dávid pásztorfiúnak azt, hogy királlyá teszi. Saul, a zsidók első királyát Isten választotta és közölte vele, hogy letöröli a trónjáról. (I. Sámuel 9:27. 15:11. 16:12-13.) Az ószövetségi próféták megjövendölték Jeruzsálem pusztulását és a hetvenéves babiloni fogságot. (Ezékiel 9:10. Jeremiás 37:17.) Péter és János apostol leírták a világ végének borzalmait. Az igehirdetés, más néven a prédikáció szó szerint előremondást, előremutatást jelent. A pusztai vándorlás alatt Isten előre szólt, hogy most induljanak, most pihenjenek, most harcoljanak, most kerüljék az ellenséget. A száguldó idők és változó helyzetek minden pillanatában tudták, hogy mit kell cselekedni. *„És nem támadt többé Izraelben olyan próféta (előrelát, jövődöl), mint Mózes, akit ismert volna az Úr színről színre.”* (Deuteronomium 34:10.) Voltak és lesznek a Szentlélek által felkent próféták. Jézus Mózesről és az utána következő prófétáktól kezdve magyarázta az írásokat. (Lukács 24:27. Cselekedetek 3:27.) Mózes megnyugodva fogadta, hogy befejezte az életét, és látja, hogy *„ez a nép idegen istenek után jár, elhagy engem, és főlbonthatja az én szövetségemet, amelyet övele kötöttem, ezért fölgerjed haragom ellene és elrejttem orcámat tőle”*. (Deuteronomium 31:16.18.) Ismerjétek el, hogy egyedül Isten uralkodik és rajta kí-

vül nincs más! Ujjongjatok és *„énekeljeteK Istennek, énekeljeteK Királyunknak, mert az egész föld Királya az Isten, uralkodik a nemzetek fölött. Isten ott ül az ő szentségének trónján.”* (Zsoltárok 47:7-8.)

Mózes a halála előtt elrendezte dolgát Istennel, Józsuéval, és megáldotta a tizenkét nemzetség vezetőit. Istent dicséri, hozzá hívogat: Ruben, szaporodjál és sokasodjál! Juda, az Úr a te segítséged, belőled származik az Oroszlán (Jézus Krisztus). Lévi, legyél Isten szolgája és Izrael tanítója! Benjamin, lakozz bátorságban. Zebulon, örvendezz az Úrban! Gád, cselekedjed az Úr igazságait! Dán, olyan vagy, mint fiatal oroszlán. Naftali, az Úr jókedve nyugodjék rajtad! Áser, légy kedves az atyafiak között! Mózeszt pedig élete végén senki nem áldotta meg, de az Úr Szentlelke, szeretete, áldása bőséggel nyugodott benne és rajta.

Keresztyének és nem keresztyének, tudósok és tudatlanok, érdeklődők kérdezik: van-e jövője a keresztyénnek, a családnak, az egyháznak és a magyar nemzetnek? Isten határozottan válaszolja, hogy IGEN! Feltétele, hogy hit által szívünkbe fogadjuk Jézus Krisztust. Akkor reánk is vonatkozik az áldás: *„Boldog vagy Izrael (Isten harcosa, hőse)! Kicsoda olyan, mint te? Nép, akit az Úr véd, a te ségítségednek pajzsa, és aki a te dicsőségednek fegyvere... Boldog az a nép, amelynek Istene az Úr, az a nép, amelyet örökségül választ magának.”* (Deuteronomium 33:29. Zsoltárok 33:12.)

Mózes éneke

Énekléskor a belőlünk fakadó érzelmes, szép, torz, vagy ijesztő hangok szólalnak meg. Az édesanya gügyögve ringatja gyermekét, a szenvedő jajgat, vagy üvölt fájdalomában. A szerelmes halkán, lágyan suttog. A parancsnok határozott kiáltással vezényel. A katonák indulókkal készülnek a háborúra. A tolvaj ijesztő hangokkal rémit. A szomorú gyászdallam enyhíti a fájdalmat. A keresztyén bűnbánattal, hálával, kéréssel, dicsőítéssel emeli szavát az Úrhoz. Az Ószövetségben hangszerkísérettel is énekeltek.

Mózes néha a sátorban ülve, máskor szabad ég alatt lehajtott fejjel vagy fölemelt karokkal, szívéből és szájával énekelt az Úrnak,

Aki életében vezetője, halál közelben segítője volt. Lényét csordulásig betöltötte a Szentlélek, és szeretetével, hódolatával, teljes szívével dicsérte az Urat. Nem önmagát sajnálta, se nem a vele történt események tolultak gondolataiba, hanem egyedül az Úrra emlékezett, Aki megjelent neki, megerősítette a félelemében, kimentette a szorongatott helyzetéből, akinek a lényétől soha nem tudott, nem is akart szabadulni. Az Úrnak énekelt, akinek leheletétől halomra dőlt az ellenség, vizet fakasztott a forró sivatagban, húst és kenyeret adott az égből, vigasztalt és erősített a gyöngeségében. Az Úrnak énekelt, aki úgy vigyázott rájuk, mint szeme fényére, büntette a gonoszokat, kegyelmezett a bocsánatért esedezőknak. Mózes szívvel és szájjal énekelt, ahogy Pál apostol írta, hogy énekelek a szívemből szájjammal és az értelemmel is. (I. Korintus 14:14.) Az éneklés olyan, mint az imádság. Ahol közösségben csendül fel, ott összedobbanak a szívek, szent erők áradnak. Könnyebbül a fájdalom, múlik a vereség érzése, bátorít a győzelmi himnusz. Megnyugtat Isten közelsége. Az utolsó vacsora befejezése után Jézus a tanítványokkal zsoltárokat énekelve indult a Gecsemáné kertjéhez közeledő katonák elé. (Máté 26:30.) Pál és Szilas a börtön mélyén énekelt. (Cselekedetek 16:25.) Az őskeresztyének egyszerű dallamokat ismételtettek. Az államférfiak és egyházi vezetők közül sokat megáldott a Szentlélek zenei képességgel. Például Balassi Bálint (1551–1594) egyik legszebb éneke, így kezdődik: *„Bocsásd meg Úr Isten ifjúságomnak vétkét, sok hitetlenségét, undok fertelmességét...”* II. Rákóczi Ferenc (Borsi 1676–Rodostó 1735. Kassa 1906) kurucai Jézushoz fohászokdalt. *„Győzhetetlen én köszálam, védelmezőm és követő várom. A keresztfán drága áron oltalmamat Tőled várom.”* Ráday Pál (1667–1733) kiváló keresztyén politikus író egyik éneke: *„Zengi nyelvem ékesen az én édes Jézusomnak, ... dicsérd hát minden nép az Úr Jézust és szeressed...”* Az igehirdető tudós teológusok közül legismertebb Luther Mártonnak (1463–1546) ez a szövege: *„Jövel Szentlélek Úr Isten, töltsd be szívünket épen, ... egybegyűjtván sok népeket, kik mondván így énekeljenek: Alleluja! Alleluja!”*

A Biblia négy helyen őrzi Mózes énekét.

Először a vörös-tengeri csoda után énekelt, mert száraz lábbal járták végig az ijesztő bizonytalanságot, a vizek pedig két oldalt, mintha kőfalak lettek volna, úgy védték Izraelt. Mikor a fáraó seregeivel utánuk nyomult, a hullámsír szekerekkel, lovasokkal együtt elnyelte őket. *„Erősségem, énekem, szabadítóm az én Istenem.”* Ki nyújtottad jobb kezedet, és üldözőinket elragadta végzete. *„Kegyelemmel vezérled Te megváltott népedet, hatalmaddal viszed be a Te szent lakóhelyedre.”* (Exodus 15:2. 12:13.) Mózes a fejedelmek és a nép körülvették, aztán lelkesen dobbal, táncsal együtt magasztalták az Urat.

Második énekét a 90. Zsoltárban olvassuk. *„Te benned bíztunk eleitől fogva, Uram Téged tartottunk hajlékunknak. Mikor még sem ég, sem föld nem voltak, Te voltál és Te vagy erős Isten. És Te megmaradsz minden időben.”* Ez a református zsoltár, amit más felekezetűiek is szívesen énekelnek. Keletkezési helye és ideje vitatott. Tartalma „szívhez szóló” isteni magasztalás az Úr nagyságáról, Aki reánk néz az egekből, és megnyugtatja porszemnél is parányabb gyermekeit. *„Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk. Vidámság meg nyomorúságunk idején, és legyen az Úrnak, a mi Istenünknek jókedve mirajtunk. Kezünk munkáját pedig tedd állandóvá.”* Mózes az Úr nevét magasztalja, arra buzdít, hogy dicsérjük együtt hűséges Istenünket, akinek gondja volt reánk, és egymaga vezette kiválasztott népét. Voltak, akik elhagyták Teremtőjüket, és helyette *„ördögöknek áldoztak, isteneknek, akiket nem ismertek”*. Elfelejtették a Kösziklát, amiért haragudott az Úr, de *„megkönyörült szolgálói”*. Deuteronomium 32:3-4.10,12,17,36.)

Mózes első énekét az Egyiptomból való szabadulás pillanatai után, a Vörös-tenger partján szerezte. A második ének keletkezésének helye, ideje ismeretlen. A harmadik énekével, halálra készülve magasztalta Istenét. Érzelmesen, tárgyilagosan sorolja föl a 40 év alatt eget és földet rengető csodákat. Fájdalommal emlékezik a nép hitetlenségére, bűneinek sokaságára. Hálával magasztalja Jahve kifogyhatatlan kegyelmét, hogy összegyűjtötte a szétszóródott nyáját. Angyalok kenyerét ették a pusztában, és köszönet helyett panaszkodtak. Az Úr mégse hagyta el népét.

Mózes, a „vízből húzott” vezető megköszönte Jahvénak azt, hogy Ábrahám utódait „bevihette örökségébe”. A küldetését befejezte. Izrael népének megnyílt az Ígélet földjének kapuja. A lelki Izrael, a keresztyének közössége is beléphet „Kánaánba”, az üdvösségre, ahol nincs többé szenvedés, küzdelem és halál, csak örökös fény, öröm és béke, mert a Sátán levettetett az égből. Ott már idő többé nem léssen. (Zsoltárok 16:1. Lukács 10:18.)

Hogyan maradhat meg egy keresztyén, egy ország népe az állandó belső és külső támadások közepette? Győzhetnek azok, akik állandóan Istenre és az Úr által rendelt vezetőkre panaszkodnak? Ki lehet a sikeres vezető? Mi lesz az Istent csúfoló néppel, amely gögösen hátat fordít neki és nemzetének? Kérdésünkre így válaszol az Örökkévaló: *„Tűz lobban haragomban, mert tanács vesztett népben nincs értelem. Lássátok, hogy én vagyok és rajtam kívül nincs Isten, ölök, elevenítek és megbocsájtok. Vegyétek szívetekbe és parancsoljátok fiaitoknak, hogy tartsák meg a törvény minden ígését.”* (Deuteronomium 32:1-47.) Ha engedelmeskedtek az Úrnak, akkor fölvirágozik a nemzet.

Mózes negyedik énekét a mennyországban kerubok és mennyei lények, fehérruhás üdvözültek, szentséges angyalok karában zengik az üvegtenger mellett. Kezüikben Isten hárfáit pengetik. A Bárány Jézust dicsérik Mózesnek, az Isten szolgájának énekével: *„Nagyok és csodálatosak a Te dolgaid mindenható Isten, óh szentek Királya, ki ne dicsőítené a Te nevedet, mert csak egyedül vagy Szent? Mert eljönnek a pogányok és lehajolnak előtted...”* (Jelenések 15:3-4.)

Mulandóból az örökkévalóságba

Isten, a Jézus vére által megváltott gyermekeit bármilyen módon szólíthatja az égbe magához. Valaki egyedül marad a halálos ágyán. A másik balesetben, háborúban, fertőzésben szenvedett ki. A harmadik keresztyén hirtelen és váratlanul távozik a minden élők útján. Az ősatyák (pátriárkák) – mint például Izsák, Jákob vagy Dávid – végrendelkeztek, és csöndes nyugalomban, ép értelemmel in-

dultak mulandóból az örökkévalóságba. Vannak olyanok, akik sokat szenvednek a haláluk előtt, mint például Keresztelő János a börtönben, mielőtt lefejezték volna. István vértanút ordítózva, leköpdösve rángatták ki a szent Jeruzsálemből, hogy agyonkövezzék. Megváltó Jézusunk égető napon cipelte durva keresztfáját a Golgota hegyére, miután halála előtt véresre kínozták. A földről való távozásunk előtt vívjuk életünk utolsó, legnehezebb küzdelmét (agónia). Isten fölkészítette Mózeszt a földi világból a mennyországba. Győzött. Miután befejezte küldetését, megírta élettörténetét, kijelölte utódját, megáldotta a nép törzseit, elénekelt utolsó dicséretét, aztán Józsué, valamint néhány főember kíséretében fölsegítették a Piszga-hegy csúcsára.

Odalent Moáb mezőségén, Kánaánhoz közel pihent a tábor. Néha fölérősödött a szibongása. Pajkos gyerekek kacarászva játszottak, a fiúk harci játékokban ügyeskedtek, a lányok magukat és otthonukat csinosították. Szorgos, aggódó anyák ételt készítettek. Dolgos férfiak saját munkájukkal voltak elfoglalva, beszélgettek, segítettek egymásnak. A fejedelmek tanácskoztak és vitáztak. Úgy folyt a tábor élete, mint máskor. Észre se vették, hogy Mózes, Józsué, Káleb és néhány férfi hiányzik közülük. Ők már a Nébó-hegyen kapaszkodtak felfelé, ahol Bálám jövendölt a Messiásról. (Deuteronomium 34:1.) A nép távozó vezetője nem nézett hátrafelé a lomhán elnyúló táborra, hanem előre és fölfelé tekintett. Előtte a dúsan termő, tejjel és mézzel folyó Kánaán, erdők, mezők színes, érett gyümölcsök illata, rejtőzködő és szabadon legelésző vadállatok, valamint a föld mélyének kincsei pihentek. A Jordán folyó hullámain napfény csillant. Kissé távolabb Jerikó szürkés-fehér vastag kőfalai büszkén vigyázták a lakosságot. Mózesnek, a nép vezetőjének tekintete végigfutott a fél tenyérnél is kisebb (kb. 17-25000 négyzetkilométernyi) országon, ami a földkerekségnek egyik legkisebb és legfontosabb helye, mert itt született a Dávid házából származó József és felesége, Mária, valamint a Szentlélektől fogantatott Jézus, Aki emberré lett Isten. Ezen a parányi területen hirdette harminchárom éven át Jézus az evangéliumot, ami eljutott a földkerekség minden részébe. A Golgota hegyén áldozta föl magát, ártat-

lan szent Báránként bűnösökért a keresztfán, hogy aki hiszen őbenne üdvözülhessen. Húsvét után 40 napra, a halálból mennyei testben föltámadott Krisztus, Betániába vitte tanítványait és miután megáldotta őket, angyalok kíséretében visszatért a mennybe.

Mózes előre és fölfelé nézett. A nép vezetője elvégezte küldetését. Kész volt átlépni a múlandóságból az örökkévalóságba. Ez itt a Piszga tetején földi útjának vége, életének utolsó pillanata. Nem lehet visszafordulni. Nem lehet ismételni. Ereje fogytán.

Palástját és pálcáját átveszik tőle, és a mellette álló Józsuéra adják. Lassan az égre emeli tekintetét, az Úr dicsőségét keresi, az Úr hangját kívánná hallani, de ebben a pillanatban ördögök hada rohan reá. A Sátán angyalai szorongatják, akiknek áldoztak oly gyakran Izrael fiai negyven éven át Egyiptomból Kánaánig. Az Úr választottja és kísérői mellett halál ólálkodott, ördögök serege próbálta elragadni Mózeszt, hogy elvigyék. Egész életén át lesték, hogy végezenek vele. Megfojtották volna a Nílus vizében. Születése után azonnal megölték volna. Egyiptom hadsereggel vonult ellene, saját népe már a Vörös-tenger partján kövekkel fenyegette, hogy megölik. Negyven év alatt sokszor ordították, hogy halál reá! Most szíve utolsó dobbanásakor is a Sátán jön érte, hogy a pokol tüzébe rántsa, de az Úr születése pillanatától utolsó leheletéig hatalmas erejével védi. Megjelenik az Úr főangyala, aki erősebb Belzebubnál. A megváltottakat soha senki, sem ördög, sem halál nem ragadhatja ki Isten kezéből. (Júdás levele 9. vers. Róma 8:38.)

Belzebub, a bukott angyal Jézus kereszthaláláig bejáratos volt a mennyországba, ott vádolta Isten gyermekeit és angyalát. (Zakariás 3:7.) Krisztus látta, amint levettetett az égből, arra biztat, bátorít bennünket, hogy „*álljatok ellen az ördögnek, és elfut tőletek.*” (Jakab 4:7.) Naponként imádkozzuk a Miatyánkot, hogy „ne vigy minket a kísértésbe”. A Piszga tetején, a haláltusájában ördögök rontottak Mózesre, aki nagy szükségében a Fölségeshez könyörgött. „Most segíts Uram, most segíts!” Aztán erőtlenül, holtan rogyott a földre. Úgy érezte, hogy kiáltott, amiből a mellette lévők annyit vettek észre, hogy ajka mozog, valamit suttog. Az Úr látta szolgájának vergődését, hallotta nyögését, és Mihály főangyalt küldötte érte Piszga

Előre és fölfelé nézett

hegyére, aki Mózes fölött vitatkozott az ördöggel, megdorgálta, elűzte a Sátánt. Magához emelte Mózes testét-lelkét, mint Énokot és Illés prófétát. (Júdás levele 9. Genézis 5:24. II. Királyok 2:11.) *„És meghalt ott Mózes az Úrnak szolgája az Úrnak szava szerint, és nem támadott többé olyan próféta, mint Mózes”,* aki olyan közel jutott Istenhez, mint senki más. (Exodus 21:18:21. Deuteronomium 34:5.)

A fejedelmek és Józsué remegve, némán álltak Mózes körül. Szakállukról könnycseppek folytak alá. Zokogás rázta őket, aztán megerősítették magukat. Szótlanul, óvatosan fölemelték Mózes testét, hogy levigyük a hegyről. A közelben nagy üreget találtak, belefektették, az üreg szájára súlyos köveket cipeltek, hogy visszajöjjenek, bebalzsamozzák, és József testével együtt eltemessék Kánaán földjén. (Genézis 50:24.)

A táborban villámgyorsan szétfutott a hír, hogy Mózes, a nép vezetője meghalt. Keservesen siratták, és harminc napig gyászolták egyfolytában. Férfiak és siratóasszonyok visszatértek a sziklasírhoz, bebalzsamozni. Könnyen megtalálták az üreget. Hirtelen megtorpantak, mert valakik a nagy köveket elmozdították. Óvatosan behajoltak, de Mózes teste sehol. Fölkutatták a távoli és közeli környéket, hogy valamilyen nyomra bukkanjanak, de Mózes testét nem találták meg. *„És eltemették őt a völgyben a Moáb földjén Béth Peorral átellenben és senki sem tudja az ő temetésének helyét e mai napig.”* (Deuteronomium 34:6.) Az ősatyák, Ábrahám, Izsák, Jákob sírját pontosan megjelölték, és tudják, hol van, gondosan őrzik. (Genézis 50:13.) Például Sámuel próféta Rámában, Dávid király pedig Betlehemben várja a feltámadást. (I. Sámuel 25:1.16:1. II. Királyok 2:10.) Péter apostol kivégzése helyén bazilikát emeltek Rómában. Mózes teteme sehol.

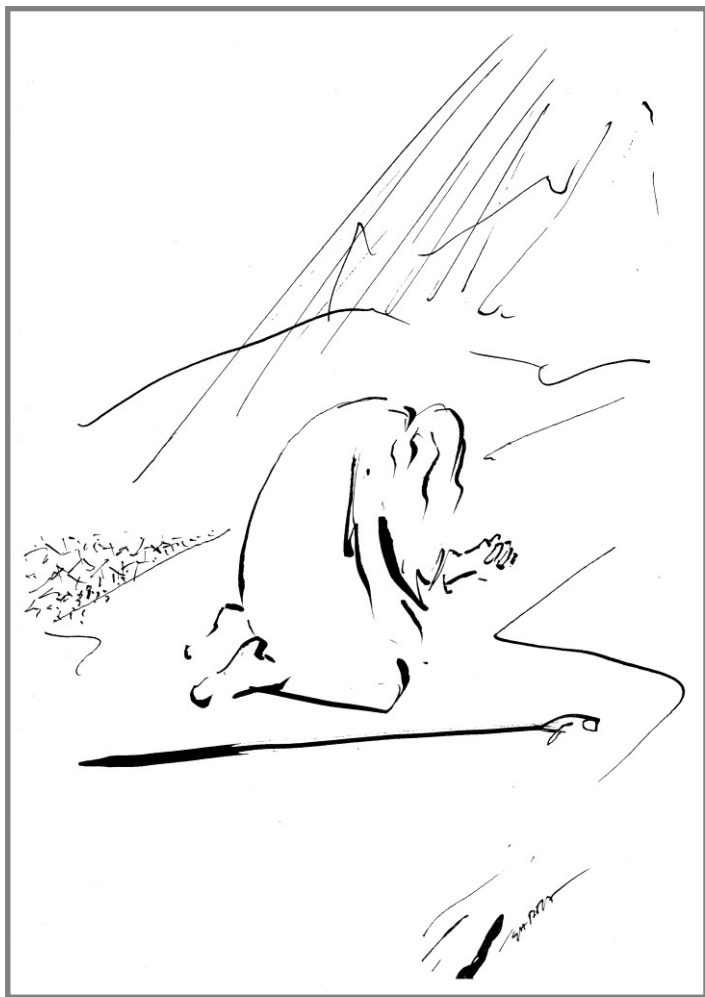
Hová lett Mózes teste? Mi történt vele?

Mózes elragadtatott az égbe, mint Énok, (Genézis 5:24.), vagy mint Illés próféta tüzes szekéren. (II. Királyok 2:11.) Mózes teste a Piszga-hegy tetején eltűnt, átváltozott, és megdicsőülve jutott föl a mennyei paradicsomba. A mi bűnös földi, megromlott, betegséggel fertőzött testünkkel nem léphetünk be Isten szentséges tisztaságába. Temetés után földi testünk megromol, elporlad, semmivé lesz,

mint az elhintett búzaszem. (I. Korintus 15:37.) Az ítélet napján Isten hatalma föltámaszt és megdicsőít romolhatatlanságban. Porból lettünk és porrá leszünk. (Genézis 3:19.) Az utolsó ítéletkor a föld és a tenger kiadja a megholtakat. Isten összeszedi a tűz által elégetett hamvakat, a levegőbe szórt emberi porszemeket, ítéletre vagy üdvösségre. Van érzéki, fizikai, emberi test, és van lelki-mennyei test is. Mindkettőt Isten alkotta. Jézus meggyalázott földi testben kiszenvedett a Golgota hegyén, húsvétkor pedig föltámadott mennyei testben. Ugyanazon ember születik, hal meg és támad föl. Karácsonykor az Ige Jézus Krisztus emberi testet öltött magára, húsvétkor pedig mennyei testben támadt föl. Eltemetetik érzéki test, feltámasztatik lelki test. Van érzéki test a földön, és van mennyei test az üdvösségben. (I. Korintus 15:42-44.)

Énokot, Illést, Mózeszt elragadta Isten földi testében, ami mennyivé változott. Mindnyájan elváltozunk üdvösségre vagy kárhozatra. (I. Korintus 15:52.) Az utolsó ítélet napján minden megholt föltámad, aki Jézus nevében hitt, az örökéletre, aki Jézus nevében nem hitt, örök kárhozatra. (I. Korintus 15:32,43,51.) Az üdvözültek megismerik egymást a mennyben, az elkárhozottak megismerik egymást a pokolban. Hová lett Mózes teste? Elragadta az Isten. Az Úr dönt születésünkről, életünkről, hogy a földkerekség melyik pontján – nyugaton vagy keleten – mikor távozzunk ebből a világból. Az Úr dönt arról, hogy hogyan és hol visz át bennünket mulandóságból az életre. Jézus vigasztal, hogy Ő él, és aki a nevében hisz, azt *„sem élet, sem halál, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthatja el az Istennek szerelmétől, mely van a mi Urunk Jézus Krisztusban.”* (Róma 8:38.)

Mózes eltűnt, és nem találták a testét, mert azonnal magához ragadta az Úr. Hogyan történt? Titok előttünk. A test feltámadását nem láthatjuk, mert elrejtette szemeink elől az Úr. A világteremtő Istennel csak hit által lehet közösségünk. *„Hitben járunk, nem látásban.”* (II. Korintus 5:7.) Jelenléte, szava és cselekedete is csak a Szentlélek által érzékelhető. Isten annyit mutat és mond számunkra, amennyit akar, amennyit képesek vagyunk elhordozni.

Leborult az Úr előtt

Amikor az idők teljességében, Isten megjelent, és 33 évig itt járt a földünkön, egy alkalommal Jézus magához szólította 12 tanítványa közül Pétert, Jakabot és Jánost. Fölvitte őket az igen magas Tábor hegyére. Amint lepihentek, a tanítványok elámultak, mert lassan megnyílt az ég. Bepillantottak a paradicsomba, ahonnan Illés, valamint Mózes tűnt elő, Jézus teste pedig elváltozott (transfiguratio). Orcája fényesebben ragyogott a napnál, ruhája vakítóbban fehérlett a hónál. Mózesrel és Illéssel beszélgetett a haláláról. (Lukács 9:31.) A tanítványok olyan örömet, békét, megkönnyebbülést éreztek, mint soha azelőtt. Péter valami nagyot szeretett volna, és azt kérte, építsünk hajlékot Neked, Mózesnek és Illés prófétának, mert olyan jó itt nekünk. Maradjunk örökre távol a vérfoltos, nyomorult, ideges világtól!

Mialatt Péter beszélt, fényes felhő borult Jézusra, Mózesre és Illésre. Remegett alattuk a föld. Az igen megrémült tanítványok tenyerüket arcukhoz szorították, és a füves, köves talajra zuhantak. Erővel, hatalommal, érthetően szólt hozzájuk az Úr: *„Ez az én szerelmes Fiam, Őt hallgassátok!”* (Máté 17:5.) Jézus lehajolt hozzájuk, megillette őket: *„Keljetek, és ne féljetek. Mikor pedig szemeiket fölemelték, senkit sem láttak, csak Jézust egyedül.”* (Máté 17:8.) A tanítványok soha többé nem szabadulhattak a csodálatos látomástól. Péter apostol azt írta róla, hogy nem kitalált mesét mondtunk nektek Krisztusról, hanem személyesen láttuk az Ő dicsőségét és hallottuk szavát: *„Ez az én szeretett Fiam, Akiben én gyönyörködöm. Ezt az égből jövő szót mi hallottuk, együtt lévén vele a szent hegyen. Jól teszitek, ha figyelmeztetek reá, míg hajnalcsillag kél föl a ti szívetekben.”* (II. Péter 1:16:19.) János apostol is bizonyosságot tett arról, és megerősítette Pétert, hogy: *„Láttuk az Atya egyszülöttjének dicsőségét. Mert a törvény Mózes által adatott, a kegyelem és igazság pedig Jézus Krisztus által lett.”* (I. János 1:14-17.)

Az Ó- és Újtestámentumban több helyen is olvasunk halottak föltámasztásáról. Lázár meg a naini ifjú is visszajött a halálból. Föltámadtak, és életük végén elaludtak. Mindnyájan elmúlunk, és csak az utolsó trombitaszóra támadunk föl az üdvösségre, vagy kárhozatra. Énókh, Illés, Mózes testét úgy vette magához az Úr,

hogy közben elváltak mennyei dicsőségre, és így léphettek Isten színe elé. A feltámadott Jézus 40 napon át megjelent a tanítványainak. Látták, beszélt és evett velük, aztán eltűnt. A negyvenedik nap szemük láttára fölemeltetett az égbe. (Cselekedetek 1:3, 9.)

Mózes alig részesült megértésben és dicséretben a családjától, népétől és emberektől. Napjainkat panaszkodás, megsértődés jellemzi, hogy „nem becsülték a munkámat, az életemet”. Mózes csalódás, keserűség nélkül távozott az élők sorából, mert *„Egyiptom kincseinél nagyobb gazdagságnak tartotta Krisztus gyalázatát és a megjutalmazásra tekintet”*. (Zsidók 11:26.) Isten magához fogadta. *„Jól vagyon jó és hű szolgám, menj be a te Uradnak örömébe.”* (Máté 25:21.)

Mózes a pogány fáraó halálra ítélte, saját népe halállal fenyegette. Édes testvérei irigykedtek reá. Ellenséges hadak vonultak elene. Elmúlt a 120 esztendő, és most kezdődik az örökkévaló. Angyali seregek indultak érte, fölemelték és megkapta a dicsőség koronáját. Leborult a VAGYOK, AKI VAGYOK trónjánál, Aki az égő csipkebokorból megszólította, élete útján vezette, és befogadta saját országába.

Egy nép vezetőjének ez a legnagyobb jutalom, amit elnyerhet!

XII.

*Egyház és nemzet**Az egyház*

A „Mózes és a nép” című könyv elolvasása után fölvetődhet az a kérdés, hogy az egyház és a nemzet szempontjából mi értelme a tanulmánynak. Az Ó- és Újszövetségből is választ kapunk reá. Az Ószövetségben szól Isten Mózeshez, hogy: *„Emlékezzél meg az ősidőkről, gondoltátok el annyi nemzedék éveit! Kérdezd meg atyádat és megjelenti néked! ... Elbeszéljed a te fiaidnak és fiaid fiának hallatára, amit cselekedtem, hogy megtudjátok, én vagyok az Úr.”* (Deuteronomium 32:7. Exodus 10:2.) Az Újszövetségben Pál apostol arra tanítja a keresztyéneket, hogy *„amelyek régen megírtattak, a mi tanulságunkra írtattak meg, hogy az írások vigasztalása által reménységünk legyen.”* (Róma 15:4.) A dolgok azon fordulnak meg, hogyan viszonyul egymáshoz Isten és az ember. Ha átpillantjuk a történelmet, abból az a tanulság, hogy Isten által, kegyelemből van jövője a magyar református egyháznak és Magyarországnak is. *„Az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk, hogy Jézus az Isten Fia.”* (I. János 5:4-5.)

Az evangéliumi egyházak olyan emberek közösségei, akiket Isten választott ki saját tulajdonának, hogy az Ő népe legyen. Valamilyen módon megszólította őket, világosan hallották Isten szavát, és hiszik, hogy Isten emberi alakban Jézus által megjelent a földön. A keresztfán bűneinkért önként áldozta fel magát, menynei testben föltámadt, és visszatért égi otthonába. Isten jelenvaló a Szentlélek által. Beszél hozzánk a prédikációban, a Szentírásban és különféle módokon. Az egyház tagjainak közössége van Istennel és egymással az Úr Jézus nevében. Hit által. Az Istentől kapott hit bizonyossá tesz arról, hogy Isten gyermeke vagyok, és a gyülekeze-

téhez tartozom. A hit nem valamilyen ráhatás, meggyőzés, elképzelés, hanem „*a reménylett dolgok valósága, és a nem látott dolgokról való meggyőződés*”. (Zsidók 11:1.) Egy édesapa arra kérte Jézust, hogy gyógyítsa meg beteg fiát. Az Úr így válaszolt neki: „*Ha hiszed azt, minden lehetséges (Krisztusban) a hívőnek.*” (Márk 9:23.)

Az egyházatyák Ábrahámától kezdve magánosan vagy családi körben végezték az áldozatot. A Sínai-pusztában való vándorlás idején a papok feladata volt az áldozás. Jeruzsálemben Salamon király épített templomot, és csak ott lehetett áldozni. Zsinagógákat (gyülekezés, iskola) valószínűleg a babiloni fogság idején kezdték építeni, ahol Izrael fiai (Isten harcosa, fejedelme) a törvény olvasására, tanulására, imádkozásra-éneklésre gyűltek össze. Izraelt a népek tengeréből azért választotta ki Isten, hogy a pogányok között a világ világossága, a föld sója, Isten hírnökei legyenek. A babiloni fogságban (605–538 Kr. e.) és attól kezdve zsinagóga lett a gyülekezet összejövetelének állandó helye. Jézus gyakran zsinagógában olvasta és magyarázta az Írásokat. Első prédikációját saját földjén, Galilea tartományában, a názáreti zsinagógában olvasta és magyarázta. (Lukács 4:1-2.) Tanítványai és az őskeresztyének, Pál és munkatársai legtöbbször zsinagógában szolgáltak. A kegyetlen üldözés kezdetével földalatti helyekre, katakombákba húzódtak a keresztyének. Európa legnagyobb zsinagógája Budapesten épült.

A keresztyének közösségét egy idő után „eklézsiának” nevezték. Görög szótöve „enkaleo” azt jelenti, hogy „kihív”. Isten megszólítja, kihívja, összegyűjti azokat, akiket akar. Jézus népének közösségét eklézsiának nevezik. Minden más szervezettől, hivataltól, intézménytől lényegesen abban különbözik, hogy egyszerre isteni és emberi, látható és láthatatlan közösség. Bibliai kifejezéssel: „Jézus teste”. Nem vallásos, misztikus, dogmatikus, kulturális, tudományos vagy filozófiai csoportosulás, amit fegyverrel vagy pénzügyi manipulációkkal, esetleg más módon fognak össze, hanem egyedül Krisztus és a Szentlélek munkája emberi szívekben.

Az eklézsia tagjai keresztyének. A keresztyén szó jelentése, hogy Krisztus követője, Krisztusban hisz, Krisztus él benne, vagyis krisztusi személy. Minden nyelvben egyetlen szóval fejezik ki, hogy „ke-

keresztyén”, kivéve magyarul. A tudós Pázmány Péterig (1576–1637) keresztyének voltak. A reformáció idején kezdődött a szakadás, hogy a protestánsok (tiltakozik, hitvallást tesz) *keresztyén*, a római katolikusok és hivatalosan *keresztény* szót használnak. A keresztyének már nem a zsinagógának, hanem az eklézsianak tagjai, mert Jézus Krisztusban hisznek. A római és protestáns egyházak között bőven vannak tanbeli (dogmatikai), szertartásbeli (liturgiai) különbségek, de a keresztyén ~ keresztény szavak jelentése ugyanaz, és az Apostoli Hitvallás (Credo) három fő tétele szó szerint egyező: „Hiszek egy Istenben... Hiszek Jézus Krisztusban... Hiszek a Szentlélekben...” Honnan tudom, hogy már nem a zsinagóga, hanem az eklézsia tagja vagyok? Az Istentől kapott hit által. Aki Istennek és Úrnak vallja Jézust, abban a Szentlélek lakozik. (I. János 4:2-3.) Az eklézsiaát arra rendelte Isten – mint valamikor Izraelt az Ószövetségben –, hogy ez a *„királyi papság és megtartásra való nép, hirdesse annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből, az ő csodálatos világosságára hívott el titeket, akik hajdan nem nép voltatok, most pedig Isten népe vagytok”*. (I. Péter 2:9.) Az eklézsiaiba hamis tanítók, báránybőrbe bújt farkasok, angyalok ruhájába öltözött sátánok is belopózhatnak. Külsőleg keresztyénnek mutogatják magukat, néha elhitetik még az igazakat is, mert azt mormolják, hogy „Uram! Uram!” A szívük pedig távol van Krisztustól. Sajnos nem volt, nincs, és nem lesz soha makulátlan, tiszta gyülekezet. (Máté 7:21.)

Az eklézsia évezredes múltja hasonlatos Izrael fiainak történetéhez, amiben voltak igaz és szentéletű vezetők és áldott nép, valamint botrányoztató előljárók, elfajzott nemzet. Voltak áldott és kárhozatos időszakok, amikor bűnbánattal boldogan dicsérték az Urat, vagy bálványimádással mocskolták szent nevét. Jézus feltámadása után ötven napra, pünkösdkor (pentekoszté = ötvenedik) Jeruzsálemben háromezer lélek zárta szívébe az evangéliumot, (örömhír, győzelmi hír), és megkeresztelkedett háromezer lélek. Az Újszövetség, a Krisztusban hívők népe, az eklézsia pünkösdkor jelent meg a világtörténelemben. Számuk gyorsan növekedett, annak ellenére, hogy a kezdeti háromszáz éven át, gyötörték, halálra kínozták őket a zsidók és a rómaiak. Áldások után szenvedések

következnek, nyomorúságok után pedig fölragyog a nap. Keresztyének sokasága futott szanaszét Jeruzsálemből, és ahol letelepedtek, ott hirdették az evangéliumot, és sokan szívükbe fogadták Jézust. Gyülekezetek sora alakult. A tévtanítások ellen hitvallásokat (dogma) fogadtak el.

Rómában Konstantin császár, gyengülő birodalmában föl hagyott a keresztyének üldözésével, és 313-ban kiadta a szabad vallás-gyakorlat törvényét (religio licita), amivel külsőleg és intézményében megerősítette az egyházat, lélekben pedig meggyöngyültek a keresztyének, mert sokan, ha beléptek a gyülekezetbe, akkor is pogányok maradtak. Tévtanítók hamis dolgokkal tévelyítettek. Alapvető kérdés, hogy ki volt Jézus. Évezredek óta a mai napig is ez a fő probléma, hogy kicsoda Jézus? Ember, gondolkodó, varázsló, szellem, vagy Isten? A súlyos kérdést két szóban sűrítették: homousios, vagyis Jézus azonos Istennel, vagy homoiusios, vagyis csak ember. A Niceai Zsinat (325) úgy határozott, hogy Jézus nem teremtmény, hanem homousios, az isteni Atyának egyszülött Fia, mert Jézus Krisztus emberi testben földön járt Isten. A hitetlenek mosolyognak az egyetlen „i” betű vitán, pedig egy vessző, egy betű alaposan megváltoztathatja a lényegét. (pl. Megőrültem ~megőrltem. Igaz ember ~ gazember).

Évszázadok múlásával (590–1073) a kelet és nyugat közötti hajszálrepedés kiszélesedett. A kérdés kimondva vagy elhallgatva ez volt, hogy ki a nagyobb. Konstantinápolyban a pátriárka, vagy Rómában a pápa? A keleti egyházfő arra hivatkozott, hogy Jézus zsidó országban született, és a keresztyénség Kis-Ázsiából terjedt át Rómába. A nyugati egyház Péter apostolra hivatkozott, aki Rómában halt meg, és reá alapította Krisztus az egyházát. A vita szakadással zárult, mert kelet (Celuralius Mihály pátriárka) és a római pápa (IX. Leo pápa) 1054-ben kölcsönösen kiátkozták egymást.

Újabb teológiai kérdés, hogy ki uralkodik a nemzetek fölött. Róma törvénybe foglalta, hogy: „Az Úr Péternek nemcsak az egyházat, hanem egész világot kormányzása alá adta.” Királyoknak és fejedelmeknek kötelessége adót fizetni a pápának. A helyi gyülekezeteknek kötelességük volt papjukat eltartani. Pápai kinevezés vagy hozzá-

járulás nélkül senki nem ülhetett királyi vagy fejedelmi székbe. Keresztes háborút hirdettek (1095-től) azért is, hogy a Szentföldet visszavegyék a mohamedánoktól. Aki az egyház ellensége, azt meg kell ölni. Nyomozások kezdődtek gyanús személyek ellen (inkvizíció). A pápa világuralkodó lett, a nemzetek pedig (Anglia, Franciaország) a pápa ellen szövetkeztek, és elkezdődött a reformáció. Börtönnel, halállal, pénzzel büntették az egyházi megújulásért küzdő papokat. Például Husz Jánost (1369–1415) máglyán megégették.

A római katolikus királyok, fejedelmek, teológiai tanárok, lelkészek protestáltak (tiltakozás, bizonyoságtétel) az egyház antibiblikus tanításai és cselekedetei miatt. A reformáció (visszaalakítás, újulás) néhány kiemelkedő alakja Wicklif János (1328–1384), Zwingli Ulrik (1484–1531), Luther Márton (1483–1546) Kálvin János (1509–1574). Magyarországon Méliusz Juhász Péter (1536–1572), Huszár Gál (?–1575), Károlyi Gáspár (1530–1591). A reformátorok négy alaptétele (dogmája) a következő: Egyedül Jézus üdvözít. Egyedül a Biblia Isten írott szava. Egyedül kegyelemből van üdvösség. Egyedül hit által vagyunk Isten gyermekei. A reformáció (1500–1600) idején szellemi, erkölcsi, testi-lelki megújulást adott Isten. A töröktől 150 évig gyötört magyarság (1526–1686) az Igéhez való visszatérés, a reformáció által maradt meg. Azt prédikálták, hogy a török Isten büntetése rajtunk, térjünk vissza Krisztushoz, és megmaradunk. Magyarország lakosságának 90 %-a protestáns lett.

Racionalista ellenhatás (1700–1800) következett. Ennek lényege, hogy a látható valóság, az emberi ész nagyobb, mint a láthatatlan és nem létező Isten. Az eszme, gondolat és természet uralkodik mindenk fölött. Az Igétől elfordult egyház erőben és lélekben megroppant, önvédelemből meghajolt a fölvilágosodás előtt. Teológiáját nem az Ige, hanem az ész alapján fogalmazta meg, hogy a racionalizmushoz igazodva mentse magát. A racionalista teológia szerint Jézus egy különös ember volt, aki tragikus körülmények között meghalt, tehát nincs többé, legfeljebb némelyek fantáziájában él. A vallásban érzelmeink fejeződnek ki, erre szükség van. A vallás lényege: az ember tudomány és természet. Halál után nincs semmi. A racionalizmus megtörte az egyház egyeduralmát, és elválasztotta

az államot és az egyházat. Isten a lelki kiszáradás után lelki ébredést adott. Az 1500-as évektől időnként felbuzgó puritán (tisza) és pietista (kegyes), valamint a XVIII-XIX. századi lelki ébredések tömeges evangéliumi megmozdulások voltak. A fölébredt hívő lelkipásztorok a Krisztussal való személyes találkozást hirdették. Tanították, hogy Isten a Biblia, az igehirdetés, valamint a Szentlélek által él bennünk és közöttünk. A megtértek Jézust követték, becsületesen dolgoztak, erkölcsösek voltak, ezért kegyeseknek (pietisták) nevezték őket. Missziójukat akadályozni igyekeztek.

Az első (1914–1918) és a második (1939–1945) világháború idején az egymással harcoló államok igyekeztek maguk mellé vonni az egyházakat, hogy politikailag, pszichológiailag erősítsék a hadsereget, vigasztalják a gyászolókat. A kommunista Tanácsköztársaság idején (1919) az egyház kipusztításáról döntöttek. A diktatúra szárnyai alá húzódtak nemcsak a munkások, hanem lelkészek és tanítók közül is némelyek a megmaradás reményében.

A Magyar Köztársaság 1946-ban alakult, kikiáltották, hogy „szabad egyház szabad államban”! Rákosi (Rosenfeld) Mátyás párttitkár szerint 1949-ben elkezdődött a proletárdiktatúra. Az egyház szolgálatát redukálták, betiltották a gyermekek és ifjak között. Államosították a birtokokat, épületeket, iskolákat. Megszüntették a vallásos egyesületeket, szövetségeket, intézményeket. A béketeológia igyekezett hozzá alakulni a Kommunista Párt ideológiájához, hogy az államosítás biblikus, mert nem az egyéné, hanem az Úré a föld. (Zsoltárok 91:1.) Az egyház föladata nem az, hogy matematikát, kémiát tanítson, hanem az igehirdetés a kötelessége. Mivel a Bibliában meg van írva, hogy a gyülekezetben *„nincs zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabad, sem férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok...”*, ezért a gyerekek és fiatalok is vasárnap délelőtt a gyülekezet istentiszteletén vegyenek részt. Az állami tisztviselők legfőlőbb nagy titokban járhattak templomba, állásvesztés veszélye miatt. Szakideológusok pontosan kiszámolták, hogy az egyház 25 év múlva megszűnik. Kihagyták a számításokból, hogy a fiatalok között is vannak Krisztus után vágyakozók, és az öregeket, betegeket már nem érdekelte a forradalom, inkább a megbékülés az Istennel.

A korlátok közé szorított egyházakban három irány alakult ki. Először is a *hagyományőrző* idősebbek, főleg falun, ragaszkodtak a templomhoz. A másik, a *békepapság* serege, akik félelemből, karriervágyból vagy naivságból szimpatizáltak a kommunizmussal, mert az állammal való jó viszony biztosítja az egyház megmaradását. A felelős őrállók hallgattak az elorzott egyházi épületekről, vagyonról, állásuktól megfosztott, nyugdíjba küldött, bebörtönzött vagy eltüntetett lelkipásztorokról. Külföldi utazásokkal, nagyobb gyülekezettel, egyházi tisztséggel honorálták a tevékenységüket. A harmadik a *hitvallók* kicsiny, de erős közössége, akik Jézus Krisztushoz, a Bibliához, a református dogmatikához ragaszkodtak. Titkos összejöveteleken, ígérel, imával bátorították egymást, és 1956 elején megjelent a „Hitvalló egyház Magyarországon, 1956” című, írógéppel sokszorosított bizonyoságtétel. Ugyanez időben kezdték terjeszteni Erdélyben a „Malomkövek között” című röpiratot. A református presbitériumok többsége a forradalom leverése után (1956. november 4.) a Ravasz László elnökletével alakult Megújulási Mozgalomhoz csatlakozott.

Az 1990-ben történt „vértelen forradalom” idején a szovjet csapatok kivonultak Magyarországról. A templomok hirtelen zsúfolásig megteltek, és állami ünnepeken is kérték az egyházi „celebrálást”. Egyház és nemzet a diktatúrából átlépett a demokráciába. Az új magyar Alkotmány a Himnusz első mondatával kezdődik: „Isten áldd meg a magyart”. A 2010-ben választott miniszterelnök Brüsszelben is keresztyénnek vallotta magát, és ebben az irányban vezetné az országot.

Mózes kritikus helyzetekben földre borulva vagy égre emelt karokkal Istentől kért segítséget, tanácsot és áldást. A rendszerváltás után elmaradt a református egyházban az evangéliumi ébredés. Az egyház saját maga igyekezett megoldani problémáit. Első volt az „átvilágítás”. A pártállamban főkérdés volt, hogy milyen viszonyban vagy az állammal. Akinek jó kapcsolata volt, azt kitüntették valamivel, aki pedig protestált (tiltakozott, bizonyoságot tett), azt büntették. A demokráciában fordítottak rajta, hogy akinek jó kapcsolata volt a pártállammal, az rossz lelkipásztor, akit megbélyegeztek, az a

„jó” lelkipásztor, jutalmat érdemel. Ez a beállítás teológiai tévedés. Mert az ige egyházában nem az a kérdés, hogy milyen viszonyban voltál és vagy az államhatalommal, hanem az a kérdés, hogy milyen viszonyban voltál és vagy Jézus Krisztussal. Dániel próféta a médek óriás birodalmában legfőbb igazgatók egyike volt, és megvallotta Isten hitét. (Dániel 6:1.) Nehémiás próféta Artaxerx perzsa király bizalmas főpohárnoka templomépítéshez fogott. (Nehémiás 2:1.) Miután Kornélius százados Cézareában elfogadta Urának Jézust, megkeresztelkedett, és tovább szolgált a római hadseregben. (Cselekedetek 10:48.) Menaen, a keresztyén tanító és próféta a gyilkos Heródeussal nevelkedett. (Cselekedetek 13:1.) Pál apostol szívesen küldi a római császár udvarában dolgozó keresztyének üdvözlését. (Filippi 4:22.) A besúgók nevének egy kis részét 1990 után nyilvánosságra hozták, a többi részét szigorúan lelakatolt irattárba helyezték. Bizottságot alakítottak a titkos íratok feldolgozására, és ezzel az „átvilágítás” ügye lekerült a napirendről.

Forradalom után az egyház következő feladata az államosított ingatlanok visszaszerzése volt, ami 2000 táján lezárult.

A Magyar Köztársaságban a harmadik jellemvonás, hogy a történelmi egyházak anyagi támogatást kapnak. Az állam jelentős összeggel segíti az egyházi műemlékek restaurálását, sőt új templomok építését is. Gyorsan alakultak különféle egyházi, vallási szövetségek, egyesületek, gyülekezetek, iskolák, kórházak, intézmények, bőséges állami támogatással, pályázattal. A megszüntetett iskolai hittanórák újra kezdődhettek, amelyeken önkéntes tanulók vehetnek részt. A vallástanárokat, egyetemi, kórházi, tábori lelkészeket az állam fizeti.

A látványos és hasznos eredmények bajokat takargatnak. Csökken az egyháztagok, élő hitű keresztyének száma. Elhalkult a Krisztushoz hívogató evangélisták szava. Az egyházi megújulás (?) céljából „református jövőkép kialakító bizottság” jött létre, hogy a modern önazonosság és identitástudat kibontakozását segítse. A Biblia helyett humanizmusra, kultúrára, tanításra és a hagyományok megőrzésére hívja föl a figyelmet. Nem az evangéliumot, hanem önmagát ajánlgatja, reklámozza Isten nevében (mint például a mohamedánok). Az országos ifjúsági találkozók (pl. Csillagpont) színes

kínálatban válogathatnak, mindenki azt kaphatja meg, amit kíván. Az önmotogatás csapdájába estünk. Válogathatunk a bő kínálatban: „református” koncert, református sport, lelkészfoci Isten dicsőségére, református jótekonysági bál, református kirándulás, református diakónia, református tűzoltóság, református horgászverseny, református piac a termelők és fogyasztók számára, amelyeken más vallásúak részt vehetnek.

A belső egyházi problémát szekularizációval magyarázzák, hogy Korea kivételével így van ez a nagyvilágon, Európában, az USA-ban is, ahol még sötétebb a kép. Mintha Mózes azzal nyugtatta volna magát és társait, hogy a pogányoknál rosszabb a helyzet. Mózes azonban mindig Isten előtt vizsgálta magát, a nép cselekedeteit és lelkiállapotát. Mi, reformátusok az „Ige egyházának” mondjuk magunkat. Pál apostol azt írja: vizsgáljátok meg magatokat, hogy valóban Krisztusban vagytok-e? A teológusoknak és egyházi vezetőknek ez a kötelesség! (I. Korintus 3:16. Efézus 5:10. Filippi 1:10.)

A modern teológiai vélemények eltérnek a Szentírástól. Néhány példa: „Öntudatos iszlám, önfeladó keresztyénség.” (Confessio 2010. 1.) Az egyház fölismerte az idők jeleit, és megalakította az egyházreformok felelős bizottságát. (Theológiai Szemle 2013. 2. 113. o.) Presbiteri konferencián hangzott el: „Sokkal könnyebb megtalálni az anyagi forrásokat, mint az egyház jövőképét.” A beiktatott lelkipásztort így köszöntötték: „Állítsd városi faxra a lelkiismeretedet.” Zsinati határozat: „Az egyház kihívások és változások előtt áll, a változások bizonytalanságot hoznak magukkal, ezért fontos, hogy a megfigyelésekre támaszkodjunk, és így közelebb juthatunk az emberekhez.” Ünnepi prédikáción hangzott el: „Szembe kell nézni a bizonytalansággal.”

A modern teológia szerint a gyülekezet intellektuális, humanista, kulturális, szociális ügyek befogadója, továbbadója kell legyen. Mivel felelősek vagyunk embertársainkért, ezért építsünk, tanítsunk, hagyományokat ápoljunk és segítsünk. Becsüljük a „keresztyén értékeket”. Melyek a keresztyén értékek? Például a népszerűség. „Merjünk Nyúl Bélák lenni”, mint a lenézett Nyúl Béla tanár, aki lekváros kenyeret nyújtott át egy hajléktalannak. Templomok

éjszakáján a magyar irodalom gyöngyszemeiből olvastak részleteket, és a távozókat egy pohár borral kínálták. Mózes 40 év alatt csak a törvényt (ige) olvasta és magyarázta. Jézus a zsinagógában soha nem foglalkozott Pláton filozófussal, csak a Szentírással. Szakrális (egyházi, szent, vallásos) rendezvények helyett nyissunk kifelé! „Otthon a világba! Világot az otthonba.” Mutassuk meg az embereknek a jócselekedeteinket! Fogyasszunk bibliai ételeket! Csatlakozzunk az ökogyülekezetekhez, ahol csak természetes, növényi eredetű ételekkel táplálkoznak! Magyarázzuk meg, hogy testi hibákkal, fél karral is lehet vidáman játszani! Láttam, hogy három ujját elveszítette, mégis boldogan fogta menyasszonyának kezét. (Válogatás a Reformátusok Lapjából 2013. I. 27., V. 19., VI. 23., VII. 7., VIII. 11., VIII. 18., VIII. 25., IX. 22.)

Az egyházi előjárók hétköznapi zsargont is használnak, és napi kérdésekről beszélnek a TV-műsorokban is. A „Vasárnapi Újság” rádióadás „lélektől lélekig” néhány perces protestáns rovatában nem szokás emlegetni Istennek vagy Jézus Krisztusnak a nevét, hogy ne „zavarják” a kedves hallgatókat. Ezért is csökken a református gyülekezetek és hitvalló keresztyének száma.

A nemzet testében lévő egyház olyan páratlan isteni és emberi élő sejt, amelynek tagjait újjászülte a Szentlélek Isten. Aki nem újjászületett ember, az nem léphet be Isten országába! (János 3:3.) A keresztyének bizonyosak abban, hogy Isten megváltotta őket a Jézus vére által. Céltudatosan haladnak végig rövid életútjukon. Az egyházi vezetők föladata, hogy Krisztus követésére bátorítsanak. Mindenki kapott valamilyen feladatot Istentől, amit csak ő végezhet el. Szenvedéseink, harcaink közepette az örökkévaló Atyánkat hívjuk segítségül. Alkalmas és alkalmatlan időben hirdetjük, hogy Jézus a Krisztus, Aki minden hozzátérőnek megbocsát, segít és üdvözíti azt, aki hittel elfogadja. Örömmel szolgáljuk és dicsőítjük az Uraknak Urát! Imádkozunk *„minden emberért, királyokért és minden méltóságban lévőkért, hogy csendes és nyugodalmas életet éljünk teljes felelőssel és tisztességgel”*. (I. Timóteus 2:2.)

A nemzet

Izrael kemény harcok árán Kr. e. 1220 körül elfoglalta Kánaánt. Jákob fiainak nevei, vagyis törzsei szerint 12 részre osztották föl az országot. Értelmes, harcos, becsületes, tekintélyes férfiak álltak a törzsek élén. A nemzetté formálódás kezdetén bírák, mint pl. Ge-deon, Jefte vagy Sámson intézték a nép ügyeit. Az első királyt Kr. e. 1012 táján választotta Isten és a nép. Saul után küzdelmek árán Dávidot kente föl az Úr a trónra. Dávidnak bölcsességgel megáldott fia Salamon (Kr. e. 967–961) építette világ csodájára Jeruzsálemben a templomot. Idős korára Salamon szíve elhajlott az Úrtól, ezért halála után két részre szakadt az ország, amit északon Szamáriának, délen Júdeának neveztek. Isten arra rendelte Izraelt, hogy *„legyetek nékem papom és szent nép”*. (Exodus 19:6.) Azért választotta, mert szerette őket. (Deuteronomium 7:2.) A hálátlan nép bálványozással csúfolta az Úr szent nevét, ezért Kr. e. 586 táján babiloniak foglalták el a két országot, és a fogságra vitt zsidók 70 évig raboskodtak Babilonban. A jeruzsálemi templomot lerombolták, a szent edényeket és a lakosság nagy részét elhurcolták vagy leölték.

Perzsák győzték le Babilont, és lassacskán hazaengedték a foglyokat. Elkezdték újra építeni a templomot. Nagy Sándor görög uralkodó (Kr. e. 332) meghódította Kis-Ázsiát, bevette Jeruzsálemet. Makkabeus Júdás lázadt ellene, kiűzte a görögöket és Jeruzsálem Kr. e. 104-63 között szabad város lett. A római világhatalom Pompeius vezetésével Kr. e. 63-ban elfoglalta Jeruzsálemet és Krisztus után 70-ben földig rombolták, Izrael népét pedig szétszórták a nagyvilágon. A mohamedánok 638-tól kezdve települtek a Szentföldre. A zsidó állam 1947-ben ismét önálló ország lett.

A nemzet szó olyan országot jelent, amelynek területét határok jelzik, és azon csak állami engedéllyel szabad átlépni. Aki engedély nélkül tartózkodik egy államban, az tiltott határátlépő. A nemzet lakossága nyelvi, gazdasági, társadalmi, kulturális, politikai és vallási közösségben él. A vallás összetartó, de bomlasztó erő is lehet, ha szembefordulnak egymással. A közösség vezetőt választ, vagy valaki erőszakkal kerül pozícióba. A tanácsosok mindenkire vonatkozó alkotmányt, törvényt fogalmaznak, amelyeket a lakosság megtartani

köteles. Minden időben akadnak nyugtalankodó, lázító, önző emberek, akik által gyengül az ország. Izrael népének és a világ nemzeteinek határát Isten jelölte ki, mert egyedül ő rendelkezik a népek fölött, és a földet annak adja, akinek akarja. (Ézsaiás 43:8-9. Dániel 4:14.) Isten változtatja meg az időket, dönt királyokat és tesz királyokat. (Dániel 2:12.)

Árpád fejedelem több mint 500.000 fős sereggel, az egyházszakadás idején érkezett a Kárpát-medencébe, Európának nagyon veszélyes helyére. Az avar rokonság szívesen fogadta őket. Az ország sorsa azon dőlt el, hogy a magyarság a keleti pátriárkához vagy a nyugati pápához csatlakozik. Géza fejedelem után fia, a zseniális I. István vagy keletről, vagy nyugatról kap koronát, ami azt jelenti, hogy vagy kelet, vagy nyugat fogadja magához. István király pontosan fölismerte politikai helyzetét kelet és nyugat határvonalán. Elfogadta a keletről ajándékozott nyitott koronát, ami jelképezte Magyarország függetlenségét. Ráforrasztották a nyugatról kapott zárt koronát annak bizonyágául, hogy nagy királyunknak csak az égben lakó Isten parancsol a római pápa közbenjárásával.

A tatárjárás után (1241) lassan életre támadt a félig halott ország. Legkiválóbb magyar királyaink Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás. A török 1526-tól majdnem halálos csapást mért az országra. A független Erdélyt is törökök szorongatták. Közép-Magyarországot török uralta, a nyugati részt németek fosztogatták. Az erdőkhöz, nádasokba, barlangokba rejtőzködő maradék jajgatva rimázkodott, hogy „Uram, miért?” Jó néhány római katolikus lelkész hirdetni kezdte, hogy bűneink miatt! Térj vissza Megváltó Jézusodhoz, magyarság, és megszabadulsz az ellenségtől. Az ország 90 %-a csatlakozott a reformációhoz. A török kiűzése után kegyetlen ellenreformáció kezdődött, és tűzzel-vassal térítették vissza a római egyházhoz.

Magyarországon a XVIII. és XIX. század a szabadságharcok ideje. Küzdelem a függetlenségért. A XX. században két világháborút (1914–1918, 1939–1945) és két forradalmat (1919 és 1956) szenvedett át az ország. A proletárforradalomban (1919) magyarok ölték a magyarokat. Az első világháború végén iszonyú csapást mértek a Kárpát-medence magyarjaira. Trianonban (Franciaország) 1920.

június 2-án a legkeményebb diktatúrával földarabolták Magyarországot indokolás, törvényesség nélkül, kétharmadát magyar lakosságával együtt az utódállamoknak ajándékozták.

Trianon a mai napig nyitott teológiai kérdés. Isten büntetése rajtunk az 1919-es ateista, vérbosszút lihegő Tanácsköztársaság miatt, amikor a keresztyéneket is üldözték? Isten visszafizetett azoknak a magyaroknak, akik gyűlölték Őt? (Deuteronomium 32:41.) A bűnösöknek, Isten ellen lázadóknak szenvedni kell. (Exodus 20:5.) A teológiai kérdés másik oldala, hogy az Antant (államok közti rövidebb, hosszabb megállapodás) hatalmak vétkeztek az Úr ellen, mert megtiltották a népszavazást, az ellenvéleményt, és megszegték az Ige parancsát: *„A te felebarátodnak határát el ne told, mely határt az ősök vetettek a te örökségedben.”* (Deuteronomium 19:14.) Az utódállamok abban is bűnösök, hogy országukban magyarokat üldöznek, magyarokat uszítanak magyarok ellen, és elszakított magyarokat lázítanak az anyaország ellen. A trianoni döntés után az utódállamok kegyetlen módszerekkel, halálos ítéletekkel, törvénytelenséggel próbálták kiirtani a magyarságot, és a szovjet hatalom idején is megfélemlítettek, elhurcoltak, bebörtönöztek és legyilkoltak embereket. Történelmünk talán legnagyobb csapását 1920-ban, valamint 1941 és 1945 között szenvedtük el, amikor háromszázezer magyar katonát hantoltak sírba, magyar városokat, gyárat, lakóépületeket bombáztak le. Budapest is romokban hevert, és a győztes hatalmak iszonyatos mennyiségű és értékű kártérítést követeltek. A német haderő 1944. március 19-én, az oroszok 1945. április 4-én szállták meg és fosztották ki az országot. Amit lehetett, elhurcoltak, magyarokat megfélemlítettek, kínoztak, bebörtönöztek, fogolytáborba zártak vagy öldököltek. Még mindig eleven seb hazánk testén az 1956-os októberi forradalom, amikor 2000 fiatal lőtték halomra, és a forradalom leverése után 800-nál több embert végeztek ki. Az országból kimenekültek pontos számát nem is tudhatjuk.

Magyarország 1990-ben a kommunizmusból átlépett a privatizációba, diktatúrából a demokráciába, közösségből az egyénibe. Vége lett a szocialista államokkal való „megbonthatatlan örök barátságnak”, és behajtottuk magunkat 2003-ban az Európai Unió

ölelő karjába. Magyarország 1945-től Moszkva támogatásával a szocializmust építette több mint 40 éven át. A kommunista, ateista ideológia szerint kollektivizálni kell, mert „legjobb gazda az állam”. Ezalatt magyar termékek „kedvező áron” kelet felé áramlottak. A keresztyén Európa pedig sajnálkozott a vörös diktatúrába szorított népek fölött. Magyarország 1990 óta Brüsszel segítségével, irányításával és fegyelmezésével privatizált, mert „legrosszabb gazda az állam”. A nyugati nagytőkések fölvásárolták az állami vagyont, aminek jövedelmét kivihették az országból. A liberális Európának pedig nem tetszik, hogy a magyarországi kormány segíti a történelmi egyházakat.

Egy ország különféle államformát szervezhet. Lehet királyság, kormányzóság, fejedelemség, köztársaság. Az önkényuralom vagy a közvélemény dönti el. Manapság a királyságok száma csökken, a köztársasági elnökök száma növekedik. Az biztos, hogy *„vezetés nélkül elvész a nép, és a megmaradás tanácsosok által van”*. (Példabeszédek 11:14.) A vezetők rokonságban is lehetnek egymással, mint Hóab, aki Mózesnek sógora volt, a pusztában segítette, tanácsolta Izraelt. (Numeri 10:38.) A nemzetek tagjai és vezetői közhatalmúak lehetnek más népek bajai láttán, és segíthetnek is, pl. földrengéskor, háborúban, árvíz idején. A második világháború éveiben egyedül a magyar kormány tiltotta meg, hogy a német haderő Magyarországon átvonulva is támadjon a lengyelekre. Befogadta a lengyel és francia üldözötteket, iskolákat, kórházakat adott számukra, mialatt Csehszlovákia a németekkel együtt támadt Lengyelországra.

Az ország virágzása vagy hervadása először is vezetőinek, másodszorban lakossága erkölcsi, fizikai, szellemi és lelki állapotától függ. Kérdés, hogy a vezetők Isten akaratából kerültek-e pozícióba, vagy hatalomra éhesen, erőszakkal, ígéretéssel, lefizetéssel? A keresztyének Isten ígéje szerint az emberek javára és az Úr dicsőségére kívánnak munkálkodni. Az istenfélő fejedelmek idején, Magyarországon (Bethlen, Bocskai, Rákóczi) s más világrészeken is föllendült a nemzet. A gonosz uralkodók önzőek, igazságtalanok és haszonlesők. A vezető lelki-testi-szellemi intelligenciája és munkája áldás a népen.

Az ország föllendülése másodsorban a lakosság testi-lelki állapotától függ. A keresztyének Isten Igéje alapján az emberek javát és az Úr dicsőségét szolgálják. A hitetlenek közönyösek a másik ember iránt, nem érdekli őket se a múlt, se a jövő, csak a pillanatnyi jelen. Ha nincs munkája, azért panaszkodik, ha van munkája, azért siránkozik, hogy sokat kell dolgozni. Okosnak képzei magát, bírálja vezetőit és embertársait, akik „mindent elrontanak”. Felelőtlenül vagy szándékosan törnek, zúznak. Döntenek fogamzásról és abortuszról. Jogot formálnak halálos kábítószerekre, a homoszexualitásra, a felelőtlen szabad életre. Dicsőség Istennek azokért az idősekért és fiatalokért, akik istenfélelemmel, nemzet-tudattal, nemcsak önmagukért, hanem a közösségért is dolgoznak. Büszkéek rá, hogy magyarnak születtek. Bizonyosak a küldetésükben, a feladataikban. Jézus mondta, hogy olyanok, mint a só, vagy pislogó gyertyaláng, de só és világosság nélkül nincs élet. (Máté 5:13-15.) Jézus a világ világossága. (János 8:12.) A világ teremtése két szóval kezdődött: „*Legyen világosság.*” (Genezis 1:3.)

Magyarország Kelet- és Nyugat-Európa között terül el, a veszélyeket hordozó Kárpát-medencében. Lehet híd és összekötő láncszem a nemzetek között, és lehet szakadék vagy válaszfal is. Könnyebb olyan országoknak a helyzete (pl. Spanyolország), amelyeket tenger határol. Isteni csoda, hogy honfoglalásunk óta a körülöttünk lévő nációk állandó fenyegetése és támadása, valamint belső meghasonlások ellenére 1000 év óta itt lakunk. Bibliai kérdés az, hogy mint Izraellel, Istennek van-e célja magyar népünkkel. Van-e küldetésünk más nemzetek hasznára? Mi ez?

Manapság két politikai irányvonal fut egymás mellett. Az egyik az internacionalizmus, a másik a nacionalizmus. Az internacionalizmus már a fölvilágosultság korában kibújt a földből, a kommunisták programja pedig: „Világ proletárjai, egyesüljetek!” Manapság ezt az ideológiát globalizációnak nevezik, ami nem más, mint Isten nélkül való hit a múlandó, öregedő, gyengülő társadalomban. Az ideológia csak a realitást, a tényeket fogadja el, bővíti a misztika vagy a semmi (reinkarnáció). Programja, közös nyelv, közös kultúra, közös gazdálkodás, közös pénzügy és közös

gondolkodás – Isten nélkül – Moszkva, Peking vagy Washington vezetésével. Követeli a „másság” elfogadását, kivéve a keresztyéniséget, közben véres háborúkat folytat. A másik fő irányzat a nacionalizmus, melynek vadhajtása a sovinizta felsőbbrendűség, a más nemzetek iránti vad gyűlölet, és az elfogult önérdék. Szerintük más népet törölni kell, pl. a magyarokat Erdélyből, Szlovákiából vagy Szerbiából. Napjainkban a magyar nép szabadulni kíván a nagytőkések kizsákmányolásából, és az Európai Unió tagság mellett önálló utat keres, ezért sovinizmussal vádolják. Tény, hogy 1000 évig a magyar Szent Korona „fősege alatt” minden nép beszélhette saját nyelvét, élhette saját vallását, írhatta saját történelmét és kultúráját évszázadok alatt. Feltűnő, hogy nincs „németkedés”, „románkodás”, „szlovákkodás”, csak „magyarkodás”. 2010 óta magyar árut is reklámoznak, magyar termékeket, tudományos találmányokat becsülnek, értékelnek, és gyakran felhangzik Vörösmarty Mihály, meg Egressy Béni műve: „Hazádnak rendületlenül légy híve, ó magyar!”

Mózes nacionalista sovinizmussal vádolni tilos. De Mózes által Isten megtiltotta, hogy Izrael népe a pogányok szokásait, vallását, életvitelét átvegye, idegenekkel összeházasodjon. Isten megbüntette azokat, akik pogányokkal keveredtek. Mózes idején formálódott Izrael közösséggé. Kánaánban kialakult az önálló nemzet. (Illetékesek a 2013-as esztendő az autonómia évének nyilvánították.) A keresztyén ösgyülekezetben előfordult, hogy hívők a hitetlenekkel éltek együtt. Pál megdorgálta őket: *„Mi közössége van sötétségnek a világossággal?”* (II. Korintus 6:14.) Mi közössége van Isten népének a homoszexuális pogányokkal? Mi köze Krisztusnak Béliállal (gonosz, törvénytelen, Sátán)? A Bibliában meg van írva: szakadjatok el tőlük, *„ezt mondja az Úr, és magamhoz fogadlak titeket. És leszek néktek Atyátok, ti pedig az én népem lesztek”*. (II. Korintus 6:14-18.) Isten terve, hogy az Ő népe sötétségben világító szövétnek legyen, és elítéli a gonoszokat. Jézus megdorgálta a farizeusokat, mert megkerülik a földet, hogy egy pogányt zsidóvá tegyenek, *„és ha azzá lett, a gyehenna (nyögés, pokol, örök kínok, sötétség) fiaivá teszitek őt”*. (Máté 23:15.)

A pogányok számára is van reménység, de csak Jézus Krisztusban, mert Isten az egész világot, minden embert szeret, aki hozzá fordul. Szíró föníciai asszony esedezett Jézus lábainál, hogy gyógyítsa meg a lányát. Jézus elutasította, hogy ő csak a zsidókért jött, és nem jó a fiak kenyerét a kutyáknak dobni. A pogány asszony nem hagyta magát, mondván, hogy az ebek is fölnyalják az asztalról lehulló morzsát. Jézus erre azt felelte, hogy *„nagy a te hited”*. (Máté 15:28.) A keresztyének küldetése, hogy pogányoknak is hirdessék: él a győztes Úr! (I. Krónika 16:24.) A világtörténelem utolsó idejét éljük, amikor a pogányok is a Jézus nevében reménykednek és özönlenek az Úrhoz. (Ézsaiás 2:2.) A pünkösdkor kitöltetett Szentlélek jócselekedetek által is megnyilvánult. (Cselekedetek 10:4., Róma 1:13.) *„Az én országom nem e világból való”*, válaszolta Jézus Pilátus római helytartónak. (János 18:36.) Krisztus országa nagyobb a földi mikrokozmosznál és makrokozmosznál, mert kiterjed a tér és idő nélküli mindenségre is, amit emberi észszel fölfogni és magyarázni nem tudunk, de azt igen, hogy minden földi birodalom, nap, hold, csillagok felbomlanak, ám az Isten országának nincs kezdete és vége.

Bűnös-e az a keresztyén, aki becsüli nemzetét, öntudatos állampolgár? Szabad-e magyar voltunkat szégyenkezés nélkül megvallani? A Biblia szerint szabad, sőt kell! A gyávák titkolják nemzetségüket. Pál apostol bátran és öntudatosan vállalta zsidó származását, pedig saját népe nyilvánosan megvesszőzte, megostorozta, megkövezte, és ezek után írja, hogy: *„Kívánnám, hogy én magam átok legyek elszakadva Krisztustól az én atyámfiaiért, akik izraeliták, akiké a fiúság és a dicsőség, meg ígéreteik.”* Mózes valamint Pál apostol is kész volt meghalni hazájáért. (Numeri 11:15. Róma 9:2. II. Korintus 12:15.) Ha Ábrahám leszármazottai elutasítják Jézust, akkor hiába halt meg érettük a keresztfán. Ha magyar népünk ajtót zár Jézus előtt, akkor befejeződött a történelmünk.

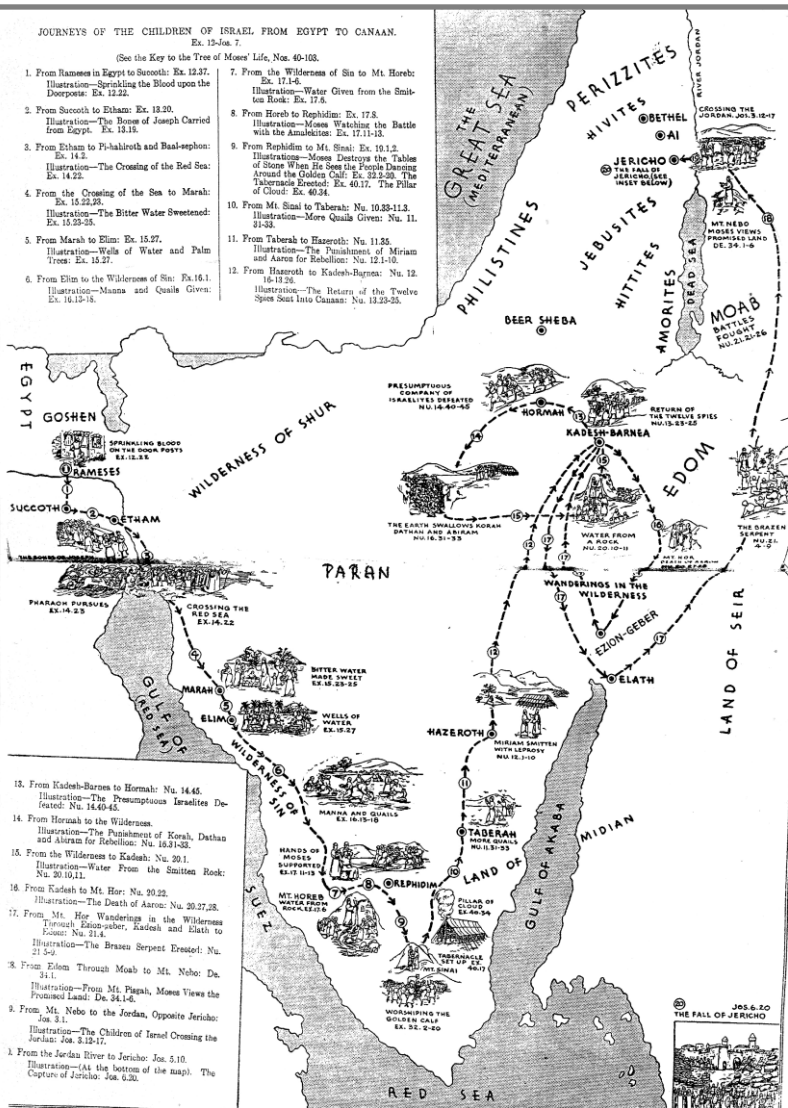
Pál apostol végnapjait római börtönben szenvedte. Végiggondolta életét, szolgálatát, nemzetének múltját, jelenét, jövőjét, majd-

JOURNEYS OF THE CHILDREN OF ISRAEL FROM EGYPT TO CANAAN.

Ex. 13-Jos. 7.

(See the Key to the Tree of Moses' Life, Nos. 40-103.)

1. From Rameses in Egypt to Succoth: Ex. 12.37.
Illustration—Sprinkling the Blood upon the Doorposts: Ex. 12.22.
2. From Succoth to Eilam: Ex. 12.30.
Illustration—The House of Joseph Carried from Egypt: Ex. 13.13.
3. From Eilam to Pi-hahiroth and Baal-zephon: Ex. 14.2.
Illustration—The Crossing of the Red Sea: Ex. 14.22.
4. From the Crossing of the Sea to Marah: Ex. 15.22,23.
Illustration—The Bitter Water Sweetened: Ex. 15.23-25.
5. From Marah to Elim: Ex. 15.27.
Illustration—Wells of Water and Palm Trees: Ex. 15.27.
6. From Elim to the Wilderness of Sin: Ex. 16.1.
Illustration—Manna and Quails Given: Ex. 16.13-15.
7. From the Wilderness of Sin to Mt. Horeb: Ex. 17.1-6.
Illustration—Water Given from the Smiting Rock: Ex. 17.6.
8. From Horeb to Rephidim: Ex. 17.8.
Illustration—Moses Watches the Battle with the Amalekites: Ex. 17.11-13.
9. From Rephidim to Mt. Sinai: Ex. 19.1,2.
Illustration—Moses Destroys the Tables of Stone When He Sees the People Dancing Around the Golden Calf: Ex. 32.2-35. The Tabernacle Erected: Ex. 40.17. The Pillar of Cloud: Ex. 40.34.
10. From Mt. Sinai to Taberah: Nu. 10.33-11.3.
Illustration—More Quails Given: Nu. 11.31-33.
11. From Taberah to Hazeroth: Nu. 11.35.
Illustration—The Punishment of Miriam and Aaron for Rebellion: Nu. 12.1-10.
12. From Hazeroth to Kadesh-Barnea: Nu. 12.16-13.26.
Illustration—The Return of the Twelve Spies into Canaan: Nu. 13.23-25.

Vándorút Sínei-pusztában

nem összeroppant a fájdalmában, amint életének utolsó sorait diktálja:

– Megkövéredett a nép szíve. Nehezen hallanak, mert bedugták a füleiket. Szemeiket lecsukták, hogy ne lássanak, és meg ne térjenek. *„Legyen azért néktek tudtotokra, hogy a pogány népeknek küldetik az Isten idvezítése, és ők meg is hallgatják.”* (Cselekedetek 28:27-28.)

Megmarad-e az ide-odahányódó Magyarország? Célhoz érhet a viharok között hanyódó hajónk, amit külső ellenség állandóan fenyeget, belül pedig egymással civakodunk?

Mikor Mózes az ég felé nyújtotta karjait, mindig Izráel győzött!

Vívódásaink közepette Isten megkérdezi, hogy befogadtuk-e Jézust a hajónkba, vagy sem. Ha kívül maradt, akkor végünk, ha velünk van, akkor szenvedhetünk, és az üldözések, háborúságok közepette a pokol kapui sem vesznek rajtunk diadalmat. A tanítványok viharos tengeren jajveszékelnék, kiáltásuk túlharsogja az üvöltő vihart: *„Uram, ments meg minket, mert elveszünk!”* Szólt az Úr: *„Mit féltetek, ti kicsinyhitűek?”* És áthajóztak halálos veszélyek között a túlsó partra, mert lecsendesült a vihar. (Máté 5:25-26.)

Egyiptomból Kánaánba

Konklúziók

Az igehirdetés (homiletika) történetében az Újszövetség korától kezdve napjainkig jelképes magyarázatokat, megszemélyesítő hasonlatokat idéző (allegorikus) prédikációkat is (igehirdetés, előreszól, tanít) olvashatunk. Izrael népének Egyiptomból való kivonulását, Kánaánba érkezését szívesen, érthetően magyarázzák allegorikusan. Egyiptom olyan, mint a Sátán birodalma, ahol a rab-szolgákat kegyetlenül kínozzák és legyilkolják. Mózes személye az Isten Bárányára, Jézusra emlékeztet, akinek kihullott vére által megszabadulunk a bűn-szenvedés-halál országából. Küzdelmek között folyó életünkben „lelki fegyverekkel”, hit által győzhetünk. Isten küldöttének, képviselőjének lelki ereje nagyobb a fáraó gigantikus hadseregénél. A halálra ítélt ember megtérése hasonló a Szolgálat Házából való szabaduláshoz. Akik az Úr szavában, ígéretében kételkedtek, azok Egyiptomban, bűnben maradtak és pusztultak el. Csak azok kezdenek új életet, akik elhiszik az Úr igéjét. Térbe és időbe szabott rövid keresztyén életünk, a kiválasztott nép sorsához hasonlít. Izrael 40 évig járta végig a Sínai-pusztában a kísértések útját. Az ördög belülről civódással, bálványozással, aggódással kísértette őket, kívülről pedig ellenség zúdult rájuk, hogy megsemmisítsék vagy visszafordítsák Isten táborát. A Tízparancsolat lényege, amit be kellett tartani: *Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, lelkedből, erődből, dicséred, szolgál, hirdesd szent nevét*, valamint: *szeresd felebarátodat, mint magadat*. Ez a keresztyén-ség, Krisztus követésének a lényege is. Hitben járunk, nem látásban. Az ellentmondók, kételkedők elhullanak a pusztában. A Sátán kikért bennünket Istentől, hogy megrostdáljon. Akik az Úrban bíznak, Kánaánba, az üdvösségre, vagyis a célba jutnak.

Izrael története Ábrahám ősatyával kezdődik, akit Úr Kaszdinban, a Káldeusok földjén megszólít, hogy Sára feleségével költöz-

zön Kánaán földjére. (Krisztus előtt 2000 táján. A kerekített évszámok jelzésszerűek.) Isten héber „neve” Jahve, illetve Jáveh. Mivel a zsidók féltek kimondani, helyette az Adonáj szót használták, aminek jelentése, hogy: Úr, *„Seregeknek Ura az én nevem.”* (Ézsaiás 51:15.) Isten Úr és Élet. *„Vagyok, Aki Vagyok”* – felelt Mózesnek. *„Én Vagyok”* válaszolt Damaszkusz városa közelében Saulnak, akiből Pál apostol lett. Jézus így jelentette ki az Isten lényegét, hogy *„Az Atyának élete van önmagában, akként a Fiúnak is élete van önmagában.”* (János 5:40.) Isten megszólít és megmozgat élőket és élettelen dolgokat. Véghezviszi egyénben, közösségben, kicsei nemzetben és óriási birodalomban, az égi és a földi világban, amit akar.

Ábrahám leszármazottja, Jákob unokája hetventagú családjával Kánaánból Egyiptomba költözött. (Krisztus előtt 1700.) A 430 esztendő alatt nem olvadtak be (asszimiláció) az óriási kulturális és katonailag világhírű Egyiptomba, mert a több isten csábítása (politeizmus) helyett az élő Istenhez ragaszkodtak, Aki uralkodik, és dicsősége betölti az egész földet. (Zsoltárok 18:47. 148:13.) Egyiptom félni kezdett az Úr népétől, és gyilkossággal védekezett-támadt ellene. A Szentlélek erősebb, mint az emberek által gyártott fegyverek. Isten meghatározott ideig elengedheti a Sátánt, azután megkötözi, és bünteti azokat, akiket elcsábított. Mennyei Atyánk már az anyaméhben tud rólunk, az életünk történetéről is, hogy kit és mire hívott el bennünket. Ha akar, kényszerít. Ha akar, lehetőséget kapunk saját döntésünkre, elhatározásunkra. Választhatunk a jó vagy gonosz között. Mózeset és a vezetésre elhívottakat fölkészíti a munkára. Bizonyosak a küldetésükben. Az Úr gondolata és útja nem azonos a mi gondolatainkkal és útjainkkal. (Ézsaiás 55:8.) A fáraó elhatározta, hogy kipusztítja Izraelt, Isten szándéka pedig az volt, hogy megszorítja népét azért, hogy üdvössége a föld végéig terjedjen, választott népe által. (Ézsaiás 49:6.) Jézus arra tanította követőit, hogy legyenek *„a világ világossága”*. (Máté 5:13.)

Mózes Egyiptomban született (Kr. e. 1350), és nyolcvanéves korában szólította meg az Úr. Izrael népével és a fáraóval vívott testi-lelki harc után (Kr. e.) 1270-ben vezette ki a népet Egyip-

tomból. A 40 évig tartó évtizedekben az Úr fénnyel, felhővel, égből jövő szózáttal bizonyította jelenlétét, oltalmazta és táplálta nyáját. Büntette az ellenszegülőket. Mi, keresztyének e földön járunk, de nem e világból valók vagyunk, mert a mi országunk a mennyekben van. A keményszívű hitetlenek zúgolódtak, halállal fenyegették Mózeset, vádolták Istent. A félmilliónál nagyobb tábor csoportokba szervezték, istenfélő, alkalmas férfiak irányításával, akik a napi feladatok elvégzésére is ügyeltek. Minden keresztyén köteles gondot viselni magára, háza népére, a gyülekezetre és nemzetre. A tábor közepén felállított szentsátor figyelmeztetett a jelenlévő Istenre. Itt mutatták be a bűnért való áldozatot. Szombati napon és ünnepeken megpihentek, olvasták, magyarázták a Tízparancsolatot és a törvényeket.

Naponként szükségünk van Krisztus szavára.

Isten népe megérkezett (Kr. e.) 1230-ban az ígélet földjére az Úr akaratából. Megszégyenültek, háborút veszítettek a pogányok. Mózes elvégezte föladatát. Írásba foglalták a negyven év gyönyörűsége-szomorú történetét. Mózes befejezte, amit rábízott az Úr. Nincs róla följegyzés, hogy köszönetet, hálát mondtak volna neki, pedig ő általa formálódott Izrael önálló, autonóm nemzetté. Mikor az ifjú Dávid hazatért Góliát legyőzéséből, énekkel, tánccal, üdvörléssel köszöntötték. Mózes földi jutalom és kitüntetés nélkül távozott a minden élők útján. Még az ígélet földjére se léphetett be a seregével.

Ezen a földön mellőzhetnek, megalázhatnak, elfelejthetnek, de akkor se csüggedj, mert ha *„valamit tesztek, lélekből cselekedjétek, mint az Úrnak és nem embereknek. Tudván, hogy ti az Úrtól veszitek az örökségnek jutalmát, mert az Úr Krisztusnak szolgáltok.”* (Kolossé 3:23-24.) – Ámen.

Epilógus

A teológia (teosz = Isten, Jézus Krisztus; logosz = beszéd, ismet) tárgya Isten szava, cselekedete az ember és természet világában. A teológiai tudomány témája, hogy kicsoda az Isten, kicsoda az ember, és milyen viszony van a kettő között? Ez a kérdés a világ teremtésével kezdődött, és a világ elmúlásával fejeződik be, tehát a teológia permanens, a történelemmel együtt haladó tudomány. Forrása Isten írott igéje, a Biblia, valamint az egyháztörténelem, aminek értelmezése és magyarázása (exegézis, dogmatika, historika) korszakonként változik. A Bibliát nem azért íratta Isten, hogy valamilyen tankönyvül használják, (az is lehetséges), de a Biblia Isten kijelentése. A teológiában nem az ember mondja el véleményét Istentől, hanem éppen fordítva, az Úr mond véleményt az emberről, üzen neki. A Biblia titka Jézus Krisztus, Aki „búvópatakként” vagy „magasra törő forrásként” tör elő az első oldaltól az utolsóig. A Bibliát csak a Szentlélek által érthetjük. A Szentlélek nélkül félremagyarázzák. Kiragadnak belőle olyan részleteket, amelyeket elképzelések, megrendelések, különféle igények szerint lehet magyarázni. (Például kiragadható ez a két szó is, hogy „nincs Isten” elhagyva a folytatást, hogy *„így szól a bolond.”* (Zsoltárok 14:1. 54:3.) Kritikusok szerint a vörös-tengeri átkelés általános természeti jelenség.

Voltak és lesznek olyan hamis tanítók, akik Isten nevében üldözik a keresztyéneket, mint az inkvizíció, a fasizmus, a kommunizmus vagy az agresszív mohamedánizmus idején. A modern teológia sem krisztocentrikus, olyan „normatívákat” állít fel, amelyeket modern teológusok kötelesek elfogadni, akár igaz, akár nem. Az „interkontinentális teológusok” globálisan tűznek ki érdekes vagy unalmas témákat, és a többség véleményét vezérfonalként hitelesítik. (Interkultural Reading of the Bible.) Szerintük a vallások egyesülésével boldogabb lesz az emberiség. Jézus személye, születése óta vitatott, és az marad a visszajöveteléig. A modern teológia az Úr Krisztus helyett csak a szolgáló Krisztusról tanít, Aki lehajol, az

emberhez, hogy te is segíts másokon. Vállald önmagadat, vállald embertársadat. Hallgat arról, hogy jöjj Jézushoz, aki eljött, meghalt érted a keresztfán, és újra el fog jönni. Hidd el Krisztusért bűneid bocsánatát és az üdvösséget! Térjete meg!

A Bibliában nem Mózes, nem az ember, hanem Jézus Krisztus ragyog elő. A teológus Pál apostol arról tesz bizonyosságot, hogy nem azt prédikáljuk, *„amelyekre emberi bölcsesség tanít, hanem amelyekre a Szentlélek tanít, lelkiekhez lelkieket szabván”*. (I. Korintus 2:12-13.) Isten utálja azokat, akik *„az egészséges tudományt el nem szenvedik, hanem a saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert viszket a fülük”*. (II. Timóteus 4:2.) A *logosz* görög szó, azt jelenti, hogy *Ige – Jézus Krisztus*, aki testté született karácsonykor Betlehemben. (János 1:1.) A vízszintes földi, emberi vonalat metszette a függőleges égi, isteni vonal. Az Isten és ember találkozásának pontját a Golgotán álló keresztfá jelzi. Jézus Krisztus az egyetlen kapocs Isten és az emberek között, és csak Jézus által nyerhetünk bűnbocsánatot, csak az Ő nevében járulhatunk mennyei Atyánk trónusához, mert csak Szent Fia közbenjárásával fogad magához. Pál apostol a megfeszített és feltámadott, jelenlévő Krisztust prédikálta. (I. Korintus 2:2.) A Galáciában lakó keresztyéneket arra figyelmezteti, még ha mennyből szállott angyal érkezne is hozzátok, Krisztus nélkül, *„átok legyen”*. Pál az evangéliumot nem emberektől hallotta, nem is tanították arra, *„hanem Jézus Krisztus által”* kapta. (Galata 1:9, 12.)

A *„Mózes, a nép vezetője”* című könyvet a Krisztusban való személyes hit által írtam azzal a reménységgel, hogy ha vezetők vagy mások olvassák, azok hitre jutnak, vagy erősödnek a hitben, el ne csüggedjenek!

Mózes életének könyvtárakat megtöltő irodalma talán még számítógépen sem gyűjthető össze. Az óriási anyagból „vezető és nép” témájának lényegét emeltem ki, tudományos ismeretterjesztő módszerrel. Kerültem a teológiai irányzatok színes sokaságának útvesztőjét, és csak a Szentírást használtam forrásul. A magyar és idegen nyelvű kommentárokból, történelmi, földrajzi, politikai adatokat kerestem ki. Az idézeteket szó szerint közöltem, néhány

helyen rövidítve. Az igék és témák ismétlése arra utal, hogy Mózes öt könyvében néhány helyen majdnem szó szerint ugyanazok olvashatók.

Az Ó- és Újszövetség bőven foglalkozik a Mózes által adott isteni törvényekkel. Zsidók, pogányok, világvallások és természetesen a keresztyének is nagy tisztelettel fogadják el a személyét. Mit tanított róla Jézus, aki a megdicsőülés hegyén találkozott vele? A farizeusok körülfogták, hogy belezavarják a tanításba. Jézus nem hátrált, sőt megszidta őket: *„Tudakozzátok az írásokat, mert azt hiszitek, abban van a ti örökéteitek, és ezek azok, amelyek bizonyosságot tesznek rólam. És nem akartok hozzám jönni, hogy életetek legyen. Mert ha hinnétek Mózesnek, nekem is hinnétek.”* (János 5:39-40, 46.) Mózes megjövendölte Jézus születését, Jézus pedig úgy emlékezett Mózesre, mint az Úrnak szent és áldott életű szolgájára.

Mi történt a Sínai-pusztában a Krisztus Urunk születése előtti 1270 és 1230 évek között? Egyiptom fogságából 430 év után a 80 éves Mózes vezetésével kiszabadult egy rabszolga nép, és 40 évi vándorlás végén megérkezett ősei földjére. Isten úgy vigyázott rájuk, mint a szeme fényére. Meghálálták? Nem! Sőt, hitetlenséggel, bálványozással bosszantották az Urat, vezetőjüket pedig fenyegették. Isten kegyelme nagyobb a haragjánál, és Izraelt bevitte Kánaánba.

A történelemben parányi életünk sorozatos változások közepette múlik. Honnan jöttünk, miért vagyunk, hová tartunk? Küzdelmeinkben győzünk és veszítünk, örülünk és bánkódunk. Istennek kicsikkel és nagyokkal, gyöngével és erőssel, szegénnyel és gazdaggal, hívővel és hitetlennel az a célja, hogy megmutassa bennük hatalmát. Fáraóval, Mózesrel, lázongó néppel bebizonyította, hogy Ő, „AKI VAGYOK, AKI VAGYOK, egyedül uralkodom égen-földön, és az volt, van és lesz, amit megengedek és akarok.” *„Mert nem napkelettől, sem napnyugtától, nem is a pusztából érkezik a földmagasztalás, hanem Isten a bíró, Aki egyet megaláz, mást földmagasztal.” „Boldog nép az, amelynek Istene az Úr, az a nép, melyet örökségül választott magának.”* (Zsoltárok 75:7-8. és 33:12.)

Mi történt a Sínai-pusztában 40 év alatt? Az ember kérdez: „Miért a gond, szenvedés, csalódás, ellenség, halál? Mi lesz velem,

családommal, egyházzal, magyar népemmel, földdel, vízzel, levegővel, amelyeket megrontottunk, beszennyeztünk? Naponként tapasztaljuk, hogy valami baj történt. Ki a hibás? Miért élünk? Van-e megoldás?” Isten visszakérdez: „Hívtalak, miért nem jössz hozzám? Segíték rajtad, miért nem hiszel nekem? Miért fontosabb neked az emberek véleménye, a pénz, a hírnév, a gyönyör és a bűn, mint Isten ölése?”

Mivel a keresztyének állampolgárok is, ezért így is kérdezhető: „mire választotta Isten az egyházat és Magyarországot?” Arra is, hogy 1526-tól 150 éven át töröktől a nyugati keresztyénséget védje? Régi és újabb szeretve tisztelt tudós történészek párhuzamot vonnak a zsidó és magyar nép sorsa között. Lorántffy Zsuzsanna (1600–1660) az első magyar asszony, akitől nyomtatott könyv jelent meg, „Mózes és a próféták” címmel. Bocskai István fejedelmet életrajzírói „a magyarok Mózesének” titulálták. Amiképpen Isten világosságul rendelte a népeknek Izráelt, ugyanígy a magyarokat is. Izráel hol vállalta és végezte szolgálatát, hol ellentmondott az Úrnak, amiképpen a magyar nemzet is. Manapság az Európai Unió neheztel, hogy új alkotmányunk így kezdődik: *„Isten áldd meg a magyart!”*

Isten választottjának kötelessége, hogy engedelmeskedjék az Úrnak, hogy hirdesse a népnek és a liberális materialista, internacionalista globális világnak, hogy Jézus a Krisztus, Akinek drága vére hullott érettünk, harmadik napon föltámadott a halálból. Ige (szava, cselekedete) által közöttünk él, és uralkodik! Az egyén, közösség, nemzet megmaradása és boldogulása egyedül Istentől függ. Mózes írásba diktálta le mindenkire szóló hagyatékát. (Deuteronomium 30:2,3, 5, 19.) *„Ha megtérsz a te Istenedhez, és hallgatsz az Ő szavára, te és a te fiaid, akkor visszahozza az Úr a te foglyaidat és könyörül rajtad, jót tesz veled és megsokasít téged. Te azért térj meg, és hallgass az Ő szavára... Az életet és halált adtam előttökbe, az áldást és átkot. Válaszd azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te utódaid.”*

Imádság:

Köszönjük Néked Jézusom, hogy végtelen szeretetteddel legyőzted a halálosztó gonoszt, aki Téged keresztre feszített... Egyedül Szereteted és kegyelmed cselekedte és cselekedheti meg, hogy a közöttünk emelkedő válaszfalak leomoljanak, és kiontott véred árán megbékéljen ember az emberrel, nemzet a nemzettel. Jézus szent nevéért kérünk: áldj meg bennünket, áldd meg nemzetünket. Ámen.

(Tőkés László imádsága. Washington D. C. 2009. július 16.)

„Mózes a nép vezetője” című könyvemet szeretettel és tisztelettel ajánlom Tőkés László püspök, elnök úrnak, az Európai Unió parlamenti képviselőjének.

Fony, 2013. advent hava

Bajtor István

Christian Historical Perspective

The writing of Christian History is a Commandement of God. *"You shall remember all the ways which the Lord your God has led you these forty years."* (Deuteronomy 8:2.) Christian historians have discovered many unknown events, and explained the meaning of those events through the illumination of the Holy Spirit. However, as the secular historians, they have also discovered previously unknown events, and have explained the meaning of these events according to their own interpretation. The secular historian according his political or philosophical views may describe and interpret historical facts manipulating the truth to serve the desired outcome of the ruling political party. The writing of the secular historian may totally eliminate the possibility of miraculous occurrences. The question is: by whom is history advanced, are there visible or invisible powers?

The secular historian landscape of scientific discovery is constantly changing. Therefore the meaning or interpretation of the facts and events changes as well, according the geographical, historical, cultural, political or social occurrences. For example: on June 2. 1920 according to the Trianon Treaty, Hungary was divided into four pieces. Or question: who is responsible for this decision? Perhaps the Western-European powers? Or the Hungarian people, suffering at this time under communist rule? In 1919 the Communist Slogan was: "We killed our enemies on earth and we will destroy God in heaven." In 1944, at the end of World War II the political slogan became: "Hungary was liberated from Facism", and at this moment became the slave of Russia. In 1956, the Hungarian people wanted to slaver the tie with Russia, but the Russian army crushed the revolution, and the official communist Slogan became: "We have given back to the Hungarian people their peace and freedom."

What was the direction of the church at this time? When the communists took over Eastern Europe, what did Hungarian church leaders decide to take between 1945 and 1949? The church said, we have “a new age, a free church in free State”. The compromise with the communists had begun.

Beginning in 1949 and continuing to 1955, the statement of Hungarian Church leaders said: “*Because God so loved the world*” (John 3:16.), therefore the religious people must love the socialist country. They did not continue the Biblical verse, “whoever believes in Jesus.” The Hungarian Renewal Movement began in 1955. At this time unified groups of confessional pastors proclaimed: “Only Jesus Christ is the Redeemer, communism not!” They corrected the false, official church doctrines. After the revolution, in 1957 many confessional pastors were persecuted by the state and the church. Some of these pastors were killed.

What occurred in the Hungarian Church after the quiet Revolution of 1990? Initially, the focus of church activity was to uncover who had collaborated with the communists. The result was zero; apparently these collaborators had disappeared. Vanished. The pastors became busy in an effort to discover a way to recover the nationalized church buildings and schools. Today the Hungarian church officials are leaning towards modernism, globalism, culture, humanism, the green movement and intercontinental religion, which says, all religions will be unified in one ecumenical movement excluding Jesus Christ, and we will be happy and there will be peace on earth.

There are numerous empty deceit explanation of occurrences and changes in the churches and in the world. For example, the communist-materialist teaching stresses the importance of material things. Romanticism emphasizes only some feelings. The liberal historians teach the human rights. For others the main thing is money and richness. Newspaper reporters are writing sensational interpretations of current events. The egoistical historian desires to place himself as the central focus of events. The pessimist is indifferent to God, church, nation, accumulation of money or him-

self. The egoist is only concerned also for himself, his feelings, pleasure and comfort.

The name for a believer in Christ is "Christian". The name "Christ" means: the anointed, authentic. The name "Christian" can be found in three places in the Bible. To be a Christian means: believe in Christ and follow Him. The essential confession, essential teaching of Christianity is: *"Jesus Christ is Lord to the glory of God the Father."* (Philippians 2:11.) The theme of Christian theology is to seek God and to discover who is the man, and what is his relationship to God and men? Christian theology studies the Bible in the light of the revelation of the Holy Spirit. The question is not: "What is a man's opinion of God", the basic question is: "What kind of relationship exists between God and men, between the Creator and the created? What is God's opinion of men?"

The Lord commands all Christians: *"Remember the days of old, consider the years of many generations. Ask your Father and He will show you, your elders and they will tell you."* (Deuteronomy 32:7.) The Christian historian knows and believes that all personal, communal, political, natural things may happen only with the permission of God. For example, God gave Job, who loved the Lord, over to the authority of Satan for a time permitted his suffering. A different situation was: Aaron who, while Moses was up on Sinai mountain receiving Ten Commandments, violated the will of God. Aaron was disobedient to Almighty God, made a golden calf and instructed Lord's people to worship it.

In the New Testament the "Spiritual Israel" is the elected Christian church, which during its history has often rebelled against the will of God. The chosen people, the church, have followed false doctrines, rather than trust in Him and to follow His word, giving glory to Jesus Christ, the King of Kings! God is patient with His disobedient people for time of grace, but later the judgement will come. *"When the Most High gave to the nations their inheritance, when he separated the sons of men, he fixed the bound of the peoples."* (Deuteronomy 32:8.)

In the Old Testament the name of God's people is "Israel", in the New Testament God's chosen people are called "the body of Christ", who by faith received Christ in their hearts as Saviour and Lord. God loves us, and declares in His word: *"Are not two sparrows sold for a penny? And not one of them will fall to the ground without your Father's will. But even the hairs of your head are all numbered. Fear not, therefore you are of more value than many sparrows."* (Matthew 10:29-31.) Apostol Paul wrote: God *"had sent me apart before I was born and had called me through his grace."* (Galatians 1:15.) Jesus propheted about future: Woe to all Pharisaers and priests, who killed the messengers of God, who preached the repentance. *"O Jerusalem, Jereusalem, killing the prophets and stoning those who are sent to you! How often would I have gathered your children together as a hen gathers her brood under her wings, and you would not!"* Your enemies *"dash you to the ground and they will not leave one stone upon another in you, because you did not know the time of your visitation."* (Matthew 23:37. Luke 19:43-44.) The prophecy of Jesus was fulfilled in AD 70 when Cesar Titus destroyed the Holy City, burning the world famous tempel to the ground.

Christian historian and church members believe and confess the Lord Jesus, Who belessed us with love, peace and strength.

How can we understand and explain history? God answers by the wise King Salamon: *"I know that whatever God does, endures for ever, nothing can be added to it nor anything taken from it. God has made it so in order that men should fear before him."* (Ecclesiastes 3:14.)

Moses, the leader of the people

Epilogue

The topic of this theological book is the Word and the work of God in humankind and creation. The questions to be considered are: Who is God? Who is man? What is the relationship between heaven and earth? These questions have begun at creation and will continue to the end of the world. Therefore theology is a constant and permanent science. The source of this divine science is found in the fixed, written Word of God, the Bible, and in history. How can we understand the essence of the Bible? The Bible is not a text book, but the revelation of God in written form. It is a divine and human production, not a solely human one. In it God speaks to man. It is not a mere human opinion about God. The secret essence of the Bible is Jesus Christ, who, like a hidden brook, is the “living water springing up” from the first page to the last. Ultimately, we can understand the Bible only through the illumination of the Holy Spirit: without Him, explaining the scriptures is a fruitless effort. For instance, people will sometimes select a short passage from the Bible and attempt to explain it according to human reasoning or rationalism. For example, they would say that Psalm 14:1 says “There is no God”, but they have taken this verse out of its full context which is, “*The fool says in his heart, there is no God.*” According to the Bible, the Israelites crossed the Red Sea which was a divine miracle. However, the rationalists maintain that this was only a natural phenomenon. There were and always will be false teachers such as the Pharisees, Communists, Fascists or radical Islamists, who, in the name of God, have persecuted Christian believers. Their actions grow out of modern theology, much of which is not Christo-centric and stresses theological scholarship rather than the divine revelation of the Bible.

“Intercontinental Theology” binds itself to the organizing of the acceptance of current modern science whether it produces truth or falsehood, right or wrong or insights that are interesting or of no particular purpose. What is called the “International Reading of the Bible” suggests all religions can come to a common understanding of the world, and thus, the world would be happy and peaceful.

The existence of the Lordship of Jesus Christ has been questioned from the time of His birth and will be until the end of the world. Instead of accepting His Kingdom, humanist theology says that Jesus is a servant of man, not the Son of God: Jesus humbled Himself for, and fulfills all the desires of mankind. According to modern theology, the task of the Christian is to understand and help everybody. This means that Christians have responsibility for themselves and for all people. So, modern theology does not call to mankind, “Come to the Redeemer who came for you, died on the cross for you, is risen and lives today and for all eternity”. Neither does it call to people, “Come and receive the forgiveness of your sins and receive eternal life through faith in Jesus Christ as He is presented in the Bible”. Modern theology does not preach repentance in the Name of Jesus Christ. In the Bible, the main focus is not ultimately upon Moses or Israel or people, but is foremost upon the person and work of Jesus Christ. In the Bible, through the witness of Apostle Paul, we read: *“We have not received the spirit of the world, but the Spirit who is from God, that we may understand what God has freely given us. This is what we speak, not taught us by human wisdom but in words taught by the Spirit, expressing spiritual truths in spiritual words. (I Cor. 2:12-13.)*

In the Bible we read that Jesus Christ is the Word of God in reality, the Word of God become flesh: *“In the beginning was the Word, and the Word was with God. He was with God in the beginning.”* (John 1:1-2.) He was born in Bethlehem on Christmas night. By Him the horizontal human line is crossed with the vertical heavenly line. The only meeting point between God and

humankind is at the cross. We can approach God only through Jesus Christ. We can speak to God only in the Name of Jesus Christ through whom we can receive forgiveness for our sins. (I. Cor. 2:2.) Apostle Paul exhorted the Galatians: *"If anyone is preaching to you a Gospel contrary to that which you have received, let him be acursed."* (Galatians 1:9.) Paul received the Gospel through a revelation of Jesus Christ. In my book, entitled, *Moses The Leader Of The People*, I have written the facts and explained them. I also confessed my faith in Jesus Christ and I pray that the reader may receive Jesus Christ thereby being strengthened in true Christian faith.

Theological and secular libraries contain many reference works on the subject of Moses. From this voluminous literature I have selected a small portion and used it in writing in both a scientific-theological and popular style. I proceeded in a round about way because I did not wish to sink under the multitude of opinions. I have studied the Hungarian, English and German commentaries for geographical and historical information. Within my text there is some redundancy, but this simply reflects the repetition that is found in the books of Moses themselves, the Pentateuch.

In the Old and New Testament there are many texts and references to God's law. Christians, Jews and others, even atheists, respect the Ten Commandments, the "Decalogue". On the mountain of Transfiguration, Jesus, with three of His disciples, met with Moses. Moses is the one who had prophesized about the coming of Christ. Jesus often referred to Moses as one who was holy, blessed and a faithful servant of the Lord.

What happened in the Sinai wilderness? The Lord set 650,000 Israelites free from 430 years of slavery by Moses, who was 80 years old. After wandering in the wilderness for 40 years, they arrived at Canaan. Our lives flow through many varying and changing situations. Sometimes we ask, "Where are we from?" "Why are we here?" "Where are we going?" Our struggles sometimes end in victory – sometimes in loss. Sometimes we end up

happy and at other times we are hopeless. God has a plan for all people: children, mature men and women, for poor people and rich people. He wants to show us His authority. He proved to Moses, to the rebellious, chosen people and to Pharaoh: *"I am who I am!"* (Isaiah 42:8) *"I am the Lord, the King of kings in heaven and earth, and my will shall be done! For not from the east or from the west comes lifting up, but it is God who executes judgement, putting down one and lifting up another."* (Psalms 75:7-8.) *"Blessed is the nation whose God is the Lord."* (Psalms 33:12.) The questions continue: "Why is there suffering, disappointment, anxiety, enemies and death?" "What will the future bring?" "What will happen to my family, to the church, to Hungarians, to the nations the earth, to water and air which are polluted and out of balance?" Everywhere we see the signs of failure: who is guilty of causing this? Why did so many die whom the Lord brought out of Egypt to go to Canaan, the "Promised Land"? Why are there wars, even world wars, epidemics and famine? What is life and why do we live? Only the Lord God can give the answers and He asks in return: I called you to Myself, and you did not come: why? I wanted to bless you and you rejected Me. Why? I supply spiritual gifts, power, joy and peace – but for you, more important are money, fame, pleasure, the passions of the flesh, self-indulgence, and the opinion of men. You do not desire the love, joy, peace and mercies of Christ... Why?

Christians, in the light of Scripture, have responsibilities to their nations and so we must ask, what does this mean for Hungarian Christians? What is our testimony? What are we to send to the other nations? Many scholars draw a parallel between the Israelites and Hungarian history. Zsuzsanna Lorantffy, the first Christian princess, printed the first Hungarian Christian book entitled, *Moses and The Prophets*. The biographers of Prince Istvan Bocskai characterized him as the "Moses of the Hungarians". God elected Israel to be a light among the nations but they were often disobedient to the Lord. In a similar way, God elected Hungarians to be a light among the nations, and we have been and con-

tinue to be disobedient to the Lord. Even today, as the Council of the European Union opposes the Hungarian government because it affirms the preamble of the new constitution which states “God bless the Hungarians”, the duty of Hungarian Christians is to obey the Lord and to proclaim and glorify Jesus Christ among the secular, materialistic people of modern Europe.

Jesus Christ is the only solution and answer to our questions. He suffered. By His blood we have the forgiveness of our sins. He died and rose again from the dead. Today He is alive and at work in the world according to His Word and through the inspiration and power of His Holy Spirit. This is a message for individuals, communities, nations and all the nations of the world, as we read in the testament of Moses: *“If you return to the Lord your God, you and your children, and obey His voice with all your heart and with all your soul, according to everything the Lord commands you today, He will restore your fortunes.... I have set before you life and death, blessing and curse, therefore choose life so that you and your children may live and that you may love the Lord your God, listen to His voice and hold fast to Him.”* (Deuteronomy 30:2-3,5,19.)

A prayer:

Our Almighty God, Our Heavenly Father, My dear Jesus! We thank you for your immeasurable love by which Satan was defeated – the one who brings death, because he was a murderer from the beginning and crucified you on the cross... Only through your grace can we break down the dividing walls of hostility, between people and nations. By the shedding of your blood comes the possibility of reconciling one person with another, one nation with another nation... In the holy name of Jesus we beseech you our Father, to bless us and bless our nation because you are our Peace.

Amen.

(Prayer by *László Tőkés* Washington D. C. 16. June 2009.)

Dedication

I dedicate my book, Moses, The Leader Of The People to Tőkés László, Bishop and Member of the Parliament of The European Union with love and respect.

Bojtor István

Contents

<i>Fehér, József:</i> A recommendation	5
<i>Tőkés, László:</i> With Moses on the way of Christ	7
I. Christian Historiography	11
II. From Egypt to Midian	15
Genealogy of Abraham	15
From King's Son a Shepherd	16
III. I am, Who I am	22
The Burning Bush	22
Who am I, my Lord?	26
Who are You, my Lord?	30
IV. Jesus Christ	34
The Old and New Testament	34
The Word Became Flesh	36
V. Exodus	40
Moses turns back to Egypt	40
At the Pharaoh	44
The Blood of the Lamb	49
The Exodus	51
VI. The Wandering People of God	55
Crossing the Red Sea	55
The Pillar of Cloud and Fire	59
Flesh and Spirit	60
VII. Moses, the Leader of the People	66
The Leader	66
The Council of the Elders	67
The Visit of Jethro	69
Armed People	72
The Historian	74

VIII. Religious Life	76
Moses on Mount Sinai	76
The Golden Calf	79
The Holy Tent	83
The Service of Priests and Levites	86
IX. Divisions and Rebellions	90
The Revolutionary World	90
Civil discord	91
Korah's Rebellion	94
Spies in Canaan	98
Miriam	103
Aaron	105
X. Warfare with Pagan Nations	109
The enemy	109
Amalek	110
Warfare and Peace in Kades	113
Round about the Land of Edom	115
Captives of the King of Arad	116
Spies in Jezer	117
The Conquest of Sihon	118
The Defeat of Og	119
The Metalic Serpent	119
Balam and the Spiritual War	122
Blessing instead of Curse	124
Baal – Peor	126
XI. The Death and Glory of Moses	130
Near to Death	130
New Generation	132
The Historian	134
S	
The Song of Moses	138
From Mutability to Eternity	141

XII. Church and Nation	150
The Church	150
The Nation	160
From Egypt to Canaan (Some conclusion)	169
Epilogue (in Hungarian)	172
A prayer by Tőkés László (in Hungarian)	176
Dedication to Tőkés László (In Hungarian)	176
Christian Historical perspective (In English)	177
Epilogue (In English)	181
A prayer by Tőkés László	186
Dedication to Tőkés László	186
Contents (In English)	187

Tartalomjegyzék

<i>Fehér József: Ajánlás</i>	5
<i>Tőkés László: Mózesrel Krisztus útján</i>	7
I. A keresztyén történetírás	11
II. Egyiptomból Midiánba	15
Ábrahám nemzetsége	15
Királyfiból barompásztor	16
III. Vagyok, Aki Vagyok	22
Égő csipkebokor	22
Ki vagyok én, Uram?	26
Ki vagy Te, Uram?	30
IV. Jézus Krisztus	34
Az Ó- és Újtestámentum	34
Az Ige testté lett	36
V. Exodus	40
Mózes visszatér Egyiptomba	40
A fáraónál	44
A bárány vére	49
Exodus	51
VI. Isten vándorló népe	55
Átkelés a Vörös-tengeren	55
Felhő és tűzoszlop	59
Test és lélek	60
VII. A nép vezetője, Mózes	66
A vezető	66
Elöljárók	67
Jetró látogatása	69
Fegyveresek	72
Az emlékiró	74

VIII. Vallásos élet	76
Mózes a Sínai hegyen	76
Az aranyborjú	79
A szentsátor	83
Papok szolgálata	86
IX. Szakadások – pártoskodások	90
Forrongó világ	90
Belviszályok	91
Kóré lázadása	94
Kémek Kánaán földjén	98
Miriám	103
Áron	105
X. Háborúk a pogányokkal	109
Az ellenség	109
Amálek	110
Háború és béke Kádesben	113
Kerüljétek Edom földjét	115
Arad királya foglyokat ejtett	116
Kémek Jézerben	117
Szihon meghódítása	118
Og király veresége	119
Az ércbíró	119
Bálám és a lélektani háború	122
Átok helyett áldás	124
Baál – Peor	126
XI. Mózes halála és dicsősége	130
Halálközeli	130
Új nemzedék	132
A történetíró	134
Mózes éneke	138
Mulandóságból az örökkévalóságba	141
XII. Egyház és nemzet	150
Az egyház	150
A nemzet	160

Egyiptomból Kánaánba. (Konkluziók)	169
Epilógus	172
Tőkés István imádsága	176
Ajánlás Tőkés Lászlónak	176
Christian Historical Perspective	177
Moses, the Leader of the People (Epilogue)	181
Dedication to Tőkés László	186
Contens	187
Tartalomjegyzék	190

Tipográfiai terv és szövegszerkesztés:
KAZINCZY FERENC TÁRSASÁG
3981 Sátoraljaújhely, Pf. 40.

Nyomás és kötés:
SÁROSPATAKI NYOMDA KFT.
3950 Sárospatak, Comenius u. 8.
Felelős vezető: *Derda László*

A Kazinczy Ferenc Társaság nyolcadik alkalommal segíti könyvvé formálva nyilvánosságra hozni Bojtor István református lelkipásztornak, Társaságunk egyik alapítójának és vezetőjének műveit. Az utóbbi két évtized során tartalomban és műfajban változatos alkotások születtek a gönc-ruszkai majd fonyi íróasztalnál; s a lelkeszi szolgálat, a közművelődésben való szerepvállalás, a zeneoktatás mellett az írás szerzőnk mindennapjainak szerves tevékenysége lett. Szervesnek érezzük azért, mert az íróeszközt ugyanaz a mozgató erő adja kezébe, ami a szószerzőkre, a lelki gondozásra, a kultúra közvetítésére vezeti: missziót vállal vele. Elhivatottsága készíti az írott, a nyomtatott szó eszközként való alkalmazására, mert mindig van témája, van mondanivalója.

Igen változatos a kép, amely az eddigi nyolc kötetéből az olvasó számára kirajzolódik. Van, amikor hivatásának tapasztalatai, gondjai és örömei vezérlik tollát, mint a *Misszió a Tiszán innen* (1996), az *Erdélyi krónika* (2001), *Az ítélet* (2003), *A megigézett püspök* (2007) lapjain. Máskor a Szentírás tolmácsolásának vágya hajtja, s megírja *Júdás, az Iskáriótes* sorstörténetét (1998), *Az Úr a te Istened* címmel a Királyok Könyvét elemzi (2004), *Jöjj és láss!* című impozáns kötetében bibliai történeteket dramatizál (2011), vagy épp *Mózes* történetén át mutatja föl az Ó- és Újszövetség nekünk szóló üzeneteit (2014). Mindezt mindig a témához leginkább illő formát alkalmazva írja meg; otthonosan mozog a különféle műfajokban, a vallomások önéletírásban, a riportszerű élménybeszámolóban, a történeti és teológiai elemzésben, a regényben és a drámában.

Bojtor István új könyve, amelyet most nyújtunk át az Olvasónak, magán viseli alkotójának eddig tapasztalt valamennyi színét, elbeszélésmódját. Címe alatt a „történelmi tanulmány” műfaji meghatározás áll, ami a vallástörténeti tematikára utal. Mivel azonban sajátosan összetett a könyv tartalma, mégsem tekinthetjük pusztán objektív történetírói műnek. A szerző ábrázolókézsége irodalmi rangon eleveníti meg Mózes öt könyvének szereplőit. Emellett rendre megjelennek a teológiai kérdések a zsidó nép történetének elbeszélése, vezérük sorsának ábrázolása kapcsán, s folyamatosak az utalások jelenünk gondjaira. Végig ott lüktet az ószövetségi problematika mellett az újszövetségi párhuzam, hiszen Krisztus küldetése teljesíti be az üdvtörténetet. Amint János evangélista írta, „a törvény Mózes által adatott, a kegyelem pedig és az igazság Jézus Krisztus által lett.” Úgy látom, hogy Bojtor Istvánt Mózes sorsának ürügyén a keresztyén ember mai problematikája foglalkoztatja, vagyis biblikus megoldásai vannak korunk jelenségeinek kezelésére is. Ezért fog e könyvben érdemi tanítást találni minden olvasója.

KOVÁTS DÁNIEL